

AGENTURA OCHRANY
PŘÍRODY A KRAJINY
ČESKÉ REPUBLIKY

ROČENKA **2021**

**Přírodní rezervace Mokřady horní Liběchovky,
foto Květa Černohlávková**

Vydala: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
Editoři: Pavel Pešout, Karolína Šůlová
Autoři textů: zaměstnanci AOPK ČR
Titulní fotografie: Hlaváček plamenný v NPR Karlštejn, foto Jindřich Prach
Grafické zpracování: Jiří Kaláček (kalacek.cz)
Tisk: UNIPRESS spol. s r.o.
Náklad: 300 ks
Počet stran: 116
Místo a rok vydání: Praha 2022
Vydání: 1. vydání

ISBN: 978-80-7620-111-8

KATALOGIZACE V KNIZE – NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
[Ročenka (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR)]
Ročenka 2021 / Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. –
1. vydání. – Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2022 –
116 stran

ISBN 978-80-7620-111-8 (brožováno)

* 502.14:061 * 502.17 * 502.17:502.5 * (437.3) * (058)
– Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
– 21. století
– 2021–2030
– ekologické instituce a organizace – Česko – 21. století
– ochrana přírody – Česko
– ochrana krajiny – Česko
– ročenky

502 – Životní prostředí a jeho ochrana [2]

Kyjanka purpurová v Jizerských horách, foto Šárka Mazánková

Obsah

Seznam boxů	5
Úvodem	7
1. O Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR Pavel Pešout, Karolína Šůlová	9
2. Ochrana přírody a krajiny Pavel Pešout	11
2.1 Územní ochrana přírody	13
2.2 Obecná ochrana druhů	18
2.3 Zvláště chráněné druhy	24
2.4 Ochrana krajiny	31
2.5 Památné stromy	37
2.6 Ochrana neživé přírody	40
3. Péče o přírodu a krajinu Pavel Štěrba	43
3.1 Metodická podpora péče o přírodu a krajinu	43
3.2 Péče o chráněná území ve správě AOPK ČR	45
3.3 Administrace dotačních programů v oblasti péče o přírodu a krajinu	60
4. Monitoring biodiverzity Karel Chobot	71
4.1 Sledování stavu biotopů	72
4.2 Sledování stavu druhů	72
4.3 Hodnocení péče o přírodu a krajinu	77
5. Správa a poskytování dat Jan Zárybnický	83
5.1 Ústřední seznam ochrany přírody	83
5.2 Informační systém ochrany přírody	84
5.3 Poskytování informací a dat	85
6. Práce s veřejností Tomáš Růžička	87
6.1 Média	87
6.2 Publikační činnost	87
6.3 Akce pro veřejnost	88
6.4 Odborné konference a semináře	88
6.5 Knihovna AOPK ČR	88
6.6 Návštěvnická infrastruktura	88
6.7 Stráž přírody	96
6.8 Monitoring návštěvnosti	97
6.9 Konceptce práce s návštěvnickou veřejností v CHKO	97
7. Mezinárodní spolupráce Jan Plesník	99
7.1 Mezinárodní závazky	99
7.2 Vědecký orgán CITES	99
8. Hospodaření a provoz Jan Zohorna	105
8.1 Rozpočet AOPK ČR	105
8.2 Zadávání veřejných zakázek	105
8.3 Personální zajištění	106
8.4 Správa majetku a materiálně-technické zajištění	107
Rada AOPK ČR	111
Organizační schéma AOPK ČR	112
Kontakty	114
Kontakty – regionální pracoviště	115
Územní působnost regionálních pracovišť AOPK ČR	116
Zkratky	

Kosatec nízký v CHKO Pálava, foto František Jaskula

Seznam boxů

Vybrané aktivity prezentované v ročence jsou také představeny na příkladech formou stránkových boxů

1. Zpracování plánu péče o CHKO Bílé Karpaty	16
2. Socioekonomické vyhodnocení dopadů vyhlášení navrhované CHKO Soutok	17
3. Vyhlášení přírodní rezervace Stráně Hamerského potoka	20
4. Evropsky významná lokalita Dambořický les	21
5. Metodika „Ochrana biotopu vybraných ZCHD v územním plánování“	22
6. Projekt ConnectGREEN úspěšně ukončen	23
7. Likvidace raka signálního v NPP Krvavý a Kačležský rybník	26
8. Vyhodnocení záchranného programu pro hvozdík písečný český	27
9. Dokončení návrhu Programu péče o medvěda hnědého	32
10. Regionální akční plán pro včelník rakouský v CHKO Český kras.	33
11. Cena AOPK ČR v soutěži Česká cena za architekturu	34
12. Aktualizace preventivních hodnocení krajinného rázu CHKO Pálava a CHKO Moravský kras	35
13. Aktualizace registrovaných VKP v Pardubickém kraji	38
14. Ošetření památného stromu Klášterní dub v Broumově	39
15. Standard „Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem“	48
16. Metodika komunikace s vlastníky a uživateli pozemků ve zvláště chráněných územích	49
17. Návrh opatření na oživení řeky Bečvy	50
18. Dař se motýlům v národní přírodní památce Babiččino údolí?	51
19. Šetrné asanace kůrovcového dříví v Jeseníkách	52
20. Likvidace oplocenek a instalace trvalých individuálních ochran v NPR Božidarské rašeliniště.	53
21. Obnova tradičních způsobů lesního hospodaření v „IP LIFE Jedna Příroda“	54
22. Obnovní management v přírodní památce Včelín	55
23. Pastva stepních trávníků v Českém krasu smíšenými stády ovcí a koz	56
24. Koně pomáhají v přírodní rezervaci Baroch	57
25. Sysli na letišti	58
26. Zbytky horské chaty z Králického Sněžníku odstraněny	62
27. Pastva stádem ovcí v okolí Poplů	63
28. Obnova nivních luk a krajinné zeleně podél řeky Kocáby	66
29. Dvě obce v Poodří spojila staronová polní cesta s alejí	67
30. Aktualizace Konsolidované vrstvy ekosystémů (KVES).	78
31. Mapování biotopů na Křivoklátsku	79
32. Léta s Naturou 2000 v Českém lese	80
33. Konference vybraným otázkám praktické ochrany přírody	90
34. Padesátka CHKO Žďárské vrchy	91
35. Co s turisty na Králickém Sněžníku?	92
36. Cestovní ruch v labském údolí	93
37. Informační středisko národní přírodní rezervace Soos.	94
38. Ceny AOPK ČR udělovány potřetí	95
39. Posílení ochrany biodiverzity v Arménii.	102
40. Mezinárodní obchod s flórou a faunou v ČR, EU a ve světě	103

Jádrová část národní přírodní rezervace Jizerskohorské bučiny je naší první přírodní lokalitou světového dědictví UNESCO,
foto Zdeněk Patzelt

Úvodem

Vážené čtenářky a čtenáři, přátelé,

obdrželi jste ročenku Agentury ochrany přírody a krajiny ČR za rok 2021, která komentuje široké spektrum našich činností. To, že AOPK ČR spravuje z hlediska ochrany přírody více než 10 000 km² chráněných krajinných oblastí a více než 555 km² maloplošných chráněných území (z toho 2/3 v národních kategoriích) a má v majetkové správě 126 km², je mnohým z Vás známo, ale zaslouží si to připomenutí.

Stav našeho i celosvětového přírodního prostředí se nezlepšuje, ve většině indikátorů tomu je naopak. Přestože to může být frustrující, nemělo by nás to vést k rezignaci na implementaci existujících a zavádění nových nástrojů, které proti tomuto negativnímu trendu směřují. Ochrana přírody, aspoň v některých zemích, ČR nevyjímaje, brzdí negativní procesy v poškozování ekologické stability krajiny a jejich přírodních hodnot včetně biodiverzity. I to má svůj nemalý význam. Vytváří to totiž alespoň určitý stupeň volnosti pro rozhodování o tom, kam napnout do budoucna síly.

Ročenka rozebírá, co se odehrálo v naší organizaci v odborné činnosti, administraci ekonomických nástrojů, výkonu státní správy, práci s veřejností a vnitřním provozu dostatečně přehledně. A rozhodně toho nebylo málo. AOPK ČR obecně administruje či asistuje u mnoho stovek projektů z národních či evropských programů, které jsou většinou spíše menšího finančního rozsahu, avšak jsou pro naši krajinu důležité až nezastupitelné. Je to značně náročná a zodpovědná práce. Jako příklad bych uvedl pouze to, že v Programu péče o krajinu (část B) a programu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny jsme posoudili skoro 1 500 žádostí, z nichž jsme výsledně podpořili více než 1 000 (2/3) menších projektů za zhruba 88 mil. Kč.

V roce 2021 jsme prosadili, že Operační program Životní prostředí bude v novém programovém období obsahovat i tzv. metody zjednodušeného vykazování pro některá opatření do 200 tis. euro. Žadatelům to usnadní získání financí na zlepšení vodního režimu, biodiverzity a zvýšení adaptačních schopností naší krajiny. Přes řadu úskalí a rizik věřím, že nakonec bude výsledná podoba OPŽP pro žadatele přijatelně náročná a přispěje zásadním dílem svému účelu. AOPK ČR zde bude pro tyto menší projekty plnit funkci zajišťovatele dotací v rámci zastřešujícího projektu a u větších a některých specifických opatření bude vydávat závazná expertní stanoviska pro Státní fond životního prostředí.

Racionální ochrana vlka obecného zůstává jedním z významných úkolů a problémů ochrany přírody. Ke koexistenci této velké šelmy s chovateli hospodářských zvířat, která jsou pro naši krajinu důležitá, by mělo přispět zakomponování vybraných preventivních opatření do OPŽP včetně zjednodušených metod vykazování a následně námi prosazované vyplácení náhrady újm za ztížené hospodaření tam, kde vlk žije. Je smutné, že přístup zemědělského resortu v těchto otázkách zůstává málo vstřícný. Naopak, možná trochu nesebekriticky,

chci v tomto tématu ocenit systematickou a invenční aktivitu naší organizace.

Také v roce 2021 probíhala kůrovcová kalamita i ve smrkových lesích některých chráněných krajinných oblastí, jako jsou Jeseníky či Lužické hory. Je dobré dodat, že se ve velké míře jedná o druhově, geneticky a prostorově nestabilní porosty monokulturního charakteru mimo původní stanovištní podmínky přirozeného výskytu smrku. Vyhodnocování veřejných zájmů při provádění na pohled razantních sanačních zásahů například v druhých zónách CHKO je v rámci ochrany a obnovy přírodního prostředí a v rámci oprávněných ekonomických zájmů opravdu netriviální záležitostí. Měli bychom to však určitě využít jako příležitost k obnově ekologicky vhodnějších lesů a to nejen v kontextu ochrany přírody, ale i probíhající klimatické změny.

V úvodním slovu si dovoluji zdůraznit jeden nesporný úspěch. V roce 2021 byla centrální část národní přírodní rezervace Jizerskohorské bučiny definitivně zapsána na prestižní Seznam světového dědictví UNESCO jako vůbec první přírodní lokalita z České republiky a zařadila se po bok národních parků Serengeti či Yellowstone. To považuji za úspěch české ochrany přírody jako celku. Vnímám to i jako ocenění našeho dlouhodobého úsilí o koncepční ochranu severních svahů Jizerských hor a obnovu pohorí v minulosti poškozeného imisemi a nevhodným lesním hospodařením.

Naopak jako problém vnímám to, že se nám přes opravdu velké úsilí nepodařilo zvýšit mzdy pro naše zaměstnance, které v roce 2021 nedosahovaly ani celostátního průměru a patřily k nejnižším ve služebních úřadech. Změna je pro nás i výzvou pro další období.

Náš život poznamenává covidová pandemie, která v různých vlnách a intenzitách ovlivnila i naši práci v roce 2021. Myslím, že jsme v tom obstáli dobře. Nicméně, pandemie ještě neskonečila, a protože píše úvodní slovo na sklonku jara, nemohu nezmínit jiný fenomén. V únoru 2022 Rusko zločinnou, ničím neobhajitelnou vojenskou agresí přepadlo Ukrajinu. Přes hrdinný odpor Ukrajinců a jejich podporu ze strany Západu válka trvá, desítky tisíc mrtvých na obou stranách jsou realitou. Jakkoliv může mít tato válka v něčem politický (důraz na bezpečnost demokratických spolupracujících zemí) a ekologický mobilizační efekt (akcelerace Green Dealu), samozřejmě si přeji, ať brzy a spravedlivě skončí vítězstvím napadených. A to nejen s ohledem na desetitisíce mrtvých lidí a milióny běženců a totálně zničená ukrajinská města a vesnice, ale i s ohledem na ochranu životního prostředí. Ta se totiž realizuje jen velmi obtížně v nestabilních podmínkách válečných konfliktů.

Děkuji všem našim zaměstnancům za práci a také všem, kteří nás v ní podporují. A všem přeji zajímavé počtení.

František Pelc
ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny ČR

Křivka obecná na Jizerce, foto Šárka Mazánková

1. O Agentuře ochrany přírody a krajiny ČR

Pavel Pešout, Karolína Šůlová

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) je organizační složkou státu. Je zřízena s účinností od 1. 1. 2015 zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění. Je správním úřadem ve smyslu čl. 79 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky. Její územní působnost se vztahuje na celou Českou republiku. Sídlem AOPK ČR je Praha a v jejím čele stojí ředitel. Základní rozsah činností zajišťovaných AOPK ČR vymezený zákonem je průběžně upřesňován a doplňován pověřením MŽP ČR.

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR je zapsána do seznamu znaleckých ústavů podle § 11 zákona č. 254/2019 Sb.

AOPK ČR se dělí na tyto organizační útvary:

- sekcce, v jejichž čele stojí ředitelé sekcí;
- odborní odbory, které vedou ředitelé odborů. Regionální pracoviště (RP) jsou na úrovni odborů, v jejich čele je ředitel regionálního pracoviště;
- oddělení, která vedou vedoucí oddělení.

Organizační struktura je přehledně zobrazena v příloze ročenky na str. 112.

Vize AOPK ČR

Příroda a krajina dlouhodobě v příznivém stavu, přispívající ke kvalitnímu životu obyvatel České republiky.

Poslání AOPK ČR

Posláním AOPK ČR je uchovat či zlepšovat stav přírody a krajiny České republiky – součást našeho společného dědictví. Tuto veřejnou službu naplňujeme pestrou škálou činností:

- Sledujeme stav biodiverzity a krajiny na území celé České republiky. Spolupracujeme s akademickými pracovišti na výzkumu a sami se na výzkumu podílíme. Výsledky sledování a výzkumu interpretujeme, využíváme v praktické ochraně přírody a krajiny a publikujeme. Vydáváme i vlastní odborná periodika a publikace.
- Spravujeme 24 chráněných krajinných oblastí a téměř 800 národních přírodních rezervací, národních přírodních památek a dalších zvláště chráněných území, o tato území pečujeme s cílem zachovat a zlepšit stav zdejších předmětů ochrany. Péči plánujeme a pravidelně ji vyhodnocujeme.

- Chráníme ohrožené druhy. Sestavujeme a vydáváme červené seznamy druhů. Pro neohroženější rostliny a živočichy zpracováváme záchranné programy, programy péče a regionální akční plány a realizujeme je na území celé České republiky.
- Provozujeme Ústřední seznam ochrany přírody a celostátní Informační systém ochrany přírody, data poskytujeme všem zájemcům zdarma.
- Vytváříme oborové metodiky a standardy, zpracováváme odborné posudky a zajišťujeme odbornou podporu veřejné správy.
- Pomáháme zlepšovat stav přírody a krajiny v České republice administrací dotačních programů i přímou realizací praktických opatření (zlepšování druhové skladby a prostorové struktury lesů, vodního režimu, revitalizace toků, péče o ohrožené biotopy a druhy, obnova nelesní a intravilánové zeleně).
- Ukazujeme krásy přírody veřejnosti. Přímou v terénu organizujeme programy pro veřejnost a budujeme naučné stezky, pozorovatelné, informační a návštěvnická střediska – Domy přírody. Provozujeme také veřejnou přírodovědnou knihovnu s více než 20 000 svazky. Spolupracujeme s médii.
- Při naší činnosti se neobejdeme bez spolupráce s vlastníky a hospodáři, obcemi a kraji, odbornými institucemi a neziskovými organizacemi.
- Spolupracujeme na společných projektech a vyměňujeme si informace se zahraničními a mezinárodními organizacemi.
- Při naší práci se kromě platné legislativy řídíme etickým kodexem organizace.

Rada AOPK ČR

Poradním orgánem ředitele je Rada AOPK ČR. Jejím cílem je otevřít profesionální ochranu přírody zainteresované veřejnosti z řad uznávaných osobností zejména z oblasti vědy, zákonodárců, veřejné správy, hospodářů a neziskového sektoru. Rada diskutuje strategická rozhodnutí a přináší podněty k činnosti AOPK ČR, je platformou pro výměnu názorů, znalostí a zkušeností. Členství v Radě je čestné, bez nároku na odměnu. Seznam jejích členů je uveden v příloze ročenky na str. 111.

Louka v CHKO Orlické hory, foto Zdena Koberová

2. Ochrana přírody a krajiny | Pavel Pešout

Zajištění výkonu státní správy v číslech

Tereza Begić

AOPK ČR prostřednictvím svých regionálních pracovišť vykonává jí svěřené působnosti na úseku ochrany přírody a krajiny podle § 78 zákona č. 114/1992Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění (dále jen „ZOPK“). Orgánem ochrany přírody je AOPK ČR na území NPP a NPR v České republice a všech CHKO s výjimkou CHKO Labské pískovce a Šumava. Počty vydaných správních aktů podle jednotlivých kompetencí uvádí **tabulka 1**.

typ správního aktu	n
§ 4 odst. 2 – ochrana významných krajinných prvků	379
§ 4 odst. 3 – schválení LHP a LHO	91
§ 5b – odchylný postup při ochraně ptáků	18
§ 6 – registrace významných krajinných prvků	11
§ 8 odst. 1 – povolení ke kácení dřevin	94
§ 10 odst. 2 – výjimky ze zákazů poškozování či upravování jeskyně	10
§ 12 odst. 2 – ochrana krajinného rázu – závazné stanovisko	3651
§ 12 odst. 2 – ochrana krajinného rázu – rozhodnutí	52
§ 43 odst. 1 podle § 26 – výjimky ze zákazů v CHKO	595
§ 43 podle § 29, 34, 35, 36 – výjimky ze zákazů v MZCHÚ	213
§ 44 odst. 1 – závazné stanovisko	5379
§ 44 odst. 3 – souhlasy k činnostem v BOP	325
§ 45e odst. 2 – souhlasy k činnostem v ptačích oblastech	73
§ 45i odst. 1 – stanovisko k vlivu na území soustavy Natura 2000	639
§ 46 odst. 2 – ošetření památného stromu	18
§ 56 – výjimky ze zákazů u zvláště chráněných druhů	160
§ 56 – výjimky ze zákazů u památných stromů	8
§ 64 – omezení nebo zákaz vstupu z důvodu ochrany přírody	2
§ 66 – omezení a zákazy činnosti	21
§ 78 odst. 1 a § 77a odst. 4 písm. x) – stanoviska a vyjádření k územním plánům	374
§ 86 – odstranění následků neoprávněných zásahů	3
§ 87 – přestupky fyzických osob	772
§ 88 – přestupky právnických osob a fyzických osob podnikajících	22

Odborná podpora při přípravě legislativy

Paula Filipová, Miroslav Dort, Lenka Tomášková,
Jaromír Kosejk

AOPK ČR se v uplynulém roce podílela na tvorbě či připomínkování řady právních předpisů v oblastech napříč svými kompetencemi.

Příprava novely druhové ochrany v rámci zákona o ochraně přírody a krajiny

AOPK ČR v uplynulém roce připravovala návrh změny koncepce druhové ochrany, která bude v následujícím období projednávána formou novelizace ZOPK. Mezi základní východiska navrhované úpravy patří záměr postavit ochranu druhů především na ochraně biotopů a místních populací zvláště chráněných rostlin a živočichů a vytvořit vhodnější právní podmínky pro vymahatelnost této ochrany; upravit kategorizaci zvláště chráněných druhů tak, aby reflektovala odlišnosti v charakteru ohrožení a potřebné intenzitě ochrany jednotlivých druhů; či odděleně upravit prioritizaci péče o ohrožené druhy.

Poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy

AOPK ČR se spolu s Ministerstvem životního prostředí (MŽP) podílela na přípravě komplexní novely zákona č. 115/2000 Sb., o poskytování náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy. Novela je postavena na analýze stávající právní úpravy, která identifikuje její nedostatky, a navrhuje rozšíření a zpřesnění rozsahu náhrady škod (včetně škod způsobených vlkem). Nastavuje také nový systém celé administrace škod jedinou organizací – AOPK ČR. K návrhu novely proběhlo první meziresortní setkání se zástupci Ministerstva zemědělství (MZe), Ministerstva financí a Ústřední komise pro ochranu zvířat.

Vyhlášky týkající se vyplácení újm za ztížení lesního a zemědělského hospodaření

V pracovní skupině složené ze zástupců MŽP, MZe, Sdružení vlastníků obecních a soukromých lesů (SVOL) a AOPK ČR byl dokončen návrh novely vyhlášky č. 335/2006 Sb. Ta řeší náhrady újm za ztížení lesního hospodaření. U několika dílčích problémů nebylo v rámci pracovní skupiny dosaženo shody (např. použití vhodné úrokové sazby), řešené bylo přijato až na základě jednání náměstků ministrů životního prostředí a zemědělství. Vyhláška byla koncem roku připravena pro další kroky legislativního procesu (zpracování RIA, meziresortní řízení).

K novele vyhlášky č. 432/2005 Sb., která řeší náhrady újm za ztížení zemědělského hospodaření a hospodaření na rybnících s chovem ryb a vodní drůbeže, byla v roce 2021 vytvořena pracovní skupina a proběhlo několik jednání této skupiny. Výsledkem byl návrh zjednodušení prokazování vlastnických vztahů k pozemkům a návrh na vytvoření či aktualizaci paušálních plateb náhrad na zemědělské půdě. Zpracováním návrhu paušálních plateb byl v průběhu roku pověřen Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI), který na tomto úkolu stále pracuje. Pracovní skupina se zatím nevěnovala problematice náhrad za omezení hospodaření na rybnících s chovem ryb a vodní drůbeže.

Příprava vyhlášky o pohotovostních plánech

V návaznosti na tzv. invazní novelu (zákon č. 364/2021 Sb.) AOPK ČR spolupracovala s MŽP na návrhu vyhlášky o stanovení náležitostí a způsobu zpracování pohotovostního plánu v oblasti regulace cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře a invazních nepůvodních druhů na unijním seznamu. Povinnost zpracovat pohotovostní plán dopadá na provozovatele akvakultury, který žádá o povolení výjimečného přesunu nebo pokusného vypuštění cizího nebo místně se nevyskytujícího druhu (§ 13a odst. 7 ZOPK), a dále na žadatele o povolení k využívání invazního nepůvodního druhu s významným dopadem na Evropskou unii, který byl zařazen na unijní seznam (§ 13d odst. 1 ZOPK). Vyhláška byla přijata, ve sbírce zákonů vyšla pod číslem 364/2021 Sb.

Nový stavební zákon a doprovodný změnový zákon

Před schválením nového stavebního zákona a doprovodného změnového zákona v prvním pololetí roku 2021 se AOPK ČR podílela na připomínkování pozměňovacích návrhů, které se objevily během sněmovního projednávání. Rezortu se v této fázi podařilo blokovat další návrhy oslabující ochranu přírody. Ještě před samotným nabytím účinnosti nového stavebního zákona i změnového zákona se předpokládají další novelizace, které mají za cíl odstranit nejvýraznější pochybení, ke kterým v rámci rekodifikace stavebního práva došlo.

Znalecký ústav

Paula Filipová

Agentura ochrany přírody a krajiny ČR je zapsána do seznamu znaleckých ústavů podle § 11 zákona č. 254/2019 Sb. pro obory ekonomika a životní prostředí včetně přírody a krajiny (odvětví a specializace: botanika, dendrologie a arboristika, ekologie suchozemských systémů, ekologie vodních a na vodu vázaných ekosystémů, hydrobiologie, krajinná ekologie, ochrana přírody a krajiny, zoologie, oceňování lesa, rostlinstva a nerostů, oceňování zvířat a zvěře vč. určování hodnoty exotických zvířat). V roce 2021 v rámci své činnosti vydala celkem 5 znaleckých posudků pro soudy a správní orgány. S ohledem na účinnost nového zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (1. ledna 2021) AOPK ČR v uplynulém roce předávala Ministerstvu spravedlnosti podklady ke svému „znovuzapsání“ do seznamu znaleckých ústavů.

Vyplácení náhrady újm za ztížení hospodaření

Miroslav Dort

AOPK ČR je podle ust. § 78 odst. 4 ZOPK na celém území České republiky, mimo území národních parků, území CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce a území vojenských újezdů, příslušná k posuzování žádostí a k vyplácení náhrady újm za ztížení zemědělského a lesního hospodaření podle ust. § 58 ZOPK.

V roce 2021 obdržela AOPK ČR celkem téměř 400 (393) žádostí o náhradu újmy. Z toho bylo 348 žádostí za újmu, která vznikla v roce 2020, a 45 žádostí o náhradu újmy, která vznikla v roce 2021. Celkový požadavek na náhradu újmy činil podle těchto žádostí 351,29 mil. Kč. Požadovaná výše náhrady se průběžně rok od roku zvyšuje (ztížené lesní hospodaření 177 mil. Kč, ztížené hospodaření na rybnících 20 mil. Kč). Výrazný nárůst celkové výše požadovaných náhrad způsobil skokový nárůst objemu žádostí o náhradu újmy za ztížení zemědělského hospodaření (153 mil. Kč), z nichž největší část tvořily náhrady škod na plodinách vzniklé v důsledku nemožnosti aplikovat proti přemnoženým hrabošům v některých oblastech ČR na orné půdě rodenticidy v lokalitách s výskytem zvláště chráněných druhů.

V roce 2021 bylo vyplaceno celkem cca 273,155 mil. Kč a byly propláceny nejen žádosti za rok 2020 přijaté v roce 2021, ale také žádosti za újmu vzniklou v roce 2021 a případně i žádosti z předchozích let, jejichž posuzování si z různých důvodů vyžádalo delší čas. Přehled o požadovaných a vyplacených náhradách újmy v posledních pěti letech je uveden v [tabulce 2](#).

Tabulka 2 Náhrady újmy v posledních 5 letech

Rok	Zažádáno (mil. Kč) *	Vyplaceno (mil. Kč) **
2017	107,0	83,6
2018	128,8	120,7
2019	141,8	131,0
2020	217,1	179,9
2021	351,3 *	273,2 **

* zahrnuje žádosti v daném roce přijaté (za rok 2020 a 2021)

** jde o souhrnné číslo obsahující v daném roce vyplacené náhrady administrované z předchozího účetního období

2.1 Územní ochrana přírody

David Lacina, Jiří Kocián

V České republice existují dvě kategorie tzv. velkoplošných zvláště chráněných území: národní parky a chráněné krajinné oblasti (CHKO), a čtyři kategorie tzv. maloplošných zvláště chráněných území: národní přírodní rezervace (NPR), přírodní rezervace (PR), národní přírodní památky (NPP) a přírodní památky (PP). Celkem zvláště chráněná území zaujímají 1 324 719 ha (překryví více ZCHÚ jsou započítány jen jednou), což představuje 16,8 % rozlohy ČR. AOPK ČR pečuje o 1 036 570 ha ZCHÚ, tedy o 78,3 % jejich celkové rozlohy. Mezi chráněná území patří také evropsky významné lokality (EVL) a ptačí oblasti (PO) soustavy chráněných území evropského významu Natura 2000. Tato soustava zaujímá 1 115 358 ha, tj. 14,1 % rozlohy ČR. Většina soustavy Natura 2000 se překrývá se zvláště chráněnými územími. Státní ochrana přírody spravuje tato chráněná území jako jednu ucelenou soustavu. Přehled je uveden v [tabulce 3](#). Další 52 lokalit (celkem 46 768 ha) je chráněno prostřednictvím smluvní ochrany.

2.1.1 Chráněné krajinné oblasti

Miroslav Dort

AOPK ČR zajišťuje péči o 24 CHKO, tedy o všechny CHKO v ČR kromě CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce. Výkon státní správy je blíže popsán v [kap. 2.1](#), péče o území CHKO v [kap. 3.2](#).

V roce 2021 AOPK ČR pokračovala ve zpracování návrhů na nové vyhlášení CHKO Blanský les, CHKO Litovelské Pomoraví a CHKO Křivoklátsko. Pozornost se soustředila zejména na nové vyhlášení CHKO Blanský les. Záměr na nové vyhlášení MŽP oznámilo v únoru 2021. AOPK ČR pro MŽP zpracovala podklady pro rozhodnutí o námitkách a k některým podaným námitkám proběhla v regionu jednání. Do konce roku byl proces v CHKO Blanský les

Tabulka 3 Chráněná území ČR v číslech k 31. 12. 2021

Typ územní ochrany	Kategorie CHÚ	Počet v ČR	Výměra v ČR (ha)	Výměra v péči AOPK ČR (ha; % z celkové rozlohy dané kategorie CHÚ)
Zvláště chráněná území	Národní parky	4	119 018	0 (0 %)
	Chráněné krajinné oblasti	26	1 138 184	1 014 402 (89,1 %)
	Národní přírodní rezervace	110	30 440	28 809 (94,6 %)
	Národní přírodní památky	126	8 274	7 675 (92,8 %)
	Přírodní rezervace	818	43 499	16 683 (38,4 %)
	Přírodní památky	1589	33 646	2 831 (8,4 %)
	Natura 2000	Ptačí oblasti	41	703 437
Evropsky významné lokality		1112	795 640	296 617 (37,3 %)

završen návrhem nového vládního nařízení, kterým se tato CHKO bude vyhlášovat. Souběžně probíhaly také práce na vyhláše MŽP, kterou se zde vymezí zóny odstupňované ochrany přírody. Oproti dosavadnímu stavu dochází k podstatnému zvětšení I. a II. zóny na úkor zóny III. a nově je také vymezena zóna IV.

K návrhu na nové vyhlášení CHKO Litovelské Pomoraví probíhalo v průběhu roku v rámci regionu tzv. předjednávání. Jeho podstatou je seznámení obcí a vybraných klíčových vlastníků s návrhem a shromáždění a vyhodnocení jejich připomínek. RP Olomoucko pak pro MŽP připravilo shrnutí jeho výsledků. Návrh na nové vyhlášení CHKO Křivoklátsko byl zaslán na MŽP koncem roku 2020 a následně byl podle připomínek MŽP upravován ještě v červnu 2021. Další práce na návrhu nového vyhlášení CHKO byly pozastaveny, protože si MŽP v září 2021 vyžádalo zpracování tezí k návrhu NP Křivoklátsko. Následná jednání MŽP a AOPK ČR se už týkala možnosti, že by se na části území vyhlásil národní park Křivoklátsko.

Zpracování plánů péče o CHKO, které MŽP následně projednává a schvaluje, probíhá podle dlouhodobého harmonogramu s předstihem před koncem platnosti dosavadního plánu péče. V roce 2021 byly plány péče zpracovávány podle metodického pokynu MŽP vydaného ve Věstníku MŽP v lednu 2019. Uvedený metodický pokyn významně změnil koncepci plánů péče o CHKO; došlo k významnému posunu v zaměření plánu na předměty ochrany CHKO, které jsou konkretizovány až na úroveň ekosystémů, příp. druhů. V roce 2021 bylo na MŽP odsouhlaseno ze strany AOPK ČR připravené vypořádání připomínek k plánům péče o CHKO Žďárské vrchy a CHKO Jizerské hory pro roky 2021–2030. MŽP následně schválilo plán péče o CHKO Žďárské vrchy s platností od 10. 5. 2021 a plán péče o CHKO Jizerské hory s platností od 9. 7. 2021. Ve druhé polovině roku 2021 je tedy již bylo možno aplikovat v praxi.

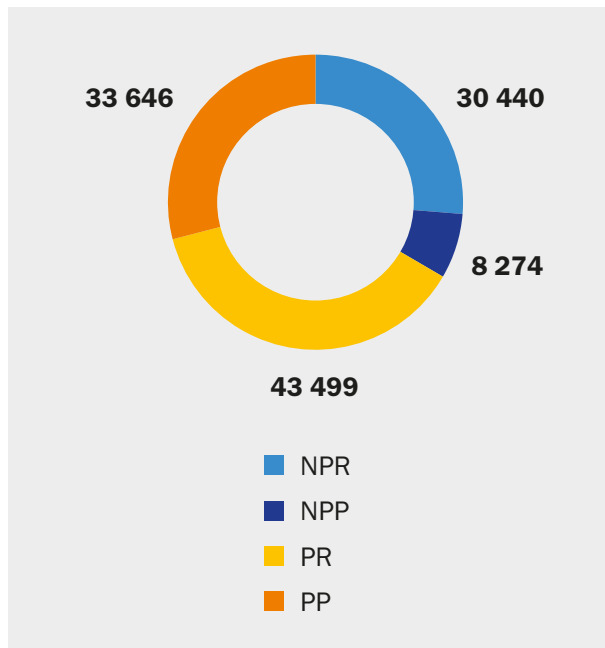
V CHKO Železné hory se bohužel nepodařilo plán péče o CHKO dokončit, k odevzdání na MŽP bude připraven v I. čtvrtletí roku 2022. V CHKO Bílé Karpaty bylo v roce 2021 dokončeno zpracování plánu péče a koncem roku byl návrh nového plánu péče s platností 2022–2031 na MŽP odevzdán (viz **box 1**). V CHKO Broumovsko byla během roku 2021 část kapitol plánu péče rozpracována, ale plán péče s platností 2023–2032 se dokončit nepodařilo. Jeho dokončení a odevzdání na MŽP lze očekávat během II. čtvrtletí 2022. Pokračovaly také diskuse o formě ochrany soutoku Moravy a Dyje (viz **box 2**).

2.1.2 Maloplošná zvláště chráněná území

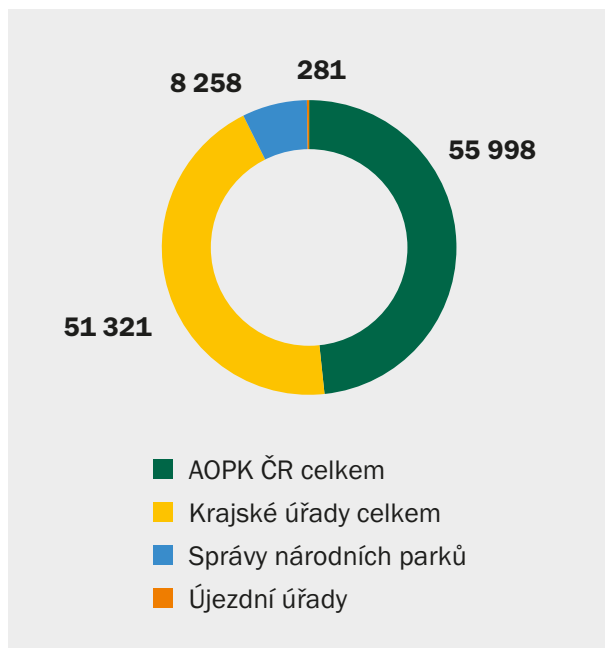
Alena Hadravová

Na území České republiky se k 31. 12. 2021 nachází 2 643 maloplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ). Jejich celková rozloha je 115 859 ha, což představuje 1,5 % celkové rozlohy státu (viz **graf 1**).

AOPK ČR pečuje o 796 MZCHÚ, což je početně necelá třetina všech MZCHÚ v ČR, avšak z hlediska plochy se jedná téměř o polovinu (55 998 ha) z jejich celkové rozlohy (viz **graf 2**). Do správy a péče AOPK ČR patří všechny národní přírodní rezervace (104) a národní přírodní památky (122), s výjimkou těch, které se nacházejí na území národních parků a CHKO Šumava a CHKO Labské pískovce. MZCHÚ v kategoriích PR a PP v těchto dvou CHKO též spadají do správy národních parků. O péči na území ostatních CHKO se stará AOPK ČR. Jedná se o 277 přírodních rezervací a 279 přírodních památek, kdy vedle péče o tato území patří do kompetence AOPK ČR i jejich vyhlásování. Zároveň AOPK ČR pečuje o 14 MZCHÚ, která se nacházejí na pozemcích a stavbách tvořících součást objektů důležitých pro obranu státu mimo vojenské újezdy. Péče o MZCHÚ v gesce AOPK ČR je blíže popsána v **kap. 3**.

Graf 1 Kategorie MZCHÚ a jejich rozloha (ha)

Graf 2 Rozdělení péče o MZCHÚ mezi orgány ochrany přírody podle rozlohy (ha)

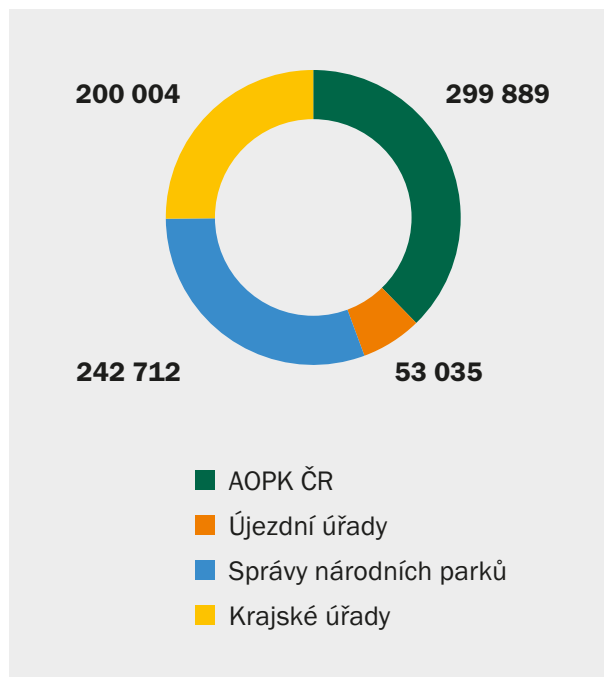
Péče o MZCHÚ je prováděna na základě vyhotovených a schválených plánů péče. Jedná se o odborné a koncepční dokumenty, v nichž se na základě souhrnu poznatků o dosavadním vývoji v MZCHÚ navrhuje opatření pro další období. Plány péče pro národní přírodní rezervace a národní přírodní památky projednává a schvaluje MŽP. V roce 2021 AOPK ČR v těchto kategoriích připravila a předala k projednání na MŽP 28 kompletních plánů péče. Dále AOPK ČR připravila a na MŽP předala podklady ke změně jednoho plánu péče o NPR (NPR Rejvíz), protože bylo třeba doplnit managementové opatření (revitalizace rašeliniště zahrazením odvodňovacích kanálů) do návrhové části plánu péče. Pro MZCHÚ, které AOPK ČR přímo spravuje, bylo za rok 2021 vyhotoveno 61 plánů péče o PR a PP.

V roce 2021 AOPK ČR vyhlásila čtyři maloplošná zvláště chráněná území (viz tab. 4) – tři v kategorii přírodní rezervace a jedno v kategorii přírodní památka. Zcela nově byla vyhlášena PR Stráně Hamerského potoka v CHKO Český les (viz box 3). Další nově vyhlášenou přírodní rezervací byla PR Koniček v CHKO Brdy. Chrání komplex zachovalých suťových lesů a bučin, břidlicové výchozy s fosilní faunou a slepencové skalní útvary v hřebenové linii. V CHKO Lužické hory byla znovu vyhlášena PR Marschnerova louka, která je významná vlhkými a mezofilními loukami a slatništi s biotopy vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů. Současné vymezení lépe odpovídá skutečnému stavu v terénu. Posledním znovu vyhlášeným MZCHÚ byla PP Na Oboře v CHKO Kokořínsko – Máchův kraj. Ta chrání stráně lesostepního charakteru s výskytem organismů typických pro širokolisté suché trávníky včetně zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů, jako jsou např. hořec křížatý a modrásek hořcový Rebelův.

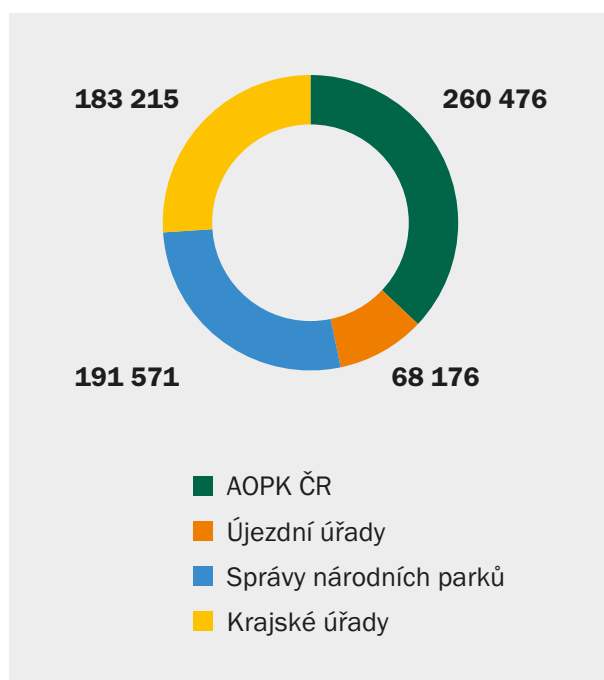
AOPK ČR také připravuje pro MŽP odborné podklady pro vyhlášení NPR a NPP. Na základě těchto odborných podkladů a záměrů na vyhlášení byly v roce 2021 MŽP vyhlášeny 2 NPP. NPP Lochkovský profil představuje přírodní útvar se skalními a travními ekosystémy suchých trávníků, lesními ekosystémy teplomilných doubrav a dubohabřin a biotopy vzácných a ohrožených druhů rostlin a živočichů, např. koniklece lučního českého, devaterníku šedého a přástevníka kostivalového. Chrání také opěrný geologický profil k mezinárodnímu stratotypu hranice ludlow-přídolí a hranice silur-devon, detailní disharmonické provrásnění a význačné paleontologické naleziště Joachima Barranda. V Jihočeském kraji pak byla vyhlášena NPP Řežabinec k ochraně vodních a mokřadních ekosystémů, slatinných a přechodových rašelinišť, travinných ekosystémů luk a pastvin a lesních a křovinných ekosystémů mokřadních olšin a vrb. NPP Řežabinec je významnou ornitologickou lokalitou.

Tabulka 4 Nově vyhlášená MZCHÚ na území CHKO v roce 2021

	Rozloha (ha)	CHKO
PR Stráně Hamerského potoka	4,56	Český les
PR Koniček	32,65	Brdy
PR Marschnerova louka	1,54	Lužické hory
PP Na Oboře	3,46	Kokořínsko-Máchův kraj

Graf 3 Působnost orgánů ochrany přírody v EVL podle rozlohy (ha)

Graf 4 Působnost orgánů ochrany přírody v PO podle rozlohy (ha)

2.1.3 Soustava Natura 2000

Tereza Kušnířová

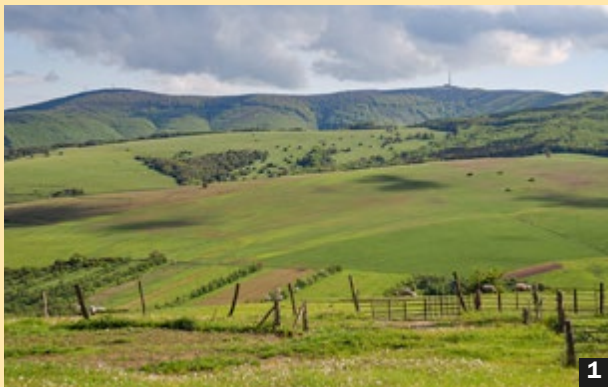
Natura 2000 je soustava chráněných území evropského významu, kterou vytvářejí na svém území všechny státy EU. Tvoří ji ptačí oblasti (PO) a evropsky významné lokality (EVL). Ty jsou vyhlášovány podle směrnice č. 2009/147/ES,

Zpracování plánu péče o CHKO Bílé Karpaty

Bohumil Jagoš, Miroslav Dort

V roce 2021 byl zpracován a MŽP odevzdán návrh plánu péče o CHKO Bílé Karpaty na období 2022–2031. Navazuje na předchozí plány, základem je analýza stavu předmětů ochrany CHKO, které jsou upřesněny a konkretizovány (podle potřeby až na úroveň konkrétních přírodních biotopů či druhů). Rozhodující část plánu představuje návrh péče pro jednotlivé předměty ochrany, kterou bude přímo zajišťovat AOPK ČR jako orgán ochrany přírody. K uvedeným opatřením jsou také stanoveny indikátory dosažení cílů stanovených na období platnosti plánu péče. Závěrečný přehled prioritních úkolů pak shrnuje klíčové problémy oblasti. Pro zachování diversity CHKO Bílé Karpaty je důležitá podpora vhodných způsobů hospodaření v krajině, zejména ekologicky šetrné zemědělské výroby.

1

2

Nový plán péče kontinuálně zachovává péči o udržení typického krajinného rázu, soustřeďuje se i na zachování a zlepšování přírodních funkcí krajiny (ekologické stability, migrační prostupnosti a retence vody). Důraz klade na přírodní lesní ekosystémy (dubohabřiny a teplomilné doubravy, bučiny a suťové lesy, potoční luhy a lesní prameniště), ale zejména na zdejší jedinečné luční ekosystémy (suché a mezofilní louky, pastviny s výskytem jalovce, vlhké louky a luční prameniště), a to vždy včetně v nich se vyskytujících zvláště chráněných a vzácných druhů. Zvláštní pozornost je věnována užovce stromové a reliktnímu pastarčku dlouholistému moravskému.

Bílé Karpaty jsou historicky osídlené území, formovala je zejména valašská kolonizace. Pro jižní část CHKO jsou charakteristické rozsáhlé komplexy květnatých luk s rozptý-

lenými soliterními stromy. Současná podoba střední části, tedy Moravských Kopaníc, se formovala teprve kolonizací v 17. a 18. století. Vyznačuje se roztroušenou zástavbou, střídáním zalesněných a bezlesých ploch s mozaikou luk, mokřadů, drobných políček a lesíků. Severní část patří k Valašsku a krajina připomíná Javorníky, které na Bílé Karpaty bezprostředně navazují.

Rozmanité způsoby hospodaření, různorodý historický vývoj a v neposlední řadě odlehlost od průmyslových středisek umožnily zachovat neobvykle vysokou biodiverzitu na mnoha typech stanovišť, od teplých šípákových doubrav po pralesovité horské bučiny, od teplomilných stepních porostů

3

k podhorským přepásaným loukám a nejrůznějším typům drobných lesních i lučních mokřadů. Bílé Karpaty se staly pojmem především jako území s nejvyšší diverzitou a s největší kvantitou vstavačovitých rostlin (orchidejí) ve střední Evropě a bělokarpatské louky jsou jedny z druhově nejbohatších travinobylinných porostů světa.

Díky specifickým přírodním podmínkám se v Bílých Karpatech až donedávna zachovaly starší způsoby zemědělského hospodaření, na které byla navázána existence většiny polopřirozených společenstev luk a pastvin. Rovněž lesní společenstva patří k našim nejzachovalejším a nejbohatším. Neminulo je zavádění nepůvodních druhů dřevin, mají ale stále velký potenciál k obnově přírodě blízkého stavu a rozvoji přírodě blízkých způsobů hospodaření.

Plán péče byl na MŽP odevzdán koncem roku 2021, k oznámení bude připraven až po vypořádání připomínek MŽP. Následný proces projednání s dotčenými obcemi, kraji a dalšími subjekty v regionu, který končí schválením plánu, bude snad dokončen v prvním pololetí roku 2022. ■

1. Masiv Javoriny upoutá už zdálky.
2. Čertoryje patří k neznámějším místům Bílých Karpat.
3. Bělokarpatská bučina

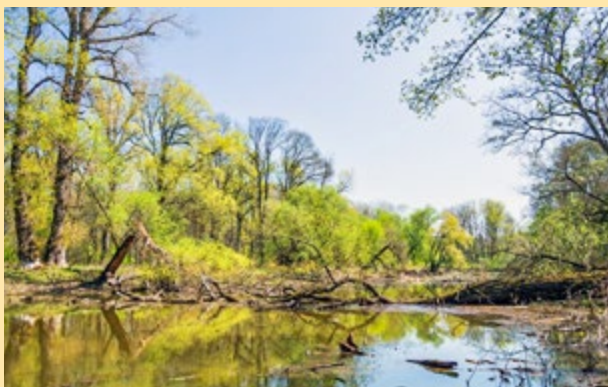
Všechna foto Bohumil Jagoš

Socioekonomické vyhodnocení dopadů vyhlášení navrhované CHKO Soutok

Ondřej Vítek, David Lacina

Na základě požadavků některých starostů nechala AOPK ČR z pověření MŽP zpracovat studii „Vyhodnocení socioekonomických dopadů vyhlášení CHKO Soutok“. Výběrové řízení na její zpracování vyhrálo Centrum pro otázky životního prostředí UK V Praze, spolupracovalo s Monitoringem návštěvnosti s.r.o. a SC&C spol. s r.o.

Studie hodnotila nejen dostupná data, zahrnovala i sběr vlastních údajů. Šlo o počty průchodů na cestách měřené automatickými sčítači, s tím spojený personální monitoring na rozcestích, výběrové šetření mezi návštěvníky (dotazníky

in-situ) a výběrové šetření obecné populace (dotazníky ex-situ). Smlouva byla podepsána v září 2020 a zpracovatelé se tak museli potýkat s těžkostmi, které přinášela pandemie Covid-19. Šlo jak o zajištění terénních prací, tak o pozměněnou podobu cestování veřejnosti.

Hlavními turistickými cíli ve volné krajině Soutoku jsou kromě vlastního soutoku řek i slovanská hradiště Pohansko a Mikulčice. Dva ze tří sčítačů proto byly umístěny právě na přístupové cesty k nim, třetí na cyklotrasu na zelené značce z Lednice do Břeclavi. Ten se také ukázal jako nejvytíženější s průměrem 487 průchodů za den, sčítač na Pohansku znamenal 466 průchodů a v Mikulčicích 230 průchodů, což však mohl být důsledek tornáda. Na všech třech profilech byli nejčastěji zaznamenáni cyklisté (převažovali i v personálním monitoringu, 89 %). Mikulčická cesta se ale liší také výraznějším rozdílem v návštěvnosti o pracovních dnech oproti volným, což je typické pro destinace celodenní a vícedenní rekreace. Covidové omezení cestování mezi okresy v březnu a dubnu 2021 se na sledovaných cestách výrazněji neprojevovalo, neboť sem chodí hlavně místní.

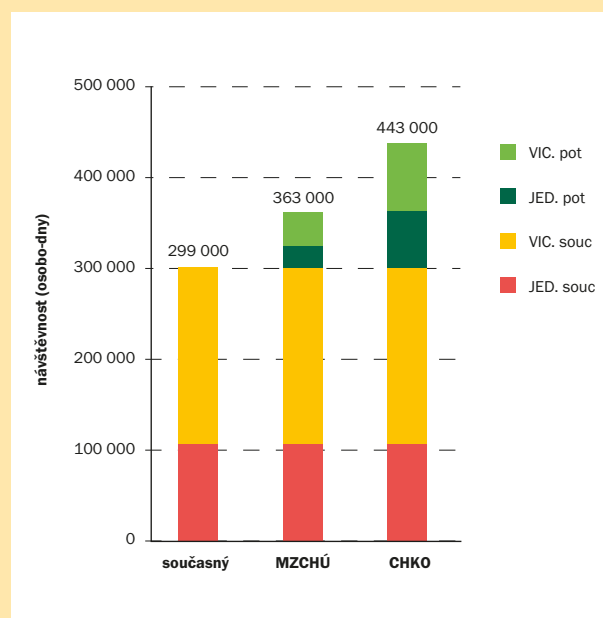
Dotazníkové šetření prováděné přímo v terénu potvrdilo, že nejvíc návštěvníků (42 %) přijíždí z Jihomoravského kraje, cca 21 % jsou přímo obyvatelé Břeclavi a Lanžhota. Délka pobytu je velmi různá, nejčastější hodnota je 3–4 dny (26 %) a nejčastějším místem ubytování je Lednice (29 %). Průměrná útrata činí 506 Kč/os./den, ale rozptyl hodnot je velký. Pro 84 % respondentů nehraje v otázce, zda se sem vrátí, stav

lesů žádnou roli. Změna ze stejnověkých porostů na různověké by přitáhla 13,5 % a odradila 1,4 % respondentů.

Další zajímavé údaje přineslo dotazníkové šetření na obecné populaci (off-site). Soutok je v současnosti ve srovnání s jinými přírodními oblastmi ČR nejméně přitažlivý pro jednodenní výlet. Větší vzdálenost do cílové destinace respondenty odrazuje.

Odhad návštěvnosti Soutoku nyní činí na základě provedených průzkumů a analýz 107 000 jednodenních návštěvníků a 192 000 osobodnů u vícedenních, tedy dohromady téměř 300 000 osobodnů. Pokud zde budou vyhlášena MZCHÚ, zvedne se návštěvnost odhadem o 22 % na 363 000 osobodnů. To představuje nárůst čistých výdajů návštěvníků o 23 mil. Kč. Vyhlášení CHKO bude mít pravděpodobně ještě větší efekt, a to v hodnotě 48 % odpovídajících 443 000 osobodnů a zvýšení čistých výdajů návštěvníků o 51 mil. Kč (obr. 1). Studie prokázala i podobně zvýšené kladné dopady na produkci, HDP, regionální důchod, mzdy zaměstnanců a zaměstnanost. ■

Zajištění ochrany soustavou MZCHÚ přivede do oblasti více návštěvníků, případné vyhlášení CHKO pak ještě více a s nimi i více příjmů a příležitostí pro místní obyvatele a podnikatele.

V navrhované CHKO Soutok je cílem především ochrana lužního lesa.

Foto Jan Miklín

o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích), a směrnice č. 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích). V roce 2021 soustava doznala drobných změn. Novelizace národního seznamu EVL přinesla řešení několika problematických lokalit, kdy se daný druhový předmět ochrany na lokalitě dlouhodobě nevyskytoval. Byla tak zrušena EVL Praha-Letňany, ze které vymizela tamní populace sysla obecného. Naopak rozšíření doznala lokalita Svatá a Prostřední vrch vyhlášená pro ochranu panonských dubohabřin, která nově nese název Dambořícký les (více viz **box 4**). Na území ČR je tak vyhlášeno 1 112 EVL v celkové rozloze 795 640 ha (10,1 % rozlohy státu). Ptačí oblasti jsou z hlediska rozlohy stabilní již od roku 2009 v počtu 41 a jejich území pokrývá celkem 703 437 ha (8,9 % rozlohy státu). Přehledně jsou údaje o EVL a PO v ČR uvedeny v **tabulce 5**, **grafy 3 a 4** pak shrnují, jaká plocha EVL resp. PO spadá do působnosti jednotlivých orgánů ochrany přírody.

Souhrny doporučených opatření

Souhrny doporučených opatření (SDO) pro EVL a PO jsou odborné a koncepční dokumenty popisující ekologické nároky, aktuální stav a důvody ohrožení předmětů ochrany, pro které byla území vyhlášena. Definují rovněž optimální opatření a způsoby hospodaření k udržení či dosažení příznivého stavu předmětů ochrany na konkrétních lokalitách.

AOPK ČR v rámci projektu „Zajištění plánovací dokumentace pro vybrané lokality národního významu v České republice“ (realizace 2016–2023, OPŽP 2014–2020) pokračovala i v roce 2021 v přípravě SDO pro EVL dotčené novelami nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit (č. 73/2016 Sb. a 207/2016 Sb.), tj. tyto lokality byly nově vyhlášeny nebo u nich došlo ke změně ve vedení hranic či výčtu předmětů ochrany. Vznikla tak potřeba zpracovat pro ně SDO či aktualizovat SDO stávající. V rámci projektu dále probíhá i příprava SDO pro PO. V průběhu roku 2021 AOPK ČR připravila a na MŽP odevzdala celkem 13 SDO. Schválené SDO lze dohledat v Ústředním seznamu ochrany přírody.

AOPK ČR se rovněž zabývala hodnocením toho, do jaké míry jsou SDO v praxi naplňovány a jak realizace nebo naopak neprovádění navržené péče ovlivňuje stav předmětů ochrany. Vybraných 214 lokalit soustavy Natura 2000 bude podrobně sledováno ještě v roce 2022.

Reporting Evropské komisi o lokalitách soustavy Natura 2000

Informace o soustavě Natura 2000 jsou Evropské komisi odevzdávány jednotlivými státy EU v podobě tzv. Standardního datového formuláře (SDF), který je veřejně dostupný přes vyhledávání lokalit na <http://natura2000.eea.europa.eu/>. Ten obsahuje kromě jiného také ekologické údaje o předmětech ochrany (rozlohu stanovišť, početnost druhů, kvalitu výskytu). Do roku 2019 bylo SDF aktualizováno jen v případě změny ve vymezení lokalit, přičemž údaje o stavu předmětů ochrany odpovídaly době vyhlášení. V návaznosti na bilaterální jednání s Evropskou komisí v roce 2018 (tzv. Nature Dialogue) přistoupila ČR k pravidelné aktualizaci ekologických informací od roku 2020. Zpracováním SDF je pověřena AOPK ČR. V roce 2021 byla dovršena aktualizace všech druhových předmětů ochrany lokalit. Data jsou dostupná na <https://data.nature.cz/>. Vznikla zejm. na podkladu údajů z Nálezové databáze ochrany přírody.

2.2 Obecná ochrana druhů

David Lacina

AOPK ČR má svoji roli i v obecné ochraně druhů (§ 5 ZOPK), tedy v ochraně všech druhů živočichů i rostlin před zničením, poškozováním, sběrem či odchytem, který vede nebo by mohl vést k ohrožení těchto druhů, zániku populace druhů nebo zničení ekosystému, jehož jsou součástí.

V posledních letech byly zintenzivněny práce v oblasti zajištění konektivity krajiny, kde se AOPK ČR podílela hned na několika mezinárodních projektech. Prioritou je rovněž zprostředkování vodních toků. Za zmínku stojí i aktivity týkající se invazních druhů představujících riziko pro původní druhy a ekosystémy.

2.2.1 Konektivita krajiny

Martin Strnad, Jitka Uhlíková

Konektivita krajiny, vliv fragmentace krajiny na populace živočichů, dopravní ekologie – to jsou témata, kterým se AOPK ČR již dlouhodobě věnuje (viz **box 5**) a na jejichž řešení byla zaměřena již celá řada zejména mezinárodních projektů (viz **box 6**). V roce 2021 byl v rámci programu Doprava 2020+ Technické agentury ČR připravován a na

Tabulka 5 Území soustavy Natura 2000 k 31. 12. 2021

	Počet EVL	Rozloha EVL (ha)	Pokryvnost EVL (%)	Počet PO *	Rozloha PO (ha)	Pokryvnost PO (%)	Natura 2000 EVL + PO (ha)	Pokryvnost EVL + PO (%)
Celkem ČR	1 112	795 640	10,1	41	703 437	8,9	1 115 358	14,1
Kontinentální oblast	1 003	763 407	10,1	34	667 586	8,9	1 063 334	14,1
Panonská oblast	128	32 233	9,5	8	35 851	10,5	52 024	15,3

konci roku podpořen projekt „Průchodnost dopravní infrastruktury pro faunu jako podmínka bezpečné a udržitelné dopravy“, který je územně zaměřen pouze na Českou republiku. Hlavním nositelem projektu je AOPK ČR, která jej bude realizovat ve spolupráci se společností CDV, v.v.i. a HBH Projekt spol. s r.o. Aplikačními garanty výsledků projektu jsou MŽP, Ministerstvo dopravy a Ředitelství silnic a dálnic. V projektu, který bude probíhat do roku 2026, budou řešeny dva tematické okruhy. Prvním je problematika odpuzovačů (syn. plašiče, zradidla), které jsou jedním z hlavních opatření proti mortalitě živočichů na komunikacích. Konkrétně se jedná o testování vybraných dvou typů kombinovaných odpuzovačů. Návazně bude řešeno zavedení jednotného systému hodnocení účinnosti odpuzovačů a stanovení zásad pro jejich používání. Druhým tématem jsou průchody pro faunu. Cílem projektu je monitoring účinnosti stávajících ekoduktů, zavedení zásad hodnocení účinnosti významných průchodů pro faunu a zásad optimalizačních opatření. Získané údaje přispějí k dosažení maximální účinnosti vynakládaných finančních prostředků, k zvýšení bezpečnosti dopravy a k omezení fragmentace prostředí jako základního negativního dopadu dopravy na životní prostředí.

2.2.2 Zprostředkování vodních toků

Zdenek Vogl, Pavel Marek

Problematicke se AOPK ČR věnuje průběžně na úrovni regionálních pracovišť. Ve složitějších a koncepčních případech zejména na migračně významných vodních tocích, které jsou vymezeny podle Koncepce zprůchodnění říční sítě ČR, pak prostřednictvím její odborné skupiny – Komise pro rybí přechody. Dále AOPK ČR s investory a projektanty konzultovala projektové, realizační či postrealizační fáze opatření (nejčastěji rybích přechodů) pro zprůchodnění migračních bariér na vodních tocích. Celkem v roce 2021 AOPK ČR hodnotila 23 projektů.

Akcí roku, na které se AOPK ČR podílela společně s Vodohospodářským rozvojem a výstavbou a.s. („VRV“), Povodím Vltavy s. p. a Výzkumným ústavem vodohospodářským T. G. Masaryka pod patronací MŽP, byl již VII. ročník podzimního semináře zaměřeného na problematiku zprůchodnění migračních překážek ve vodních tocích, tzv. „Sázavský seminář“. Proběhl prezentační formou s možností online připojení. I přes epidemickou situaci se jej zúčastnilo kolem 150 zájemců. Zaměřen byl zejména na tato témata:

- významná realizovaná opatření v ČR investovaná státními podniky Povodí a zkušenosti z přípravy, realizace i vyhodnocení funkčnosti staveb
- koncepční přístupy a zkušenosti z realizovaných opatření na Slovensku z pohledu Státního vodohospodářského podniku a Státní ochrany přírody SR
- „greening“, neboli environmentální bonifikace vodních elektráren z pohledu AOPK ČR, kdy by měl najít soulad mezi zájmy hydroenergetiky a ochrany přírody v ČR.

Prezentace ze semináře jsou ke stažení na https://www.vrv.cz/aktualita-seminar_reg

Po zveřejnění pravidel pro žadatele a vypsání nových výzev v rámci nového programového období OPŽP, a i vzhledem k tématům a navazující diskuzi „Sázavského semináře“, AOPK ČR v roce 2022 očekává zvýšený zájem o odborné konzultace při přípravě a realizaci nových projektů rybích přechodů a navazujících opatření.

2.2.3 Invazní druhy

Tomáš Görner

V roce 2021 byly dokončeny přípravy na vydání novely ZOPK a dalších předpisů, které implementovaly evropské nařízení č. 1143/2014 o prevenci a regulaci zavlečení či vysazování a šíření invazních nepůvodních druhů a nařízení č. 708/2007 o používání cizích a místně se nevyskytujících druhů v akvakultuře. Na podzim byla novela schválena s účinností od 1. ledna 2022. Pro AOPK ČR z ní vyplývají některé nové kompetence v oblasti invazních druhů, zejména monitoring a informování veřejnosti. U druhů, které se ocitly na unijním seznamu (dnes 66 druhů), a nově se objeví v ČR, bude AOPK ČR na základě rozhodnutí MŽP zajišťovat rychlou reakci za účelem eliminace druhu či jeho izolaci a zamezení dalšího šíření. U tzv. akvakulturních druhů (cizí a místně se nevyskytující druhy v akvakultuře podle nařízení č. 708/2007) bude vydávat povolení k přesunu těchto druhů, schvalování pohotovostních plánů či jejich umístování do karantény. V rámci své územní působnosti bude AOPK ČR formou opatření obecné povahy stanovovat bližší podmínky zásad regulace pro vybrané rozšířené druhy z unijního seznamu a zajišťovat provedení nastavených opatření. Koncem roku 2021 AOPK ČR vydala aktualizovanou metodiku „Invazní nepůvodní druhy na unijním seznamu“. Ta kromě popisu všech 66 druhů z unijního seznamu zahrnuje i popis výše zmíněné nové legislativy.

Pokračovalo se v monitoringu a managementu lokalit s výskytem raka mramorovaného, zatím jsou v ČR známy pouze dvě. V jedné menší vodní nádrži na Radovesické výsypce nedaleko Břiliny je výskyt monitorován (i v okolních vodních plochách) pravidelně, v roce 2021 zde ale žádný rak odchycen nebyl, což je pozitivní zpráva. Monitoring bude nadále pokračovat. Na druhé lokalitě, rybníce v pražských Dolních Chabrech, se i přes eradikační snahy v roce 2020 raci stále nacházeli. Proto v listopadu 2021 proběhl opět výlov rybníka, sběr raků a důkladné vyvápnění nor, v roce 2022 bude nadále probíhat monitoring, případně další managementové aktivity. Další managementová akce, zaměřená tentokrát na raka signálního, proběhla v NPP Krvavý a Kačležský rybník (viz [box 7](#)).

Managementové akce se v roce 2021 týkaly samozřejmě i dalších invazních a nepůvodních druhů. AOPK ČR v rámci národních programů administrovala 97 projektů na likvidaci invazních druhů, většina projektů byla realizována prostřednictvím programu PPK A, ostatní v PPK B, MaS a POPFK. Nejčastěji se likvidovaly rostliny (bolševník velkolepý, netýkavka žláznatá, křídlatky, trnovník akát, zlatobýly), z živočichů mýval severní či karas stříbřitý.

Vyhlášení přírodní rezervace Stráně Hamerského potoka

Miroslav Žižka

Dne 5. srpna 2021 byla nedaleko obce Broumov v CHKO Český les vyhlášena nová přírodní rezervace pod názvem

Stráně Hamerského potoka. S rozlohou necelých pět hektarů patří k nejmenším přírodním rezervacím v ČR, ale bohatostí jarního aspektu i rozmanitostí druhů dřevin v suťovém porostu zaujme na první pohled. Jméno dal rezervaci strmý svah nad divoce zurčícím Hamerským potokem, který protéká po její hranici.

Lesní porost se skládá z devíti druhů dřevin a dominují mu javor klen, buk lesní, jilm horský a mohutné jedle bělokoré.

1

2

Jádrová část porostu je téměř 50 let ponechána bez lesnických zásahů. Všechny podobné porosty v blízkém okolí bohužel postihla přeměna na stejnověkou smrkovou monokulturu. Stráně tento pohnutý osud hlavně díky jejich svažitosti minul a zůstaly tak jakýmsi ostrovem smíšeného lesa.

V těsném sousedství rezervace v údolí Hamerského potoka stojí lovecký zámek Nový Haimhausen postavený v letech 1875–1876 Janem Arnoštem Berchem-Heimhausenem, majitelem zdejších lesů do roku 1945. V současnosti spravuje okolní lesy Lesní závod Kladská jako organizační složka Lesů České republiky, s. p., který se při vyhlášení rezervace zavázal, že ponechá lesních porosty bez jakýchkoliv těžebních zásahů.

Bohatý jarní aspekt tvoří zejména kyčelnice cibulkonosná, dymnivka dutá, sasanka pryskyřníkovitá a svízel vonný. Pod strání při potoce můžeme nalézt silně ohroženou korálicí trojklanou. Na četných skalních výchozech vyvádí každoročně mláďata výr velký. ■

1. Jarní aspekt v PR Stráně Hamerského potoka
2. Lovecký zámek Nový Haimhausen

Všechna foto Markéta Kašparová

Evropsky významná lokalita Dambořický les

Tereza Kušnířová, Petr Slavík

Koncem roku 2021 byla nařízením vlády č. 440/2021 Sb. přijata sedmá aktualizace národního seznamu evropsky významných lokalit, která přispěje k rozšíření ochrany cenných dubohabřin ve Ždánickém lese v Jihomoravském kraji.

Ždánický les je nejzazším výběžkem flyšových Vnějších Západních Karpat. Zalesněná část tvoří spolu s navazujícím hřbetem Chřibů výrazný prvek jihomoravské krajiny. Severní strana je chladnější a porůstá převážně karpatskými dubohabřinami a bučinami, na teplých jižních svazích nacházíme panonské a karpatské dubohabřiny a na úpatí pak četné zbytky suchých trávníků s orchidejemi a dalšími významnými druhy. Svou rozlohou i zachovalou přírodou patří mezi nejhodnotnější území jižní Moravy.

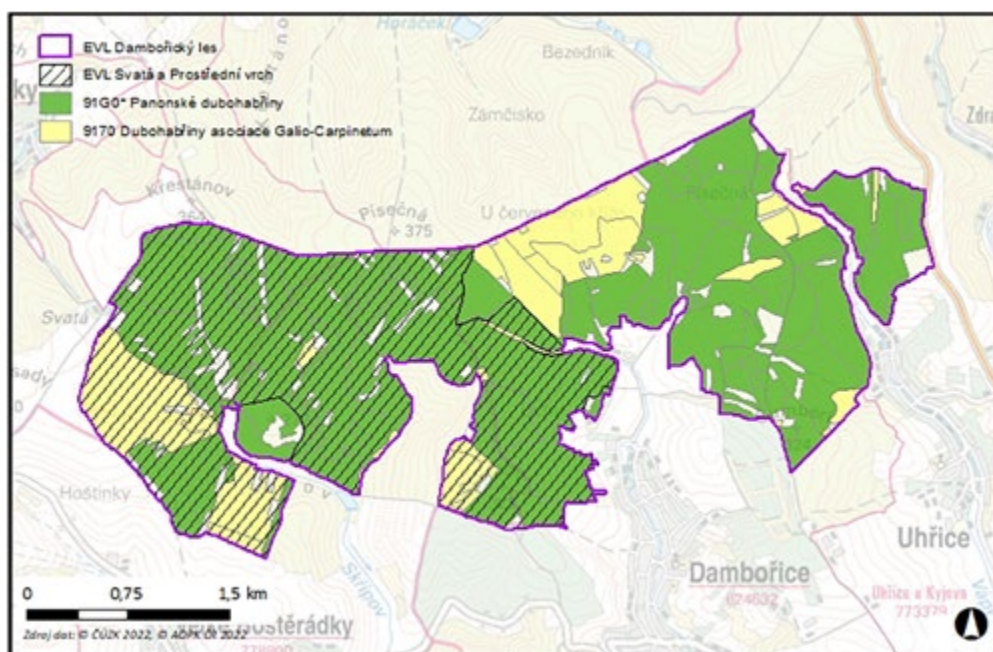
Cesta k vyhlášení EVL CZ0620421 Dambořický les trvala 15 let, nejprve se navrhovala územní ochrana 10 000 ha celého lesního komplexu oblasti Ždánického lesa, v roce 2016 bylo vyhlášeno jako EVL Svata a Prostřední vrch 500 ha oblasti s největší koncentrací stanoviště panonských dubohabřin (prioritní stanoviště 91G0*). Právě tato lokalita byla v roce 2021 rozšířena na 1 000 ha a přejmenována na Dambořický les.

K přípravě návrhu na rozšíření EVL byla AOPK ČR v lednu 2020 vyzvána MŽP po bilaterálním jednání s Evropskou komisí, kde byla potvrzena přetrvávající nedostatečnost územní ochrany panonských dubohabřin v oblasti Ždánického lesa. V květnu až srpnu 2020 probíhalo předjednání návrhu s dotčenými subjekty. Při vypořádání mezirezortního připomínkového řízení se hledal kompromis s Ministerstvem zemědělství, jež požado-

valo redukci navrženého území, které původně počítalo i se zahrnutím biotopu karpatských dubohabřin (stanoviště 9170) mezi předměty ochrany.

Význam panonských dubohabřin v oblasti Ždánického lesa spočívá především v rozloze a také poloze v rámci jejich celorepublikového výskytu. Přestože jsou zdejší porosty méně reprezentativní kvůli jejich charakteru na okraji areálu, vysoce významný je jejich plošný podíl na zastoupení tohoto stanoviště v České republice.

Ve Ždánickém lese se kvůli velké členitosti území (a s tím související variabilní expozicím svahů) plynule mění stanovištní podmínky. Panonské dubohabřiny (s vyšším zastoupením teplomilných druhů) zde tak tvoří de facto jeden lesní komplex s karpatskými dubohabřinami a oba typy stanovišť je obtížné navzájem separovat. Částečně vlivem opuštění tradičního lesního hospodaření a také přirozenými procesy postupně ubývají světlomilné prvky, což vede k posunu klasifikace ke karpatským dubohabřinám. Tento proces je potom patrně největší výzvou ve vztahu k povinnosti zachování či zlepšení stavu předmětu ochrany panonských dubohabřin do budoucna. Ochranu a adekvátní péči o EVL, včetně její části navržené na rozšíření, bude proto nutné řešit komplexně ve vztahu k lesním společenstvům na celém území. Jednou z priorit je podpora přirozené druhové skladby a redukce tamních nepůvodních a invazních druhů dřevin. Pro zlepšení podmínek a zachování vzácných druhů je vhodné prosvětlování porostů či obnova nízkého či středního lesa. ■

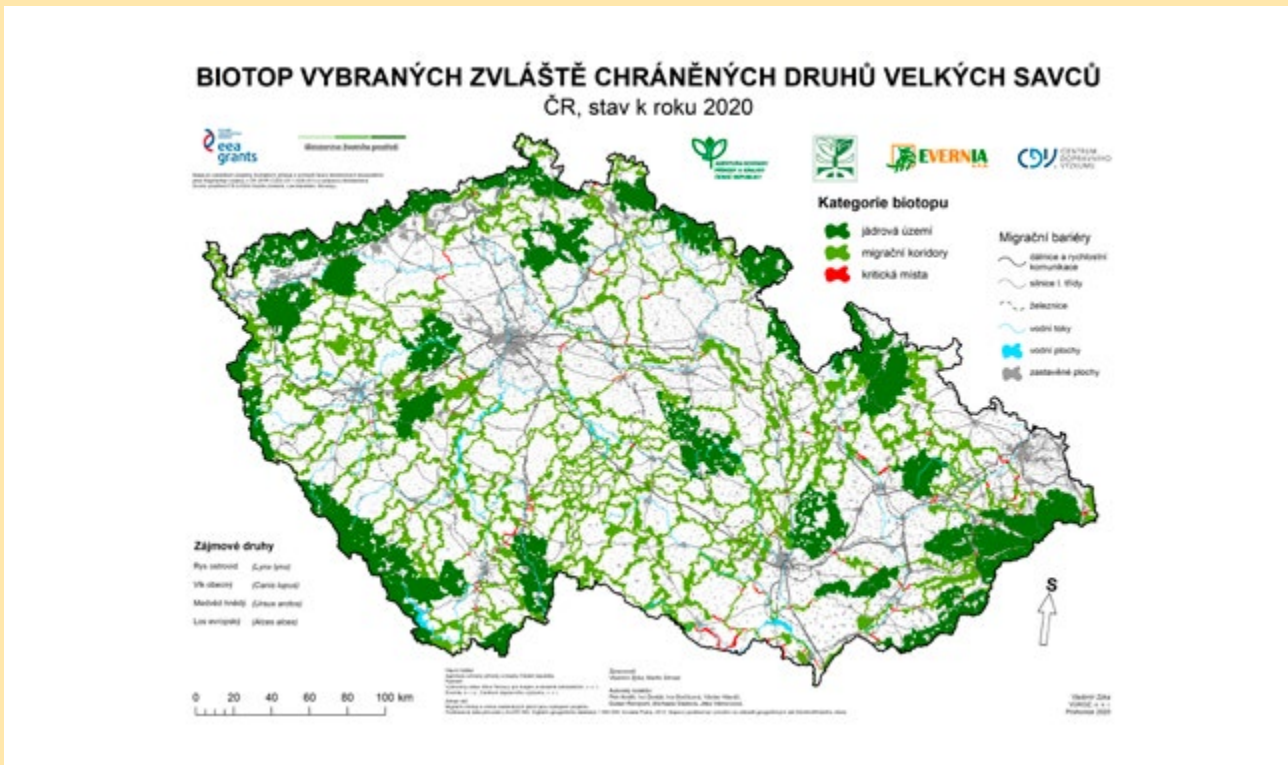

Původní (Svata a Prostřední vrch) a stávající (Dambořický les) vymezení lokality s výskytem dubohabřin, autor Tereza Kušnířová

Metodika „Ochrana biotopu vybraných ZCHD v územním plánování“

Václav Hlaváč

V roce 2021 vyšla v metodické řadě AOPK ČR metodika „Ochrana biotopu vybraných zvláště chráněných druhů v územním plánování“. Do ochranné praxe zavádí nové principy ochrany biotopu tzv. národně významných zvláště chráněných druhů (ZCHD) prostřednictvím nástrojů územního plánování.

V úvodní části metodiky jsou popsána kritéria výběru národně významných druhů (ze všech zvláště chráněných druhů kritéria splňuje 213 druhů), popsán je také způsob vymezení biotopu jednotlivých druhů. U živočichů je obecně jako biotop vymezován prostor nezbytný k jejich přežití v rámci celého jejich životního cyklu, tedy včetně migračních koridorů. Vymezený biotop je poskytován prostřednictvím územně analytických podkladů – jevu 36 (lokality výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem) a jevu 36b (biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců). Pojetí obou jevů je stejné, kvůli přehlednosti jsou poskytovány ve formě dvou mapových vrstev.

Hlavní částí metodiky je pak podrobný popis možného využití území vymezeného v rámci obou uvedených jevů ÚAP a doporučený postup orgánů ochrany přírody při uplatňování ochrany vymezeného biotopu národně významných ZCHD. Poskytování biotopu národně významných ZCHD formou ÚAP přispívá k sjednocení přístupu orgánů ochrany přírody a zvyšuje předvídatelnost jejich rozhodování. Možnost ochrany biotopu již v rámci procesu územního plánování je oceňovaná i odborníky z ostatních evropských zemí. Na přípravě metodiky se podílel tým pracovníků AOPK ČR pod vedením Václava Hlaváče, Karla Chobota a Pavla Pešouta. ■

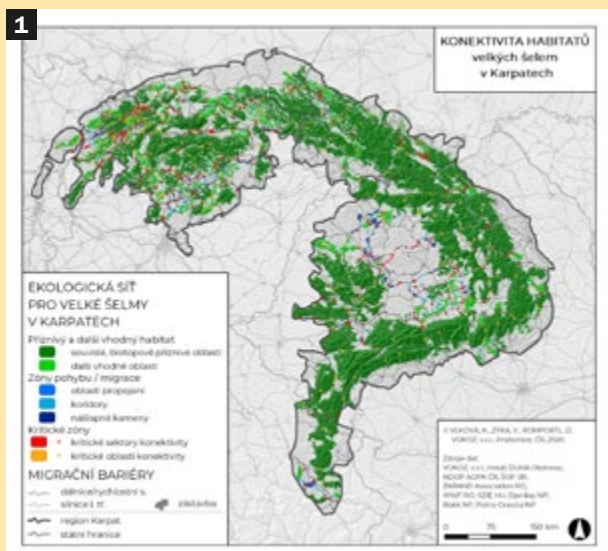

Projekt ConnectGREEN úspěšně ukončen

Václav Hlaváč, Martin Strnad

Karpatský region je jedním z posledních útočišť velkých šelem v Evropě. Společně zde žijí vlk obecný, rys ostrovid a medvěd hnědý, kteří jsou chráněni evropskou legislativou. V současné době probíhá ve všech karpatských zemích bouřlivý rozvoj do-

zvláště chráněných druhů velkých savců. Jedním z hlavních výstupů projektu je mapa ekologické sítě v Karpatech (obr. 1). Další aktivity probíhaly podrobněji ve čtyřech pilotních oblastech: Západní Karpaty (CZ/SK), Cerová vrchovina-Bükk (SK/

první infrastruktury, zejména dálnic a železnic, stejně rychle se rozvíjí i bytová a rekreační výstavba. V horských podmínkách se zástavba soustřeďuje především v údolích, kde dochází k postupnému propojování sídel podél dopravní infrastruktury. Horská údolí se tak postupně stávají bariérou, která přerušuje migrační cesty živočichů mezi horskými celky. Fragmentace prostředí působená dopravní infrastrukturou a rozšiřující se zástavbou způsobuje rozpad původně souvislých areálů rozšíření do vzájemně izolovaných ostrovů. Ztráta konektivity populací je aktuálně nejvýznamnější hrozbou pro zajištění existence populací velkých šelem v celém karpatském regionu.

Projekt ConnectGREEN (červen 2018–říjen 2021) byl navržen s cílem identifikovat hlavní migrační koridory velkých šelem v rámci celého karpatského regionu a připravit podklady pro jejich ochranu v systému územního plánování. Do jeho realizace se pod vedením rumunské pobočky WWF zapojili ochránci přírody, vědci i územní plánovači z České republiky, Maďarska, Rumunska, Slovenska a Srbska. Za Českou republiku se kromě AOPK ČR projektu účastnil také VÚKOZ v.v.i. Projekt byl spolufinancován z fondů Evropské unie (ERDF, IPA) prostřednictvím Programu nadnárodní spolupráce Interreg Danube v prioritní ose 2: Environmentálně a kulturně zodpovědný Dunajský region a jeho specifickém cíli 2.3. Obnovování a hospodaření s ekologickými koridory.

Hlavním úkolem projektu byla identifikace jádrových oblastí výskytu velkých šelem a zejména vymapování migračních koridorů, které jsou klíčové pro zachování propojení mezi nimi. Byla připravena metodika k identifikaci ekologické sítě a migračních koridorů velkých šelem, která do velké míry vychází z české metodiky, použité pro identifikaci biotopu vybraných

HU), národní park Piatra Craiului (RO) a Apuseni-jihozápadní Karpaty (RO/SRB). Na základě monitoringu zde proběhlo vymezení a terénní prověření migračních koridorů, včetně popisu nejvýznamnějších migračních bariér. Byla zde identifikována tzv. kritická místa pro migraci a pro každé z nich vznikl katalog opatření pro zmírnění dopadu fragmentace. V každé z pilotní oblasti byl také sepsán akční plán, který obsahuje popis území s identifikovanými hrozbami pro zachování jeho migrační dostupnosti a návrhy opatření. Na stránkách karpatského informačního systému (www.ccibis.org) byl také zveřejněn nástroj pro prvotní hodnocení záměrů v územním plánování (Decision support tool) a e-learningový kurz o ekologické konektivitě.

Projekt ConnectGREEN významně přispěl k přípravě podkladů k ochraně konektivity populací velkých šelem v celém karpatském regionu. Jeho vedlejším, ale neméně důležitým přínosem bylo navázání intenzivních pracovních kontaktů a neformální spolupráce specialistů, zabývajících se omezováním vlivu fragmentace na unikátní přírodu Karpat. ■

1. Mapa ekologické sítě pro velké šelmy v Karpatech
2. Ekodukt na slovenské dálnici D1 u Popradu
3. Medvědi migrují na dlouhých vzdálenostech, musejí překonávat mnoho bariér v krajině.

Všechny foto Václav Hlaváč

2.3 Zvláště chráněné druhy

Eliška Blažejová, Jindřiška Jelínková, Barbora Čepelová, Helena Neuwirthová, Petr Vít, Jitka Uhlíková, Tereza Brzobohatá, Václav John, Martin Strnad, Lenka Tomášková, Jana Švaříčková, Jana Hronková

AOPK ČR v roce 2021 dokončila přípravu změny celého konceptu zvláštní druhové ochrany v ZOPK. Návrh především mění základní pojetí, když odděleně prioritizuje péči a ochranu ohrožených druhů. Ochranu jedinců ponechává jen u neohroženějších druhů a u ostatních se soustředí hlavně na ochranu jejich populací a biotopu. Při nastavování diferencované zvláštní ochrany druhů se vychází ze stupně ohroženosti, ale je zároveň zohledněna také aplikovatelnost tohoto nástroje pro ochranu daného druhu. Na základě nově navržených kategorií a ochranných podmínek těchto kategorií byl přepracován seznam druhů navrhovaných k ochraně. Priority aktivní péče o ohrožené druhy by se měly určovat stupněm ohrožení podle aktualizovaných červených seznamů (červené seznamy blíže viz kapitola 4), nikoliv podle toho, v jaké kategorii ochrany bude daný druh zařazen. To umožní pružněji reagovat na zhoršující se stav druhu pomocí nástrojů aktivní péče. V průběhu roku 2022 bude probíhat odborná debata k novému pojetí druhové ochrany.

2.3.1 Záchranné programy

Eliška Blažejová, Barbora Čepelová, Tereza Brzobohatá, Jana Švaříčková, Václav John, Helena Neuwirthová, Lenka Tomášková, Petr Vít

V roce 2021 AOPK ČR realizovala opatření na podporu druhů dvanácti schválených záchranných programů (ZP) ohrožených rostlin a živočichů. Zároveň připravovala záchranné programy pro dalších šest druhů. Aktuální informace o realizaci jednotlivých ZP jsou zveřejňovány na internetových stránkách www.zachranneprogramy.cz a na profilu www.facebook.com/zachranneprogramy.

Financování realizace ZP bylo zajišťováno především prostřednictvím dotačních titulů POPFK a PPK. Jednalo se o tyto záchranné programy:

Sysel obecný

Dlouhá zima a chladné, deštivé jaro bohužel sýslům v roce 2021 nepřály. Pravidelným letním monitoringem všech známých lokalit byl oproti předešlému roku zjištěn úbytek sýslů přibližně o dvě tisícovky, celkem jich u nás žije asi 6 000. Problematická byla i situace v polopřirozených chovech – v jednom z nich došlo k úhynu většiny jedinců včetně mláďat po intenzivním přívalovém dešti, v dalších dvou nebyla reprodukce příliš početná, takže zde nemohlo dojít k využití chovaných jedinců pro účely repatriací či posílení lokalit. I přesto bylo v roce 2021 dosaženo rekordu, co se týče počtu vypuštěných sýslů do volné přírody. Během července se postupně na šesti různých lokalitách v Čechách i na Moravě vypustilo celkem 171 sýslů, a to i díky zapojení spolupracujících zahra-

ních zoologických zahrad z Německa a Švédska, které pro záchranný program z uvedeného počtu poskytly téměř 50 zvířat. Dalších 80 sýslů bylo odchyceno na známé „sýslí louce“ na Radouči v Mladé Boleslavi. Zdejší kolonie se dlouhodobě potýká s nežádoucím přikrmováním návštěvníky, což způsobuje nepřírodně rychlý růst počtu sýslů. Odchycená zvířata tak pomohla posílit stávající populaci v Loděnici u Berouna, na letišti v Kolíně a ve Velkých Pavlovicích na jižní Moravě. Zároveň se odlehčilo přetížené mladoboleslavské kolonii. Díky chovu v ZOO Hluboká nad Vltavou byla posílena oblast Českého středohoří, sýslé ze ZOO Brno našli nový domov na letišti Břeclav-Ladná, kde proběhlo posílení zdejší oslabené kolonie již druhým rokem.

V rámci realizace záchranného programu sýsla obecného byla již tradičně zajištěna podpora vykonávání aktivního managementu (kosení, pastva) na vybraných lokalitách. Management proběhl většinou podle plánu, jen na několika místech bylo problematictější vhodně načasovat a naplánovat pastvu či seč – kvůli již zmíněné deštivé sezóně, která způsobila nepředvídatelně rychlý růst vegetace. Novinkou v roce 2021 bylo zahájení pilotního projektu tzv. Sýslích hlídek na již zmíněné lokalitě Radouč v Mladé Boleslavi. Ve spolupráci s Českým svazem ochránců přírody byly na lokalitě osloveny stovky návštěvníků Radouče. Hlídky informovaly návštěvníky o záchranném programu a o tom, jaká rizika jsou spojená s intenzivním přikrmováním, které na území Radouče dramaticky mění chování zdejších sýslů.

Užovka stromová

Pro užovku stromovou byla v roce 2021 zajištěna potřebná péče o líníště a důležité biotopy (především v Poohří a v Bílých Karpatech), ve všech oblastech známého výskytu druhu byl také prováděn důkladný monitoring. Na většině lokalit byl pozorován vysoký počet hadů, a to zřejmě i díky sezóně bohaté na srážky. Pokračoval také monitoring mimo tradiční místa výskytu, konkrétně oblast PP Želinský meandr a středního Povltaví. V Poohří pokračovala i aktivní likvidace nepůvodních predátorů (především mývalů severních). Další aktivity na podporu užovky stromové zahrnovaly např. výřezy vegetace v NP Podyjí, odchvy hadů před sekáním v příkopech podél hlavní silnice v Poohří či pravidelné osvětové akce pro veřejnost. Velká pozornost je věnována Environmentálnímu institutu Srdce Poohří, kde je jednou z hlavních aktivit ochrana užovky stromové, jakožto vlajkového druhu Středního Poohří.

Hnědásek osikový

Ani rok 2021 nebyl pro hnědásku osikového příznivý. V Dománovickém lese nebylo po 7 zjištěných hnízdech v roce 2020 zjištěno loni již žádné hnízdo housenek, v červnu byl pouze zaznamenán jeden motýl. Na rozdíl od let 2018–2020 nebyly zjištěny žádné nepříznivé faktory (klimatické extrémy a gradace parazitů), zjevně tady propad v tomto období byl natolik extrémní, že se populace z něj již sama nedokázala vzpamatovat. V NPR Libický Luh, kde nedále probíhá reintrodukce, bylo zjištěno celkem 19 hnízd housenek, populace zde je malá a dále neroste, je limitovaná relativně malou plochou a možná i nedostatkem zdrojů nektaru. Loni byl zahájen po-

kus o obnovení výskytu v PP Žiželický les, nicméně zatím byla zjištěna pouhá 4 larvální hnízda housenek. Jediné pozitivní zprávy přišly z lokality nejasného původu u Frýdku-Místku, kde došlo k navýšení velikosti populace ze 7 hnízd v roce 2020 na 62 hnízd v roce 2021.

Na všech lokalitách proběhly plánované zásahy, problematičtější je však dosazování mladých jasanů, jejichž dostupnost v lesnických školkách je kvůli šířící se nekróze jasanů velmi špatná.

Perlorodka říční

Dva přeshraniční projekty z programu Interreg byly ukončeny, ale aktivity nadále pokračují v rámci udržitelnosti. Na řece Malší byl dohodnut postup pro přípravu refugia pro perlorodku říční a pokračují odchovy k posílení populace. V Ašském výběžku probíhala péče o místa výskytu perlorodky se zaměřením na zlepšení zadržování vody v krajině. V oblasti Zlatého potoka se pokračovalo v realizaci protierozních opatření. V chráněné krajinné oblasti Šumava na řece Blanici také začalo vznikat refugium a v národním parku Šumava byly do Teplé Vltavy vypuštěny odchované perlorodky říční. Na všech lokalitách se experti věnují hledání řešení pro soužití perlorodky říční a bobra.

Sýček obecný

Rok 2021 byl druhým rokem realizace záchranného programu. Proběhl celorepublikový monitoring výskytu sýčků, který přinesl informace o jejich aktuálním výskytu a hnízdní úspěšnosti. Dále probíhalo v hnízdních okrscích sýčků zabezpečování technických pastí (např. napáječky, sudy s vodou, okapy) a podpora hnízdní nabídky instalací vybraných typů budek. Další aktivitou bylo metodické ověření způsobu příkrmování sýčků. V roce 2021 probíhala ve spolupráci s ČSO, zástupci zoologických zahrad a vědeckých institucí příprava metodiky pro posilování populací a repatriaci sýčků na našem území. V neposlední řadě byla připravována dohoda se společností EG.D, a.s., která umožní instalaci budek pro sýčky na podpěrné body ve správě této společnosti.

Hvozdík písečný český

V roce 2021 proběhlo sčítání celé populace hvozdíku, které se koná každý druhý rok. Poprvé byl monitoring proveden pouze novou metodikou odhadu početnosti hvozdíku pomocí jeho pokrývnosti. Zjistilo se tak, že rostliny hvozdíku pokrývají více než 90 m², což je oproti poslednímu monitoringu v roce 2019 nárůst o cca 20 %. Tento nárůst lze přičíst šíření hvozdíku na dosud neobsazená místa. V roce 2021 bylo provedeno každoroční fytoecologické snímkování a v omezené míře sledování mikroklimatických hodnot. Pokračoval sběr dat pro populační studii, jejíž součástí je sledování vlivu fytofágů na hvozdík. Na obou lokalitách byl proveden každoroční management, spočívající v kosení, narušování druhu a odstraňování invazních a expanzivních rostlin. Na části lokality VKP Stráň Na kamenici byla v průběhu letních měsíců provedena experimentální pastva. V roce 2022 bude efekt pastvy vyhodnocen a rozhodne se o jejím pokračování, případně o využití pastvy v NPP Kleneč. V této souvislosti zde byly v roce 2021 zahájeny dvě inventarizační studie zaměřené na výskyt skupin hmyzu citlivých na

pastvu (motýli a blanokřídlí). Byl také proveden pedologický průzkum s cílem nalézt místa s potenciálem pro rozšiřování biotopu hvozdíku písečného. Více viz **box 8**.

Rdest dlouholistý

Rok 2021 představoval třetí vegetační sezónu po revitalizaci poslední původní lokality u Hradce Králové. Pokračuje snaha o obnovení zdejší populace pomocí výsadby. Do ramene Orlice bylo vysazeno více než 300 rostlin. Výsadby probíhají do proutěných košů s bahnitým substrátem, které jsou usazeny na dno říčního ramene. Koše rostliny částečně chrání a rostliny mohou zároveň prokořenit skrz koš, který se časem rozloží. Provedení výsadby a uchycení rostlin po výsadbě je jedním z kritických momentů, kterému je nadále třeba věnovat pozornost. Pěstování rostlin pro výsadby je již velmi dobře zvládnuté a kombinací získávání rostlin z in vitro kultury a jejich dopěstování ve vodních nádržích je zajištěno dostatečné množství silných rostlin. V horní části ramene je bohužel od podzimu roku 2020 stále zhoršená kvalita vody. Při šetření vodoprávním úřadem ovšem nebylo zjištěno žádné nelegální vypouštění splaškových vod z blízkých chat. V CHKO Kokořínsko – Máchův kraj byl rdest dlouholistý potvrzen pouze na jediné lokalitě. Několik desítek lodyh přežívá v tůni pod Plešivcem.

Matizna bahenní

Aktivity pro podporu matizny bahenní probíhají na lokalitě NPP Hrdibořické rybníky, kde se ještě v roce 2012 vyskytovala samovolně se udržující populace druhu, kterou se však od té doby nedaří obnovit. Snahy o obnovení populace zahrnují velkoplošné výsevy a výsadby rostlin, aplikace moluskocidu v místech výsevů a výsadby z loňského roku, aby případné semenáčky matizny nebyly sežrány slimáky a plzky španělskými. Tradiční management lokality zahrnuje strojní a na podmáčených místech ruční sečení dvakrát ročně. Mezi další realizované aktivity patří monitoring podzemní vody pomocí automatických datalogerů na lokalitě Hrdibořické rybníky a pěstování druhu v kultivaci.

Hořeček mnohotvarý český

Záchranný program pro hořeček mnohotvarý český se realizuje již od roku 2011. Zadavatelé prací a stejně tak řada zhotovitelů svěšené lokality velmi dobře znají a péče v naprosté většině případů probíhá adekvátním způsobem. Vhodná péče je základem celého záchranného programu. V loňském roce byla převažujícím typem managementu seč, v menší míře pastva, na několika lokalitách kombinace seče a pastvy, téměř vždy spojená s různou formou vyhrabávání stařiny a mechorostů pro podporu vzcházení semen. Při monitoringu hořečku mnohotvarého českého bylo v roce 2021 na všech známých lokalitách zaznamenáno celkem 13 561 kvetoucích rostlin. Je to sice oproti roku 2020 o více než 4 000 jedinců méně, ale v rámci dlouhodobého průměru záchranného programu se jedná spíše o hodnotu vyšší. Čtyři lokality na Šumavě a v Plzeňském kraji loni zaznamenaly své maximum. Kvetoucí rostliny byly v loňském roce zaznamenány pouze na třiceti lokalitách z celorepublikového počtu 53 živých populací.

Likvidace raka signálního v NPP Krvavý a Kačležský rybník

Tomáš Görner

Národní přírodní památka Krvavý a Kačležský rybník chrání nejen samotné rybníky, ale i okolní přirozené lesní porosty se společenstvy mokřadních olšin a mokřadních vrbín, dále mokřady se společenstvy přechodových rašelinišť a travní porosty se společenstvy bezkolencových luk, vysokobylinných vlhkých lad, ostřicových porostů a smilkových trávníků. Na rybníky jsou vázána společenstva pobřežních rákosin a vysokých ostřic, obnažených den a vlhkých písků a společenstva makrofyt. Jedná se o evropsky významnou lokalitu, zejména díky výskytu sekavce písečného. Jedním z nevídaných obyvatel je rak signální, druh ze Severní Ameriky, který je hrozbou pro naše druhy raků kvůli přenosu smrtelného onemocnění račího moru. Přestože nemá tento druh přímý

vodní hladiny se obnažovaly kameny hráze rybníka, kde bylo možné nalézt a odchytávat jedince raků. Během pěti dní bylo pracovníky AOPK ČR a Výzkumného ústavu vodohospodářského T. G. Masaryka odchyceno zhruba 3000 raků. Při likvidaci raků napomáhali i ptáci – nalezena byla torza mnoha raků s rozklovanými krunýři od volavek a racků.

O tři týdny později probíhal výlov sousedního Krvavého rybníka. Tato o něco menší vodní plocha se od Kačležského rybníka výrazně liší, je podstatně mělčí, bahnitější a na dně je minimum větších kamenů. Evidentně to zde rakům nesvědčí, při důkladné prohlídce obnaženého dna nebyl nalezen ani jediný.

negativní vliv na předměty ochrany NPP a v bezprostředním okolí se nenachází žádná lokalita autochtonních druhů raků, je vhodné zamezit nárůstu populace a jejímu případnému šíření do okolí. Proto se v rámci výlovu rybníků v roce 2021 (probíhá jednou za dva roky) přistoupilo k aktivitám redukujícím množství raků v rybníce.

Samotný výlov Kačležského rybníka probíhal ve dnech 1.–4. 11. 2021. V předstihu byly na přístupových cestách k hrázi i přímo na ní instalovány informační cedule o tom, že se zde vyskytl rak signální a že jeho šíření přináší rizika. Kontaktováno bylo Rybářství Kardašova Řečice, které má rybníky v nájmu a organizuje výlov. S postupným klesáním

Další postup redukce račí populace spočíval v dohodě s rybáři o nasazení dravých ryb do Kačležského rybníka, které by měly být schopny eliminovat nárůst račí populace v následujících letech. Vzhledem k velikosti rybníka a předmětům ochrany bylo domluveno kromě kaprů vysazení 3000 ks dvouletých candátů. Pokračování ve sběru jedinců snad již výrazně redukované populace raka signálního proběhne za dva roky, při dalším výlovu Kačležského rybníka. ■

Rak signální

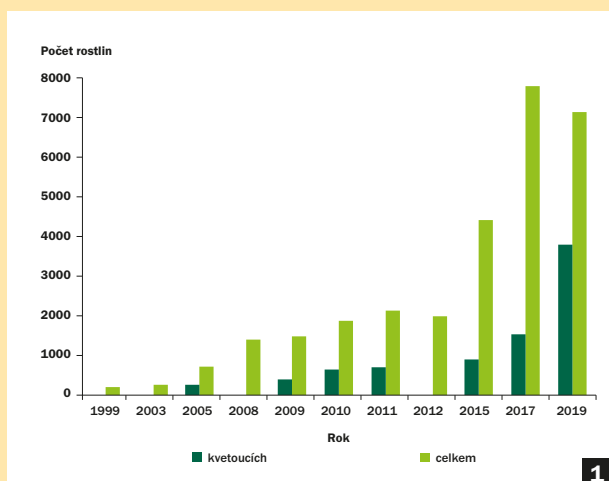
foto Tomáš Görner

Vyhodnocení záchranného programu pro hvozdík písečný český

Barbora Čepelová

Záchranný program pro hvozdík písečný český, endemit České republiky, byl zahájen v roce 2008. Navázal tak na dlouhodobou snahu o záchranu této rostliny, která roste na jediné lokalitě – v národní přírodní památce Kleneč nedaleko Řípu. V záchranném programu byly stanoveny dva hlavní cíle: (1) zajistit dlouhodobě stabilní populaci hvozdíku v NPP Kleneč a (2) založit dlouhodobě stabilní záložní populaci na náhradní lokalitě. Po více než deseti letech realizace záchranného programu bylo na čase vyhodnotit jeho úspěšnost.

Nejvýznamnějším realizovaným opatřením na podporu hvozdíku bylo mechanizované stržení drnu v NPP Kleneč. Za pomoci bagru byly postupně v letech 2009, 2010 a 2015 vytvořeny

1

obnažené písčité plochy. Správná péče o biotop byla nezbytným předpokladem pro záchranu taxonu. K růstu populace do současné velikosti zásadně přispěla i péče o druh realizovaná formou výsevu semen hvozdíku. Stejná opatření, jen v menším měřítku, probíhala také na náhradní lokalitě u Kyškovic.

Úspěšnost prováděných opatření byla hodnocena na základě sčítání celé populace a podrobného monitoringu jednotlivých rostlin hvozdíku a vegetace na trvalých plochách. Informace pro vhodné nastavení péče o hvozdík a jeho lokalitu byly doplňovány také poměrně rozsáhlým výzkumem. Téměř od začátku záchranného programu probíhá populační studie, díky které víme více o přežívání hvozdíku v jednotlivých životních fázích a na různých starých stržených plochách.

Výskyt hvozdíku písečného českého byl v ČR zachován. Na Klenči populace vzrostla z 834 rostlin zaznamenaných v roce 2005 na více než 7 000 rostlin v roce 2019 a plocha populace byla odhadnuta na 65 m². Narostla i početnost kvetoucích rostlin, což je zásadní pro samovolnou reprodukci populace. Na náhradní lokalitě se podařilo založit populaci, která v roce 2019 čítala 378 rostlin.

Cíle záchranného programu byly z větší části naplněny. Dlouhodobá stabilní existence taxonu na obou lokalitách je ovšem podmíněna udržením těchto lokalit ve vhodném stavu

2

3

4

pro jeho růst a především rozmnožování. Závěrem vyhodnocení je proto návrh prodloužit záchranný program o deset let s podmínkou jeho aktualizace a vyhodnocení po pěti letech realizace. ■

1. Vývoj počtu kvetoucích a všech rostlin hvozdíku na lokalitě v NPP Kleneč v průběhu monitorovacích let, autor Tomáš Dostálek
2. Sčítání hvozdíku písečného českého pomocí barevných špejlí, foto Barbora Čepelová
3. Obnova písčiny vhodné pro růst hvozdíku pomocí těžké techniky, foto Jiří Bělohoubek
4. Postupně obnovované plochy písčiny v NPP Kleneč, foto Jiří Bělohoubek

Pokračoval také projekt repatriace hořečků na lokalitě Boletice, vrch Olymp, zahájený v roce 2012. Již pátý rok jsou zde zaznamenávány kvetoucí rostliny, loni jich bylo 67.

Vloni započaly práce na vyhodnocení úspěšnosti realizace střednědobých cílů záchraného programu. Toto vyhodnocení by mělo být letos dokončeno a na jeho základě rozhodnuto o dalším směřování záchraného programu.

Hořeček nahořklý a hořeček drsný Sturmův

Záchranný program pro oba tyto hořečky byl zahájen v loňském roce. Jedním z prvních kroků bylo navázání spolupráce mezi pracovníky státní ochrany přírody, především zaměstnanců AOPK ČR, a krajských úřadů, kteří budou zajišťovat péči o jednotlivé lokality. Mnoho lokalit bylo dosud bez odpovídajícího managementu a o výskytu hořečků vlastníci a nájemci pozemků nevěděli. Byla tedy zahájena jednání a na většině lokalit byly, alespoň dílčím způsobem, práce provedeny. Nejběžnějším typem opatření byla seč, pouze výjimečně pastva, často doplněná o výhrab, který zbavuje travní porost zbytků stařiny a mechorostů a vytváří vhodné podmínky pro vzházení semen a následný růst hořečků. V září proběhlo v Pošumaví první setkání k záchrannému programu, jehož hlavním tématem byla péče o lokality. Kromě tematických přednášek byla jeho součástí i terénní exkurze s praktickou ukázkou managementu. V loňském roce proběhl také na všech recentních lokalitách monitoring sledovaných druhů. Bylo zjištěno 24 012 kvetoucích jedinců hořečku nahořklého. Jedná se o hodnotu rámcově srovnatelnou s průměrem předchozích deseti let podle údajů záchraného programu, kdy ale nebyly sledovány všechny recentní lokality. Nejnižší počet byl zaznamenán v roce 2016 – 14 313 hořečků, nejvíce pak o rok později, kdy bylo zjištěno 37 118 jedinců. Z celkového počtu 57 monitorovaných lokalit hořečku nahořklého bylo loni 46 lokalit s pozitivním nálezem kvetoucích rostlin. Hořeček drsný Sturmův byl loni potvrzen na 7 z 9 sledovaných lokalit v celkovém počtu 1 863 jedinců. Počty kvetoucích rostlin hořečku drsného Sturmova byly na většině lokalit v porovnání s předchozími lety nižší.

Zvonovec liliolistý

V prvním roce realizace záchraného programu byla věnována pozornost především ochraně rostlin před okusem spárkatou zvěří. Neoplocené rostliny jsou většinou ukousnuty a ve stejném roce již nekvětou a neplodí. Nové oplocenky vznikly na třech lokalitách – Vražba ve východních Čechách, Čertovka v přírodním parku Džbán a v národní přírodní rezervaci Karlštejn. Naprostá většina exemplářů zvonovce liliolistého v ČR je tak nyní oplocena a chráněna před okusem. Některé lesní lokality byly prosvětleny a také bylo nezbytné potlačovat expanzivní druhy, jako jsou ostružiníky nebo třtina křovištní. Na Babinských loukách se potvrdilo, že kokrhel luštinec je zde schopný výrazně redukovat třtinu. Na podzim byl proto proveden výsev kokrhele do další části oplocenky. Srpnový monitoring ukázal, že početnost zvonovce je na většině lokalit buď stabilní, nebo vykazuje rostoucí trend. Nejvýraznější je růst populace na lokalitě Karlické údolí, kde za poslední dva roky došlo k více než zdvojnásobení populace na celkem 317 exemplářů, především díky oplocení

a mírnému prosvětlení lokality. Celkem bylo v roce 2021 v České republice sečteno přes 500 trsů zvonovce.

Koniklec otevřený

V druhém roce záchraného programu byl proveden monitoring všech stávajících lokalit a zhodnocení jejich managementu. Vzhledem k příznivějšímu průběhu vegetační sezóny byl počet nalezených jedinců oproti roku 2020 o cca 30 % vyšší. Pro nejvíce ohroženou lokalitu (Lišnice u Prahy) byla ve spolupráci s Krajským úřadem Středočeského kraje poprvé zajištěna adekvátní péče o biotop. Zároveň byla vybrána tři místa, která budou sloužit jako záloha pro tuto problematickou lokalitu pro případ jejího kolapsu. V Českém středohoří byly na podzim provedeny výsadby předpěstovaných rostlin konikleců otevřených. Celkem bylo na Holém vrchu u Litoměřic vysazeno 300 jedinců. Byla také prohloubena spolupráce s botanickými zahradami při zakládání záchraných kultur konikleců otevřených.

V roce 2021 pokračovala příprava nových záchraných programů pro následující druhy:

- drop velký
- raroh velký
- ropucha krátkonohá
- rak kamenáč
- snědek pyrenejský kulatoplodý

2.3.2 Programy péče

Jindřiška Jelínková, Martin Strnad, Jitka Uhlíková, Lenka Tomášková

AOPK ČR v roce 2021 koordinovala realizaci tří programů péče (PP). Informace o jejich realizaci poskytují pravidelně internetové stránky www.zachranneprogramy.cz a profil na www.facebook.com/zachranneprogramy. Zároveň probíhala příprava programů péče pro rysa a medvěda.

Financování realizace PP bylo zajišťováno především prostřednictvím dotačních titulů POPFKA a PPK. Jednalo se o tyto programy péče:

Vydra říční

V roce 2021 proběhlo po 5 letech celostátní mapování vydry. Byla aktualizována vyhláška k zákonu č. 115/2000 Sb. k náhradám škod, kde byl stanoven výpočet pro vyšší škody způsobené vydrou na rybách v rybochovných zařízeních. Pokračovaly sběr a analýza kadáverů a odhad početnosti vydry na Dačicku a v Orlických horách a také aktualizace dat, kde dochází ke kolizím vydry s dopravou. Započaly práce na Standardu PPK „Prostupnost komunikací pro vydru a další drobné savce“, který bude zveřejněn v roce 2022. Byla navázána spolupráce

s Národní sítí záchranných stanic ohledně vyhodnocení kapacity při péči o hendikepované jedince vydry říční a problematiky vypouštění sirotek do volné přírody.

Bobr evropský

V roce 2021 byla při realizaci programu péče zaměřena pozornost na spolupráci s dotčenými orgány ochrany přírody při řešení konfliktních situací zapříčiněnými životními projevy bobrů. Snahou je také poukázat na pozitivní vliv bobřích hrází na retenci vody v krajině, ekologický a morfologický stav toků a na druhovou rozmanitost. Návazně na aktivity předchozího roku byly připravovány podklady pro novelizaci právních předpisů definujících systém náhrad škod, které bobr působí. Testovala se také funkčnost vybraných opatření pro řešení konfliktních situací. Nedílnou součástí implementace programu péče byla osvětová činnost.

Vlk obecný

V průběhu druhého roku realizace Programu péče o vlka obecného byl připraven podklad pro národní dotační program z prostředků Ministerstva životního prostředí k podpoře malých chovatelů hospodářských zvířat (dotace na preventivní opatření do 50 000 Kč – spodní hranice pro projekty z OPŽP) a podpoře vícenákladů, které chovatelům vznikají v souvislosti s náročnější péčí o pasená zvířata, oplocení, změnou organizace chovu, atp. Podkladem pro nadefinování tohoto dotačního titulu byla studie zadaná AOPK ČR a zpracovaná ÚZEI (Ústav zemědělské ekonomiky a informací). Dále byla společně s MŽP započata intenzivní práce na novele zákona č. 115/2000 Sb. k náhradám škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy, kdy byly zpracovány prvotní návrhy změn v zákoně. Ty zahrnují nejen úpravy k jednotlivým druhům vybraných živočichů, ale i změny v celé administraci procesu náhrad škod. V lednu 2021 byl uveřejněn Standard PPK „Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem“ (viz box 15), který definuje technické parametry preventivních opatření pro zabezpečení zejména ovcí a koz před útoky vlka obecného. Při přípravě podmínek pro nové programové období OPŽP byly zpracovány podklady pro čerpání financí na projekty na preventivní ochranu stád před útoky velkých šelem, kde byl uvedený standard hlavním podkladem. Probíhala také aktualizace webu www.navratvlku.cz, kde jsou uveřejňovány statistiky ke škodám na základě protokolů z místních šetření a byly průběžně dodávány nové aktuální informace (např. genetika a její využití v ochraně vlka obecného).

Medvěd hnědý

V roce 2021 byl dokončen návrh textu Programu péče o medvěda hnědého, který byl odeslán MŽP k projednání a schválení (viz box 9).

Rys ostrovid

V roce 2021 probíhala revize textu přeshraniční strategie ochrany česko-bavorsko-rakouské populace rysa ostrovida. Vybraly se vhodné aktivity pro zapracování do Programu péče

o rysa ostrovida. V CHKO Blanský les, Český les, Slavkovský les a Brdy pokračoval monitoring za pomoci fotopastí pořízených v rámci projektu 3 Lynx. Rys byl zaznamenán ve všech oblastech mimo CHKO Slavkovský les.

2.3.3 Regionální akční plány

Václav John, Eliška Blažejová, Bára Čepelová, Vít Slezák, Jana Hronková, Jana Matrková, Václav Tomášek

Pro ohrožené druhy, které vyžadují kromě péče o biotopy i aktivní opatření na podporu druhů, jsou realizovány regionální akční plány (RAP). V roce 2021 probíhaly následující:

RAP pro mihuli ukrajinskou – v roce 2021 opět došlo ke snížení velikosti populace i zkrácení osídleného úseku. Monitoring odhalil již jen pouhých 21 larev, včetně jednoho metamorfujícího jedince, naprosto chyběly mladší ročníky. Základním problémem je skutečnost, že od roku 2015 nebyla potvrzena úspěšná reprodukce druhu a populace se tak ocitá na hraně zániku. V roce 2021 pokračoval odlov pstruha potočního (sloveno celkem 89 jedinců), naopak záchranné transfery již nebyly realizovány, protože nebyl zjištěn výskyt splavených mihulí. Celkový stav druhu je kritický a vzhledem k malému počtu larev dochází každoročně pravděpodobně k metamorfóze pouhých několika jedinců; reprodukce je při takových počtech otázkou náhody. Vzhledem k absenci dospělců nelze bohužel realizovat ani snahu o umělou reprodukci.

RAP pro okáče menšího – dlouhodobý monitoring ukázal, že počty okáčů menších byly v roce 2020 a 2021 o něco nižší než v předchozích letech, celkově je však populace poměrně stabilní. Příznivě byla hodnocena místa s probíhající pastvou, po odstranění kleče a po stržení drnu. V těchto zásazích je potřeba pokračovat i v dalších letech, čímž bude zajištěno zachování dostatečné rozlohy vhodného biotopu, a to nejen pro okáče menšího, ale i pro dalších druhy vázané na alpské bezlesí.

RAP pro tetřeva hlušce – v roce 2021 bylo do volné přírody v CHKO Beskydy vypuštěno 25 mláďat tetřeva hlušce (16 samců, 14 samic) ve stáří 14–18 týdnů. Dvěma mladým samcům byla nasazena telemetrická vysílačka, která bohužel odhalila jejich brzký úhyn. Důvodem mortality byla patrně predace, ale k té mohlo také dojít až po uhynutí z jiných příčin. Jelikož bude odchov pokračovat minimálně další dva roky, je nadále nezbytné zvyšovat atraktivitu prostředí zejména v okolí vypouštění. Jedná se hlavně o úpravy mladších smrkových porostů intenzivními prořezávkami, jejichž cílem je podpora růstu brusnice borůvky a omezení fragmentace jádrových tetřevích biotopů. Nově byla vyzkoušena ochrana kmenů starších jedlí proti vytloukání paroží rákosovými nebo bambusovými rohožemi. V roce 2021 provedla AOPK ČR, Správa CHKO Beskydy prořezávku na 30 ha a LČR na 29 ha. Tyto aktivity společně s výsadbou jedle bělokoré budou pokračovat i v dalších letech. Vloni probíhalo také omezování nebezpečných prvků v tetřevích porostech, a to zejména nahrazováním drátěných oplocenek dřevěnými či dobře viditelnými. Cílem je omezit kolize velkých druhů ptáků s neviditelnými dráty, což platí nejen pro tetřeva, ale i pro další druhy. Velkým problémem na území CHKO Beskydy nadále

zůstává rušení tetřeva hlušce turisty. Zatímco ohlášené sportovní akce se daří po domluvě s organizátory přesunout do jiných částí CHKO, u turistů tento problém setrvává. I v roce 2021 byly sledovány pobytové stopy tetřeva hlušce, kdy bylo opět potvrzeno jeho rozmnožování. Populace nicméně nemá dostatečnou početnost a další vypouštění odchovaných mláďat ze zařízení Lesů ČR je tedy nutné.

RAP pro okáče skalního – po početním nárůstu v předchozích letech došlo v roce 2021 k stagnaci počtu. Příčinou bylo zřejmě deštivé jaro a mnohem intenzivnější nárůst vegetace, než jaký byl v předchozích letech pravidlem. Odhadované počty motýlů na Rané, Dlouhé hoře (cca 360 ex.) a Čičově (cca 240 ex.) tak byly o něco nižší než v předchozích letech, na druhou stranu početnost je i nadále poměrně dobrá a jednotliví motýli se úspěšně šíří do okolí, celkem 8 ex. bylo zjištěno na Písečném vrchu a 1 ex. i na vrchu Milá. Ochranařsky zaměřená pastva proběhla především na lokalitách Dlouhá hora, Čičov, Radobýl a Písečný vrch, podle plánu se i vyřezávalo a odstraňovala nežádoucí zmlazení, a to i na dalších lokalitách (mj. Kamýk, Odolický vrch, Vraníky, Srdov aj.) Zatím velmi nadějně probíhá reintrodukce v PP Radobýl, kde se jako na jediné lokalitě počty okáčů v roce 2021 výrazně zvýšily. V roce 2021 byla zahájena reintrodukce i mimo oblast Českého středohoří, a to na lokalitách NPR Karlštejn-Třesina a PR Radotínské údolí v CHKO Český kras.

RAP pro okáče metlicového – v roce 2021 byl dokončen a schválen regionální akční plán pro okáče metlicového v CHKO Český kras. Cílem je zvětšit celkovou velikost populace tohoto druhu v Českém krasu (která je největší v ČR) a dosáhnout propojení izolovaných míst výskytu, kterými jsou především NPR Karlštejn (části Třesina a Solvayovy lomy), NPP Zlatý kůň a PR Radotínské údolí.

RAP pro modráška ligrusového – v roce 2021 byl po roční přestávce doložen výskyt druhu na Rané nálezem jediné samičky dne 13. 8. 2021. Původní plán byl regionální akční plán ukončit, vzhledem k vymření cílového druhu. Takto bylo dohodnuto počkat na výsledky monitoringu v roce 2022, předpokládá se však, že velikost populace je natolik malá, že šance na její záchranu je bohužel velmi nízká. Na lokalitách na jižní Moravě, kde druh vymřel asi před 5 lety, se výskyt také několik let pohyboval na hranici pozorovatelnosti, populaci se však obnovit nepodařilo. Pokud nebude v roce 2022 výskyt druhu doložen, bude navrženo ukončení RAP.

RAP pro střevli potoční – v roce 2021 proběhl plošný monitoring výskytu střevle. Průzkumy navázaly na pilotní mapování z let 2015 a 2016. Hlavním cílem bylo aktualizovat údaje o výskytu střevle – zhodnotit změny v populacích, jejich současnou perspektivu, a aktualizovat návrhy opatření na jejich ochranu. Střevle se na Vysočině udržela na všech lokalitách, kde byla zjištěna před pěti lety, a navíc byla potvrzena v jednom novém povodí. Překvapivý byl zejména nález početné populace na Ranském a Chlumském potoce, které v minulých letech zcela vyschly, a střevle zde byla považována za vyhynulou. Na těchto i dalších vysychavých tocích (Hostačovka, Doubravka, Šlapanka) střevle prokázala schopnost přežít v místech, která byla považována za nevhodná – v izolovaných tůňkách s minimem kyslíku a špatnou kvalitou vody, regulovaných úsecích či rybnících.

Po návratu normálních průtoků pak střevle dokázala znovu osídlit kilometry vodního toku. Zdá se, že odolnost této ryby ke krátkodobému zhoršení podmínek a její migrační schopnosti mohou být podceňované. Na tocích, které nevysychají, velikost populace střevle a její zastoupení v ichtyocenóze značně kolísá a někde chybí některé věkové třídy. Skutečně silné populace střevle na Vysočině, snad s výjimkou Želivky, bohužel chybí. Na některých lokalitách došlo k významnému poklesu početnosti, který budí obavy o perspektivu populace střevle (Martinický, Sázavka). Výrazná meziroční fluktuace populace je však pro střevli typická. Zda a jak se povětšinou nepočtené populace na Vysočině dokážou s očekávaným suchem a dalšími změnami v krajině vypořádat dlouhodobě, ukáže čas. Výsledky průzkumů byly publikovány v časopise Ochrana přírody č. 1/2022.

RAP pro pastarček dlouholistý moravský – v roce 2021 byla převažujícím způsobem péče o lokality pastarčku seč, která byla načasovaná do období léta, aby nedošlo k pokosení rostlin během kvetení. Management by bylo vhodné na některých lokalitách doplnit narušením travní drny po odkvětu rostlin, aby se vytvořila místa pro uchycení semenáčků pastarčku. V roce 2021 byly v rámci podpory populací pastarčku založeny nové transepty s výsevovými plochami na lokalitách Lásca, Kaňúry, Hluboče a Tratihušť. Semena pro výsevy pocházela z lokalit Hrušová dolina – Javor a Hodňovská dolina. Jedná se o nejbohatší lokality pastarčku, na kterých kvetlo více než 100 rostlin. Kvetoucí rostliny byly nalezeny také na lokalitě Tratihušť, kde kvetla 1 rostlina z 9 nalezených, a na lokalitě PP Hluboče, kde kvetlo 13 rostlin z celkového počtu 39.

RAP pro přesličku různobarvou – v roce 2021 pokračovalo sledování výsadeb přesličky na lokalitě Tovačovská jezera. Výsadby byly provedeny v blízkosti břehu jezera na plochách s řídkou vegetací. Po pěti letech od výsadby porůstá plochy houstnoucí rákosina. Přeslička sice na všech místech výsadby přežívá, ale rostliny nejsou zdaleka tak vitální jako v předchozím roce. Negativní vliv mělo zřejmě i dlouhodobější zaplavení nízko položených ploch, způsobené zvýšenou hladinou vody v jezeře. Výskyt přesličky byl potvrzen i na dalších dvou lokalitách (Náklo a PP Zátřeže).

RAP pro rozchodník huňatý – na lokalitě NPP Stročov na Táborsku pokračovala péče o populaci rozchodníku spočívající v ruční seči, čištění stružky a regulaci protékající vody. Úsilí věnované managementu spolu se srážkově bohatým rokem (lokalita je nachylná na vysychání) přineslo ovoce – sečteno bylo přibližně 1 500 kvetoucích rostlinek a 10 000 nekvetoucích. Náhradní populace v PR Podlesí (CHKO Blanič) založená na podzim 2020 byla posílena další výsadbou. Stejně jako na druhé záložní lokalitě v PP Jezdovické rašeliniště dostatek srážek naopak způsobil nižší přežívání výsadeb, jelikož se ukázalo, že místa vybraná pro výsadbu jsou příliš zaplavovaná.

Připravuje se nový RAP pro včelník rakouský (viz **box 10**).

2.3.4 Vyplácení náhrad za škody způsobené vybranými ZCHD živočichů

Jindřiška Jelínková, Lenka Tomášková

AOPK ČR v procesu vyplácení náhrad škod způsobených vybranými zvláště chráněnými živočichy podle zákona č. 115/2000 Sb. po ohlášení vzniku škody provádí neprodleně místní šetření. Jeho cílem je prověřit, zda byla škoda skutečně způsobena vybraným živočichem, a jsou shromažďovány důkazy. Protokol z místního šetření je pak jedním z podkladů žádosti o náhradu škody, kterou poškozený podává na příslušný krajský úřad. Pracoviště AOPK ČR také poskytují hospodářcím subjektům poradenství, jak nejlépe předcházet vzniku škod a jak je možné získat dotaci na preventivní opatření.

Pro účely šetření škod způsobených velkými šelmami ve dnech pracovního volna zajišťuje AOPK ČR pohotovost, a to i na území mimo velkoplošná zvláště chráněná území. V roce 2021 byla tato pohotovost pro šetření škod vlkem rozšířena a je vykonávána v územní působnosti již 13 regionálních pracovišť. Blíže viz: <https://www.navratvlku.cz/skodni-udalost-postup-nahlaseni-skodni-udalosti-krok-za-krokem/>.

Na základě analýzy zákona, kterou AOPK ČR zpracovala v roce 2019, byla v roce 2021 společně s MŽP zahájena příprava novely zákona, která bude rozšiřovat a zpřesňovat rozsah náhrady škod.

2.4 Ochrana krajiny

Jaromír Kosejk

K základním činnostem Agentury ochrany přírody a krajiny České republiky patří ochrana krajiny jako jednoho z hlavních předmětů ochrany v CHKO. Kromě řady podporovaných krajinotvorných opatření jsou jedním z hlavních pilířů ochrany krajiny nástroje územního a krajinného plánování. V ochraně krajiny se podle ZOPK uplatňuje především krajinný ráz, územní systém ekologické stability, významné krajinné prvky a v širším měřítku také dřeviny rostoucí mimo les. AOPK ČR nejen v rámci přístupu ke krajině spolupracuje s celou řadou spřátelených organizací, universit, Českou komisí pro UNESCO, či s Českou komorou architektů (ČKA). V rámci soutěže Česká cena za architekturu, kterou ČKA pořádá, vyhláší AOPK ČR svou vlastní mimořádnou cenu pro architektonický záměr, který byl realizován s ohledem na krajinné hodnoty daného místa (viz [box 11](#)). V roce 2021 se AOPK ČR dohodla s ČKA na dalším smluvním pokračování spolupráce nejen na České ceně za architekturu, ale i na společném postupu při ochraně krajiny a udržitelném rozvoji výstavby.

V neposlední řadě AOPK ČR dlouhodobě rozvíjí a spoluprací s Národním památkovým ústavem. V roce 2021 byla po deseti letech platnosti aktualizovaná a doplněná smlouva o vzájemné spolupráci. V říjnu 2021 proběhlo kvůli pandemii několikrát

odložené společné V. setkání v CHKO Český les. Zazněly příspěvky přibližující z různých pohledů opuštěnou krajinu zejména v oblasti Sudet. Setkání pokračovalo druhý den exkurzí po zaniklých sídlech Českého lesa návštěvou zaniklých obcí Lučiny (něm. Grafenried) a Pleš (něm. Ploss).

V průběhu roku došlo k několika jednáním (prezenčně i online) Architektonické komise AOPK ČR, která mimo jiné řešila zadání pro novou metodiku hodnocení krajinného rázu, či sjednocování výkonu státní správy v oblasti v oblasti povolování staveb v CHKO a ochrany krajinného rázu. Kontinuálně probíhala jednání regionálních architektonických komisí při regionálních pracovištích, které se zabývají koncepčními otázkami a odborně posuzují netradiční a složitější záměry k výstavbě na území CHKO.

AOPK ČR také v roce 2021 vykonávala odbornou podporu výkonu státní správy v oblasti ochrany krajiny pro ostatní orgány státní správy.

2.4.1 Krajinný ráz

Vladimír Mikeš, Tereza Kubištová

Proces rekonstrukce stavebního práva, který v loňském roce vyvrcholil schválením nového stavebního zákona, potvrdil potřebnost koncepčního přístupu k územně plánovací dokumentaci, včetně stanovování podmínek prostorového uspořádání a podmínek ochrany krajinného rázu. Bez ohledu na to, jaké části nového stavebního zákona a v jakých termínech vstoupí v platnost, zůstává prioritou ochrana krajinného rázu prostřednictvím územně plánovací dokumentace. Podmínky ochrany krajinného rázu se daří zahrnovat do územních plánů obcí, ve vazbě na metodický pokyn MŽP a MMR k ochraně krajinného rázu k uplatňování § 12 odst. 4 ZOPK, který byl vydán v roce 2017. AOPK ČR jako orgán ochrany přírody na území ve své kompetenci může stanovit míru potřebné podrobnosti ochrany krajinného rázu a tomu příslušející typ územně plánovací dokumentace (územní plán, územní plán s prvky regulačního plánu, regulační plán).

Na základě odborné debaty byly aktualizovány Metodické listy AOPK ČR č. 8 „Preventivní hodnocení krajinného rázu“. V roce 2021 bylo dokončeno zpracování aktualizace preventivních hodnocení krajinného rázu CHKO Moravský kras, CHKO Pálava (viz [box 12](#)), CHKO Český ráj a CHKO Orlické hory, rozpracováno bylo pro CHKO České středohoří. Metodické listy i konkrétní zpracované studie zahrnují diferencovaný přístup k sídlům a jejich segmentům z hlediska podrobnosti podmínek prostorového uspořádání a podmínek ochrany krajinného rázu v územně plánovací dokumentaci.

Zahájily se přípravné práce na nové metodice hodnocení krajinného rázu, která by sjednotila přístup k jeho ochraně jak v oblasti posuzování vlivu konkrétních záměrů (případové hodnocení), tak v oblasti preventivního hodnocení. Nutností je dosáhnout konsenzuálního řešení v okruhu zpracovatelů.

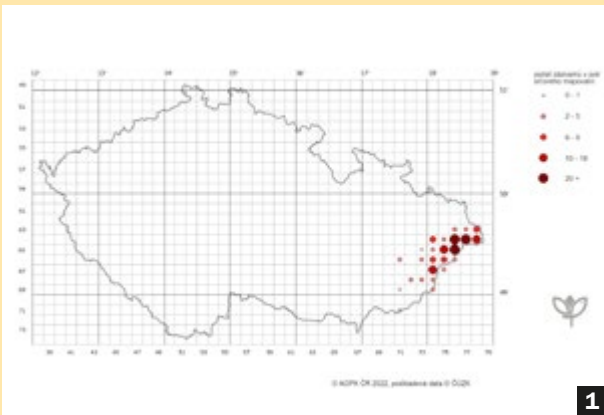
Koncem září proběhlo v CHKO Litovelské Pomoraví tradiční dvoudenní setkání krajinářů a stavařů AOPK ČR, Diskutovala se aktuální témata – zejména územní plánování v ochraně

Dokončení návrhu Programu péče o medvěda hnědého

Václav Tomášek, Jindřiška Jelínková

Medvěd hnědý je původním druhem české fauny a největší evropskou šelmou. Na našem území se pravidelně vyskytuje zejména v oblasti Moravskoslezských Beskyd, Javorníků a Vsetínských Beskyd. Občas se zatoulá i do Slezských Beskyd či severní části Bílých Karpat. Na území ČR však nikde nelze hovořit o trvalém osídlení medvědem. Všichni jedinci, kteří na území ČR zavítali, patří k okrajové části karpatské populace, která k nám zasahuje a jedná se o medvědy s trvalým výskytem ve slovenských pohořích. CHKO Beskydy je pak jedinou EVL v ČR, kde je medvěd hnědý (společně s vlkem obecným a rysem ostrovidem) předmětem ochrany.

1

2

3

Medvěd se může dostat do střetu s lidskými zájmy a působit ekonomické škody (na hospodářských zvířatech, včelstvech a včelařském zařízení, na majetku či zemědělských plodinách). Je proto nezbytné riziko takových konfliktů vědomě minimalizovat. Je to vynalézavý všežravec, který se může snadno stát problematickým, pokud začne vyhledávat potravu v blízkosti lidských sídel (komunální odpad, nezabezpečená včelstva, myslivecká vnařiště...). Zkušenosti z okolních států ukazují, že je třeba s tímto medvědí chováním počítat. Právě proto byl připraven Program péče. Teoreticky je možné, jako u všech velkých obratlovců, uvažovat také o konfliktu člověka s medvědem v podobě přímých vzájemných setkání. I zde byly využity bohaté zkušenosti kolegů ze zahraničí, kteří popsali nejučinnější způsoby, jak se zachovat při setkání s medvědem za různých okolností. Materiály popisující způsoby, jak zvládat situace, kdy potkáme medvěda, nejsou však hlavní pracovní náplní technického dokumentu, kterým Program péče je. Popis, jak se chovat při střetnutí s medvědem, byl na AOPK ČR, Správě CHKO Beskydy zpracován již dříve a může tedy být připraven jako leták pro konkrétní obce v případě trvalého osídlení některých katastrů medvědem. Návrh Programu péče (PP) o medvěda hnědého byl pod koordinací AOPK ČR a za účasti odborníků na ochranu velkých šelem finálně dokončen v roce 2021, ačkoli původní úsilí směřovalo k sepsání Programu péče o všechny naše tři druhy velkých šelem. Poté, co byl prioritně zpracován PP o vlka obecného (schválen v březnu 2020), následuje PP o medvěda a v přípravě je také PP o rysa ostrovida.

Základním dlouhodobým cílem Programu péče je přispět k udržení příznivého stavu přeshraniční (Česko – Slovensko – Polsko) populace druhu z hlediska směrnice o stanovištích. Klíčovým aspektem je současně zajišťování tolerance/akceptace výskytu populace medvěda v ČR veřejností.

Mezi hlavní opatření, která PP řeší, patří zefektivnění a zrychlení systému náhrady škod (zákon č. 115/2000 Sb. a jeho novela), zajištění dotací na preventivní opatření (OPŽP) k ochraně hospodářských zvířat včetně včelstev, stanovení jasného postupu pro případy výskytu problematických jedinců medvěda, ochrana biotopu medvěda (součást biotopu velkých savců), monitoring výskytu, výzkum, osvěta, řešení umístění případných hendikepovaných jedinců a potlačení pytláctví.

Program péče je koncepční a metodický podklad shrnující postup pro prevenci a řešení konfliktů, které mohou vzniknout přítomností medvědů v hustě osídlené kulturní krajině při současném zajištění požadavků na odpovídající ochranu tohoto druhu. Návrh textu Programu péče o medvěda byl zaslán Ministerstvu životního prostředí k projednání a následnému schválení na podzim 2021. ■

1. Výskyt medvěda hnědého v ČR podle Nálezové databáze ochrany přírody
2. Medvědice Ema, foto Václav Tomášek
3. Medvědice Ema s nasazeným telemetrickým obojkem, záběr z fotopasti

Regionální akční plán pro včelník rakouský v CHKO Český kras

Tomáš Tichý, Petr Vít

Evropsky významný včelník rakouský (*Dracocephalum austriacum*) patří mezi kriticky ohrožené druhy naší květeny. Tato ikonická rostlina Českého krasu byla na našem území vždy vzácná. Podobně je tomu i v dalších zemích, kde se včelník vyskytuje. Souvisí to s jeho ekologií – roste nejčastěji na mělkých, zásaditých podkladech, většinou na skalních hranách a strmých svazích. Včelník se na tato místa uchýlil, protože neshání zastínění a konkurenci ostatních druhů.

V minulosti se vyskytoval nejen v Českém krasu, ale i v Českém středohoří a v Hustopečské pahorkatině. V posledních dvou oblastech však druh vyhynul. Populace včelníku jsou v Českém krasu podrobně sledovány již více než 15 let. Předpokládalo se, že početnější populace o stovkách jedinců jsou vitální a mají díky obnově ze semen dobrou perspektivu do budoucna. Avšak v důsledku kumulativního vlivu sucha od roku 2015 nastal dramatický pokles početnosti i u těchto velkých populací. Aby včelník rakouský zůstal součástí naší přírody, byl pro něj začátkem roku 2021 schválen regionální akční plán.

K hlavním dlouhodobým cílům regionálního akčního plánu patří:

- výřezem zastiňujících dřevin, cílenými výsevy a dosazováním zvýšit a udržet počet jedinců na lokalitách,
- rozšířit včelník na nová (či historicky včelníkem obsazená) místa, která budou pro včelník rakouský z dlouhodobého hlediska vhodná.

Mezi střednědobé cíle, které budou vyhodnoceny po prvních pěti letech trvání regionálního akčního plánu, patří:

- s pomocí výsevů a výsadeb nalézt optimální typ stanoviště s vhodnými podmínkami pro druh, na kterých bude prosperovat a vyžadovat minimální náklady na péči,
- vytvořit záložní kultury prioritních populací v botanických zahradách,
- optimalizovat managementová opatření s cílem maximalizovat přínosy pro cílový druh.

Byla navázána spolupráce s botanickými zahradami, které pěstují rostliny z jednotlivých lokalit v záchranných kulturách. Semena vyprodukovaná z kultur jsou pak používána k cíleným dosevům na původní místa. Součástí regionálního akčního plánu je i pravidelný monitoring, pokračující výzkum druhu a osvětové aktivity. ■

1. Včelník rakouský na lokalitě Haknovec, naproti hradu Karlštejn
2. Včelník rakouský – lokalita Na Vanovicích
3. Výsevy semen včelníku rakouského – lokalita Na Vanovicích

Všechna foto Petr Vít

1

2

3

Cena AOPK ČR v soutěži Česká cena za architekturu

Vladimír Mikeš, Jaromír Kosejk

AOPK ČR v roce 2021 popáté navrhovala vlastní Mimořádnou cenu v rámci soutěže Česká cena za architekturu, kterou pořádá Česká komora architektů. Vybrána byla realizace „Dům pro rodiče v Jeseníkách“ od kanceláře TŘI.ČTRNÁCT architekti, autora Ondreje Palenčara, za citlivé a šetrné řešení stavby ve venkovském prostředí.

AOPK ČR ocenila využití parcely v intravilánu sídla, čisté hmotové řešení začleňující stavbu přirozeně do typické urbanistické struktury sídla v podhůří Jeseníků a také respekt ke stavitelské práci dřívějších obyvatel vyjádřený zachováním části původních konstrukcí staré stodoly.

Pozemek má zajímavou minulost. Původně na něm stál dům s hospodářským zázemím v podobě chléva a stodoly v zadní

s vyvýšenými záhony vzadu a část obytnou vpředu. Na pozemku jsou postupně vysazovány původní odrůdy ovocných stromů. Dům je určen pro starší pár, který žil v panelovém bytě a rozhodl se splnit si svůj sen o bydlení v domě se zahradou, kde se bude setkávat celá rodina i s vnoučaty. Podle představ autorů a majitelů by se měl dům odstranit, až současným vlastníkům doslouží. Na místě by měly zůstat jen žulové stěny staré stodoly a ovocný sad.

Na druhém místě se umístila realizace „Komunitní centrum Židlochovice“ od kanceláře JURA ET CONSORTES autora Pavla Jury a Pavla Steuera. AOPK ČR ocenila začlenění novostavby do stávající urbanistické struktury, jednoduché hmotové řešení a respektování charakteru okolní zástavby citlivou prací s navazujícím veřejným prostranstvím.

části. Cílem architektů bylo nenarušit silný duch místa, ale citlivě jej doplnit. Původní rodinný dům ze smíšeného zdiva opuky a cihel byl ve špatném stavu a musel být zbourán, architekti se ale rozhodli zanechat žulové stěny stodoly jako památku na skvělou kamenickou práci původních obyvatel. Nová dřevostavba rodinného domu tak byla umístěna mezi původní žulové stěny stodoly. Většina kamenů z původních staveb byla recyklována a použita jako výplň pro gabionové oplocení. Stavbu domu doplnila kolmo orientovaná stavba garáže, která slouží také jako atelier. Mezi domem a atelierem bylo vytvořeno prostranství, které je centrem celé parcely. Okolní zahrada je funkčně členěná na dvě části – užitnou

AOPK ČR zaujala také realizace „Dům v ruině“ od kanceláře ORA autorů Jan Hory, Jany Veissery a Barbory Hory a spoluautora Tomáše Pospíšila. Novostavba pracuje s motivem chátrajícího objektu – ruiny, za kterou je schovaný moderní dům. Vizuální projev domu tedy zůstává v krajně v podstatě beze změn, a přesto nabízí nový pohled na využití starších a dožívajících stavebních objektů. ■

Původní žulové stěny zůstaly zachovány. Foto Lukáš Ildža

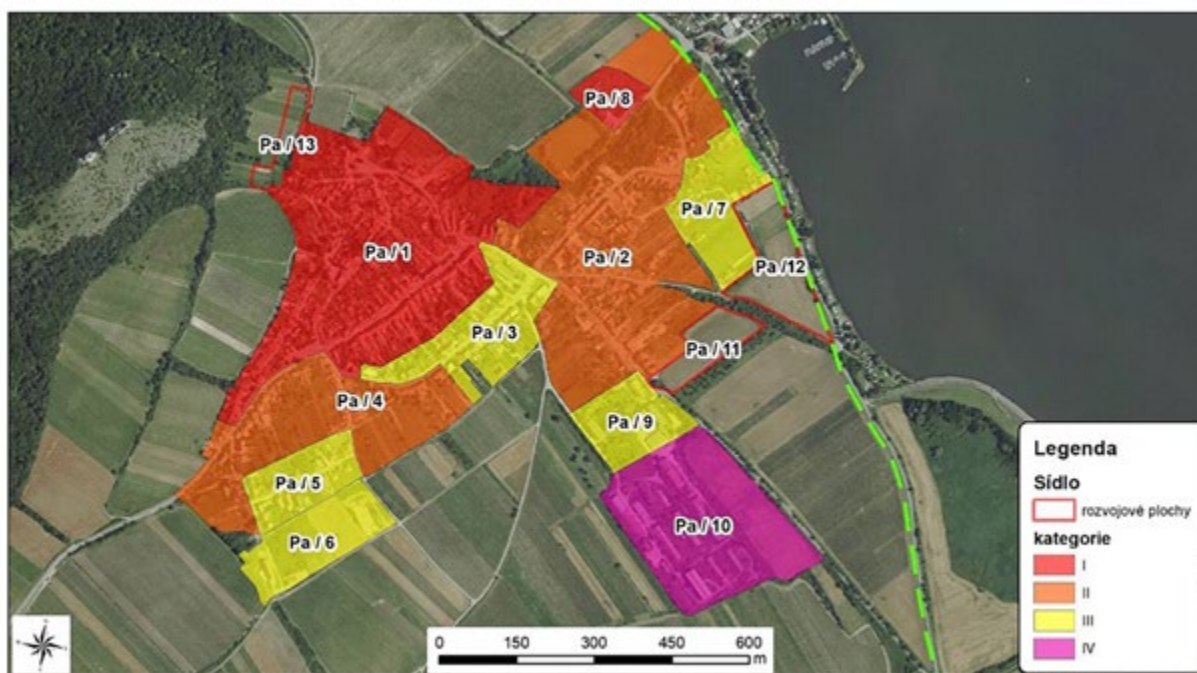
Aktualizace preventivních hodnocení krajinného rázu CHKO Pálava a CHKO Moravský kras

Vladimír Mikeš

V souvislosti se změnami v přístupu k řešení problematiky územního plánování a posuzování staveb byly v roce 2020 aktualizovány studie preventivního hodnocení krajinného rázu CHKO Moravský kras a CHKO Pálava. Stávající studie (obě z roku 2011) byly zpřesněny s cílem vytvoření kvalitního podkladu pro rozhodování v území, poskytování údajů pro územně analytické podklady (ÚAP) a pro prosazování zájmů ochrany krajiny v procesu pořizování územně plánovací dokumentace. Zpracované aktualizace napomáhají v uplatňování komplexního přístupu Správ CHKO Moravský kras a Pálava k zapracování jejich požadavků do územních plánů. Podmínky v územně plánovací dokumentaci představují klíčový nástroj v praktické rovině prosazování zájmů ochrany přírody a krajiny, resp. ochrany krajinného rázu.

V rámci všech vymezených míst krajinného rázu v obou CHKO byly zpřesněny podmínky a doporučení k ochraně krajinného rázu. Kromě ochrany zásadních či cenných znaků prostorového uspořádání v území (dominanty, horizonty, rozhraní, cenné solitérní prvky) byl důraz v této části kladen především na potenciální výstavbu ve volné krajině, přesněji její opodstatněnost ve vztahu ke stávajícímu (historicky udržovanému) způsobu využití krajiny.

Sídla byla rozdělena na segmenty na základě hodnot významu v krajině a kvality zástavby z hlediska urbanistického i architektonického. Všechny vymezené segmenty zástavby byly zařazeny do čtyř kategorií na základě dochovanosti

Aktualizace spočívala v řešení dvou následujících hlavních problematických okruhů:

- zpřesnění podmínek ochrany krajinného rázu ve volné krajině – v rámci vymezených míst krajinného rázu, revize a případné doplnění limitů ve vztahu k § 18 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, v platném znění (stavební zákon),
- zpracování podrobné kategorizace sídel, resp. jejich částí (segmentů) a v jejich rámci stanovení ploch doporučených k regulačnímu řešení zástavby, ploch doporučených k dohodě ve smyslu §12 odst. 4 ZOPK, urbánních zón, stanovení aktualizovaných limitů a doporučení pro vymezené plochy.

urbanistické struktury, přítomnosti hodnotné architektury (zachovalá historická zástavba, kvalitní novodobá architektura), jednoty zástavby z hlediska architektonického vzhledu (měřítko, tvar) atd. ■

Kategorizace zástavby na podkladu aktuální ortofotomapy (zelená přerušovaná linie – hranice CHKO Pálava)

krajiny, využití preventivního hodnocení krajinného rázu a reodifikace stavebního práva. Setkání bylo zakončeno exkurzí do Domu přírody Litovelského Pomoraví.

V rámci podpory výkonu státní správy vydala AOPK ČR 13 odborných stanovisek k vlivu záměru na krajinný ráz.

2.4.2 Územní systém ekologické stability

Ingrid Forczek

Po delších přípravách byla v létě loňského roku zahájena realizace projektu „Plán ÚSES v CHKO“. V současné době zpracovatelé odevzdávají analytické části a blíží se odevzdání prvních návrhových částí. V souvislosti s tím vystávají některé dotazy zejména ke smlouvám, atributovým tabulkám, ale také ke standardům či k problematice ÚSES v ZÚR jednotlivých krajů. K řešení těchto dotazů už proběhlo několik schůzek, jednou z prvních byla schůzka v rámci odborného semináře ÚSES, jejíž hlavním cílem bylo informovat pracovníky regionálních pracovišť o aktuálním stavu projektu a přiblížení specifického biologického přístupu při vymezování ÚSES. Dále proběhly schůzky s jednotlivými zpracovateli a průběžně se scházejí zástupci všech zúčastněných stran na jednotlivých CHKO. Jako poslední proběhla schůzka se všemi zpracovateli důležitá pro sjednocení odevzdávaných výstupů a zodpovězení aktuálních dotazů.

Opakovaně diskutovaným tématem jsou také metodické postupy pro vymezování ÚSES v rámci projektu. Základním metodickým podkladem je aktualizovaná Metodika vymezování ÚSES (MŽP, 2017), avšak ohledem zejména na specifické požadavky ochrany přírody a krajiny na území CHKO je více zdůrazněn specifický biologický aspekt řešeného území, tedy zejména větší zahrnutí vybraných přírodních biotopů a některé metodické postupy jsou částečně přizpůsobeny krajině CHKO. Zpracovatelé se však už nyní setkávají se situacemi, kdy ani upravený metodický postup není vždy v souladu s požadavky pro zajištění ochrany a dalšího rozvoje přírodovědně cenných území CHKO, a navrhuji zásadnější využití biotopového přístupu, což je možné jen omezeně, protože je nutné se držet metodických postupů uvedených v zadání projektu. Potřeba rozsáhlejší aktualizace obsahově zastaralé Metodiky vymezování ÚSES je tedy stále naléhavější.

V roce 2021 vypracovala AOPK ČR v rámci podpory výkonu státní správy 6 odborných stanovisek týkajících se ÚSES.

2.4.3 Významné krajinné prvky

Tereza Štefanová

AOPK ČR provádí postupnou inventarizaci registrovaných významných krajinných prvků (VKP) v jednotlivých krajích ČR (viz **box 13**). Vedle vlastního shromažďování dat ke konkrétním registrovaným VKP zaměřuje pozornost rovněž na přístup k jejich registraci. Sleduje, jak obce s pověřeným obecním

úřadem nakládají s tímto užitečným, byť často opomíjeným, nástrojem v ochraně přírody a krajiny.

V roce 2021 byla provedena analýza registrovaných VKP v Pardubickém kraji, ve kterém bylo podchyceno 278 registrovaných VKP. Nejvíce VKP připadá na území Svitav, jakožto obce s pověřeným obecním úřadem, a to 66, což představuje cca 23,7 % z celkového množství VKP registrovaných v Pardubickém kraji. S odstupem následují obce Moravská Třebová (39) a Polička (30). Registrované VKP nebyly označeny ve Chvaleticích, Letohradu a Přelouči. Více než polovina všech VKP byla registrována v letech 1993–1996. Za zmínku stojí rok 2002, kdy bylo registrováno 42 VKP, tedy 15 % z celkového počtu. Výraznou část registrovaných VKP tvoří travnaté plochy (30 %), vody a mokřady vč. břehových porostů (26 %) a kombinované prvky (19 %). Také tato revize poukázala na řadu problémů s registrací VKP, nejčastěji se jednalo o chybějící registrační listiny.

V roce 2021 vypracovala AOPK ČR v rámci podpory výkonu státní správy 12 odborných stanovisek k registraci, zrušení registrace, či zásahům do VKP.

AOPK ČR v roce 2021 přebrala souhrnnou zprávu návrhu uplatnění geograficky nepůvodních druhů (GND) dřevin pro 9 vybraných přírodních lesních oblastí: Karlovarská vrchovina (PLO 03), Brdská vrchovina (PLO 07), Předhoří Šumavy a Novohradských hor (PLO 12), Lužická pahorkatina (PLO 20), Krkonoše (PLO 22), Českomoravské meziohří (PLO 31), Slezská nížina (PLO 32), Předhoří Českomoravské vrchoviny (PLO 33) a Kelečská pahorkatina (PLO 37). Cílem studie je zpracování návrhu maximálního podílu lesnický využitelných GND dřevin v územích s výjimkou chráněných krajinných oblastí, maloplošných zvláště chráněných území a národních parků, ve kterých je podle ZOPK GND druhy záměrně rozšiřovat zakázáno. Zákon č. 289/1995 Sb. o lesích (lesní zákon), § 23 odst. 1 stanoví, že podmínkou schválení oblastních plánů rozvoje lesů je závazné stanovisko ústředního orgánu státní správy ochrany přírody z hlediska zavádění nepůvodních druhů lesních dřevin. Limity uplatnění GND uvedené v této studii jsou podkladem ke zpracování závazných stanovisek orgánů ochrany přírody k oblastním plánům rozvoje lesů (OPRL), jejichž legislativně stanoveným rámcem jsou přírodní lesní oblasti (vyhláška č. 298/2018 Sb.). Navržené limity jsou odůvodněné a respektují zásady pro uplatnění nepůvodních dřevin v lesích mimo zvláště chráněná území požadované v rámci rezortu životního prostředí.

2.4.4 Dřeviny rostoucí mimo les

Brigita Neumannová

Také letos pokračoval vývoj standardů péče o přírodu a krajinu řady A – Arboristické standardy. Dokončena byla revize standardu SPPK A02 001 „Výsadba stromů“ a v březnu pak zveřejněna nová verze tohoto standardu. K dokončení směřuje také velmi podrobná revize SPPK A02 002 02 002 „Řez stromů“ a nový standard z řady E (speciální opatření druhové ochrany) SPPK E02 005 „Péče o stromy jako biotop vzácných druhů organismů“, které jsou připraveny k veřejnému oponentuře.

V září se uskutečnilo v CHKO Český ráj dvoudenní odborné setkání dendrologů AOPK ČR. Proběhla tu také terénní exkurze, jejíž součástí i praktická ukázka ošetření památného stromu Tatobitská lípa financovaného z Programu péče o přírodu a krajinu. Ošetření bylo provedeno profesionálními arboristy ze Znalecké kanceláře Arbonet, s.r.o., kteří o lípu pečují již od roku 2003.

V průběhu roku se konalo několik zajímavých odborných akcí, kterých se zúčastnili či se na nich podíleli také zástupci AOPK ČR. Kromě již tradičních konferencí (Arboristické konference a konference Strom pro život – život pro strom), to byla především konference „Památné a senescentní stromy“, která se proběhla v listopadu a AOPK ČR byla jejím spoluorganizátorem.

V roce 2021 byl také dokončen tříletý projekt „Ověření kalkulace společenské hodnoty dřevin rostoucích mimo les za účelem výpočtu rozsahu kompenzačních opatření při jejich kácení“ realizovaný z programu TA ČR Éta, jehož byla AOPK ČR odborným garantem. Hlavním výstupem projektu je aktualizovaná verze metodiky AOPK ČR „Oceňování dřevin rostoucích mimo les“ (včetně webové kalkulačky). Metodika byla certifikována Ministerstvem životního prostředí. Spuštění nové verze metodiky je plánováno na přelom ledna a února 2022.

V průběhu roku 2021 zpracovala AOPK ČR v rámci podpory výkonu státní správy 80 odborných stanovisek.

2.4.5 Ekosystémové služby

Tomáš Görner

Jenou z možností, jak vyčíslit hodnotu přírody, je koncept tzv. ekosystémových služeb. Lidé jsou součástí ekosystémů, a současně především konzumenty těch služeb, které ekosystémy nabízejí. Ty si lze rozdělit do třech základních kategorií – regulační (regulace klimatu, kvality vody, ovzduší,...), zásobovací (potrava, voda, materiály,...) a kulturní (rekreace, vzdělávání, estetická hodnota,...). Při samotném hodnocení služeb ekosystémů se zvolí vhodný mapový podklad, stanoví se zde kategorie využití území (ekosystémů) a určí se jednotlivé ekosystémové služby a vyberou se jejich vhodné indikátory, které umožní vyjádření přínosů ve formě ekonomických nebo biofyzikálních hodnot. Těmi hodnotami mohou být např. množství zadrženého uhlíku rostlinnou biomasou, objem zadržené vody či počet turistů navštěvujících daný ekosystém. Sestavit toto pro větší území ovšem vyžaduje nemálo úsilí, financí a lidského kapitálu.

Od začátku roku 2019 je realizován integrovaný projekt LIFE Jedna příroda. Jeho cílem je především hodnocení aktuálního stavu soustavy Natura 2000 a stanovení národní priority pro plnění souvisejících evropských směrnic 92/43/EHS o stanovištích a 2009/147/ES o ptácích. Hlavní činnosti projektu směřují k nastavení efektivnějšího systému péče o soustavu Natura 2000 v ČR. Projekt je koordinován MŽP, podílí se na něm AOPK ČR a akademické instituce – Ústav výzkumu globální změny AV ČR (CzechGlobe), Centrum pro otázky životního prostředí UK a Výzkumná infrastruktura SoWa Biologického centra AV ČR. Právě tyto instituce budou

vytvářet během osmi let projektu hodnocení přínosů soustavy Natura 2000, konkrétně jde o rozvoj nástrojů využívajících ekosystémových služeb. Důležitá bude též komunikace těchto přínosů s aktéry a uživateli, kteří figurují v daném území. Jedním z výstupů projektu bude i Národní platforma pro ekosystémové služby (NPES), jakožto místo pro interakci různých aktérů ovlivňujících přínosy soustavy Natura 2000 a přírody v ČR obecně. Mapovým podkladem pro hodnocení ekosystémových služeb je aktualizovaná konsolidovaná vrstva ekosystémů (KVES), kterou AOPK ČR dokončila v září 2021 (viz [box 30](#)).

2.5 Památné stromy

Libor Sedláček

K 31. 12. 2021 bylo v Ústředním seznamu ochrany přírody (ÚSOP) evidováno 5 510 objektů památných stromů (4332 solitér, 939 skupin a 239 stromořadí), což dohromady činí 25 046 jedinců. V průběhu roku 2021 bylo v ÚSOP zaznamenáno 30 nově vyhlášených objektů památných stromů, celkově 118 jedinců.

Oproti předchozím rokům dominoval mezi nově vyhlášenými památnými stromy javor klen (41 jedinců), a to především díky nově vyhlášené Aleji na Záběhlé v CHKO Brdy. Ze stejného důvodu je také poměrně vysoký podíl jirovce maďalu (17 jedinců). Shodné zastoupení má z obdobných důvodů i dub letní (17 jedinců), následují domácí druhy lip (16 jedinců) a jasan ztepilý (10 jedinců), výrazně již nižší zastoupení mají javor mléč (4 jedinci), třešeň ptačí (4 jedinci), tis červený (3 jedinci) a hrušeň obecná (2 jedinci). Pouze po jednom jedinci je zastoupen buk lesní, jablono domácí, olše lepkavá, platan javorolistý a jedle bělokorá. Nejmohtnější z nově vyhlášených památných stromů jsou Blatnický dub u Přerova s obvodem kmene 530 cm, Zaolziaňský buk ve Vendryni s obvodem kmene 505 cm, lípa u kostela sv. Václava v Nalžovicích s obvodem kmene 469 cm, Rybářská lípa ve Vrchotických s obvodem kmene 460 cm a dub letní v Možděnici s obvodem kmene 452 cm.

Za stejné období bylo v ÚSOP na základě aktuálně i dodatečně doručené dokumentace označeno 17 objektů památných stromů za zrušené, což shodně představuje 17 jedinců, z toho 7 lip, 4 buky a 6 dalších dřevin (topol, dub, jilm, javor, smrk a třešeň).

V uplynulém roce se zástupce AOPK ČR opět účastnil zasedání poroty celonárodní ankety Strom roku, která každý rok hledá nejzajímavější (vzrůstem, vizuálním projevem, nevšedním příběhem) strom České republiky, který následně usiluje o titul Evropský strom roku. Vítězem se stala památná Lukasova (Zpívající) lípa v Telecí u Poličky v CHKO Žďárské vrchy, která se právem řadí k nejpůsobivějším stromům ve střední Evropě.

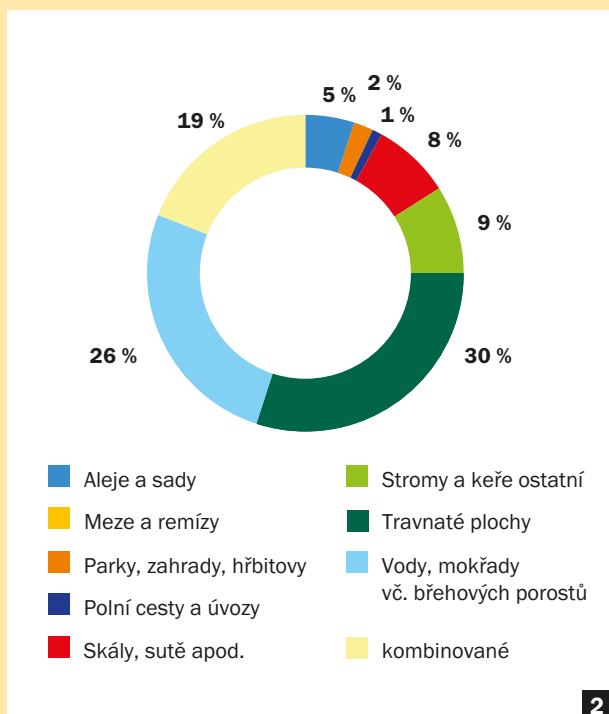
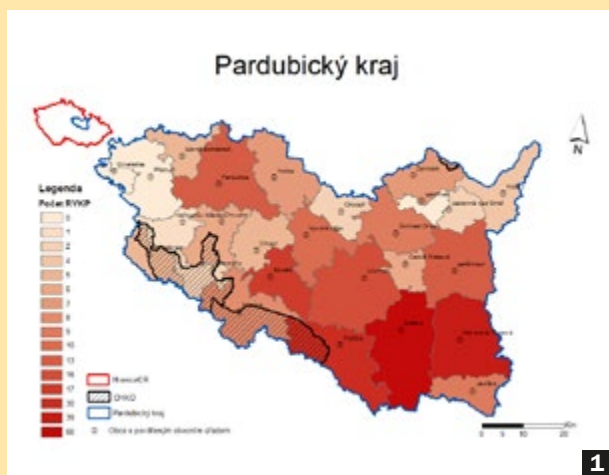
Jako každoročně AOPK ČR zajišťovala ošetření řady památných stromů, například Klášterního dubu v Broumově (viz [box 14](#)).

Aktualizace registrovaných VKP v Pardubickém kraji

Tereza Štefanová

Data o registrovaných významných krajinných prvcích (VKP) AOPK ČR shromažďuje postupně od roku 2013. VKP představují území ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná, která utvářejí typický vzhled krajiny nebo přispívají k udržení její stability. Dosud AOPK ČR zpracovala podklady pro kraje Středočeský, Královéhradecký, Ústecký, Plzeňský, Karlovarský, Liberecký, Jihočeský, Pardubický, Vysočina a Hlavní město Praha.

Analýza registrovaných VKP v Pardubickém kraji

V Pardubickém kraji se nachází 26 obcí s pověřeným obecním úřadem rozdělených do čtyř okresů. Při sběru dat bylo zjištěno, že počet registrovaných VKP v Pardubickém kraji je 278. Průměrně je v každé obci registrováno cca 10,7 VKP, pokud budeme počítat pouze obce, které mají alespoň 1 registrovaný VKP, dostaneme se na hodnotu 12. Po převedení tohoto čísla na plošné jednotky zjistíme, že v oblasti se průměrně nachází jeden registrovaný VKP na 16,3 km² a pokud vycházíme pouze z rozlohy obcí, které mají registrované VKP, dostaneme se na 1 registrovaný VKP na 15 km². Nejvíce registrovaných VKP se nachází v obci s pověřeným obecním úřadem Svitavy a to 66, následována je obcemi Moravská Třebová (39) a Polička (30). V Pardubickém kraji se nacházejí 3 obce (Choceň, Jabloné nad Orlicí, Nasavrky) s dvěma či třemi registrovanými VKP, z nichž Nasavrky se nacházejí ve velkoplošné chráněné oblasti. Zcela bez registrovaných VKP jsou obce Chvaletice, Letohrad a Přelouč.

Pokud se zaměříme na prostorové rozložení VKP a budeme porovnávat rozlohu obce a počet VKP v ní, jasnou převahu má obec Svitavy (1,88 VKP/10 km²), dalšími obcemi, které mají přes 1 VKP na 10 km², jsou Moravská Třebová, Skuteč a Polička. Následují obce Jevíčko (0,78 VKP na 10 km²), Česká Třebová (0,75 VKP na 10 km²), Lázně Bohdaneč (0,74 VKP na 10 km²) a Vysoké Mýto (0,59 VKP na 10 km²). U dalších obcí se nedostaneme výše než 1 VKP na 20 km². Nejvíce významných krajinných prvků bylo v Pardubickém kraji registrováno v roce 1994 (71), dále pak v roce 2002 (42) a v roce 1996 (40). Obecně bylo nejvíce VKP v Pardubickém kraji registrováno v letech 1993–2002 (celkem 97,5 %). V Pardubickém kraji převládají registrované VKP v kategorii travnatých ploch (30 %), následují vody a mokřady vč. břehových porostů (26 %), kombinované prvky (19 %), stromy a keře ostatní (9 %), skály, sutě apod. (8 %), aleje a sady (5 %), parky, zahrady a hřbitovy (2 %) a polní cesty a úvozy (1 %).

1. Distribuce registrovaných VKP podle jednotlivých obcí s pověřeným obecním úřadem v Pardubickém kraji, mapa Tereza Štefanová
2. Zastoupení registrovaných VKP v Pardubickém kraji podle druhu

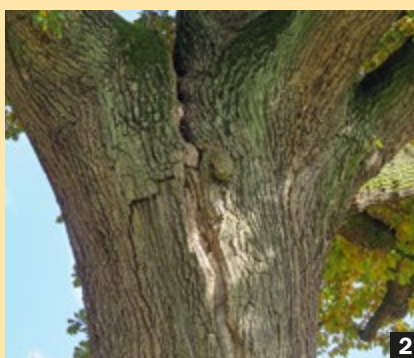
Ošetření památného stromu Klášterní dub v Broumově

Petr Kuna, Libor Sedláček

Klášterní dub v Broumově náleží k nejmohutnějším a zároveň nejpůsobivějším památným stromům v CHKO Broumovsko. Od roku 1854 roste v areálu broumovského kláštera, kde byl vysazen u příležitosti svatby rakouské císařky Alžběty s Františkem Josefem I. s Alžbětou Bavorskou.

Dnešní dub představuje senescentního jedince, který svým mimořádným vzrůstem a habitem tvoří stěžejní dominantu klášterní zahrady a podílí se na genu loci celého objektu. Dominantní, přítom chráněná poloha, prostor a minimální zásahy do kořenů v minulosti umožnily stromu vytvořit mi-

l přes tyto závažné biomechanické potíže má dub dosud výbornou fyziologickou vitalitu. Díky opakovaným řezům od roku 2002 zůstala koruna uvnitř prosvětlená, strom si v ní zachoval dostatek živých větví nižšího řádu a vytvořil množství mladého obrostu. Nemusí tedy dojít k velkému symetrickému úbytku kořenového systému, jak by se při tak silné redukci asimilačního aparátu dalo očekávat. Bude potřeba zajistit častý monitoring prasklého hlavního větvení, sledovat míru progresu příčných trhlin a rozvíření hlavního svislého trhlínu. Lze předpokládat, že po zmenšení objemu koruny a zmenšení rozměrů její severní části ubude namáhání hlavního větvení krutem a zastaví se, nebo

možná objemnou korunu o výšce přes 26 m a šířce 30 m (údaj z roku 2010). Bohužel v průběhu posledních 20 let utrpěl vlivem povětrnosti zásadní poškození.

V roce 2007 se kvůli orkánu Kyrill znovuotevřela rozsáhlá trhlina z úžlabí hlavních kosterních větví dolů po kmeni. Systém dynamických vazeb z roku 2002 zřejmě zabránil většímu poškození koruny. Aby se odvrátilo riziko statického selhání, byla část odštípnuté větve odlehčena redukčním řezem a celá koruna zabezpečena obnoveným systémem bezpečnostních vazeb, kombinací vazby statické (vrtané) a preventivních vazeb dynamických. Úder blesku 9. srpna 2018 po sobě zanechal na kosterní větvi a také na kmeni pás odtržené kůry, široký až 20 cm, v některých částech je dřevo vytržené až do hloubky 5 cm. Pro zajištění bezpečnosti a také dlouhodobého zachování stromu proběhly v letech 2014 a 2019 další péstební zásahy. Spočívaly jednak v přidání preventivních dynamických vazeb, obnově funkčnosti vazeb vrtaných a doplnění vazeb podkladnicových a opětovných redukčních řezech koruny.

Navzdory tomu se nepodařilo odvrátit zhoršování biomechanického stavu stromu. Systém bezpečnostních vazeb se ukázal jako nedostačující a bylo čím dál více patrné, že hlavní nosné větve v tomto systému již doslova pouze „leží“. V roce 2021 se proto přistoupilo k rozsáhlejšímu ošetření koruny. Cílem bylo její celkové odlehčení. V režimu speciálních zásahů tak byla provedena rozsáhlá obvodová redukce koruny do průměru větvi 40 cm, a to především v její severní části. Současně byly odstraněny dvě vrchní dynamické vazby typu Gleistein Gemini o nosnosti 4 tuny, neboť redukce koruny směřovala těsně pod ně. Strom při zásazích v letech 2019 a 2021 přišel minimálně o 20 % objemu koruny, její výška a šířka se však zmenšila jen o několik metrů.

výrazně zpomalí proces jeho trhání. Řezy sledující odlehčení koruny, zejména její severní části, se zřejmě budou muset opakovat. Ideální habitus, který si tento jedinec udržel až do roku 2019, se bohužel již nikdy nepodaří obnovit. V příštích desetiletích se zřejmě vizuální stav výrazně změní, snad bude proces probíhat pomalu, nedojde ke skokové ztrátě vitality a dub si ještě dlouho zachová svůj majestátní vzhled. ■

1. Diskuse nad stavem stromu při setkání dendrologů, foto Libor Sedláček
2. Dlouhodobě se rozevírající trhlina v hlavním rozvětvení, foto Petr Kuna
3. Pro dostatečnou stabilizaci koruny nestačil ani početný systém bezpečnostních vazeb. Foto Petr Kuna
4. Redukovaná severní část koruny po ošetření, foto Petr Kuna

AOPK ČR v návaznosti na žádosti příslušných OOP zpracovala 32 odborných stanovisek pro správní řízení k návrhům na vyhlášení a rušení památných stromů, případně k péči o ně.

2.6 Ochrana neživé přírody

Zuzana Stanzelová, Luboš Stárka

Většina úkonů státní správy byla vázána na sanační zásahu ohrožující turistické trasy a komunikace (např. Hedvíkovská rokle v CHKO Železné hory, Zemská brána v CHKO Orlické hory), vyjadřování pro povolení k nakládání s podzemními vodami (četné zejména v CHKO Žďárské vrchy) a povolování průzkumu a výzkumu jeskyní.

Pokračovala spolupráce s Českou geologickou službou při doplňování lokalit a upřesňování údajů v evidenci významných geologických lokalit. Podařilo se vyhlásit novou geologicko-geomorfologickou PR Koníček. Na základě podkladů zpracovaných AOPK ČR dokončilo MŽP nové vyhlášení NPP Lochkovský profil, s menšími změnami vymezení a upřesněním předmětů ochrany. (viz [kap. 2.1.2](#))

Začátkem října proběhlo v Českém ráji dvoudenní setkání geologů AOPK ČR, zaměřené na geomorfologii a aktuální témata. Byla aktualizována metodika pro provádění geologických inventarizačních průzkumů.

Přímá péče o neživou přírodu tradičně spočívá hlavně v odstraňování vegetace z výchozů a odkryvů, budování uzávěr jeskyní, odstraňování nelegálního odpadu ze starých lomů a odpadků z okolí stratotypů, protierozních úpravách a usměrňování návštěvníků. Jako typové příklady provedených zásahů

lze za rok 2021 uvést nové uzavření Sedmisálové jeskyně u Tetína uzamykatelnou mříží, nová uzávěra jeskyně Závrt U kříže, čištění a obnova zabezpečení profilu u hradu Točník a diskordance u Skryjí, čištění od vegetace a mechů, odstranění suti a úklid na paleontologické lokalitě V Luhu u Skryjí, úklid řady jeskyní u turistických tras v Moravském krasu, vybudování protierozního povalového chodníku na Mužském.

Jedním z předmětů činnosti AOPK ČR je vedení Jednotné evidence speleologických objektů (JESO). Opakovaně proběhla aktualizace údajů načítaných do JESO z vrstev GIS Informačního systému ochrany přírody. Do databáze bylo na ústředním pracovišti doplněno podle publikované literatury, rozpracovaných plánů péče o MZCHÚ a nových IP celkem 12 objektů. Doplněny byly informace pro desítky dalších záznamů, došlo k upřesnění lokalizace některých objektů zejména mimo hlavní krasové oblasti. Evidence byla doplněna informacemi o bodech dlouhodobého geofyzikálního sledování (převážně měření pohybů na zlomech) v některých jeskyních a o památkové ochraně jeskyní.

Druhým rokem pokračoval velký projekt „Ochrana vybraných jeskyní a krasových jevů v ZCHÚ“. Pokračovaly práce na všech aktivitách projektu: zabezpečování vchodů do jeskyní, zabezpečení přesunových tras v jeskyních, náprava v minulosti poškozených jeskyní – úklid a úprava poškozených částí, zahájeno bylo mapování jeskyní, ponorů a vývěřů, fotodokumentace, provedena byla dokumentace a mapování závrtů na části krasových plošin, pokračoval biospeleologický výzkum bezobratlých, práce na monitoringu kvality podzemních vod, výzkum jeskynního mikroklimatu a koncentrace CO₂ v jeskyních, monitoring návštěvnosti ve vybraných jeskyních. Výsledky projektu začaly být ukládány do JESO.

Zástupce AOPK ČR působil v poradním orgánu ministra životního prostředí – Národní radě geoparků. ■

Oměj šalamounek, foto Květa Černohlávková

Přehrádky na odvodňovacím příkopu v PR Černá hora, foto Šárka Mazánková

3. Péče o přírodu a krajinu | Pavel Štěrba

Pro zajištění péče o přírodu a krajinu využívá AOPK ČR několik nástrojů. Hlavními jsou dotační programy, jejichž prostřednictvím realizuje činnosti ve zvláště chráněných územích ve správě AOPK ČR a zároveň na území s majetkem státu s příslušností hospodaření AOPK ČR (podrobněji [kap. 3.2](#)). Zároveň prostřednictvím dotačních programů AOPK ČR podporuje opatření i na ostatních územích v České republice a to formou administrace žádostí externích žadatelů (podrobněji [kap. 3.3](#)). Hlavními zdroji pro zajištění péče v roce 2021 byly Operační program Životní prostředí, program LIFE, Program obnovy přirozených funkcí krajiny, Program péče o krajinu, Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích v rámci programu Rozvoj a obnova materiálně technické základny systému řízení MŽP (řazeno abecedně). Pro zajištění realizace vlastních projektů z evropských zdrojů má AOPK ČR nastaveno projektové řízení, tzn., že pro každý projekt je stanoven projektový tým, jehož členy jsou podle zaměření projektu zástupci dalších útvarů AOPK ČR. Významným nástrojem pro zabezpečení péče je Informační systém ochrany přírody (viz [kap. 5.2](#)).

Dalšími ekonomickými nástroji důležitými pro nastavení péče jsou vyplácení náhrady újmy za ztížení hospodaření (viz [kap. 2.3.4](#)) a vyplácení náhrad za škody způsobené vybranými ZCHD živočichů (viz [kap. 2](#)).

3.1 Metodická podpora péče o přírodu a krajinu

Pavel Štěrba

AOPK ČR zpracovává a vydává odborné podklady pro realizaci opatření péče o přírodu a krajinu (především metodiky a standardy), které jsou veřejně dostupné na webových stránkách AOPK ČR; v případě potřeby zpracování detailnějších prací, často výzkumného charakteru, jsou to tzv. studie (podkladové a osvětové materiály pro krajinotvorné programy), které jsou dostupné v knihovně AOPK ČR. Zároveň AOPK ČR každoročně připravuje aktualizaci Nákladů obvyklých opatření pro Ministerstvo životního prostředí. V rámci odborné podpory veřejné správy a pro zainteresovanou veřejnost AOPK ČR vydává oborový časopis Ochrana přírody (viz [kap. 6.2.1](#)).

Standardy péče o přírodu krajiny

Standardy péče o přírodu a krajinu AOPK ČR zpracovává ve spolupráci s akademickými pracovišti. Slouží především jako podklad pro zadávání, kontrolu a přebírání prací financovaných z dotačních programů. Sjednocením používaných termínů zároveň přispívají ke zlepšení komunikace mezi projektanty, dodavateli, odběrateli, úřady, odbornými institucemi, orgány státní správy a dalšími subjekty.

V roce 2021 byly zveřejněny dva nové standardy: SPPK E 02 002 „Trvalá opatření k zajištění dostupnosti komunikací pro obojživelníky“ a SPPK E 02 007 „Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem“ (vč. jeho následné aktualizace). Aktualizován byl standard SPPK A 02 001 „Výsadba stromů“ a standard SPPK D 02 003 „Pastva“ (v návaznosti na aktualizaci standardu E 02 007. Průběžně byly zveřejňovány anglické překlady standardů. Kompletní seznam dosud zveřejněných standardů je dostupný v [tabulce 6](#). Schválené standardy i pracovní verze standardů k připomínkování veřejnosti jsou dostupné na standards.nature.cz.

Metodiky péče

AOPK ČR vydává metodiky s doporučenými postupy pro veřejnou správu, širší odbornou veřejnost, hospodáře a uživatele krajiny. Přehled metodik je uveden na stránkách www.nature.cz na stránce Metodická podpora v sekci Pečujeme o přírodu a krajinu. V roce 2021 byly vydány tyto čtyři metodiky: „Invazní nepůvodní druhy s významným dopadem na Evropskou unii“, „Oceňování dřevin rostoucích mimo les“, „Osvědčené komunikační postupy v ochraně přírody (viz [box 16](#))“, „Ochrana biotopu vybraných zvláště chráněných druhů v územním plánování“.

Studie

V roce 2021 AOPK ČR zadala zpracování 46 odborných studií za 8,7 mil. Kč, které jsou financovány z národních dotačních programů – PPK či POPFK. Jejich hlavním účelem je vyhodnocení stávajícího stavu a návrh dalších opatření pro budoucí účelné vynakládání finančních prostředků. V roce 2021 byla např. realizována studie „Návrh opatření zlepšující oživení řeky Bečvy“ (viz [box 17](#)) financovaná z POPFK či „Výzkum vlivu typu lučního managementu na společenstva vybraných skupin hmyzu v NPP Babiččino údolí“ (viz [box 18](#)), financovaná z PPK.

Náklady obvyklých opatření

Náklady obvyklých opatření (NOO) vydává Ministerstvo životního prostředí. AOPK ČR je pro MŽP v minulosti vyvinula, v roce 2021 připravila obvyklou roční aktualizaci NOO, vedle dílčích změn byla hlavní úpravou kategorizace příplatků a plošné navýšení cen kvůli významnému navýšení ceny lidské práce, energií, materiálů apod. Zároveň byl dopracováván a rozšiřován systém pro správu číselníků činností, na které jsou NOO přímo napojeny.

NOO slouží jako podklad při stanovování výše příspěvků pro vlastníky a nájemce a k posuzování nákladovosti projektů v rámci dotačních programů podporující péči o přírodu a krajinu. Cílem NOO je zajištění efektivního vynakládání finančních prostředků. Aktuálně jsou NOO členěny na jedenáct tematických oblastí: lesní ekosystémy, vodní

3. PÉČE O PŘÍRODU A KRAJINU

Tabulka 6 Přehled standardů péče o přírodu a krajinu k 31. 12. 2021

Řada	Standard péče o přírodu a krajinu	Rok**
A - Arboristické standardy	01 001 Hodnocení stavu stromů	2018
	01 002 Ochrana dřevin při stavební činnosti	2017
	02 001 Výsadba stromů	2021*
	02 002 Řez stromů	2015*
	02 003 Výsadba a řez keřů	2014
	02 004 Bezpečnostní vazby a ostatní stabilizační systémy	2019
	02 005 Kácení stromů	2018
	02 006 Ochrana stromů před úderem blesku	2016
	02 007 Úprava stanovištních poměrů dřevin	2020
	02 008 Zakládání a péče o porosty dřevin	ve vývoji
	02 009 Speciální zásahy na stromech	2019
	02 010 Péče o dřeviny kolem veřejné dopravní infrastruktury	2020
02 011 Péče o dřeviny kolem veřejné technické infrastruktury	2018	
B - Voda v krajině	02 001 Vytváření a obnova tůň	2014
	02 002 Obnova vodního režimu rašelinišť a pramenišť	ve vývoji
	02 003 Revitalizace drobných vodních toků a jejich niv	ve vývoji
	02 004 Péče o vodní toky vč. břehových porostů	ve vývoji
	02 005 Extenzivní hospodaření na rybnících	ve vývoji
	02 006 Rybí přechody	2014
	02 007 Výstavba a rekonstrukce malých vodních nádrží přírodě blízkým způsobem	ve vývoji
C - ÚSES a kraji- notvorné prvky	01 001 Hodnocení funkčnosti ÚSES	ve vývoji
	01 002 Vytváření ÚSES (plány a projekty)	ve vývoji
	02 001 Realizace biocenter a biokorodů ÚSES	ve vývoji
	02 002 Vytváření kraji- notvorných a interakčních prvků	ve vývoji
	02 003 Funkční výsadby ovocných dřevin v zemědělské krajině	2016
	02 004 Péče o skladebné části ÚSES vč. Kraji- notvorných a interakčních prvků	ve vývoji
	02 005 Péče o funkční výsadby ovocných dřevin	2016
	02 006 Zakládání a péče o genofondové plochy odrůd ovocných dřevin	2018
02 007 Kraji- notvorné trávníky	2018	
D - Péče o vybrané terestrické biotopy	02 001 Obnova travních společenstev s využitím regionálních směsí	2017*
	02 002 Obnova dlouhodobě neobhospodařovaných travních společenstev (vč. likvidace náleto- vých dřevin)	ve vývoji
	02 003 Pastva	2021*
	02 004 Sečení	2017
	02 005 Opatření ke zlepšení druhové skladby lesních porostů	2014
	02 006 Disturbanční management na nelesních plochách	2018
	02 008 Likvidace vybraných invazních druhů živočichů (vč. následné péče o lokality)	ve vývoji
	02 007 Likvidace vybraných invazních druhů rostlin (vč. následné péče o lokality)	2016
E - Speciální opatření druhové ochrany	02 001 Zřizování a provoz mobilních zábrán pro obojživelníky podél komunikací	2020
	02 002 Trvalá opatření k zajištění prostupnosti komunikací pro obojživelníky	2021
	02 003 Opatření k zajištění prostupnosti komunikací pro vydry a další drobné savce	ve vývoji
	02 004 Opatření k zabezpečení venkovního elektrického vedení proti zraňování ptáků	ve vývoji
	02 005 Péče o stromy jako biotop vzácných druhů organismů	ve vývoji
	02 006 Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem	2021
	02 007 Zabezpečení prosklených a reflexních ploch proti nárazům ptáků	ve vývoji
F - Návštěvníká infrastruktura	01 001 Monitoring návštěvnosti v ZCHÚ	ve vývoji
	02 004 Značení cest a cyklostezek	ve vývoji
	02 005 Hraniční značení chráněných území a památných stromů	ve vývoji
	02 006 Informační tabule a panely	ve vývoji

Pozn. 1: V tabulce jsou uvedeny pouze zveřejněné standardy či ve fázi vývoje.

Pozn. 2: Tučně vyznačeny standardy zveřejněné na standardy.nature.cz (stav k 31.12.2021)

* zveřejněna aktualizovaná verze

** rok zveřejnění schváleného standardu

ekosystémy, zemědělské činnosti, zeleň rostoucí mimo les, podpora druhů, invazní a expanzivní druhy, návštěvní infrastruktura, geologické fenomény, dokumentace a plány, monitoring, geodetické práce. K dispozici jsou na stránkách www.dotace.nature.cz, které AOPK ČR provozuje pro orientaci žadatelů o podporu projektů péče o přírodu a krajinu.

3.2 Péče o chráněná území ve správě AOPK ČR

Jitka Klíbaniová, Eva Warausová, Pavla Pokorná, Eva Sochová, Jiřina Hejdová, Gabriela Kubátová, Veronika Havlíčková, Anna Tirčová Tkáčová, Markéta Curatalo Júnová

AOPK ČR zajišťuje péči o zvláště chráněná území národního významu (CHKO, NPP a NPR). Tuto péči zajišťuje prostřednictvím smluv o dílo či veřejnoprávních smluv (dohod) s vlastníky či nájemci pozemků. Na spravovaných územích se nacházejí různé typy biotopů. Celkem má AOPK ČR ve správě 311 tis. ha přírodních biotopů, z čehož 206 tis. ha zaujímají lesní biotopy, téměř 16 tis. ha vodní biotopy a téměř 89 tis. ha nelesní biotopy (blíže [tabulka 7](#)).

AOPK ČR má také svěřené hospodaření na části státních pozemků na území ZCHÚ (v roce 2021 se jednalo o pozemky ve vlastnictví státu o celkové rozloze 12 671 ha). Podrobnější struktura vývoje vlastnictví pozemků podle druhu pozemku je uvedena v [tabulce 8](#). Na těchto pozemcích je AOPK ČR povinná zajistit přiměřenou péči s ohledem na předměty ochrany ZCHÚ. Zajišťované činnosti vycházejí nejčastěji z povinnosti vlastníka plynoucí ze zvláštních předpisů a plánů péče.

V roce 2021 bylo na péči o zvláště chráněná území ČR vynaloženo celkem téměř 311,4 mil. Kč a finančně byla zajišťována z následujících zdrojů (podrobněji [tab. 9](#)):

- Program péče o krajinu, podprogram pro péči o zvláště chráněná území (PPK A). Celkem z něj v roce 2021 bylo vynaloženo 124,6 mil. Kč.
- Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK). Celkově bylo z podprogramů 115 172, 115 173 a 115 177 vynaloženo 21 mil. Kč, z toho z podprogramu 115 172, který je zaměřen na zajištění povinností orgánů ochrany přírody ve vztahu k zvláště chráněným územím a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany lokalit Natura 2000, bylo čerpáno 6,3 mil. Kč, z podprogramu 115 173, který je určen na realizaci a přípravu záchranných programů, programů péče o zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů a regionálních akčních plánů, bylo čerpáno 9,3 mil. Kč. Z podprogramu 115 177, který je zaměřen na financování studií, bylo v roce 2021 financováno 20 studií v celkové hodnotě 5,6 mil. Kč.
- podprogram Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích MŽP (MaS). V roce 2021 AOPK ČR z tohoto programu vynaložila 10,3 mil. Kč.
- Operační program Životní prostředí (OPŽP). Z tohoto programu se z oblasti podpory 4.1 zaměřené na péči o chráněná území ve správě AOPK ČR v roce 2021 podařilo vyčerpat téměř 124 mil. Kč.
- program LIFE, v roce 2021 bylo vynaloženo na tři projekty zabývající se péčí o chráněná území začleněná do soustavy Natura 2000 téměř 31,5 mil. Kč na krajinotvorná opatření (5,2 mil. z prostředků Evropské komise, 26,3 mil. Kč z programu PPK A a 387 128 Kč spolufinancovalo MŽP), dále se v rámci projektů realizovala osvětová činnost a akce pro širokou veřejnost.

Tabulka 7 Přírodní biotopy na území ve správě AOPK ČR

	2021
Název kategorie biotopů	(ha)
Lesní biotopy (lesy přírodního charakteru)	206359,0236
Nelesní biotopy (sekundární trávníky a vřesoviště, alpské bezlesí, křoviny)	88531,60662
Vodní biotopy (vodní toky, rašeliniště, mokřady)	15682,35783
Celkem	310572,9881

Tabulka 8 Pozemky s příslušností hospodařit AOPK ČR

Kategorie	Rok/Rozloha (ha)					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lesní pozemky	2 894	3 165	2 886	2 745	2 753	2781
Vodní pozemky	3 450	3 472	3 479	3 475	3 484	3477
Nelesní pozemky	6 591	6 438	6 431	6 375	6 353	6413
Celkem	12 936	13 075	12 796	12 595	12 590	12 671

Tabulka 9 Čerpání finančních prostředků AOPK ČR v letech 2016–2021 (podle opatření)

Typ opatření/ mil. Kč	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Lesnická opatření	16,2	19,4	22,2	24,8	29,8	35,7
Nelesní opatření	67,9	72,8	79,2	88,8	125,7	117,2
Vodní opatření	8,1	29,5	37,2	36,0	70,7	18,7
Záchranné programy	2,5	3,3	3,7	5,6	6,5	9,3
Ostatní opatření	25,8	28,9	65,7	116,5	112,7	116,4
Studie	2,2	1,2	2,2	5,3	7,2	14,0
Celkem	122,7	155,1	210,2	277,0	352,6	311,3

Pozn. Tabulka vyjadřuje čerpání finančních prostředků z národních i evropských dotačních programů

AOPK ČR se také dlouhodobě věnuje výkupu a směně pozemků cenných pro ochranu přírody. Jedná se především o pozemky v národních přírodních rezervacích a památkách a I. zónách CHKO. Z národního programu Státního fondu životního prostředí, Program na podporu výkupu pozemků ve zvláště chráněných územích, jejich ochranných pásmech a významných krajinných prvcích, bylo v roce 2021 vykoupeno 35 ha za více než 6,1 mil. Kč – viz [tabulka 10](#). Více v [kapitole 8.4](#) této ročenky.

3.2.1 Péče o vodní plochy

Jitka Klíbaniová, Barbora Miksová Maršálková

Na péči o vodní plochy bylo v roce 2021 celkově vynaloženo 18,7 mil. Kč a to především na obnovu a tvorbu drobných vodních ploch, jako jsou mokřady a tůně, péči o stávající vodní nádrže a opatření na zlepšování funkcí rašelinišť i s ohledem na výskyt zvláště chráněných druhů. Nápravě kyanidy otráveného ekosystému řeky Bečvy se věnuje studie pro zlepšení podmínek a oživení řeky Bečvy (viz [box 17](#)), financovaná z programu POPFK. Rozloha státních vodních pozemků s právem hospodaření AOPK ČR činila 3 477 ha. Většinu tvoří vodní nádrže, z celkového počtu 150 nádrží jich AOPK ČR pronajímá 79. V roce 2021 AOPK ČR začala s realizací akce „Opatření k ochraně mokřadních ekosystémů rybníků Loch a Velká Kamenice v CHKO Žďárské vrchy“.

Dále AOPK ČR zajišťovala prostřednictvím autorizovaných osob výkon technickobezpečnostního dohledu u vodních děl III. kategorie, tedy nad rybníky Kačležský, Velký Pařezitý, Novozámecký a Máchovo jezero. Věnovala se přípravě podkladů pro soutěžení projektových dokumentací, inženýrské činnosti k získávání stavebních povolení a přípravě výběrových řízení pro akce plánované v roce 2022.

Tabulka 10 Přehled výkupů v ZCHÚ z Národního programu SFŽP ČR

Rok	Rozloha (ha)	mil. Kč
2016	114	38,5
2017	79	23,1
2018	38	4,9
2019	19	10,2
2020	14	2,1
2021	35	6,1

3.2.2 Péče o lesy

Eva Warausová, Pavla Pokorná, Eva Sochová,
Gabriela Kubátová, Veronika Havlíčková, Pavel Kolibáč

Rozloha státních lesních pozemků s převládajícím pokryvem lesa, na kterých má AOPK ČR právo hospodařit, činila 2 781 ha.

Lesní porosty jsou spravovány zejména s ohledem na cíl a předmět ochrany chráněného území, vždy však se zaměřením na podporu mimoprodukčních funkcí lesů. Důraz se klade na:

- zajištění členité struktury porostů – mozaika věků, druhů a velikostí
- v rámci obnovy na využívání pouze stanovištně původních druhů a tam, kde je to možné, využívání přirozené obnovy dřevin
- maximální možná realizaci obnovní těžby pomocí clonných prvků a jednotlivých výběrů, snahu o vyloučení holosečí, postupný přechod k výběrnému způsobu a ponechání porostů přirozenému vývoji
- ponechávání výstavků, klestu a části hmoty porostů na místě
- výchovu porostů směřovanou k zajištění druhové pestrosti porostů
- komplexní šetrnost v přístupu k lesní půdě, k vodě a vodním zdrojům (optimalizace užití dopravní sítě, zákaz pojezdu techniky v porostech, ponechávání mrtvého dřeva, vyloučení meliorací atp.)
- omezení užití chemických přípravků, zejména biocidů.

Na péči o lesy bylo v roce 2021 vynaloženo celkem 35,7 mil. Kč. V tomto roce bylo hospodaření na lesních pozemcích stejně jako v minulých letech poznamenáno kůrovcovou kalamitou. Například na asanaci kůrovcové hmoty bylo vynaloženo 1,4 mil. Kč. Na výsadbu zpevňujících a melioračních dřevin a podporu přirozené druhové skladby 4,3 mil. Kč. Mezi velmi postižené oblasti patří CHKO Jeseníky, jejich zkušenosti se šetrnou asanací kůrovcem napadeného dříví jsou blíže popsány v [boxu 19](#). Jedním z cílů péče o lesní porosty je vnášení melioračních a zpevňujících dřevin, v NPR Božidarské rašeliniště bylo spojeno s likvidací oplocenek a instalací trvalých individuálních ochranných jednotlivých stromů (viz [box 20](#)).

V rámci projektu „Ze života hmyzu“ (program LIFE) byla během roku 2021 realizována krajinná opatření v rozsahu 108,9 ha za účelem vytvoření či obnovení dříve běžných variant světlého lesa, a to především na území CHKO Bílé Karpaty. Na tato opatření bylo vynaloženo celkem 799 715 Kč z národního programu PPK A v rámci spolufinancování projektu a 2 078 033 Kč ze zdroje Evropské komise. Projekt „LIFE České středohoří“ (program LIFE) přispěl ke zlepšení druhové struktury lesních porostů v Českém středohoří. Na celkové ploše 8,4 ha byla provedena výsadba 1 200 ks cenných listnáčů jako je dub zimní, jeřáb břek, hrušeň polníčka či jeřáb oskeruše v EVL Milešovka, Košťálov, Lovoš a Porta Bohemica. Jde již o třetí vlnu zásahů, které jsou na lokalitách realizovány. Na tato opatření bylo vynaloženo celkem 468 984 39 Kč z národního programu PPK A a 154 520 Kč ze zdroje Evropské komise. Množství lesnických opatření proběhlo rovněž v rámci největšího projektu IP LIFE Jedna příroda, a to v rozsahu 319,3 ha provedených opatření za 5 712 943 Kč z programu PPK A po celé ČR. Lesní majetky jsou spravovány také s podporou dotačního titulu MaS, ze kterého bylo v roce 2021 vyčerpáno na lesnická opatření 634 029 Kč.

Mimo lesnická opatření spadající do běžné lesnické praxe je snahou v těchto porostech zkoušet i neobvyklé, i když z historického pohledu tradiční hospodářské formy, které se často ukazují jako prospěšné pro předměty ochrany. Zejména se jedná o rehabilitaci forem pařezení a využívání výmladků dřevin při obnově lesa. Spadá sem také hospodaření formou lesa středního a nízkého. Toto hospodaření pak bývá spojováno s pastvou hospodářských zvířat v lesích, zatím však často naráží na legislativní překážky. Obnovou těchto alternativních způsobů lesního hospodaření se v rámci svých aktivit zabývá Integrovaný projekt LIFE Jedna Příroda (viz [box 21](#)).

3.2.3 Péče o travní ekosystémy

Eva Warausová, Pavla Pokorná, Eva Sochová, Jiřina Hejdová, Gabriela Kubátová, Veronika Havlíčková

V roce 2021 bylo na péči o travní porosty vynaloženo celkově 117,2 mil. Kč. V případě nelesních biotopů byla realizována plošná péče z národních dotačních programů za přibližně 92 mil. Kč. Z národních dotačních programů bylo nejčastěji financovanou činností sečení lehkou mechanizací či ruční seč (křovinořezem nebo ručně vedenou sekačkou), která z velké části probíhala ve zhoršených podmínkách (podmáčené, sklonité a dlouhodobě neobhospodařované lokality). Dalším často realizovaným opatřením je výřez náletů, pomáhá zachovat či obnovit biodiverzitu chráněných lokalit (viz [box 22](#)).

Tento rok byl i nadále zaměřen na podporu výsadby dřevin mimo les. Celkem bylo vysázeno více než 6 900 ks stromů a téměř 7 800 keřů za přibližně 9,7 mil. Kč. Výsadby byly prezentovány v rámci projektu Sázíme budoucnost Nadace Partnerství.

Z programu PPK A je dlouhodobě podporována pastva na pastvinách a stepních travních porostech v **CHKO Český kras** (viz [box 23](#)). Pastva je financována také na pozemcích

ve vlastnictví státu, které spravuje AOPK ČR, a to například z podprogramu MaS (viz [box 24](#)).

Díky projektům financovaným z programu LIFE byla realizována krajinná opatření za 19,5 mil. Kč (16,1 mil. Kč z národního programu PPK A a 3 mil. Kč ze zdroje Evropské komise a 387 tis. Kč poskytlo MŽP v rámci kofinancování) v celkovém rozsahu 720 ha. Jednalo se o využití tradičních způsobů hospodaření – výřez křovin a náletových dřevin, pastva ovci či dalších hospodářských zvířat, sečení, likvidace invazních rostlin či dosadba původních dřevin. U projektu „Ze života hmyzu“ byla účelem obnova vlhkých luk a suchých pastvin, u projektu „LIFE České středohoří“ se jednalo o podporu teplomilných stepních stanovišť. Největší podíl krajinných opatření má projekt IP LIFE Jedna příroda, jehož různorodé zásahy mají přímý vliv na zlepšení stavu předmětů ochrany napříč celou soustavou Natura 2000.

Rozloha nelesních státních pozemků s právem hospodaření AOPK ČR činila 6 413 ha. Hlavní činností, která se na těchto pozemcích zajišťuje, je sečení, nejčastěji podmáčených luk, v roce 2021 se jednalo o plochu 158 ha za více než 4,4 mil. Kč. Další převažující prováděná činnost byla pastva, kterou bylo ošetřeno 6,7 ha za 0,2 mil. Kč.

3.2.4 Speciální opatření pro druhy

Eva Sochová, Tereza Brzobohatá

Speciální opatření jsou realizována na záchranu a zlepšování podmínek pro zvláště chráněné druhy. Jedná se především o ty, pro které jsou vyhlášeny záchrané programy nebo programy péče (např. syseľ obecný, viz [box 25](#)), sýček obecný, hořeček mnohotvarý český, perlorodka říční, koniklec otevřený, okáč skalní, hvozdík písečný český atd.). V roce 2021 bylo vynaloženo na tato opatření celkem 9,3 mil. Kč. Nejčastěji byla realizována ruční seč, seč lehkou a těžkou mechanizací, pastva hospodářských zvířat, stavba líhnišť, šetrné narušování půdního povrchu, výsev semen, výsadba jedinců na lokalitě, záchrané kultivace, odchov, repatriace, monitoring, osvěta, apod. Nejvíce finančních prostředků se vynaložilo na péči o perlorodka říční a její biotop, a to 3,1 mil. Kč (více viz [kap. 2.3](#)).

3.2.5 Ostatní opatření

Anna Tirčová Tkáčová, Veronika Nevyjelová, Eva Warausová

Na ostatní opatření při správě chráněných území bylo v roce 2021 vynaloženo celkem 116,4 mil. Kč. Jedná se především o práce související s tvorbou plánů péče včetně odborných materiálů (inventarizační průzkumy a další podkladové materiály), informování veřejnosti o ochraně přírody, geometrické práce (zaměření a vytýčení hranic), pruhové a tabulové značení hranic ZCHÚ, budování nebo oprava návštěvnické infrastruktury – informační panely, zábradlí, povelové chodníky, lávky, provoz domů přírody (DP Třeboňska, DP Slavkovského lesa, DP Blániku, DP Českého ráje, DP Poodří, DP Moravského krasu, DP Žďárských vrchů a DP Litovelského Pomoraví) nebo informačních středisek CHKO (IS CHKO Bílé Karpaty, IS CHKO

Standard „Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem“

Jindřiška Jelínková

V lednu 2021 byl zveřejněn Standard PPK řady E 02006 „Ochrana hospodářských zvířat před útoky velkých šelem“. Zpracovala jej Česká zemědělská univerzita se zapojením odborníků a externích poradců se zkušenostmi s ochranou hospodářských zvířat před útoky velkých šelem. Popisuje doporučená ochranná opatření, která vycházejí z dosud praxí prověřených a úspěšně realizovaných opatření v ČR i v Evropě. Standard se zaměřuje na preventivní zabezpečení stád ovcí, koz a skotu před útoky vlka obecného a medvěda hnědého.

Dokument zmiňuje základní způsoby zajištění hospodářských zvířat, jako je jiná organizace chovu a práce se zvířaty, střežení stád člověkem nebo psem. Popisuje technická opatření, jakými jsou různé typy oplocení, včetně košárů a plašičů. Různé způsoby zabezpečení doporučuje kombinovat a obměňovat, neboť 100% ochranu před útokem velké šelmy na hospodářská zvířata nelze garantovat nikdy.

Standard doporučuje jako nejúčinnější formu ochrany stád kombinaci elektrického ohradníku s přítomností pasteveckých psů. Těm je věnována samostatná kapitola, která zdůrazňuje, že pastevecký pes musí projít správnou socializací, aby se stádem fungoval jako pracovní pes. Na 100 ovcí doporučuje u stáda minimálně dva pastevecké psy, a na každých 100 kusů dalšího psa nebo psů více. Psi pracují nejlépe ve smečce.

Elektrický ohradník je definován jako systém tvořený zdrojem elektrických impulsů a sestavou vodičů vlastního oplocení, která vymezuje obvod spásané plochy. Lze jej využívat jako přenosné oplocení (s několika vodivými dráty nebo vodivou sítí), přičemž dráty jsou buď pomocí izolátorů připevněny k pevným stabilním sloupkům, nebo na plastové tyčky (ty jsou také součástí vodivých sítí). Elektrické dráty nebo pásy je možné použít jako konstrukční prvek či doplněk pevného oplocení. Oplocení s elektrickým ohradníkem je nutné denně kontrolovat, zda není někde poškozené, ohnuté, je dostatečně napnuté a je všude pod napětím. Vegetaci kolem a pod ohradníkem je třeba sekat s ohledem na rychlost růstu podrostu, aby nedocházelo ke kontaktu vegetace s vodičem a ztrátě napětí, resp. ztrátě účinnosti ohradníku.

Základní typy oplocení a jejich doporučované parametry standardem shrnuje tabulka níže.

Standard je podkladem pro financování preventivních opatření z veřejných prostředků, zejména Operačního programu Životní prostředí. ■

Na 100 ovcí se doporučují minimálně dva pastevečtí psi. Foto ČSOP Libosváry.

Typ oplocení	Víceřadé přenosné oplocení elektrického ohradníku (kap. 3.2.2)	Vodivá síť (kap. 3.2.3)	Pevné oplocení z pletiva (kap. 3.3.1)	Víceřadé pevné oplocení s elektrickým ohradníkem (kap. 3.3.2)
Počet lanek/vodičů	5	–	–	5
Minimální výška	120 cm	120 cm	120 cm	120 cm
Ochrana proti podhrabání	Spodní vodič 15–20 cm nad zemí	Upevnění k zemi kolíky	Předsazený vodič ve výšce 15–20 cm nad zemí	Spodní vodič 15–20 cm nad zemí
Optická bariéra	Lanko se zradidly nebo páska nad oplocením ve výšce 10–20 cm (i bez elektrického napětí)			

Metodika komunikace s vlastníky a uživateli pozemků ve zvláště chráněných územích

Martina Kobyláková, Klára Čámská

Metodika AOPK ČR „Osvědčené komunikační postupy v ochraně přírody“ autorů Bronislava Farkače, Evy Sochové, Marty Kobylové a kol. se zaměřuje na dobrou praxi v navazování a udržování férové komunikace a budování dlouhodobého partnerství mezi zástupci ochrany přírody a vlastníky a hospodáři ve zvláště chráněných územích. Vznikla ve spolupráci AOPK ČR a Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy (dále jen COŽP UK) v rámci projektu Jedna příroda.

Základem metodiky je shrnutí výsledků zahraničních a tuzemských výzkumů v oblasti komunikace v ochraně přírody i vlastního výzkumu COŽP UK, který spočíval ve skupinových rozhovorech výzkumníků s pracovníky vybraných regionálních pracovišť AOPK ČR a v hloubkových rozhovorech s vytipovanými zástupci vlastníků a uživatelů pozemků. Pracovníci ochrany přírody poskytli své zkušenosti z praxe vyjednávání a uzavírání dohod na péči o chráněná území a vlastníci a uživatelé pozemků zase svoje dojmy z jednání s ochranáři. Umožnili tak pochopení svých zájmů, potřeb i možných provozních omezení.

Metodika klade důraz na:

- Partnerský přístup k vlastníkům a uživatelům pozemků
- Budování vzájemné důvěry
- Pochopení zájmů a omezení druhé strany
- Srozumitelné podání zájmů ochrany přírody
- Srozumitelné představení požadovaných opatření a jejich důvody

Text doplňují příběhy z praxe projednávání péče o pozemky, o které se podělili pracovníci regionálních pracovišť AOPK ČR. Najdou se mezi nimi příběhy zábavné i poučné ukazující složitost mezilidské komunikace.

Pracovníci orgánů ochrany přírody v metodice najdou také souhrn právních předpisů, které vymezují práva a povinnosti pracovníků ochrany přírody a také vlastníků a uživatelů pozemků. Pozornost je věnována uzavírání veřejnoprávních smluv s vlastníky a hospodáři.

Cílem metodiky je poskytnout vodítka a hlavní zásady pro jednání s nejčastějšími skupinami vlastníků a uživatelů pozemků za účelem zajištění dlouhodobě udržitelné péče o chráněná území, a to jak z hlediska finančního, tak z hlediska zachování chráněných fenoménů.

Metodika je volně ke stažení na www.nature.cz. ■

Bronislav Farkač, Eva Sochová, Martina Kobyláková a kol.

OSVĚDČENÉ KOMUNIKAČNÍ POSTUPY V OCHRANĚ PŘÍRODY

Metodika komunikace s vlastníky a uživateli pozemků
v chráněných územích

METODIKA AOPK ČR

Praha 2021

Návrh opatření na oživení řeky Bečvy

Zdeněk Vogl, Jan Koutný

Na podzim roku 2020 došlo k masivní otravě řeky Bečvy kyanidy. Jedna z nejhorších otrav posledních desetiletí měla za následek úhyn více než 40 tun ryb a neznámého množství jiné bioty. Na tak závažné poškození živé složky říčního ekosystému měl kromě přímého vlivu toxické látky významný podíl i neuspokojivý morfologický stav některých úseků Bečvy.

Soustavná úprava koryta Bečvy z konce 19. století a zejména počátku 20. století včetně mnoha navazujících oprav a rekonstrukcí zásadním způsobem poznamenala říční ekosystém a vedla k úplnému odpřírodnění Bečvy. Původní přírodní říční vzor, který byl na většině toku představován štěrkonosným větvením, v dolní třetině toku pak meandrováním, zcela zanikl.

Výraznější obrat nastal až vlivem povodně z června 1997, kdy došlo k samovolné renaturaci řeky, přičemž některé nejvýrazněji zpřírodněné úseky byly víceméně ponechány svému vývoji – jedná se o lokality Osecká Bečva, Bečva u Familie, Bečva pod Miloticemi, Bečva pod Choryní a Bečva u Lhotky. Při jistém zobecnění tedy můžeme dnes říci, že na Bečvě jsou

z ekologického pohledu dva typy vodního toku – úseky přírodě blízkého charakteru (tvořící 15,2 % z celkové délky) a regulované úseky (představující 84,8 % z celkové délky).

AOPK ČR v roce 2021 zadala studii s názvem „Zlepšení podmínek pro oživení Bečvy a jejích významných přítoků“, jejímž smyslem bylo v maximální míře využít renaturačního potenciálu dynamické štěrkonosné řeky Bečvy k samovolné obnově přírodní podoby koryta a podpoře ekologické stability říčního ekosystému. Výstupem bude návrh opatření, která povedou k podpoře reprodukce vodních organismů a obnově oživení řeky Bečvy a obecně ke zvýšení ekologické stability, v tomto případě k obnově resilience (pružnosti) ekosystému vůči vnějším negativním vlivům.

Studie bude podkladem pro přípravu a realizaci krátkodobých opatření pro zlepšení stavu ekosystému řeky Bečvy, která budou mít za cíl okamžitou podporu samovolné obnovy vodního ekosystému po vytrávení kyanidy.

Zároveň studie přináší ucelené rozvržení přírodě blízké koncepce revitalizace a údržby Bečvy řešící komplexně celý tok. V dlouhodobém výhledu se poměr mezi přirozenou řekou (revitalizační úprava, renaturace řeky, zpřírodněné úseky) a regulovaným tokem (regulační úprava, městské úseky) může obrátit na 83,04 % ku 16,96 %.

Tato studie je po více než dvaceti letech první prací, jež přináší ucelenou ekologickou koncepci pro celý tok Bečvy od Valašského Meziříčí po soutok s Moravou. ■

1. Osecká Bečva – koryto zpřírodněné povodní v roce 1997
2. Regulované koryto dřívě meandrující Bečvy u Oseka

Obě foto Filip Šálek

Daří se motýlům v národní přírodní památce Babiččino údolí?

Petr Kafka

Národní přírodní památka Babiččino údolí je známa díky spisovatelce Boženě Němcové. Malebné údolí řeky Úpy je pozoruhodné ale i pro svoji přírodovědnou pestrost. Díky poloze na rozhraní nížiny a podhůří Krkonoš se tu vyskytují druhy horské i teplomilné. Významnou část NPP tvoří hospodářsky obdělávané louky s celkovou rozlohou více než 100 ha.

Ačkoliv bylo území již od roku 1952 státní přírodní rezervací, nepodařilo se zachovat kvalitní luční porosty, které zde byly udržovány od počátku 19. století. Část z nich byla v 70. letech rozorána, hnojena a intenzivně využívána až do roku 1997. Po zatravnění zorněných ploch byla většina porostů sečena celoplošně dvakrát ročně. Po roce 2000 byla majetková správa většiny nelesních pozemků převedena na AOPK ČR. Dosavadní způsob hospodaření na travních porostech nebyl kvůli rozsahu a načasování sečí pro biodiverzitu příznivý. Radikální změnu přinesl plán péče na období 2006–2015, který navrhoval mozaikovou seč, vynechávání sečí a ponechávání nesklizené hmoty na významné rozloze TTP. AOPK ČR zadala zpracování inventarizačních průzkumů a studií. Jejich výsledky promítla do nájemních smluv a od roku 2005 jsou louky opět využívány extenzivně. Termíny i způsoby seče se výrazně diverzifikovaly, na části ploch se pasou ovce. Z celkem více než 20 dílčích ploch je pouze několik sečených celoplošně, na ostatních vždy část biomasy během seče zůstává. Část ponechané hmoty se pohybuje od 5 do 50 % plochy a je aplikována formou pásů a bloků, které se nejen mezi jarní a podzimní sečí, ale i meziročně střídají. To umožnilo sledovat vývoj jednotlivých druhů, zejména denních motýlů. Cílem bylo získat data o vývoji jejich populací s ohledem na nový způsob managementu a zjistit vliv struktury ponechané biomasy (pruhu vs. bloky) a luk posekaných zcela.

Monitoring motýlů provádělo pro AOPK ČR občanské sdružení HUTUR metodou transektu v letech 2005, 2006, 2011, 2016 a 2021 celkem na 17 plochách. Transekt byl procházen během celé sezóny v odstupu cca 14 dní. Doplnkově k denním motýlům se prováděly ještě další jednorázové inventarizační průzkumy, cílem bylo posoudit stav jednotlivých luk, zhodnocení vlivu péče o louky na další skupiny proběhne v budoucnu. Od roku 2011 je zvýšená pozornost věnována i modrásku bahennímu a očkovanému, mapuje se jejich plošný výskyt a početnost. Na základě výsledků byl upraven plán péče o MZCHÚ a následně je organizován management jednotlivých ploch.

Z výsledků je jasně patrný pozitivní vliv ponechávání neposekaných částí na druhovou diverzitu. Důležitá je i struktura ponechané biomasy. Na loukách posečených zcela se na několik týdnů zcela propadá počet a druhové složení motýlů, avšak podobně na tom jsou i louky, u kterých při seči zůstává 5–15 % plochy nepokosených. Dlouhodobé sledování umožňuje hodnotit i vývoj populací jednotlivých druhů. Na počátku byla lokalita druhově chudá, zjištěno bylo jen 28 druhů denních motýlů. Druhová početnost postupně rostla, v roce 2021 bylo zjištěno již 38 druhů. Dlouhodobě pak došlo ke snížení rozdílů ve druhovém spektru a abundancích mezi jednotlivými loukami.

Těchto výsledků bylo dosaženo i při poměrně hrubém rastru střídání posečených a neposečených ploch, používání těžké techniky a přizpůsobení obvyklým titulům AEKO. Přestože není

1

2

Babiččino údolí pestré na motýly „špeky“, správně nastavený management luk vede ke zvyšování abundance i běžných druhů, které jinde postupně ubývají. Zjištěné výsledky mohou významně přispět k optimálnímu nastavení managementu lučních ploch i mimo zvláště chráněná území, např. správným nastavením Agro-envi dotačních titulů. ■

Celý průzkum byl od roku 2006 financován AOPK ČR z Programu péče o krajinu, konkrétně v roce 2021 bylo vynaloženo 198 000 Kč.

1. Modrásek očkovaný na louce u Viktorčina splavu
2. Neposečené pásy v jižní části údolí

Všechna foto Petr Kafka

Šetrné asanace kůrovcového dříví v Jeseníkách

Miroslav Havira

Vědci přinesli v posledních desetiletích nové poznatky o dynamice horských smrkových lesů. Klíčová jsou přirozená narušení neboli disturbance. U nás je to silný vítr a gradace kůrovců, nejčastěji lýkožrouta smrkového. Došlo ke změně paradigmatu, kdy cílem ochrany horských smrčín již není dochovaný stav, tedy udržení starého zeleného lesa, ale naopak ochrana přírodních procesů, umožnění rozpadu a odumření stromové etáže v důsledku disturbance. Polámané a vyvrácené stromy či stojící souše hostí širokou škálu různých organismů. Problémem ale je druhové složení lesů, které navazují na chráněná území. V posledních staletích totiž byla většina porostů rostoucích na stanovištích bukových smrčín či bučin přeměněna na téměř čisté smrčiny. V případě gradace podkorního hmyzu v rezervacích, byť je tento proces nedílnou součástí dynamiky horských smrčín, by došlo k jeho nekontrolovatelnému šíření mimo tato území. Ve vybraných částech rezervací, kde lze proti kůrovci zasahovat, se proto používají metody, které jsou určitým kompromisem mezi zachováním přírodních znaků pro disturbance a zároveň snižují rizika gradace kůrovců.

1

2

U stojících kůrovcových stromů je to tzv. odkornění nastojato, které může být prováděno buď bez odvětvění, nebo pouze s nejnětším odstraněním větví. Musí proběhnout ve stadiu od vajíčka po kuklu. Pokud je lýkožrout ve stadiu žlutého brouka a starší, asanace ztrácí efekt. Tím, že stromy nadále stojí, zůstane alespoň částečně zachováno mikroklima stanoviště s pozitivním efektem pro přirozenou obnovu a na půdní poměry. Snižuje se ztráta vlhkosti odparem, teplotní extrémy v přízemních vrstvách, stojící stromy tlumí nárazy větru na porostních stěnách a snižují riziko narušení okolních stojících živých stromů.

Pro asanaci vyvrácených nebo polámaných stromů se využívá mechanické odkornění ručním loupákem bez jejich krácení a odvětvování, u vývrátů také bez vrácení kořenového balu do původní polohy. Zachová se tak nejen tlející dřevo, ale také struktury, které jsou přírodnějšího charakteru než po obvyklém odvětvění a rozřezání kmene. Obtížně prostupné hromady ležících stromů slouží jako ochrana proti zvěři a brání tak poškozování odrůstajících stromů.

Ležící kůrovcové dříví je zase asanováno drážkováním, tedy částečným narušením kůry motorovou pilou, kdy část kůry zůstává v pruzích na kmeni stromu. V drážkách nesmí zůstat žádné lýko, aby vývojová stadia kůrovců nemohla migrovat mezi zbývajícími pruhy kůry. Na kmeni tak zůstává zachována alespoň část kůry, což urychluje tlení dřeva. Před asanací se musí napadené stromy odvětvit a rozřezat.

3

Mimo vodou ovlivněná stanoviště nebo pásma hygienické ochrany vod se výjimečně využívá i postřik napadených kmenů biocidy (insekticidy), opět kvůli zachování asanovaných kmenů v kůře. Toto krajní řešení se využívá přednostně na kmenech největších dimenzí, kde je větší podíl různých mikrostanovišť (prasklin či nerovností), která jsou odkorněním jinak odstraněna. ■

1. Kůrovcem napadené stromy odkorněné stromolezcem nastojato
2. Ruční odkornění ležících stromů po větrné události s cílem zachovat nově vzniklou strukturu
3. Kmen po drážkování pomocí nadstavce na motorové pile

Všechna foto Miroslav Havira

Likvidace oplocenek a instalace trvalých individuálních ochran v NPR Božídarské rašeliniště

Vít Tejrovský, Pavel Kolibáč

Národní přírodní rezervace Božídarské rašeliniště o rozloze 1 160 ha se nachází na rozsáhlé náhorní plošině Krušných hor mezi městem Boží Dar a dnes zaniklou obcí Ryžovna. Nadmořská výška je 935–1115 m n. m, nejvyšším bodem je Božídarský Špičák. Lesní porosty pokrývají 1 067 ha, dominantní je smrk ztepilý. Historicky se jedná se o lesy kulturní, uměle obnovované člověkem převážně ze sadebního materiálu, který nebyl místního původu. V méně dostupných místech a pravděpodobně i v souvislosti s poválečným vývojem se však některé lesní porosty mohly následně vyvíjet i pod méně intenzivním hospodářským vlivem. Díky tomu dnes mají strukturu a druhové složení blízké přirozeným smrčínám asociace *Calamagrostio villosae-Piceetum*. V závislosti na zvyšující se hladině podzemní vody tyto smrčiny přecházejí v podmáčené až rašelinné smrčiny asociací *Sphagno-Piceetum* a *Mastigobryo-Piceetum*.

Na vrchovištích se zachovaly porosty s borovicí bažinnou (*Pinus x pseudopumilio*), které jsou zřejmě na rozdíl od smrčín autochtonní a vyvíjely se po dlouhou dobu.

Naprostá většina zdejší nelesní vegetace je důsledkem odlesnění území. Jen malý podíl z celkové rozlohy je tvořen plochami, které lze považovat za primární bezlesí.

V lesních porostech AOPK ČR dlouhodobě podporuje zvyšování podílu melioračních a zpevňujících dřevin (MZD), protože tu mají zatím jen mizivé zastoupení. V minulosti nebyly vysazovány ani pěstebně podporovány, jejich přirozenou obnovu likvidovala vysoká zvěř. Snahou je podpořit zejména jeřáb ptačí a břizu karpatskou, na vhodných místech javor klen, jedli bělokorou a buk lesní. V návaznosti na výsadby jde zejména o budování lesnických oplocenek, nátěry a omotávky ovčím rounem proti ohryzu zvěří. Nejedná se o výsadby a dosadby „vyhláškových“ počtů sazenic ve stávajících kulturách, ale zejména o tvorbu vhodně umístěných kotlíků a linií, ze kterých se budou dřeviny dále přirozeně šířit do okolí.

V roce 2021 byly některé dosluhující lesnické oplocenky okolo odrostlých výsadeb jeřábu, jedle a buku nahrazeny trvalými individuálními ochranami. V předchozím období tu byl zmlazující smrk ztepilý vyřezáván, aby měly více prostoru. Každý vybraný strom je opatřen proti okusu a vytloukání zvěří poplastovaným svařovaným pletivem o výšce 180 cm. To je připevněno ke dvěma dubovým kůlům 3x5 cm, nebo upevněno úvazkem v horní části ochrany. Porosty se nacházejí na pozemcích ve vlastnictví ČR s příslušností hospodaření AOPK ČR.

Celkem bylo v rámci akce umístěno 82 ks trvalých individuálních ochran a odstraněno 1981 bm nefunkčních lesnických oplocenek. Realizace výsadeb byla financována z programu „MaS“ v celkovém nákladu 133 765 Kč.

Zvyšování podílu melioračních a zpevňujících dřevin v lesních porostech je dlouhodobým cílem péče o zdejší lesní společenstva. Zlepší to i potravní nabídku pro tetřívka obecného, jehož významná populace se v NPR vyskytuje. ■

Jeřáb ptačí v trvalé individuální ochraně, foto Pavel Kolibáč

Obnova tradičních způsobů lesního hospodaření v „IP LIFE Jedna Příroda“

Tereza Kočárková

Jedním z cílů „Integrovaného projektu LIFE Jedna Příroda“ je oživení historických způsobů lesního hospodaření. Jedná se o alternativní lesní managementy zaměřené především na obnovu světlých lesních biotopů, tvořících unikátní podmínky řadu teplomilných a světlomilných lesních druhů rostlin a živočichů.

Projekt se primárně zaměřuje na obnovu dvou tradičních způsobů lesního hospodaření – výmladkového hospodaření (pařezení) a pastvy hospodářských zvířat v lese. Cílem je založení experimentálních ploch pro dlouhodobé sledování vývoje vybraných lokalit a vlivu realizovaných opatření na stav předmětů ochrany. Získané výsledky by měly vyústit v řadu doporučení kdy a do jaké míry mohou tradiční způsoby hospodaření přispět v podmínkách trvale udržitelného lesnického hospodaření ke zvýšení biodiverzity stanovišť a k plnění všech funkcí lesa v krajině.

1

2

Na přelomu roku 2021 skončila první fáze projektu, která se zaměřovala na výběr lokalit vhodných k realizaci výše uvedených opatření. Ve spolupráci s regionálními pracovišti, lesnickými i akademickými odborníky bylo identifikováno sedm vhodných lesních porostů v šesti různých evropsky významných lokalitách.

Při výběru lokalit byla zohledňována celá řada kritérií od věkové a druhové struktury porostů, přes vlastnické vztahy a dostupnost zhotovitele až po nároky předmětů ochrany či soulad s plánovací dokumentací a lesním hospodářským plánem.

Výmladkové hospodaření

Jedná se o periodické mýcení vybraných porostů a jejich následnou obnovu kombinací ponechaných pařezů pomocí tzv. výmladů a účelově vybraných perspektivních jedinců, tzv. výstavků, které jsou ponechány in situ. Zatímco pařezy zbylé po těžbě jsou tedy zdrojem zmlazení vegetativního, výstavky představují zdroj přirozeného zmlazení generativního.

Doba obmýtí takového porostu se z pravidla pohybuje mezi sedmi až 40 lety, v závislosti na druhu dřeviny a účelu jejího využití. Právě kvůli zákonem stanovené délce obmýtí není tento způsob hospodaření v současné lesnické praxi běžně uplatňován.

Vybrané lokality: EVL Hodonínská doubrava, EVL Karlštejn – Koda

Pastva hospodářských zvířat v lese

K systematickému řízenému přepásání vybraných lokalit bude využito stád ovcí, případně smíšených stád ovcí a koz. V projektu Jedna příroda by mělo tímto způsobem dojít k obnově několika světlých doubrav, stepních doubrav či lesostepních borů.

V dnešních podmínkách je realizace lesní pastvy stále omezena legislativou, a proto se uplatňuje téměř výhradně na lokalitách chráněných území v lesích zvláštního určení, a to pouze na základě výjimky podle zákona o lesích (zák. č. 289/1995), o kterou musí vlastník požádat příslušný orgán státní správy lesů.

Vybrané lokality: EVL Oblík – Srdov – Brník, EVL Blanský les, EVL Údolí Jihlavy, EVL Střední Povltaví u Drbákova ■

1. Vybraný porost v EVL Hodonínská doubrava
2. Lokalita určená k realizaci pastvy hospodářských zvířat, EVL Údolí Jihlavy

Obě foto Tereza Kočárková

Obnovní management v přírodní památce Včelín

Eliška Hoferková

Přírodní památka Včelín se nachází v katastrálním území Cvrčovice u Zdounek na pravém údolním svahu Cvrčovického potoka. Rozloha PP činí 2,72 ha. Představuje fragment původní lesostepi se vzácnými společenstvy teplomilných druhů rostlin na severozápadním okraji Chřibů. Leží v Halenkovické vrchovině na výslunné stráni s jihovýchodní expozicí ve výšce 290 až 325 m n. m. Stráň je místy přerušena zasutými drobnými lomy, část je porostlá borovicovým lesíkem, skupinami keřů a ovocnými stromy.

Floristicky významný je především výskyt zvláště chráněných druhů rostlin, jako jsou árón plamatý (*Arum maculatum*), dřín obecný (*Cornus mas*), hvězdnice chlumní (*Aster amellus*), okrotice bílá (*Cephalanthera damasonium*), vemeník dvoulistý (*Platanthera bifolia*), vemeník zelenavý (*Platanthera chlorantha*) a vstavač nachový (*Orchis purpurea*).

Z fauny jsou na lokalitě zastoupeny četné druhy motýlů, z nichž otakárek fenyklový (*Papilio machaon*), ohniváček černočárný (*Lycaena dispar*), batolec duhový (*Apatura iris*) a batolec červený (*Apatura illia*) jsou řazeny mezi zvláště chráněné druhy, soumračník čárkovaný (*Hesperia comma*), modrásek obecný (*Plebeius idas*), modrásek jetelový (*Polyommatus bellargus*) a okáč voňavkový (*Brintesia circe*) patří k ohroženým druhům podle červeného seznamu bezobratlých.

Část lokality je pravidelně udržována, na východním okraji se však nacházela plocha již hustě zarostlá náletovými dřevinami. PP Včelín leží mimo velkoplošná zvláště chráněná území, obnova lokality tak probíhala ve spolupráci s Krajským úřadem Zlínského kraje, který je zde orgánem ochrany přírody. Zároveň jsou některé pozemky v majetku státu s příslušností k hospodaření AOPK ČR. Proto byly na financování managementu využity prostředky z podprogramu Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích (MaS).

Akce započala v roce 2020, kdy byla od vzrostlého náletu vyčištěna plocha o velikosti 0,1 ha. Ponechány byly naopak vzácnější druhy dřevin, např. dřín obecný. Následně v roce 2021 management pokračoval likvidací obrůstajícího náletu a kosením opět financovaným z podprogramu MaS, a to ve výši 5 808 Kč. Práce probíhaly ve vysoce svažitém terénu, místy suťovitěho charakteru. Již v prvním roce po prosvětlení lokality tu byl zaznamenán výskyt vstavače nachového (*Orchis purpurea*) a nastartovala se obnova xerothermních společenstev. Akce přispěla k zachování významné enklávy v okolní zemědělské krajině. ■

1. Likvidace vzrostlého náletu v PP Včelín v roce 2020

2. Likvidace obrůstajícího náletu v PP Včelín

Obě foto Josef Sedláček

Pastva stepních trávníků v Českém krasu smíšenými stády ovcí a koz

Tomáš Tichý

V Českém krasu se daří od roku 2004 díky podpoře ochrany přírody obnovovat pastvu ovcí a koz, která po polovině 20. století téměř zanikla. Právě pastva přitom formovala starosídlní krajinu Českého krasu soustavně po mnoho tisíc let a ještě na začátku 20. století se tu páslo 12 tisíc ovcí. Udržely se tu proto stepní trávníky se světlomilnými druhy, které v zapojeném lese nedokážou dlouhodobě přežít. Pastva podporuje například hlaváček jarní, koniklec luční, rudohlávek jehlancovitý, okáče metlicového nebo ploskoroha pestrého.

1

2

3

Obnovená pastevní péče křoviny prosvětluje, omezuje dominantní trávy a vytváří tak rozvolněný drn pro konkurenčně slabé rostliny a bezobratlé. Nejrozsáhlejší lokalitou historických pastvin je Zlatý kůň se známými Koněpruskými jeskyněmi. Je tu největší populace koniklece lučního s 12 tisíci jedinci a jedna z posledních životaschopných populací vymírajícího okáče metlicového v Česku.

Stepní trávníky se v Českém krasu vyskytují také v podobě lesostepí a rozsáhlých světlin na jižních svazích kopců pokrytých souvislým zapojeným lesem. Tyto světliny byly prokazatelně v minulosti spásány hospodářskými zvířaty, ačkoliv pastva v lese je tradičně po staletí zakázána. Díky spolupráci s Lesy ČR se podařilo již v roce 2008 obnovit pastvu jako odchylné opatření péče o zachování biologické různorodosti lesa zvláštního určení v NPR Karlštejn. Pastva na lesních světlínách nebo lesostepích omezuje keřové pláště na okrajích lesa a tím umožňuje vstup světla. Tak podporuje nepřímo i další druhy živočichů a rostlin, které mají optimum výskytu na přechodu mezi lesem a otevřeným trávníkem – příkladem může být hrachor panonský chlumní, vstavač nachový nebo sasanka lesní.

V roce 2021 se v Českém krasu spásalo 70 hektarů druhově bohatých trávníků (včetně stepních trávníků na lesní půdě) na 25 lokalitách s rozlohou od poloviny hektaru po 22 hektarů. Během pastevní sezóny, která trvá od konce března do listopadu, se mezi jednotlivými lokalitami pohybovala smíšená stáda ovcí a koz o velikosti 10 až 200 zvířat. Každá jednotlivá lokalita by měla být spasena v době největšího přírůstu rostlinné biomasy, tedy na jaře, kdy se projeví neefektivnější vliv na potlačení především ovsíku, ale i dalších dominantních trav. Přesun zvířat mezi lokalitami přispívá k šíření druhů rostlin i bezobratlých v srsti či trusu.

Jako na první stepní lokalitě v novodobé historii se v Českém krasu na vrchu Čeřinka u Bubovic se podařilo v roce 2021 zavést pastvu hovězího dobytka. Od narušení drnu si zde slibujeme podporu uchycení nových semenáčků rudohlávků jehlancovitých a jalovce.

Pastva na stepních trávnících je provozně náročná, bez finanční podpory ji nelze provozovat.

Pastvu AOPK ČR financuje z PPK, POPFK a „IP LIFE Jedna příroda“. V NPP Kotýz pastvu financuje Vápenka Čertovy schody, V PR Kobyla Velkolom Čertovy schody.

Vliv pastvy na vegetaci je od počátku monitorován na trvalých plochách. ■

1. Kozy dokážou velmi úspěšně likvidovat i vzrostlé dřeviny.
2. Rudohlávek jehlancovitý v květnatém trávníku
3. Bohatá populace koniklece lučního na Paní hoře

Všechna foto Tomáš Tichý

Koně pomáhají v přírodní rezervaci Baroch

Vlastimil Peřina, Šárka Jiráská

Přírodní rezervace Baroch severně od Pardubic je pozůstatkem historicky největšího rybníka v Čechách, Velké Čepěrky. Péče se tu zaměřuje na zachování významné ornitologické lokality a mokřadních společenstev s výskytem zvláště chráněných druhů. Série několika významných revitalizačních zásahů v prvních letech existence PR spolu s navazující pravidelnou péčí znamenaly vznik malého přírodního ráje. Na slatinných loukách každoročně rozkvétají tisíce prstnaticů pleťových. Zbylá plocha volné hladiny rybníka spolu s přilehlými rákosinami byla do roku 2014 domovem řady živočichů vázaných na vodní a mokřadní biotopy, jako je například husa velká, bekasina otavní, chřástal vodní, rákosník velký, čolek obecný, skokan ostronosý. V důsledku klimatické změny, po několika suchých letech a v kombinaci s písčitým podložím bývalé labské terasy nebeský rybník Baroch mezi léty 2015 a 2020 několikrát vyschl. Z původní rybníční lokality se stal periodický mokřad se soustavou několika menších vodních ploch.

Zásadním problémem je v posledních letech expandující rákos, jehož odstraňování je spolu s následnou likvidací biomasy velmi náročné. Místa původně zaplavená vodou obsazují náletové dřeviny.

Při hledání vhodného způsobu zajištění péče postupně nazrála myšlenka zavést na Barochu pastvu exmoorských pony. Ti jsou považováni za nejbližší příbuzné divokých koní a jejich role při údržbě krajiny a ochraně přírody je u nás s úspěchem využívána již na několika místech. Spásají přednostně agresivní druhy trav i rákos a udržují tak pestrost travních porostů. V PR Baroch jde o neefektivnější management jak z hlediska finančního, tak z hlediska očekávaného výsledku, tj. redukce rákosu, zvětšení plochy ostřicových luk s výskytem zvláště chráněných druhů a umožnění hnízdění ptáků v mozaice rákosin, drobných tůň a luk.

Na konci jara 2020 bylo vybudováno elektrické ohrazení, do podzimu bylo postupně vypuštěno celkem 11 hřebců. Akci předcházela řada jednání s Krajským úřadem Pardubického kraje, s místní samosprávou i myslivci. Klíčová byla spolupráce s ČSOP JARO Jaroměř a o. p. s. Česká krajina.

Nyní je na lokalitě ohrazen areál o výměře 18 ha, rozdělený do 3 pastevních ploch. Koně mají k dispozici dva přístřešky. Provoz pastvy zajišťuje pravidelný dozor. Do jedné z ploch bez přítomnosti koní byli v říjnu 2021 vypuštěni čtyři vodní buvoli, přesněji čtyři krávy buvola domácího.

Na detailní vyhodnocení efektu pastvy je ještě brzy, avšak ornitologická pozorování v roce 2021 potvrdila zahnízdění většího počtu ptáků, úspěšné hnízdění bylo prokázáno u jeřába popelavého, hus velkých, několika párů bekasin otavních, chřástalů vodních a dalších.

Kromě pastvy koní a buvolů je management na Barochu zajišťován také kosením slatinných luk s výskytem orchidejí, které dlouhodobě a velmi kvalitně provádí spolek Sdružení Krajina.

1

2

3

Protože téměř celá rezervace je pozemkově ve vlastnictví České republiky, s příslušností hospodaření AOPK ČR, jsou opatření financována z podprogramu Správa nezcizitelného státního majetku ve zvláště chráněných územích. V roce 2021 činily náklady na pastvu 240 000 Kč a na kosení 200 046 Kč. ■

1. Exmoorští pony na západní pastvině, foto Zuzana Růžičková
2. Rozkvétlá krása prstnaticů pleťových, foto Zuzana Růžičková
3. Baroch z ptačí perspektivy, foto Michal Pešata

Sysli na letišti

Tereza Brzobohatá

Ochrana sysla obecného spočívá především v údržbě a zachování jeho přirozeného biotopu, tj. krátkostébelných trávníků. Opatření na údržbu těchto biotopů nebyla před zahájením Záchraného programu sysla v roce 2008 nijak cílená, sysel se udržel především na polních letištích, v kempech a jiných travnatých plochách, které jsou koseny bez ohledu na jeho přítomnost.

Sysel je striktně denní druh orientující se především zrakem, a jako takový potřebuje mít přehled o okolí, aby mohl včas spatřit např. blížícího se predátora. Maximální výška poros-

1

2

tu, která je pro sysly ideální, je 15 cm. Proto syslím koloniím vyhovuje kosení prováděné v rámci záchraného programu – v roce 2021 proběhlo na celkem 22 lokalitách s výskytem sysla v Čechách i na Moravě. Nejčastěji se přitom jedná o vnitrostátní letiště s travnatou dráhou – z výše uvedeného počtu je těchto letišť rovných 13.

Spolupráce s uživateli letišť bývá bezproblémová. Aeroklubům jsou vypláceny finanční příspěvky na kosení z dotačních programů MŽP, případně místně příslušnými krajskými úřady, takže z mezidruhového soužití letců a hlodavců těží obě strany. Členové aeroklubů jsou často rádi za vzácné obyvatel „jejich“ letištní plochy, panáčující sysli jsou navíc

atrakcí pro hosty. Hustý provoz a pohyb letadel na přistávací dráze syslům nijak nevadí. Při vzletu či přistávání letadla se rychle schovají do nory, kterou již za několik málo okamžiků opět opustí, aby se krmili na pestré potravě, kterou rozlehlá travnatá plocha nabízí.

V roce 2021 byly příspěvky na management lokalit s výskytem sysla obecného poskytnuty na těchto letištích:

Lokalita	Zhotovitel	Zdroj dotace	Odhad počtu syslů
Bezděčín	AK Mladá Boleslav	POPFK/ KÚ Středočeského kraje	1000
Bořítov	AK Bořítov	POPFK	290
Hodkovice nad Mohelkou	AK Hodkovice nad Mohelkou	POPFK	120
Hrádek	AK Raná	PPK	70
Kolín	AK Kolín	KÚ Středočeského kraje	80
Kyjov–Milotice	AK Kyjov	POPFK	140
Medlánky	AK Brno-Medlánky	POPFK	550
Miroslav	AK Miroslav	POPFK	800
Roudnice nad Labem	AK MAS Roudnice nad Labem	POPFK	15
Strakonice	AK Strakonice	POPFK	10
Velká Dobrá	AK Kladno	POPFK	400
Vyškov	AK Vyškov	POPFK	240

AK – Aeroklub

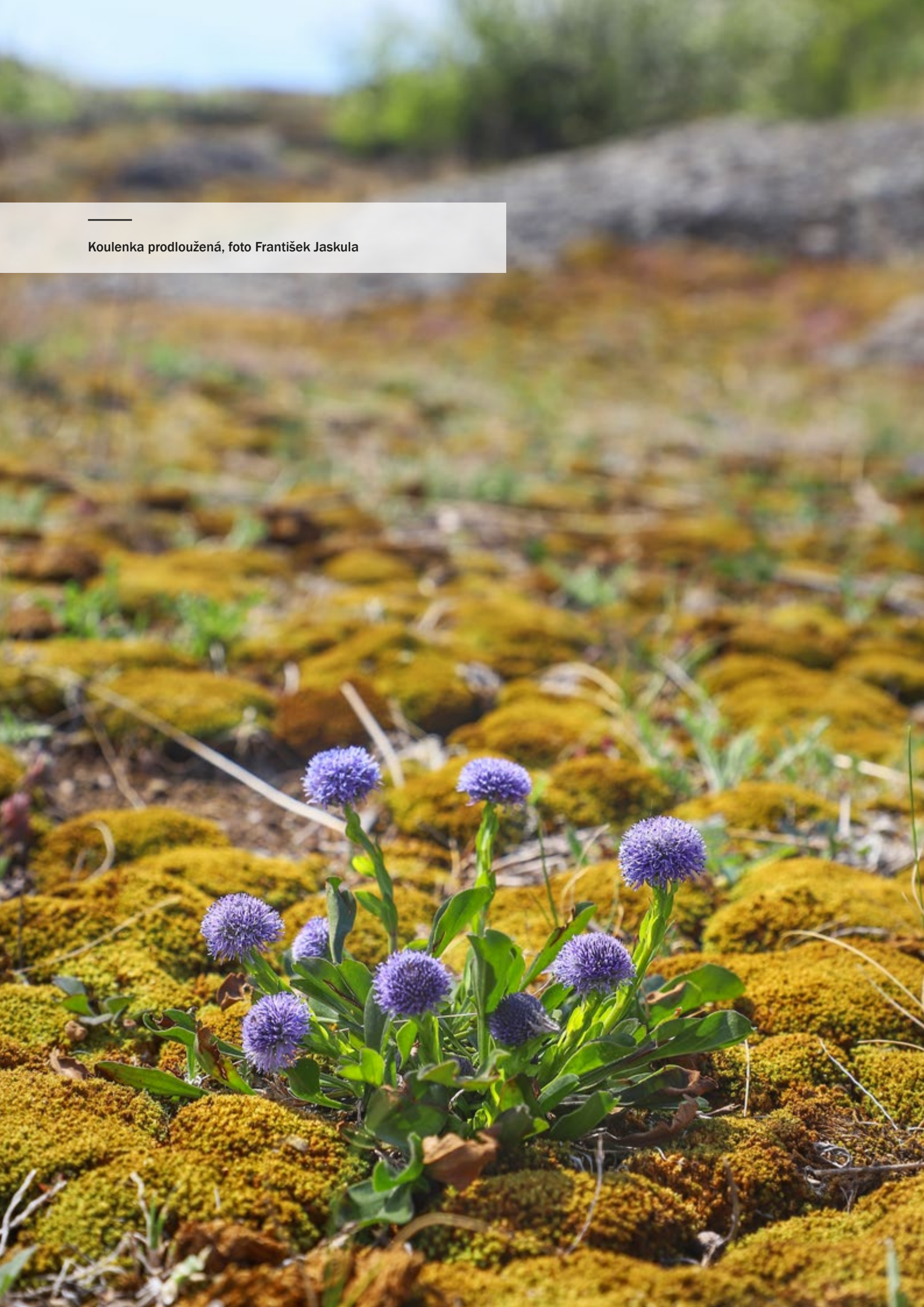
Na vybraných letištích bylo v uplynulých letech provedeno posílení malých populací vypuštěním několika jedinců z polopřirozených chovů. Například v Hodkovicích nad Mohelkou se takto u téměř zaniklé populace (odhad v roce 2016: 2 jedinci) podařilo díky dodání několika desítek syslů znovu obnovit zdejší kolonii. Syslům se zde i díky vhodně nastavenému managementu velmi daří a začínají osidlovat i sousední plochy, mimo samotné letiště. Loňský odhad zde čítal 120 jedinců, včetně mnoha mláďat. Posilování proběhlo dále například na letišti v Roudnici nad Labem či v Břeclavi – Ladvá.

Z celkového odhadovaného počtu syslů v ČR (cca 6 000 za rok 2021) bylo právě na travnatých letištích zaznamenáno 3 715 jedinců, což je 61,9 % všech syslů u nás. Je tedy více než zřejmé, že zajištění odpovídající péče o tyto lokality je pro pozitivní vývoj početnosti sysla obecného stěžejní. ■

1. Sysel na letišti v Kolíně, foto Pavel Brodecký
2. Letiště Hrádek z vrchu Raná s propojovacím pásem, foto Tereza Brzobohatá

Koulenka prodloužená, foto František Jaskula

Beskydy, IS CHKO Blanský les, IS CHKO Křivoklátsko, IS CHKO Český ráj a IS CHKO Litovelské Pomoraví). Více informací v kapitole 3.2.5 ročenky.

Z prostředků OPŽP byl v roce 2021 financován projekt „Odstranění nežádoucích objektů v péči AOPK ČR“ a vynaloženy celkové finanční prostředky ve výši téměř 19 mil (viz box 26). Dále pokračovalo financování projektu „Zajištění plánovací dokumentace pro vybrané lokality národního významu v České republice“. V průběhu roku 2021 byly v souladu s harmonogramem zpracovávány souhrny doporučených opatření (dále jen „SDO“) pro evropsky významné lokality, SDO pro ptačí oblasti a plány péče o maloplošná zvláště chráněná území v překryvu s územím soustavy Natura 2000. Vynaloženy byly finanční prostředky ve výši 14 252 924,17 Kč. Již pátý rok také pokračovaly práce v rámci projektu „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice“, který je taktéž financován z OPŽP. V roce 2021 byly průběžně odevzdávány závěrečné zprávy a data z těchto průzkumů byla zadána do Nálevové databáze ochrany přírody (NDOP). Vynaloženy byly finanční prostředky ve výši 56 608 220,33 Kč.

3.3 Administrace dotačních programů v oblasti péče o přírodu a krajinu

Pavel Štěrba, Anna Limrová

AOPK ČR se každoročně zajišťuje administraci žádostí (projektů) z vybraných národních i evropských dotačních programů v ochraně přírody a krajiny, případně další spolupráci na programech rezortu MZe.

V roce 2021 to byly zejména:

Národní dotační programy

- Program péče o krajinu (PPK), podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí (PPK B) a podprogram C pro zabezpečení péče o ohrožené a handicapované volně žijící živočichy (PPK C).
- Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK), podprogram 174-176 – Adaptace vodních ekosystémů na změnu klimatu (115 174), nelesních ekosystémů (115 175), lesních ekosystémů (115 176).

Evropské dotační programy

- Operační program Životní prostředí (OPŽP)
- Program rozvoje venkova (PRV), agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO)

V případě dotačních programů PPK, POPFK, OPŽP zajišťovala AOPK ČR příjem žádostí, kontrolu formálních náležitostí a vyhodnocení, včetně stanovení doporučené výše dotace.

V rámci Programu rozvoje venkova (PRV) AOPK ČR zajišťuje zejména vymezování dotačních titulů v rámci agroenvironmentálně-klimatických opatření (AEKO), vymezování krajinného prvku „mokřad“ na zemědělské půdě, souhlasná stanoviska MŽP k některým investičním opatřením.

V roce 2021 započaly ve spolupráci s MŽP intenzivní přípravy na přípravě, zejména v oblasti věcného a procesního nastavení administrace Národního plánu obnovy (podrobněji kap. 3.3.5) prostřednictvím programu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny.

3.3.1 Operační program Životní prostředí 2014+

Martina Muchová

Administraci OPŽP 2014–2020, prioritní osy 4 – Ochrana a péče o přírodu a krajinu, zajišťuje AOPK ČR prostřednictvím Samostatného odboru OPŽP (dále jen „SO OPŽP“) a 14 regionálních pracovišť (dále jen „RP“). Zaměstnanci RP vykonávají kontrolu formálních náležitostí, přijatelnosti a věcné hodnocení (včetně stanovení závazných podmínek pro realizaci projektu i fázi jeho udržitelnosti). Současně monitorují postup prací na projektech během jejich realizace a zpracovávají podklady pro tzv. Závěrečné vyhodnocení akce. Zaměstnanci SO OPŽP provádějí věcné hodnocení, zajišťují metodickou podporu, nastavení věcných a procesních podmínek prioritní osy 4 a koordinaci projektů technické pomoci OPŽP.

V roce 2021 vyhlásilo Ministerstvo životního prostředí prostřednictvím AOPK ČR 3 nové výzvy pro specifické cíle (dále jen „SC“) 4.2, 4.3 a 4.4. Jednalo se o výzvy s čísly 156., 157. a 158 (podpora sídelní zeleně, obnovy a výstavby rybníků a zlepšování podmínek pro druhy a stanoviště). Dále pokračoval příjem žádostí do dříve otevřené 110. výzvy určené speciálně pro zemědělce na opatření prevence škod způsobených zvláště chráněnými živočichy. Pro SC 4.1 týkající se obnovy a péče o předměty ochrany zvláště chráněných území nebyla vyhlášena žádná výzva, kterou by administrovala AOPK ČR.

Všechny žádosti byly podávány a administrovány prostřednictvím informačního systému MS2014+ (portálu pro žadatele ISKP14+ a portálu pro hodnotitele CSSF).

V rámci všech výzev administrovaných AOPK ČR bylo v roce 2021 podáno celkem 111 žádostí, v nichž si žadatelé nárokovali finanční prostředky z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) ve výši 157,3 mil. Kč. Poměrné rozdělení přijatých žádostí v roce 2021 podle jednotlivých RP je znázorněno na grafu 5. Nejvíce žádostí přijalo a administrovalo RP SCHKO Bílé Karpaty, v těsném závěsu pak RP Liberecko, RP SCHKO Poodří a RP Střední Čechy.

V roce 2021 prošlo úspěšně věcným hodnocením 42 projektů s nárokovanou výší podpory z EFRR přes 157 mil. Kč. Většinu fi-

nančního objemu pokryly žádosti ve SC 4.2 (39 projektů úspěšných ve věcném hodnocení s dotací EU ve výši 47 mil. Kč). Při úvaze o uváděném počtu úspěšných projektů je ale třeba vzít v potaz fakt, že u 23 projektů podaných ke konci roku dosud probíhá hodnocení a množství podpořených projektů podaných v roce 2021 tedy bude nakonec o něco vyšší.

Graf 6 znázorňuje jak počet schválených žádostí v jednotlivých SC (vnitřní kruh), tak finanční objem prostředků z EFRR, který připadl z celkové schválené částky v roce 2021 na jednotlivé SC (vnější kruh). V **tabulce 11** jsou uvedeny informace o počtech a finančním objemu příspěvku z EFRR u podaných, úspěšných a aktuálně hodnocených projektů.

Pracovníci AOPK ČR aktivně komunikovali se žadateli, poskytovali konzultace k projektovým záměrům, spolupracovali s Ministerstvem životního prostředí na výrobě propagačních předmětů a brožur či letáčků.

Příprava programového období OP ŽP 2021+

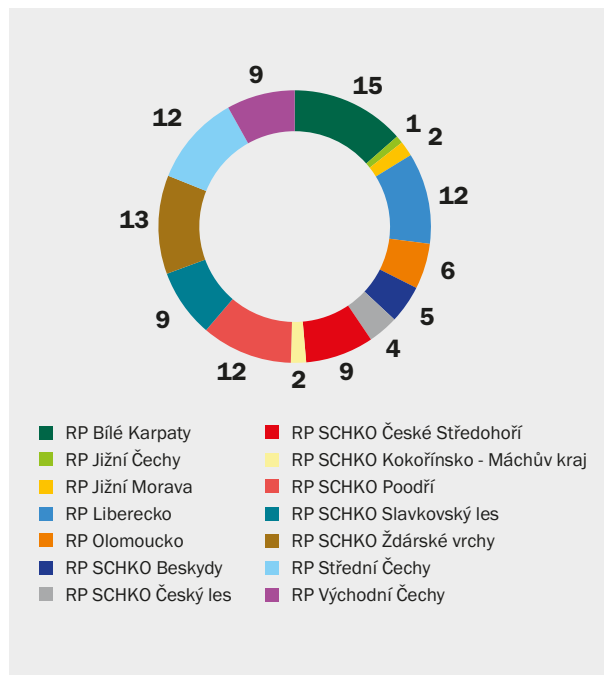
Anna Limrová

V roce 2021 pokračovala příprava programového období 2021–2027. Stěžejní činností AOPK ČR bylo stejně jako v loňském roce nastavování pravidel pro zjednodušené metody vykazování (ZMV), které byly v roce 2021 schváleny ze strany auditního orgánu Ministerstva financí ČR. Byly nastaveny věcné podmínky podpory pro jednotlivá opatření a procesy pro administraci žádostí. Vzhledem k nemožnosti vedení agendy projektů vykazovanými zjednodušenými metodami v systému MS bylo přijato rozhodnutí provádět administraci žádostí v Jednotném dotačním portálu (JDP) pod záštitou Ministerstva financí. V roce 2021 probíhaly intenzivní práce na nastavení žádosti o podporu a hodnocení právě v tomto systému. Dále byly zahájeny práce na příručce pro žadatele a příjemce a metodikách potřebných pro spuštění prvních výzev, jejichž vyhlášení je plánováno na třetí čtvrtletí roku 2022.

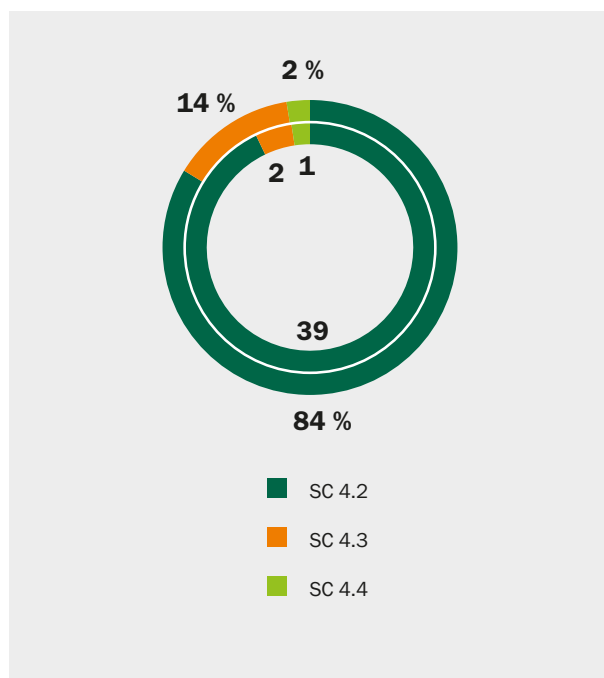
Program péče o krajinu (PPK)

Eva Warausová

Podprogram pro zlepšení dochovaného prostředí (PPK B) je určen pro externí žadatele na financování projektů ve volné krajině (tj. mimo ZCHÚ). Podporuje projekty neinvestičního charakteru na podporu biologické rozmanitosti a stability krajiny. Maximální poskytovaná dotace je 250 tis. Kč. V roce 2021 bylo v podprogramu PPK B podáno 1 262 žádostí, z nichž bylo podpořeno 860 za 59 mil. Kč. Z velké části se jednalo o sečení ručními nástroji (křovinořez, sekačka) na celkové rozloze 472,8 ha za více než 16,1 mil. Kč. Vysadilo se více než 13 tis. stromů a 14 tis. keřů za téměř 20 mil. Kč. Stejně jako v předchozích letech byly podpořeny projekty na ošetření památných nebo významných stromů. Celkem bylo podpořeno 120 žádostí po celé České republice za téměř 4,8 mil. Kč. Za více než 3,9 mil. Kč byly podpořeny projekty na obnovu či vybudování nových tůň

Graf 5 Poměrné rozdělení přijatých žádostí o podporu z OPŽP

Graf 6 Počty úspěšných žádostí podle SC OPŽP včetně finančního objemu příspěvku z EFRR

a mokřadů. Již od roku 2019 je s prostředků PPK realizována obnovní pastva suchých širokolistých travníků v k.ú. Poplze (viz **box 27**).

Podprogram pro zabezpečení péče o ohrožené a handicapované živočichy (PPK C) je zaměřen na péči o zraněné a handicapované živočichy a jejich návrat do přírody, či na péči o trvale handicapované živočichy. Finanční prostředky jsou vynakládány nejenom na odchyt a návrat zraněných zvíř

Zbytky horské chaty z Králického Sněžníku odstraněny

Veronika Nevyjelová, Miroslav Havira

V roce 2021 se v rámci projektu OPŽP 2014+ „Odstranění nežádoucích objektů v ZCHÚ v péči AOPK ČR“ zlikvidovalo několik objektů. Jednalo se o pozůstatky chaty v NPR Králický Sněžník, nefunkční terénní stanici Babín v CHKO Žďárské vrchy, dále budovy a zbytky vojenských objektů na bývalém vojenském cvičišti (PR Cvičák), pozůstatky objektů v NPR Vůznice (nadzemní budovy, betonové objekty v toku, rybářská zařízení) a budovy na území CHKO Litovelské Pomoraví, NPP Hrdibořické rybníky a NPP Za hrnčířkou.

Největším projektem bylo odstranění zboření chaty v NPR Králický Sněžník nedaleko stejnojmenného vrcholu. Chata byla vybudována v letech 1906–1912, rozkvět zažila na přelomu 20. a 30. let minulého století. Poté chátrala a v roce 1971 se rozhodlo o jejím zboření. Demoliční odpad byl shrnut přibližně 50 metrů od základů chaty, čímž vznikla objemná skládka. Ze samotné chaty zbyl už pouze suterén s betonovým stropem, který někteří návštěvníci využívali jako úkryt před

nepříznivému počasí či k nocování. Hrozila vážná zranění, postupně se tu hromadily odpadky.

V roce 2016 byla zpracována studie proveditelnosti, stala se podkladem pro projektovou dokumentaci. Projekt byl předložen do 120. výzvy OPŽP 2014–2020 a na konci roku 2020 byla AOPK ČR poskytnuta dotace. Její celková výše byla 20,3 mil Kč, z toho výdaje na tuto část projektu činily téměř 12 mil Kč. Na konci roku 2020 byla vybrána ve výběrovém řízení stavební firma STAVITELSTVÍ – TRUNEC s.r.o. z Vysokého Mýta.

Práce probíhaly kvůli klimatickým podmínkám od června do září 2021. Předcházely jim záchranný transfer všech jedinců horských jestřábníků, včetně endemického druhu jestřábníku sněžnického (*Hieracium nivimontis*) či silně ohroženého jestřábníku načernalého (*H. nigritum*) z hrany zboření chaty na vhodná místa. Vrcholové bezlesí Králického Sněžníku představuje pro jestřábník sněžnický jeho jedinou lokalitu výskytu na světě.

Kromě samotného zboření chaty vystupujícího místy až 2,5 metru nad terén byla odstraněna skládka (beton, sklo, cihly, plasty, železo, ocel, kabely, azbestocementová krytina, smíšené stavební, demoliční materiály, smíšený komunální odpad a zbytky technického vybavení chaty). Veškeré nepřírodní materiály byly nejdříve roztříděny a posléze naloženy do velkoobjemových vaků. Kvůli co nejmenšímu dopadu na zdejší unikátní alpské bezlesí byly transportovány vrtulníkem na místo překládky mimo území NPR a EVL Králický Sněžník, odtud pak nákladními automobily odváženy a řádně zlikvidovány. Celkem bylo odvezeno více než 400 tun těchto materiálů.

Na místě zůstal zachován půdorys původní chaty ve formě kamenných zídek. Nechybí ani dvě informační tabule pojednávající o historii chaty a přírodních hodnotách NPR Králický Sněžník. Cíl projektu – napravit nepříznivý stav lokality a jejího bezprostředního okolí – byl tak beze zbytku splněn. ■

1. Lichtenštejnova chata ve 30. letech 20. století, archiv Petra Možného, uveřejněno se souhlasem autora
2. Na nedalekém vrcholu Králického Sněžníku se vzácně vyskytuje i jestřábník Schustlerův (*Hieracium schustleri*).
3. Konečná úprava základů původní chaty

Všechna foto Miroslav Havira

Pastva stádem ovcí v okolí Poplů

Petr Chvátal, Tomáš Zděblo

Jedna z nejcennějších lokalit Perucké tabule se nachází v katastru obce Poplze u Libochovic (okres Litoměřice) na ploše asi 20 ha ve výšce 250–294 m n. m. Svažité stráně v údolí Evaňského potoka se severní až severozápadní expozicí byly v minulosti využívány jako pastviny a sad. Podloží tvoří podnoturonské slínovce (tvrdší a částečně odvápněné) s výchozy písčitých slínovců a cenomanských pískovců. Dlouhodobé zemědělské extenzivní využívání – sadovnictví a pastvinářství – zde dalo vzniknout společenstvím suchých trávníků s velkým zastoupením širokolistých bylin.

Roste tu zvláště chráněná pupava bezlodyžná prodloužená, podkovka chocholatá, sasanka lesní, koniklec luční, kozinec rakouský, čičorka pochvatá, lněnka Inolistá a violka skalní. Území je minimálně stejně hodnotné jako blízká PR Evaňská rokle, přitom ale postrádá jakoukoliv plošnou ochranu.

Ve spolupráci s Krajským úřadem Ústeckého kraje a AOPK ČR, regionálním pracovištěm Správa CHKO České středohoří tu realizuje spolek Jestřábník od roku 2016 na vybraných lokalitách pilotní projekt pastvy ovcí jako nejpřirozenější způsob údržby tohoto typu biotopů. Ústup od tradičního hospodaření totiž vedl k postupné degradaci lokality – zejména zarůstání náletovými křovinami a expanzí některých druhů travin. Důsledkem bylo potlačování vzácných či chráněných druhů bylin. V prvních letech byla pastva financována prostřednictvím POPFK a od roku 2019 prostřednictvím PPK B. V roce 2021 byl zároveň opět využit POPFK k financování stabilizace světlin na zarostlých plochách. Prováděly se tu částečné výřezy s cílem postupného prosvětlování porostů, aniž by došlo k radikálnímu odstranění většiny dřevin na ploše.

Pasená plocha se postupně rozšiřovala a zejména v prvních letech probíhal výřez náletových dřevin. Po čtyřech letech předchozí pastvy byla společenstva recentně ošetřovaných ploch stabilizována a péče se rozšířila i na další okolní plochy. Od roku 2020 je využívána mozaiková pastva na původních plochách a souvislá pastva na plochách nových. Na původních (stabilizovaných) plochách se uskutečňuje částečně na 60–90 % plochy, podle aktuálního stavu vegetace a po dohodě s botanikem AOPK ČR. V roce 2021 tak byla celková ošetřovaná plocha rozšířena na 10,5 ha s tím, že plocha samotné pastvy byla 8 ha. Stádo ovcí má 80 až 100 kusů, pase se po dobu cca 60 dní v roce.

Hlavními přínosy pastvy je odstranění čerstvé travní hmoty opasem, podpora degradace staříny ošlapem a opasem při podzimní pastvě (v roce 2021 i v listopadu), zpomalení sukcese dřevin okusem kůry a terminálních výhonků, lokální narušení drnu kopýtky a tzv. popelením. S ohledem na kontrolu dotace živin do půdy (prevence přehnojení) a prevenci parazitóz a rozvoje patogenů v trusu pastva probíhá v oplůtcích o velikosti od 0,25 do 0,5 ha s tím, že doba pobytu zvířat v jednom oplůtku nepřesáhne 3 dny. Jako doplněk oplůtkové pastvy je využívána volná pastva s pomocí ovčáckých psů. U stáda je stále přítomný pastevec, který zajišťuje manipulaci se stádem i oplůtky, péči o zvířata atd.

Po šesti letech se ukazuje, že zvolená péče je vhodná a přináší očekávané výsledky. Je třeba v ní nadále pokračovat a případně ji rozšířit na okolní pozemky. Velmi pozitivní je, že nedochází ke konfliktům s uživateli okolních pozemků, ani s veřejností a je proto možné plánovat zásahy dlouhodobě. Spolek Jestřábník má zájem nadále realizovat potřebnou péči o obnovené biotopy. Je tak zajištěna udržitelnost provedených opatření. ■

1. Pasená plocha v roce 2019, foto Petr Chvátal
2. Ovce při pastvě, foto Tomáš Zděblo
3. Vypasená plocha v roce 2020, foto Petr Chvátal

Tabulka 11 Přehled administrovaných žádostí podle SC OPŽP v průběžných výzvách v roce 2021

SC	Počet přijatých žádostí o podporu	Příspěvek EU v přijatých žádostech	Počet úspěšných žádostí	Příspěvek EU v úspěšných žádostech	Počet aktuálně hodnocených žádostí	Příspěvek EU v aktuálně hodnocených žádostech
SC 4.1	0	0	0	0	0	0
SC 4.2	57	73 794 042	39	47 006 095	1	2 453 787
SC 4.3	27	55 035 211	2	7 706 157	7	20 887 872
SC 4.4	27	28 508 991	1	1 432 026	15	13 446 186
celkem	111	157 338 244	42	56 144 278	23	36 787 845

řat, ale i na péči o trvalé hendikepy spojenou s osvětovými účely. V rámci podprogramu se v roce 2021 vynaložilo téměř 17 mil. Kč. Žadatelem byl Český svaz ochránců přírody provozující Národní síť záchranných stanic, která zahrnuje 33 záchranných stanic s působností na celém území ČR.

Program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (POPFK)

Pavla Pokorná, Eva Sochová

Dotační program Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (podprogram 115 174-6) byl spuštěn v roce 2019 s platností do roku 2023. Tento program poskytuje žadatelům investiční a neinvestiční finanční prostředky až do výše 100 % vynaložených nákladů na realizaci projektů. Podporována jsou adaptační opatření zmírňující dopady klimatických změn na lesní, nelesní a vodní ekosystémy. V roce 2021 byly AOPK ČR administrovány žádosti externích žadatelů ve všech třech podprogramech. Bylo přijato 223 žádostí, z nich bylo podpořeno celkem 188, včetně víceletých akcí v celkové výši 29,6 mil. Kč.

V rámci programu POPFK byla například podpořena obnova nivních luk podél řeky Kocáby s pozitivními dopady na vodní režim v krajině, zejména na zpomalení odtoku a retenci dešťových srážek (viz [box 28](#)). Na území RP SCHKO Poodří u obce Jistebník realizována obnova polní cesty. V 600 m dlouhé aleji bylo vysazeno 100 ks ovocných stromů a 116 ks keřů. Akce

vzbudila zájem veřejnosti, pomoci s výsadbou krajových odrůd přišlo více než sto místních obyvatel (viz [box 29](#)).

3.3.5 Příprava Národního plánu obnovy

Klára Čámská

Národní plán obnovy je strategickým dokumentem, na základě kterého žádá Česká republika o finanční příspěvek z evropského Nástroje pro oživení a odolnost na realizaci opatření a reform, které mají za cíl pomoci zotavit se z následků pandemie a podpořit investice do ekologické a digitální transformace české ekonomiky. AOPK ČR byla od května 2021 zapojena do přípravy dvou aktivit Národního plánu obnovy, komponenty 2.9 Podpora biodiverzity a boj se suchem: 2.9.3. Péče o zvláště chráněná území a území soustavy Natura 2000 a péče o zvláště chráněné druhy rostlin a živočichů a 2.9.4. Adaptace vodních, nelesních a lesních ekosystémů na změnu klimatu. Obě aktivity budou realizovány podle pravidel platných pro poskytování prostředků v rámci programu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny.

Cílem v oblasti péče o zvláště chráněná území a druhů je dosáhnout výsledků zachování a zlepšování stavu předmětu ochrany ZCHÚ vč. Natura 2000 v ploše 2 625 ha, včetně obnovených či zachovaných lokalit pro zvláště chráněné druhy podle zpracovaných záchranných programů, plánů péče

Tabulka 12 Čerpání finančních prostředků z Programu péče o krajinu (PPK B) v letech 2016–2021

Název dotačního titulu	Rok 2016		Rok 2017		Rok 2018		Rok 2019		Rok 2020		Rok 2021	
	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n
Péče o přírodní a přírodě blízké biotopy a biotopy druhů uvedených v červených seznamech ve volné krajině – B1; např. sečení, výřez křovin na podporu zvláště chráněných druhů	16,5	366	23,8	539	18,9	625	18,9	389	21,5	455	25,6	466
Péče o krajinné prvky – B2; např. výsadba ovocných a neovocných dřevin, ošetření památných stromů	11,7	228	4,9	135	11,3	155	16,5	298	51,2	581	8,6	169
Tvorba krajinných prvků – B3											25,2	225
Celkem	28,1	594	28,7	674	30,2	780	35,3	687	72,7	1 036	59,4	860

n – počet žádostí

Tabulka 13 Čerpání finančních prostředků z Programu podpora obnovy přirozených funkcí krajiny (115164-6, 115174-6) v letech 2016–2021

Název podprogramu	2016		2017		2018		2019		2020		2021	
	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n	mil. Kč	n
Adaptační opatření pro zmírnění dopadů na klimatické změny na vodní ekosystémy - 164,174 např. obnova a tvorba tůní, mokřadů	4,2	34	8,4	61	1,5	17	2,56	21	4,4	38	11,9	75
Adaptační opatření pro zmírnění dopadů na klimatické změny na nelesní ekosystémy - 165, 175 např. výsadba ovocných a neovocných dřevin, sečení	14,0	102	11,5	95	6,8	69	3,17	34	5,6	42	16,1	104
Adaptační opatření pro zmírnění dopadů na klimatické změny na lesní ekosystémy - 166, 176 např. výsadba a ochrana melioračně-zpevňujících dřevin, ponechávání výstavků v porostu	0,6	4	0,8	6	0,9	7	0,33	2	0,5	2	1,6	9
Celkem	18,8	140	20,7	162	9,2	93	6,1	57	10,5	82	29,6	188

n – počet žádostí

a regionálních akčních plánů a podkladových materiálů ke zlepšení stavu přírody a krajiny. V oblasti adaptace ekosystémů na změnu klimatu je cílem zlepšení druhové a prostorové skladby lesa na ploše 200 ha, zajištění péče o cenné nelesní terestrické biotopy v celkové ploše 1 250 ha, tvorba a obnova mokřadů, tůní a malých vodních nádrží v celkové ploše 48 ha, revitalizace a renaturace vodních toků v ploše 4 ha a výsadba 32 tis. kusů dřevin mimo les. Dále je cílem programu posouzení potenciálu zadržování vody v krajině v rámci území malých povodí a návrh konkrétních opatření na ploše 5 000 km² a realizace vybraných navrhovaných opatření. Uvedené cíle budou naplněny do konce roku 2025.

V září 2021 byla vydána Směrnice MŽP č. 7/2021 o poskytování finančních prostředků v rámci aktivit Národního plánu obnovy, u kterých plní Ministerstvo životního prostředí funkci vlastníka. AOPK ČR bude v roli zprostředkujícího subjektu pro aktivitu 2.9.4. V průběhu podzimu a zimy se AOPK ČR podílela na připomínkování metodických pokynů a na přípravě administrativního prostředí.

3.3.6 Dotační programy v působnosti Ministerstva zemědělství

Jiřina Hejdová

AOPK ČR se podílí na administraci některých dotačních programů v působnosti Ministerstva zemědělství (MZe). AOPK ČR vydává stanoviska k některým žádostem o investiční dotace, ve kterých posuzuje možné dopady záměrů na přírodu a krajinu a zároveň je oprávněna stanovit podmínky či doporučení pro realizaci těchto záměrů. AOPK ČR také vydává souhlasná vyjádření k úpravě podmínek dotačního titulu Agroenvironmentálně-klimatická opatření.

Program rozvoje venkova 2014–2020 (PRV)

AOPK ČR vydávala stanoviska MŽP pro vybraná opatření Programu rozvoje venkova na celém území ČR, mimo území národních parků, a to v Prioritě 2 – „Zvýšení životaschopnosti zemědělských podniků a konkurenceschopnosti všech druhů zemědělské činnosti ve všech regionech a podpora inovativních zemědělských technologií a udržitelného obhospodařování lesů“ a v Prioritě 4 – „Obnova, zachování a zlepšení ekosystémů souvisejících se zemědělstvím a lesnictvím“. V roce 2021 bylo vydáno celkem 228 stanovisek MŽP k poskytnutí dotace, z toho nejvíce k opatření 4.3.2 Lesnická infrastruktura – výstavba a rekonstrukce lesních cest, včetně souvisejících objektů (121), 6.1.1 Zahájení činnosti mladých zemědělců – Budování pastevních areálů (78) a 4.3.1 Pozemkové úpravy (20).

Agroenvironmentálně-klimatická opatření (AEKO)

Cílem opatření je podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Opatření podporuje zachování obhospodařovaných území vysoké přírodní hodnoty, přírodních zdrojů, biologické rozmanitosti a údržbu krajiny.

Největší část rozpočtu AEKO cílí na extenzivní péči o trvalé travní porosty (podopatření Ošetřování travních porostů), a zahrnuje také konkrétní způsoby hospodaření ve zvláště chráněných územích (včetně ochranných pásem národních parků) a na plochách v soustavě Natura 2000 nebo na plochách s výskytem vybraných biotopů či druhů ve volné krajině. AOPK ČR má působnost pro AEKO na území CHKO, v maloplošných chráněných územích mimo národní parky a na cenných biotopech a v místech výskytu cílových druhů ve volné krajině (mimo vojenské újezdy a EVL). Do podopatření Ošetřování travních porostů náleží deset dotačních titulů s dalším podrobnějším rozdělením (jako je různý termín první seče či možnost podzimního přepasení porostu). Nástrojem pro jejich vymezení

Obnova nivních luk a krajinné zeleně podél řeky Kocáby

Lucie Palivcová

Říčka Kocába je levostranným přítokem Vltavy, odvodňuje severovýchodní část okresu Příbram. Podél celého toku jsou četné chatové a trampské osady, které střídají malebná údolí, ale i rozsáhlé zemědělské monokultury.

V roce 2021 AOPK ČR podpořila z dotačního programu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny projekt na obnovu nivních luk podél řeky Kocáby, které zde podle historických dokumentů prokazatelně existovaly v letech 1839–1953. V době kolektivizace byly nivní louky rozorány a převedeny na ornou půdu, koryto říčky bylo přesunuto na sever, v roce 1973 byly lokality zmeliorovány. To mělo negativní dopad na zadržování vody v krajině. Proto se na základě analýzy odtokových poměrů přistoupilo k zatravnění těchto lokalit, které má pozitivní vliv na zpomalení odtoku a retenci dešťových srážek z krajiny. Záměr byl realizován na soukromých pozemcích s nízkou ekologickou hodnotou na katastrálním území obcí Ouběnice a Druhlice.

Navázal na projekt, který byl podpořen Národním programem ŽP. Na jaře 2021 zde bylo vysazeno smíšené stromořadí o počtu 55 stromů (javory, lípy, topoly, třešně ptačí, jabloně, hrušně, slivoně a třešně).

V roce 2021 bylo zatravněno 3,9 ha, zvoleno bylo osivo ve složení: bojíněk luční, jílek vytrvalý, kostřava červená, kostřava luční, lipnice luční, jetel luční, jetel plazivý, jetel zvrhlý. Dále bylo vysázeno 6 ovocných stromů (jabloně, třešně, hrušně). Pozemky jsou součástí ÚSES jako lokální biokoridor LK 05,

1

2

3

ktej napříč intenzivně obdělávaných monokultur zajišťuje propojení s posledními zbytky polopřirozené vegetace a vytváří biokoridor pro migraci rostlin i živočichů.

Cílem projektu je především zlepšení vodního režimu krajiny (zadržování vody pomocí travnaté zasakovací plochy), snížení vodní a větrné eroze půdy, zvýšení ekologické stability krajiny, obnovení krajinných struktur, zvýšení heterogenity zemědělské krajiny, vytvoření nových biotopů pro ptáky, zvýšení potravní, úkrytové a hnízdní nabídky pro zvěř, zvýšení úživnosti krajiny pro zvěř a tím snížení škod na zemědělských kulturách, podpoření rekreační, vycházkové a odpočinkové funkce krajiny.

Minimálně po dobu udržitelnosti pěti let bude celá plocha sečena podle harmonogramu, sazenice budou pravidelně opečovávány – kontroly a opravy kotvení a ochran, závlivka, případná výměna uhynulých sazenic, výchovný řez. Celkové náklady činily 47 480 Kč, byla přiznána stoprocentní výše dotace. ■

1. Výsadba před zatravněním
2. Pohled na zatravněný pozemek
3. Druhá část akce, která probíhala v roce 2020 – zatravnění.

Všechna foto Lucie Palivcová

Dvě obce v Poodří spojila staronová polní cesta s alejí

Radim Jarošek

Obec Jistebník zasahuje svým katastrem do chráněné krajinné oblasti Poodří. Větší část katastrálního území, která se nalézá mimo CHKO, je intenzivně zemědělsky využívaná především jako pole s rozsáhlými půdními bloky. Rozptýlená zeleň je poměrně sporadická a tvoří ji liniové prvky především kolem polních cest a melioračních příkopů.

Zvýšení podílu drobné krajinné zeleně, které by bylo přínosné z hlediska ekologické stability území, je proto žádoucí. Dalším efektem těchto vegetačních prvků je pozitivní vliv na vodní režim krajiny, dřeviny poskytují potravní nabídku i úkryt volně žijícím živočichům a při vhodném situování mohou plnit funkce biokoridoru a orientačního prvku.

AOPK ČR proto uvítala, když v roce 2021 podala obec Jistebník žádost do dotačního programu Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny. Záměrem byla výsadba aleje ovocných dřevin na parcele v jejím vlastnictví, která byla vedena v katastru nemovitostí jako ostatní komunikace. Staronová polní cesta spojila dvě sousední obce Jistebník a Fonovice, které byly dřívějším scelením pozemků do podoby uceleného bloku orné půdy vzájemně odříznuty.

Celkové způsobilé náklady činily 106 520 Kč, žádost byla podpořena ve stoprocentní výši. Provedení prací bylo zajištěno svépomocí s tím, že obcí byly osloveny k zapojení různé spolky, které v Jistebníku působí. V listopadu 2021 tak bylo místními obyvateli vysazeno 100 ovocných stromů v délce cca 600 m ve formě vysokých špičáků. Šlo o pestrou směs krajových odrůd (54 ks jabloní 24 odrůd, 20 hrušní 7 odrůd, 24 slivoní 7 odrůd a 2 jeřáby) v souladu s příslušným standardem AOPK ČR. Součástí výsadby byly i keře pro drobnou zvěř a ptáky polní krajiny – 116 trnek obecných, růží šípkových a lísek obecných.

Po dobu následujících pěti let bude žadatelem zajištěna péče o vysazené dřeviny, která bude spočívat v závlivce, údržbě ochranných prvků, výchovném řezu stromů a případné dosadbě uhybnulých sazenic. Rovněž bude sečením, případně mulčováním, udržován travnatý pás ve formě pěšiny. Vzhledem k zájmu o akci, vyjádřeném vysokou účastí více než 100 osob, mezi nimiž nechyběly rodiny místních obyvatel, lze očekávat, že alej bude kvalitně udržována a bude plnit všechny očekávané funkce.

Výsadbou aleje a travnatého pásu vznikl krajinný prvek, který zvýšil nejen estetické a ekologické hodnoty území, ale zkvalitnil i nabídku možných vycházek do okolí a lze očekávat, že do budoucna tak bude plnit i neméně důležitou ekovychovnou roli – přispět i k poznávání a vnímání krajiny místními obyvateli i vzdálenějšími návštěvníky tím nejlepším způsobem, tedy po svých. ■

1. Výsadba šla díky mnoha rukám rychle od ruky.
2. Byli jsme i v televizi...
3. A je to hotovo!

Všechna foto Jan Lipina

je vrstva ENVIRO v evidenci zemědělské půdy LPIS. V chráněných územích přiřazuje AOPK ČR tyto dotační tituly: Mezofilní a vlhkomilné louky hnojené a nehnojené, Horské a suchomilné louky hnojené a nehnojené, Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana chřástala polního, Ochrana modrásků, Druhově bohaté pastviny, Suché stepní trávníky a vřesoviště a Obecná péče o extenzivní louky a pastviny. Mimo chráněná území (v tzv. „volné krajině“) vymezuje AOPK ČR čtyři tituly: Trvale podmáčené a rašelinné louky, Ochrana chřástala polního, Ochrana modrásků a Suché stepní trávníky a vřesoviště.

Orgány ochrany přírody stanovují dotační tituly s vhodnými podmínkami hospodaření pro daný biotop či cílové druhy obvykle na pět let dopředu. Víceletá doba platnosti titulu na konkrétním pozemku zaručuje stabilní péči o porost. Při výběru titulu vycházejí pracovníci AOPK ČR především z diagnostiky porostu z Mapování biotopů Natura 2000 a Nálezové databáze ochrany přírody. Při rozhodování o podmínkách managementu berou v potaz také krajinný kontext a reálné možnosti hospodáře (udržitelnost péče).

AOPK ČR vydává také souhlasná vyjádření, kterými v daném roce upravuje některé podmínky managementu na konkrétních travních porostech. Jedná se například o odložení či uspíšení termínu seče nebo její vynechání, změnu povinnosti sečení nedopasků, povolení mulčování, vápnění porostů nebo příkrm dobytka při jarním zahájení pastvy na druhově bohatých pastvinách. Regionální pracoviště se také vyjadřují třeba k možnosti přísevu či obnovy. V roce 2021 bylo vydáno AOPK ČR 444 těchto souhlasných vyjádření celkem pro 3 655 dílů půdních bloků (DPB). Nejčastěji byla vydávána souhlasná vyjádření k odložení seče nebo pastvy (1 106 DPB) a jejich vynechání (649), dále k mulčování (605), válení či smykování porostu (581), změně povinnosti sečení nedopasků (283), přísevu travních porostů (174), nebo k provedení vápnění (91) či obnovy (53).

3.3.7 Příprava Společné zemědělské politiky pro příští období

Klára Čámská

Příprava nové Společné zemědělské politiky (SZP) na období 2023–2027 pokračovala i v roce 2021. Ministerstvo zemědělství ČR uspořádalo 26 on-line pracovních jednání s nevládními neziskovými organizacemi, větší částí z nich se AOPK ČR účastnila jako odborná podpora MŽP. AOPK ČR se podílela na připomínkování návrhu Strategického plánu SZP v rámci meziřezortního připomínkového řízení v listopadu 2021, podporou byla odborná skupina AOPK ČR pro Společnou zemědělskou politiku. Dále proběhlo několik jednání mezi MŽP a MZe s aktivní účastí AOPK ČR ke konkrétním tématům, včetně představení výsledků studie o vlivu nesečených pásů na biodiverzitu hospodářských luk. Odborná skupina AOPK ČR pro Společnou zemědělskou politiku, spojující kromě pracovníků AOPK ČR také odborníky ze správ národních parků, MŽP, zástupce České inspekce životního prostředí a Asociace soukromého zemědělství ČR, pokračovala v práci distanční formou. Pro vývoj nového typu AEKO závazku „platba za výsledek“ byla zadána dvouletá studie, financovaná z POPFK, na ověření metodiky hodnocení travních porostů v CHKO Železné hory. Ve spolupráci s kolegy ze správy CHKO se realizovalo dvoudenní terénní setkání za účelem doladění metodiky a diskuze se zapojenými farmáři (květen 2021) a jednodenní představení záměru a prvních výsledků zástupcům Mze a SZIF (říjen 2021).

Roháč obecný v NPR Vůznice, foto Petr Hůla

Národní přírodní památka Pouzdřanská step, foto František Jaskula

4. Monitoring biodiversity | Karel Chobot

Monitoring biodiversity na AOPK ČR zahrnuje především sledování stavu druhů a biotopů, s ohledem na naplňování závazků z evropské i tuzemské legislativy. Výstupy sledování stavu jsou využívány pro analýzy na lokální, národní i mezinárodní úrovni, jsou podkladem pro základní indikátory biodiversity v ČR i v Evropě: stav evropsky významných druhů a přírodních stanovišť, výstup hodnotících zpráv podle článku 17 směrnice o stanovištích a článku 12 směrnice o ptácích, které jsou podávány v šestiletých cyklech, naposledy v roce 2019.

Práce na sledování stavu biotopů a evropsky významných druhů v roce 2021 probíhaly podle zavedeného schématu, jednak výběrem externích dodavatelů a jejich zasmulvněním na základě dostupných prostředků, jednak pomocí zapojení zaměstnanců AOPK ČR. Vzhledem k finančnímu rozsahu jde v řadě případů, především v mapování biotopů, o administrativně a organizačně náročnou přípravu nadlimitní veřejné zakázky. Tato činnost je završována přebíráním hotových děl a kontrolou jejich kvality, posléze pak vyhodnocováním získaných dat.

AOPK ČR ve sledování stavu využívá dostupné kapacity vlastních zaměstnanců (v roce 2021 dosáhlo interní zapojení v celkovém součtu 6646 osobodní). Míra zapojení je mj. jedním z ukazatelů pro stanovování finančních odměn ředitelům regionálních pracovišť.

Data získaná při sledování stavu biotopů a druhů jsou využívána i pro tvorbu červených seznamů. Ty jsou zdrojem informací o stavu všech druhů živočichů, rostlin i hub. Hodnocení probíhá za použití standardních kategorií a kritérií. Na jejich zpracování se podílejí přední odborníci v daných oborech. AOPK ČR vydala poslední, aktuální řadu červených seznamů pro bezobratlé, obratlovce a cévnaté rostliny v roce 2017 v časopise Příroda (34, 35, 36). V roce 2020 byl vydán červený seznam přírodních biotopů ČR jako Příroda 41.

Součástí monitoringu biodiversity je i správa (věcná gesce) nálezových dat druhů v Nálezové databázi ochrany přírody. V databázi je prováděna validace a garance dat v zájmu ochrany přírody. Jsou zde ukládány a zveřejňovány údaje i mimo systém pravidelného monitoringu. Na Portálu ISOP jsou v sekci Monitoring biodiversity, <https://portal.nature.cz/monitoring> k dispozici souhrnné přehledy hodnocení stavu, spolu s metodikami monitoringu i hodnocení. K popularizaci mapování a monitoringu druhů a biotopů slouží www.facebook.com/Biodiverzitanadzlato. Data a informace o mokřadech jsou zveřejňována v prostředí Databáze mokřadů ČR na adrese <http://mokrady.ochranaprirody.cz/>. Využíváno je i prostředí ESRI story map, např. aktuální přehled rozšíření našich raků i račího moru (<http://racimor.nature.cz>), místa bez nálezů druhů (<http://bilamista.nature.cz>) či mapování denních motýlů Prahy (<http://motylyprahy.nature.cz>).

Snahou AOPK ČR je většinu dat poskytovat veřejně. Výsledky mapování biotopů jsou v plném rozsahu zveřejněny na adrese data.nature.cz. Nálezová data druhů jsou z převažu-

jící části (99,5 % celého obsahu) zveřejněna v prostředí Nálezové databáze ochrany přírody, pouze data o citlivých druzích jsou předmětem žádostí a smluv o poskytnutí dat pro specifický účel. V roce 2020 bylo vyřízeno 14 žádostí o nálezová data.

Stále žádaným produktem AOPK ČR je Konsolidovaná vrstva ekosystémů (KVES). Ta byla sestavena ve spolupráci s kolegy z CzechGlobe (Ústav výzkumu globální změny AV ČR) za účelem odhadu kapacity ekosystémů poskytovat společnosti ekosystémové služby. Ačkoli je datem vzniku KVES již 2012, je vrstva stále poptávána ze strany akademických institucí nebo zpracovatelů odborných posudků. V roce 2021 bylo vyřízeno 5 žádostí o data. Vrstva je k nahladu stále k dispozici na MapoMat ČR (<http://mapy.nature.cz/>). Aktualizace KVES je také součástí IP LIFE Jedna příroda a nového projektu TAČR DivLand (více viz [box 30](#)).

V mezinárodní spolupráci jsou nejrozsáhlejší aktivity spojeny s Evropským tematickým střediskem pro biodiversity (European Topic Centre on Biological Diversity, ETC/BD). Vedle toho se experti účastní pracovních skupin Evropské komise (Expert Group on Reporting).

V rámci monitoringu biodiversity probíhají semináře. Z nich je nejrozsáhlejší pravidelný předjarní interní seminář ke sledování stavu. V roce 2021 byl přesunut na podzim a proběhl v Koutech u Ledče (kvůli pandemii Covid-19 jen pro 100 účastníků). Seminář slouží jako shrnutí výstupů z monitoringu, prostor pro formulaci či diskusi nad dílčími úkoly a dvoudenní konference k aktuálním oborovým poznatkům.

Projekt Monitoring a inventarizace

V roce 2021 pokračoval projekt „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice“ (zkráceně Monitoring a inventarizace, OP Mon&Inv). Od jeho začátku v roce 2018 se podařilo uzavřít 1 709 dohod o provedení práce. Tyto dohody jsou uzavírány se zpracovateli, kteří pracují na jednotlivých částech projektu, jak v části monitoring, tak i v inventarizačních průzkumech. Rámcový plán je stále u některých skupin opožděn. Zdárně lze hodnotit plnění v částech: savci, ptáci, obojživelníci a plazi, ryby, bezobratlí, flora a fytoecologie, mechorosty. Přes zpoždění financování zde práce probíhají nejplynuleji, hlavně díky dostatečné kapacitě zpracovatelů. Naopak inventarizační průzkumy lišejníků a hub se stále nedaří zasmulvňovat v požadovaném tempu, protože zpracovatelů není dostatek. Interní zapojení do mapování a monitoringu cévnatých rostlin probíhá podle plánu, v případě prací na dohody se však pravděpodobně nezmapuje kýžený počet lokalit. Podobně zřejmě nebude v mapování bezcévných rostlin naplněn maximální počet možných lokalit i přesto, že rok 2021 byl zatím rekordní v počtu mapovaných a monitorovaných lokalit ohrožených druhů mechorostů.

4.1 Sledování stavu biotopů

Sledování stavu biotopů se provádí prostřednictvím aktualizace vrstvy mapování biotopů (VMB) a monitoringem trvale monitorovacích ploch (TMP).

4.1.1 Mapování biotopů

Kateřina Bubíková

Vrstva mapování biotopů je celoplošný průzkum stavu a dynamiky přírodních stanovišť v České republice. Navazuje na původní vrstvu mapování biotopů vytvořenou v letech 2000–2004. Ověřuje se výskyt a stav všech přírodních biotopů podle původní VMB a zakreslují se jejich nové výskyty. Díky pravidelné aktualizaci VMB mohou data sloužit nejen pro popis stavu, ale i k hodnocení trendů vývoje. Údaje ze sledování stavu biotopů jsou mimo jiné také početně nejvýznamnějším zdrojem dat NDOP. V současnosti je k dispozici téměř hotová vrstva prvních aktualizací započatá v roce 2007 (tzv. druhé mapování), kde zbývá k dokončení posledních 53 mapovacích okrsků z celkových 3 493. U většiny z nich už byla sebrána terénní data a čeká se na jejich odevzdání v digitální podobě, případně zpracování připomínek. V územích spravovaných RP Beskydy, Jižní Morava, Kokořínsko – Máchův kraj, Východní Čechy a Žďárské vrchy již byla dokončena aktualizace všech okrsků. Na první aktualizace odevzdaných okrsků se navázalo jejich opětovným zpracováním (třetí mapování). Momentálně už jsou k dispozici data za 99 kompletně odevzdaných a přebraných okrsků, 37 okrsků je rozpracováno a 203 je zadáno. Za rok 2021 se na mapování podílelo celkem 88 lidí, z toho 55 zaměstnanců AOPK ČR, 31 externistů a po jedné pracovníci z KRMAP a NP Šumava. Externím mapujícím bylo v roce 2021 vyplaceno celkově necelých 3,5 milionu Kč a dalších 3,2 milionu Kč je zaslavněno. Pro externí aktualizace v roce 2022 byla vypsána veřejná zakázka s maximální hodnotou necelých 7,2 milionu Kč. Lze ji hodnotit jako úspěšnou, protože z celkových 136 částí (209 mapovacích okrsků) nebyl zájem pouze o jednu. Je možné, že od několika dalších částí zpracovatelé nakonec odstoupí, nicméně i tak je potěšující velký zájem o externí mapování. Více v [boxu 31](#).

4.1.2 Monitoring biotopů

Kateřina Bubíková

Monitoring biotopů probíhá metodou opakovaných fytoecologických snímků. Plochy snímků jsou expertně přímo v terénu vybírány, poté zakládány a fixovány. Pro každý typ evropského stanoviště by mělo být založeno až padesát monitorovacích ploch, v případě vzácnějších typů vegetace však může být počet úměrně snížen. V roce 2021 se již devátým rokem uskutečnil opakovaný monitoring, kdy se na dříve založených plochách provedl opětovný zápis fytoecologického snímku. V roce 2021 bylo naplánováno celkem 260 ploch, z nichž většinu (204 ploch) zpracovávali

internisté. Zajímavým vedlejším produktem monitoringu biotopů je několik stovek fotografií biotopů, které monitorovatelé povinně vkládají do databáze společně se zjištěnými vegetačními daty. Také byla navázána úspěšná spolupráce s brněnskou Masarykovou univerzitou, konkrétně se skupinou vegetační ekologie vedenou Milanem Chytrým, jejímž cílem je vyhodnocení dosavadních sebraných dat. První část výsledků byla prezentována na podzimním monitorovacím semináři, kde Lubomír Tichý přednesl pilotní příspěvek týkající se zpracování dat z travinobylinné vegetace.

4.2 Sledování stavu druhů

4.2.1 Mechorosty, lišejníky a houby

Aleš Tenčík

Rok 2021 byl ve znamení aktivního mapování a monitoringu všech šesti evropsky významných druhů mechorostů vyskytujících se v ČR. Po delší odmlce proběhl i monitoring a mapování druhu z přílohy V. směrnice o stanovištích, konkrétně dutohlávky *Cladonia stellaris*.

Příznivé klimatické podmínky v době monitoringu mokřadního mechu srpnatky fermežové v roce 2021 pravděpodobně výrazně přispěly k tomu, že byl druh ověřen na všech 22 zkoumaných lokalitách a to často s větší pokryvností než při minulém monitoringu před třemi roky. Monitoring epifytického dvouhrotce zeleného potvrdil jeho výskyt na 7 lokalitách. Šikoušek zelený byl zkoumán v Krkonoších, nově objeven byl na tamních 11 lokalitách a na 4 dalších lokalitách byl ověřen. Většina nálezů je z kulturních jehličnatých a smíšených porostů různého stáří, situovaných na svahy nad vodotečí. Při sledování stavu druhu byl výskyt šikouška monitorován v EVL Sovinec, Praděd a Rabštejn. Byl zjištěn na většině ověřovaných či nově navštívených lokalitách v dostatečných populacích a jeho stav je hodnocen jako vyhovující.

Rok 2021 byl úspěšný při objevování nových lokalit drobného epifytu šurpek Rogerův. Zcela nově, a to rovnou na 6 lokalitách, byl nalezen na Šumavě. Kromě toho byly objeveny dvě nové lokality v Jizerských horách a jedna v EVL Kralický Sněžník, kde jde také o první nález tohoto druhu v oblasti. Definitivně se tak potvrzuje již dříve naznačený trend šíření tohoto druhu v posledních letech.

Naopak málo radosti přinesl letošní průzkum hlevíku vycpálky okrouhlé. Přestože bylo po vycpávce pátráno v několika oblastech po celé ČR, celkem na více než 40 polích, nalezena byla pouze jednou u obce Lichkov v ptačí oblasti Kralický Sněžník, kde se jedná o potvrzení loňského nálezů. Bohužel se i letos potvrdil negativní trend posledního desetiletí, kdy dochází k zániku některých lokalit jejich převodem na pastviny či louky. Nepříznivý vývoj byl zaznamenán i monitoringem játrovky mozolky skalní na lokalitě Šumárník, kdy bylo nalezeno dosud nejnižší počet stélkových ramen v celé historii sledování.

Kromě mechorostů proběhl v roce 2021 po dlouhé době i monitoring a mapování zástupců tzv. sobích dutohlávek a to dutohlávky horské, zatím však bohužel bez nálezů.

4.2.2 Cévnaté rostliny

Ondřej Popelka

Monitoring evropsky významných druhů byl v roce 2021 opět z většiny zajišťován interními pracovníky. Na konci roku 2021 bylo, vyjma druhu vláskatec tajemný, evidováno 1 860 pravidelně monitorovaných lokalit evropsky významných druhů (EVD) z přílohy II a IV směrnice o stanovištích (celkem evidováno přes 2 000 lokalit). Z toho bylo v roce 2021 monitorováno více než 400 lokalit interně a 162 lokalit externě. Nejvíce lokalit bylo navštíveno u druhů koniklec velkokvětý (172), střevíčník pantoflíček (105) a oměj tuhý moravský (89).

V roce 2021 byly opět evidovány některé nové lokality. Jednalo se o šest lokalit koniklece velkokvětého, pět lokalit puchýřky útlé a tři lokality oměje tuhého moravského. Za nejvýznamnější lze považovat nálezy jedné nové lokality srpice karbincolisté a pelyňku Pančičova (objevena 2020).

Významnou novinkou bylo spuštění prvních formulářů v aplikaci ArcGIS Survey123. Do této aplikace bude postupně převeden monitoring všech EVD druhů cévnatých rostlin. Data byla pomocí aplikace Survey sebrána na 113 lokalitách druhů zvonovec liliiolistý, oměj tuhý moravský, včelník rakouský a hvozdiček písečný český. Až na drobné technické problémy formuláře úspěšně fungovaly. Využití aplikace Survey by mělo usnadnit sběr dat v terénu. Hlavní výhodou oproti stávající aplikaci MOD je možnost polygonových zákresů, zadávání do mobilního telefonu přímo v terénu a snadnější export dat a jejich převod do NDOP. Formuláře také umožňují vložit celou řadu kontrolních prvků a jsou flexibilnější z hlediska úprav.

S přechodem na novou aplikaci probíhá také revize metodik monitoringu EVD druhů. Revize metodik není spojena pouze s přechodem na novou aplikaci, ale vyplývá také z nutnosti revize sbíraných parametrů s ohledem na tvorbu nové aplikace na hodnocení stavu předmětů ochrany v EVL. Při revizi metodik jsou brány v potaz také potřeby dalších subjektů a projektů, které se jednotlivých druhů týkají. Vzhledem k poměrně velké časové náročnosti tvorby nových formulářů a především revize metodik byl celý proces přechodu na novou aplikaci rozdělen do tří let. V roce 2022 by mělo být zprovozněno dalších 17 formulářů. Zbýlých 16 formulářů bude spuštěno v roce 2023. Sezóna 2022 bude tedy poslední, ze které budou data zadávána do aplikace MOD.

V roce 2021 byla po připomínkách ze strany orgánů ochrany přírody a MŽP také dokončena aktualizace početností populací druhů pro účely Standardního datového formuláře. Na základě této aktualizace byla podána žádost na vyřazení několika předmětů ochrany z problematických EVL. Jedná se o lokality, u kterých došlo k výraznému zhoršení stavu druhu (v delším časovém horizontu), nebo je evidována dlouhodobá nepřítomnost druhu a není šance k obnově populace.

Monitoring ostatních druhů cévnatých rostlin byl prováděn především v rámci projektu OP Mon&Inv, kde mělo být interně monitorováno 140 taxonů na 337 lokalitách. Mimo tento projekt bylo interně monitorováno dalších 21 taxonů na 79 lokalitách. Nejvíce lokalit bylo navštíveno u druhu vstavač kukačka.

4.2.3 Bezobratlí

Radek Hejda, Alois Pavlíčko

V rámci monitoringu hmyzu byl sledován stav druhů ze čtyř skupin: brouků, motýlů, vážek a rovnokřídlých. Zásadním zdrojem dat o výskytu evropsky významných druhů hmyzu, stejně tak jako o dalších druzích, je projekt OP Mon&Inv. Z velké části je vzhledem k nutné specializaci zpracovatelů řešen externími pracovníky, interně je řešena pouze část kapitoly „extenzivní mapování motýlů“, do kterého se v roce 2021 zapojilo osm regionálních pracovišť, jejichž pracovníci odevzdali výsledky z 16 mapovacích polí 1. řádu.

Pro hodnotící období 2019–2024 je určeno k ověření celkem 4 266 polí. V prvním roce mapovacího cyklu bylo mapováno 259 polí 23 interními pracovníky. Dalších 439 bylo mapováno 37 externisty. V roce 2020 pak bylo ověřeno interními silami dalších 221 a externími spolupracovníky 519 polí. Za rok 2021 se podařilo zmapovat 244 mapovacích polí interními silami a dalších 758 pomocí externích spolupracovníků, k polovině hodnotícího období se tak podařilo zmapovat více než polovinu z plánovaného objemu polí.

V roce 2021 také dále pokračovalo zapojení interních pracovníků a externistů do transektového monitoringu motýlů. Tento celoevropský projekt s dlouholetou tradicí představuje zásadní zdroj informací o změnách v početnostech či druhovém složení denních motýlů napříč Evropou a pro AOPK ČR je zapojení do tohoto projektu spolu s Entomologickým ústavem AV ČR přínosné nejen z hlediska získaných nálezových dat, ale i z hlediska prestiže.

Rok 2021 byl ve znamení dalšího navýšení úsilí ve sběru dat pomocí aplikace Survey123 for ArcGIS, který byl dosud k dispozici pouze pro monitoring modrásků rodu *Phengaris* vázaných na živnou rostlinu krvavec toten. V tomto roce došlo k dokončení formulářů i pro ostatní druhy motýlů a k jejich otestování externími i interními pracovníky v praxi, u dalších skupin byly formuláře otestovány v menší míře a jejich rozsáhlejší využití je v plánu až pro rok 2022. Tato aplikace představuje zásadní pokrok v možnosti práce s daty a v jejich interpretaci.

Mimo mapovací aktivity byl podpořen i monitoring nejohroženějších druhů, v roce 2021 bylo úsilí věnováno intenzivnímu sledování stavu tesařika alpského v EVL Vlárský průsmyk, což navázalo na minulý rok a jeho monitoring v Ralské pahorkatině. Výsledek monitoringu zjistil relativně početnou populaci, nicméně také odhalil četné skládky bukového dřeva exponované v době aktivity imag, což bylo v přímém rozporu se soubohem doporučených opatření k péči o tuto EVL. Monitoring tak ve svém důsledku inicioval jednání zúčastněných stran a zlepšil vyhlídky tohoto ohroženého druhu do budoucna.

Z rovnořádých byl rok 2021 ve znamení monitoringu saranče *Stenobothrus eurasius bohemicus*, kdy se realizoval monitoring na všech lokalitách jeho recentního výskytu.

Stav populací evropsky významných vázek je relativně stabilní, nicméně celkový stav zejména stojatých vod v naší krajině lze hodnotit často jako tristní. Dlouhodobé přerybnění lokalit a přehnojení způsobuje eutrofizaci vod, absenci litorálního porostu a výrazně snižuje spektrum druhů schopných v takových vodách přežít.

Monitoring ostatních bezobratlých byl v roce 2021 zajištěn na 108 lokalitách. Třetím rokem byl zajištěn sběr dat z monitoringu raků a pijavky lékařské pomocí aplikace Survey123 for ArcGIS. V plánu je rozšíření datových formulářů i na další skupiny (měkkýši). Interní monitoring proběhl na 61 lokalitách u 7 druhů (velevrub, raci, pijavka, vrkoči). Externisté monitorovali 2 druhy (rak kamenáč a pijavka lékařská) na 94 lokalitách (39 toků) a 14 tůň nebo slepých ramen. Další lokality byly zařazeny do projektu OP Mon&Inv nebo nově do IP LIFE Jedna příroda (např. perlorodka na Malši, 13 EVL s rakem kamenáčem, 13 lokalit svinutce tenkého, 60 lokalit u vrkočů). Projekt OP Mon&Inv se také významně podílí na mapování lupenonožců (po roce 2021 zbývá dokončit 23 z 242 mapových polí). Významný podíl z monitoringu v letošním roce měly inventarizační průzkumy vodních měkkýšů v MZCHÚ (10). Rak kamenáč byl monitorován na 52 tocích a 78 lokalitách se 129 profily. Vyhynutí místní populace (opakovaná negativní zjištění) bylo zaznamenáno u 9 toků a na 36 profilech. Monitoring byl doplněn pomocí projektu IP LIFE Jedna příroda o dalších 13 toků (součástí EVL, kde je předmětem ochrany). U perlorodky říční byl zaznamenán setrvalý úbytek početnosti populací na většině lokalit, včetně EVL Zlatý potok, kde je předmětem ochrany. Monitoring ztěžovalo sucho, které se podobně také podepsalo na monitoringu pijavky lékařské, jež je monitorována na 18 plochách a 14 lokalitách. Také zde došlo k významnému poklesu stavu populací a počtu zjištěných jedinců. Proti roku 2019 však jde o zlepšení. Pijavky byly nalezeny pouze na sedmi z nich. Většina lokalit byla postižena kolísáním hladiny a dřívějšími suchými roky, což lze považovat za zásadní dlouhodobý negativní faktor. Na račí mor byly prověřovány lokality především na úpatí Beskyd a ve středních Čechách. Smutnou skutečností bylo potvrzení nových ohnisek a rozšíření nákazy na řece Bečvě. Na Bečvě byl opakován letní monitoring měkkýšů, především na 2 plochách velevruba tupého.

4.2.4 Ryby a mihule

Milan Muška

Sledování stavu ryb a mihulí bylo v roce 2021 díky jednotlivým zdrojům financování a jejich rozsahu (projekty OP Mon&Inv a IP LIFE Jedna příroda) soustředěno převážně na evropsky významné lokality (EVL) soustavy Natura 2000. Z celkového počtu 119 EVL pro ryby a mihule bylo předmětem monitoringu 113 EVL, kde bylo celkem navštíveno 560 profilů. Tento rozsah sledování přinesl pozitivní výsledky, protože byl potvrzen výskyt jednotlivých předmětů ochrany ve většině lokalit.

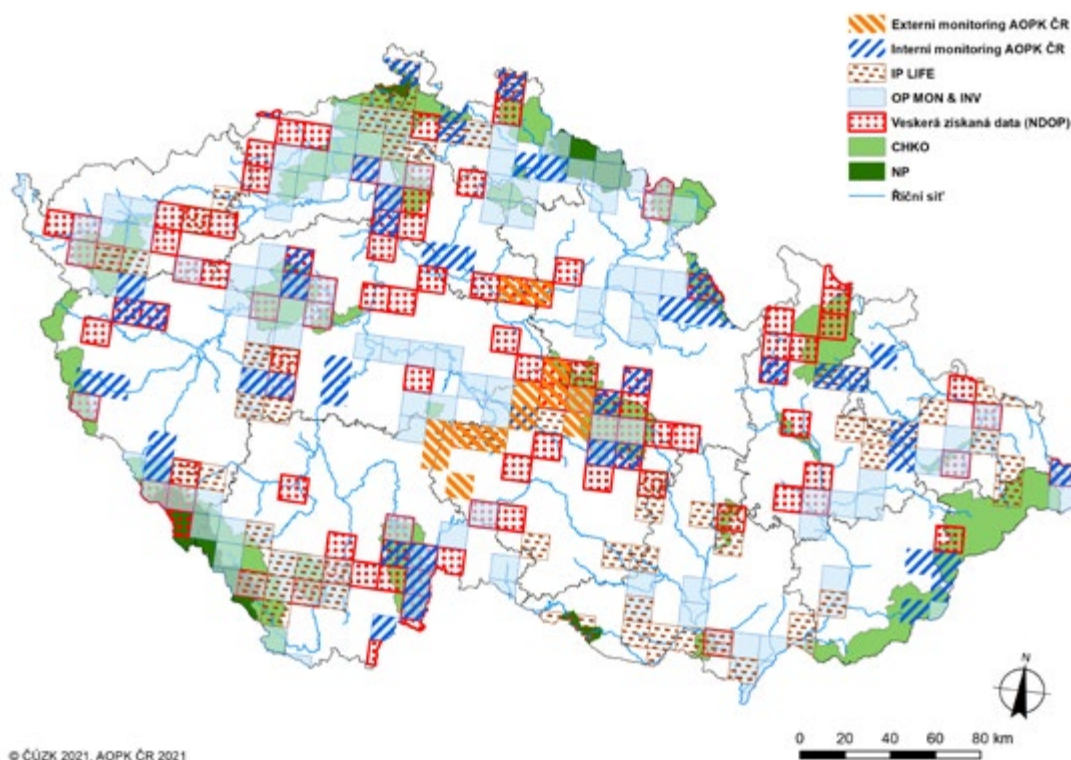
Asi neoptimističtější zjištěním loňského roku bylo opětovně prokázání výskytu hrouzka banátského v Bečvě, která byla loni postižena drastickou havárií. Tyto výsledky naznačují, že i přes masivní úhyn dominantních druhů rybního společenstva (cca 30 tun ryb bylo odvezeno do kafilérie), část jedinců menších druhů pravděpodobně otravě unikla. I přes toto pozitivní zjištění je ale populace hrouzka banátského v EVL Bečva – Žebračka dlouhodobě hodnocena v nepříznivém stavu, početnost populace je na hranici zjistitelnosti.

Naopak byly identifikovány také lokality, kde se druhy ryb a mihulí jako předměty ochrany nepodařilo prokázat či se zde vyskytují pouze zbytkové populace. To je hlavně případ několika EVL pro piskoře pruhovaného a hořavku duhovou. Kritická je situace v EVL Travní Dvůr, kde piskoř nebyl prokázán opakovaně, lokalita je silně degradována a bez celkové revitalizace území není reintrodukce piskoře ani smysluplná. Další z lokalit ve výrazně negativním stavu se ukázaly např. EVL Pokran, Čerták i Niva Dyje. Podobně i sekavec nebyl již opakovaně prokázán v EVL Jevišovka, kde se pravděpodobně projevuje dlouhodobý vliv regulace toku, migrační neprostupnost a vysoká početnost invazní hlavačky polomésíťce.

V části OP Mon&Inv věnované mapování rybníků společenstev v CHKO proběhl průzkum ve čtyřech vybraných CHKO (Slavkovský les, Křivoklátsko, Český ráj a České středohoří) na celkem 116 lokalitách. V roce 2021 také probíhaly intenzivně práce na inventarizaci ryb a mihulí ve vybraných MZCHÚ. Byly realizovány inventarizační průzkumy všech MZCHÚ ve správě RP SCHKO Žďárské vrchy a většiny MZCHÚ ve správě RP Střední Čechy.

Významná část monitoringu ryb a mihulí je tradičně zajišťována pracovníky AOPK ČR. Systematický interní monitoring proběhl loni na 56 trvale monitorovaných lokalitách. Na většině jsou monitorovány populace vranky obecné a mihule potoční (35 pro vranku/41 pro mihuli), na Třeboňsku je již dlouhodobě na 4 lokalitách sledována i populace sekavce podunajského. V rámci monitoringu organizovaného AOPK ČR byly dále zpracovány průzkumy zaměřené na střevele potoční ve vybraných tocích na Vysočině. Zde bylo na podporu regionálního akčního plánu pro záchranu střevle prozkoumáno 80 lokalit na 13 tocích a střevle potoční zde byla potvrzena na 54 lokalitách. Tato aktualizace rozšíření střevle povede k identifikaci lokalit vhodných pro její ochranu. Další z průzkumů byl pak zacílen na mapování piskoře pruhovaného v NPP Žehuňský rybník. Zde byla zjištěna početná populace piskoře, která pravděpodobně představuje jednu z mála přežívajících populací v Polabí a nejvýznamnější známou populaci ve Středočeském kraji.

Celkem byly tedy v roce 2021 v rámci cíleného monitoringu a mapování organizovaného AOPK ČR získány informace o rozšíření ryb a mihulí z 226 mapových polí, což představuje 38 % plochy České republiky. Připočteme-li i údaje získané z mapování ryb organizovaného ve spolupráci se serverem BioLib, necíleného sběru faunistických údajů pracovníky AOPK ČR a ostatní datové zdroje, vzroste počet polí s aktuálními informacemi o ichtyofauně na celkových 271 (45 % ČR).

Obrázek 1 Přehled mapových polí sledování stavu ryb v roce 2021

4.2.5 Obojživelníci a plazi

Lenka Jeřábková

Sledování stavu obojživelníků a plazů probíhalo v roce 2021 na několika úrovních. Monitoring byl v tomto roce ze 70 % realizován zaměstnanci AOPK ČR a z 30 % externisty. Terénní práce probíhaly převážně v první polovině roku na konkrétně určených lokalitách podle stanovených metodik.

V roce 2015 byl dokončen projekt celoplošného mapování obojživelníků a plazů. Na něj se o rok později navázalo a započalo tak další období celoplošného mapování, na kterém se opět podílí interní i externí pracovníci. Předpokládá se, že mapování bude pokračovat do roku 2023 a za toto období bude opět zmapována celá Česká republika. Během prvních šest let druhého cyklu bylo získáno celkem 89 000 recentních nálezových dat o výskytu obojživelníků a 28 000 dat o výskytu plazů. Získané údaje jsou velmi cenným podkladem pro analýzy stavu druhů.

V roce 2021 se pokračovalo ve sledování EVL, kde je předmětem ochrany obojživelníků. Část lokalit (55) byla sledována interně, část (138) externě.

Při monitoringu obojživelníků a plazů a sledování předmětů ochrany EVL byly v roce 2021 opět použity terénní neboli mobilní aplikace za účelem sběru dat. V aplikaci Collector for ArcGIS byly zakreslovány polygony monitorovaných lokalit a v aplikaci Survey 123 for ArcGIS byly vyplňovány formuláře k jednotlivým monitorovaným druhům a lokalitám. V roce

2021 bylo 72 uživatelů pomocí těchto aplikací vytvořeno skoro 3 000 formulářů.

Data z prvního cyklu celoplošného mapování byla využita při přípravě nového Atlasu rozšíření plazů České republiky. Kromě map rozšíření bude obsahovat i informace o biotopových nárocích druhů a jejich ohrožení, fenogramy, hypsogramy a klimatogramy.

4.2.6 Ptáci

Ivan Mikuláš

V roce 2021 proběhl druhý rok tříletého cyklu monitoringu druhů přílohy I směrnice o ptácích v ptačích oblastech (PO) a podíleli se na něm jak interní zaměstnanci, tak formou veřejné zakázky pracovníci NSEV Kladno – Čabárna (konkrétně v PO Křivoklátsko, Českolipsko – Dokeské pískovce a mokřady, Rožďalovické rybníky a Žehuňský rybník) a České společnosti ornitologické (zbylých 36 monitorovaných PO). V oblastech s dlouhou historií monitoringu sledovaných druhů bylo požadováno dodržení stejné metodiky a srovnatelného terénního úsilí, zejména kvůli možnosti srovnání dat z různých časových období.

Výr velký byl monitorován v 19 ptačích oblastech, včetně všech pěti, v kterých je předmětem ochrany. Z oblastí s nejvyšší hustotou volajících samců bylo v Podýjí zjištěno 12–15 teritorií, na Broumovsku 13 teritorií, na Křivoklátsku 16 teritorií

a v Labských pískovcích rekordních 28 výřích teritorií, což je více, než odhadovaný počet z roku 2018 (20-25 teritorií).

Z lesních druhů sov byl výskyt kulíška nejmenšího a sýce rousného mapován ve 20 PO a puštíka bělavého v PO Šumava, PO Boletice, PO Beskydy, PO Horní Vsacko a vzhledem k postupnému šíření druhu z karpatských pohoří směrem na západ také v PO Hostýnské vrchy (zjištěna 3 teritoria) a doplňkově v PO Jeseníky. Kromě klasického nočního monitoringu v podobě poslechu na přecházených liniích či bodech byl v oblastech, kde se této metodě věnují už delší dobu, upřednostněn akustický monitoring (Beskydy, Boletice nebo Hostýnské vrchy). V některých PO byl zaznamenán negativní populační trend u kulíška nejmenšího a sýce rousného, třeba v PO Českolipsko – Dokeské pískovce a mokřady nebo v PO Doupovské hory. Udávaným důvodem je především plošné kácení stromů v mýtném věku nebo jako následek odstraňování kůrovcových kalamit. Ve vyšších pohraničních pohořích byl monitoring v dubnu zkomplikován studeným počasím a sněžením, Navzdory tomu tam byly výsledky překvapivě pozitivní, na čemž se u sýce rousného podílela hlavně dostatečná potravní nabídka v dané sezóně. Doplňkově mimo PO a kromě akustického monitoringu hrazeného v rámci projektu OP Mon&Inv proběhl monitoring lesních druhů sov také na Benešovsku, v Posázaví, PP Manětínská obora, PP Džbán, ve Slavkovském lese, Žďárských vrších, na Jihlavsku, v Chříbech nebo na Osoblažsku.

Monitoring ledňáčka říčního byl realizován celkem v 27 ptačích oblastech. Zejména v květnu monitoring komplikoval vysoký průtok na mnoha vodních tocích a často byl první nebo druhý termín sčítání posunut do příznivějšího období. Ze šesti ptačích oblastí, v kterých je ledňáček předmětem ochrany, bylo např. na Křivoklátsku dohledáno 11 aktivních nor a velikost populace je odhadnuta na 11–14 teritorií. V Poodří to bylo v prvním termínu 11, v druhém 13 teritorií a na Soutoku v prvním termínu 15 a v druhém 17 teritorií. Monitoring ledňáčka říčního byl proveden i na pražských lokalitách, v Českém krasu, na Podbrdsku nebo v Posázaví.

V 29 PO byl realizován monitoring čápa černého nebo alespoň jednoho druhu dravce z přílohy I směrnice o ptácích využívajícího stromová hnízda (luňáci, orel mořský, včelojed lesní). Monitoring proběhl ve většině PO metodou sledování z pozorovacích bodů s dobrým rozhledem do okolní krajiny. Nad rámec stanovené metody bylo využito i metody dohledávání hnízd po opadu listů a následná kontrola jejich obsazenosti v hnízdní sezóně. Doplňkově proběhl monitoring obou druhů luňáků v okresech Břeclav a Brno-venkov a čápa černého mimo jiné na Jičínsku nebo na Frýdlantsku a Liberecku. U dohledaných aktivních hnízd byl na tuto skutečnost v mnoha případech přímo upozorněn vlastník nebo nájemce lesa pro případné zamezení těžby v okolí hnízda. Kromě hnízdišť byly na tradičních shromaždištních sčítány také zimující populace orla mořského (např. Budějovicko, Třeboňsko, Soutok, Nové Mlýny), či luňáka červeného (Soutok).

Kromě výše zmíněných druhů přílohy I směrnice o ptácích proběhl monitoring chřástala polního v oblastech, ve kterých je monitorován každoročně (kupříkladu Šumava, Novohradské hory, Libavá ale i další) nebo monitoring

chřástala kropenatého v PO Bohdanečský rybník, kde je daný druh předmětem ochrany.

V rámci projektu OP Mon&Inv byly zaměstnanci AOPK ČR realizovány inventarizační průzkumy na území 86 MZCHÚ s cílem zachytit celé druhové spektrum ptáků na jednotlivých lokalitách. Mnoho inventarizačních průzkumů hlavně na rozsáhlejších lokalitách je přitom víceletých kvůli lepšímu zachycení vzácnějších nebo sporadicky hnízdících druhů.

Při projektovém akustickém monitoringu ptáků byla zaměřena pozornost především na sovy a sluku lesní, v některých oblastech s cílem doplnit záznamy z monitoringu druhů přílohy I směrnice o ptácích. Celkem bylo zmapováno 99 polí převážně v jednotlivých CHKO, z toho 56 polí interními silami.

Monitoring zájmových druhů proběhl vloni 2021 ve 154 polích síťového mapování na vyšších stovkách lokalit, z toho práce v 77 polích byla provedena zaměstnanci AOPK ČR. Ze zájmových druhů byly sledovány hlavně druhy metodické skupiny volavka popelavá (79 polí) a sýček obecný (69 polí).

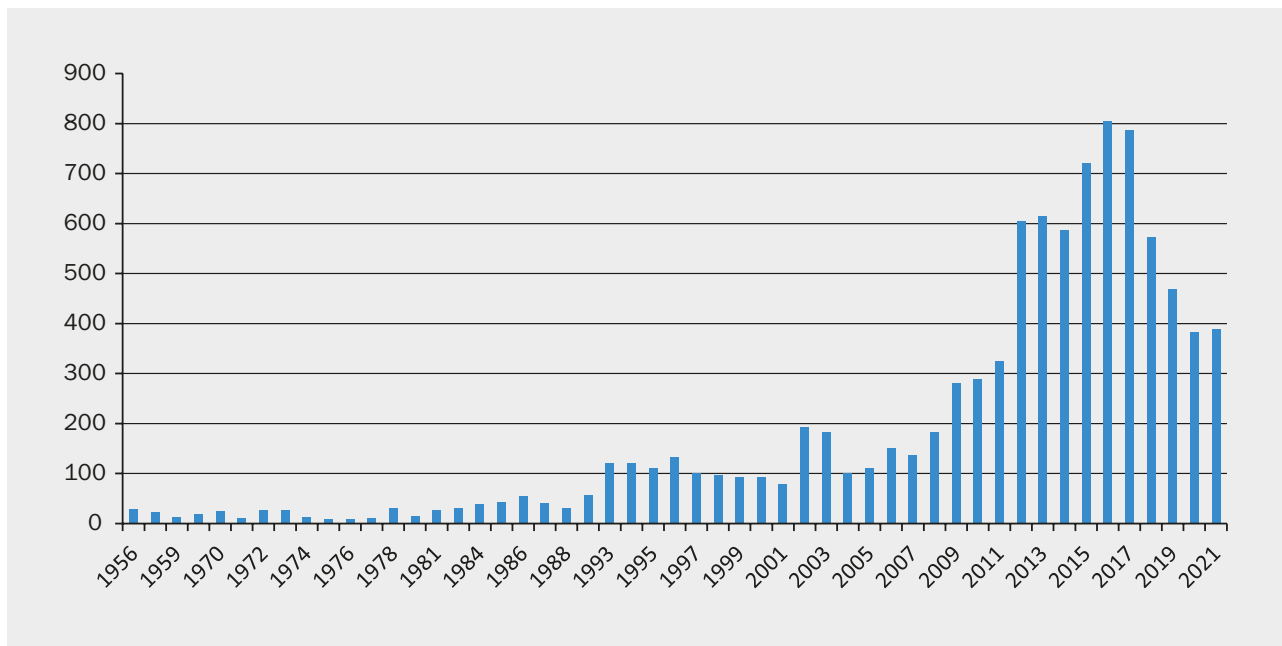
Zaměstnanci AOPK ČR se v rámci spolupráce s externími subjekty zapojili již tradičně i do mezinárodního sčítání vodních druhů ptáků (IWC, koordinuje ČZU), jednotného programu sčítání ptáků a liniového sčítání druhů (JPSP a LSD, koordinuje ČSO) a do monitorovacích programů RAS a CES (koordinuje kroužkovací stanice Národního muzea). Za zmínku jistě stojí i vlastní regionální projekty zaměřené na různé ochranařsky významné druhy ptáků, za všechny vzpomeňme alespoň každoroční monitoring tetřívka obecného v Krušných horách; inventarizační průzkum Lánské obory – prakticky jediného pravidelného místa hnízdění skřivana lesního na Křivoklátsku a monitoring rybáka obecného na jižní Moravě, jedné z dvou klíčových oblastí výskytu druhu v ČR.

4.2.7 Savci

Vladimír Hanzal

Největší taxonomickou skupinou savců, která je předmětem monitoringu, jsou netopýři (27 druhů). V roce 2021 sledování zahrnovalo především: 1) sčítání netopýřů na zimovištích (cca 500 lokalit); 2) sledování letních reprodukčních kolonií (cca 200 lokalit). Jedná se ve své podstatě o pokračování dlouhodobého projektu, který byl zahájen již v 50. letech minulého století, a získaná data tak zásadně přispívají k řešení problematiky dlouhodobých změn rozšíření a početnosti jednotlivých druhů na území ČR. V roce 2021 byl mj. potvrzen pokračující růst početnosti netopýra břitvého a vrápence malého. Naopak u netopýra velkého byla po delší době zaznamenána stabilizace početnosti po předchozím poklesu na většině zimovišť (graf 7).

Výskyt sysla obecného byl v roce 2021 potvrzen na 41 lokalitách. Celková početnost populace v ČR byla odhadnuta na 6 000 jedinců, oproti předchozím letům tak byl zaznamenán výrazný pokles – konkrétně oproti roku 2020 se jedná o propad o více než 2 000 jedinců. Počty syslů se tak dostaly přibližně na úroveň let 2017 a 2018. Nově byl zaznamenán

Graf 7 Změny početnosti netopýra velkého ve štolách lomu Malá Amerika v letech 1956–2021

pouze výskyt u Popic u Znojma, s velkou pravděpodobností se však jednalo pouze o záznam dispergujícího jedince. Celkem bylo v roce 2021 na nové lokality přemístěno/repatriováno 171 zvířat, což je v rámci jedné sezóny nejvíce od počátku trvání záchranného programu.

Monitoring bobra evropského byl realizován v roce 2021 na území EVL Kateřinský a Nivní potok. Průměrná velikost teritoria byla 1,30 km a pohybovala se v rozmezí od 0,40 do 3,16 km, což odpovídá průměrným délkám teritorií zaznamenaných v předchozích letech. Pokud se týká populačního vývoje, pak ve sledované oblasti, kde se již bobr vyskytuje dlouhodobě a populační vývoj by již měl být ustálen, dochází k zahušťování populace a jsou tak osidlovány i periferní toky v potravně chudších biotopech.

V případě velkých šelem bylo za rok 2021 z území ČR získáno dohromady více než 1 000 nových údajů o výskytu rysa ostrovida, vlka obecného a medvěda hnědého. Do NDOP bylo dále zadáno více než 11 000 starších dat (2009–2019) o výskytu rysa na území CHKO a NP Šumava. Získané údaje spolu s údaji předchozích monitoringů potvrzují stálý výskyt všech tří velkých šelem v oblasti Beskyd. U vlka obecného je již několik let zaznamenáván nárůst pozorování z celé ČR. U rysa ostrovida se počet pozorování v posledních letech dosti dynamicky mění. V předchozích obdobích (resp. od roku 1997 do roku 2003) se pravděpodobně především kvůli ilegálnímu lovu početnost rysa snižovala a zmenšovala se i oblast jeho výskytu; v období 2003–2008 naopak počet pozorování mírně stoupal, avšak v letech 2009–2010 se tento nárůst zastavil. Od této doby početnost osciluje s drobnými či většími výkyvy (70–100 jedinců).

V rámci mapování výskytu křečka polního se v roce 2021 zaměřila pozornost na střední a východní Čechy, výskyt byl potvrzen ve 14 polích síťového mapování. Plšík lískový byl cíleně mapován ve východních a středních Čechách, na Moravě pak v Olomouckém kraji – výskyt byl celkem potvrzen ve 20 polích. Průběžně se také evidovaly pozorování a nálezy všech ostatních druhů savců, což platí i pro zbývající EVD šelem a hlodavců (kočka divoká, kuna lesní, vydra říční, tchoř stepní, tchoř tmavý, plch lesní a myšivka horská).

V rámci projektu OP Mon&Inv byl mapován výskyt letounů v 64 MZCHÚ, v případě ostatních savců v 59 MZCHÚ a 77 polích síťového mapování.

4.3 Hodnocení péče o přírodu a krajinu

Dan Leština

Dlouhodobě probíhá sledování dopadů managementu, v roce 2021 proběhla další sezóna sběru dat. Jedná se jednak o hodnocení úspěšnosti péče o cílové druhy rostlin, dále dopadů opatření pro podporu druhové rozmanitosti travních společenstev, úspěšnosti vytváření biotopů pro obojživelníky a likvidace invazních rostlin. Celkem terénní pracovníci AOPK ČR sledují více než 300 lokalit. ■

Aktualizace Konsolidované vrstvy ekosystémů (KVES)

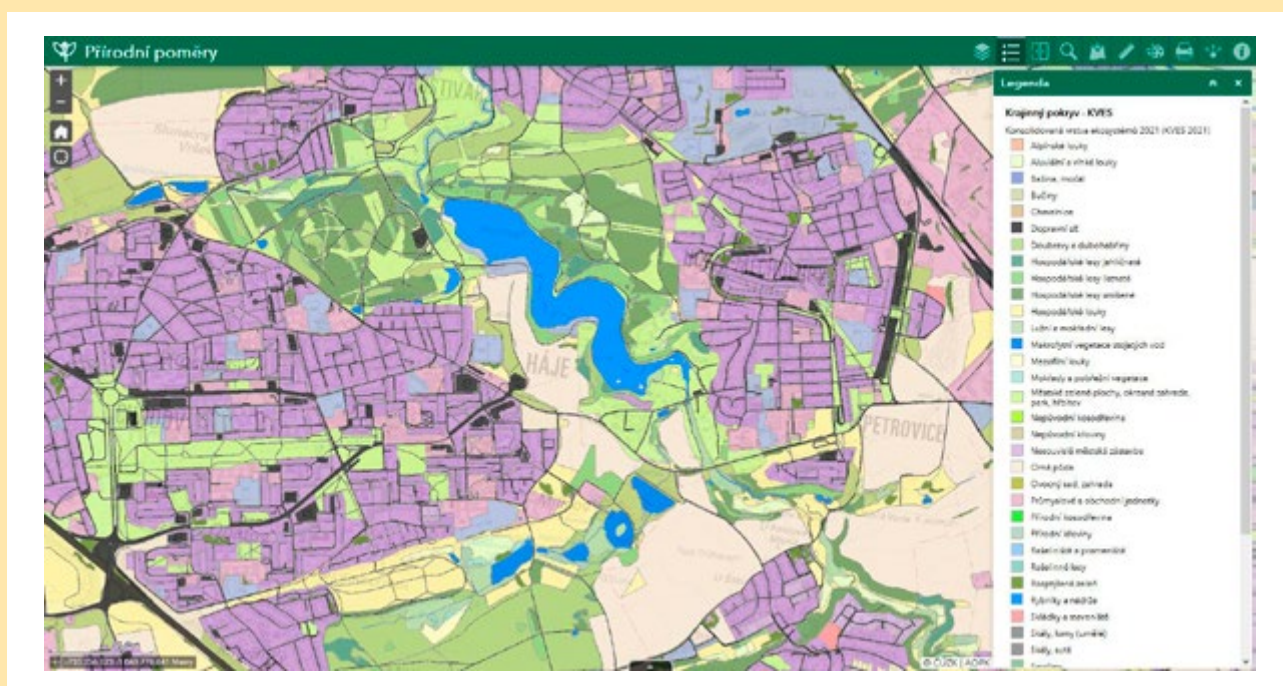
Alena Levashová

První verzi KVES sestavila AOPK ČR ve spolupráci s CzechGlobe a Centrem výzkumu globální změny AV ČR v únoru 2013 jako podklad pro mapování ekosystémových služeb, který byl součástí projektu „Integrované hodnocení ekosystémových služeb v České republice“ financovaného Technologickou agenturou ČR. V září 2021 byla díky projektu IP LIFE Jedna příroda Konsolidovaná vrstva ekosystémů aktualizována.

KVES je podrobná bezešvá vrstva krajinného pokryvu, která zahrnuje celé území ČR. Jako vstup se použila nejpodrobnější a nejaktuálnější data, která byla k dispozici. KVES dělí krajinnou

orná půda. Aktualizovaná verze by měla být přesnější, data by měla na sebe topologicky navazovat.

Hlavním vstupem se stala aktuální vrstva mapování biotopů (verze 2021). V segmentech přírodních biotopů dostala vrstva mapování biotopů přednost. Jelikož bylo nutno každou část území ČR ztotožnit s jednou ze 39 vymezených kategorií, museli se zpracovatelé aktualizované KVES vyrovnat s mozaikami, tedy segmenty, jež obsahují několik druhů biotopů. V případě mozaik do jednoho ha rozlohy přiřadili jejich segmenty k převládajícímu biotopu. Pokud byl poměr zastoupených

pokryv do 39 různých kategorií, jako jsou vodní síť, dopravní síť, hospodářské louky, aluviální louky, souvislá městská zástavba, orná půda a další. Těchto 39 kategorií spadá do sedmi širších skupin: urbánní systémy, zemědělské ekosystémy, travinné ekosystémy, lesní ekosystémy, mokřadní ekosystémy, vodní ekosystémy či území bez vegetace. Mapovací zrna se blíží detailu rozlišitelnému člověkem při terénním mapování.

Výsledná Konsolidovaná vrstva ekosystémů je kompilátem celkem šesti velmi detailních datových zdrojů. Pro aktualizaci KVES se použila zdrojová data: základní báze geografických dat České republiky – ZABAGED, veřejný registr půd – LPIS, data od ústavu pro hospodářskou úpravu lesů – ÚHÚL, data krajinného pokryvu Corine Land Cover European Environmental Agency (EEA), datová sada krajinného pokryvu v městských oblastech Urban Atlas od EEA a vrstva mapování biotopů (VMB) Agentury ochrany přírody a krajiny ČR.

Kromě aktualizace starých dat obohatila novou verzi KVES datová sada hospodářských lesů a rozptýlené zeleně od ÚHÚL. Změnil se i postup tvorby kategorií vodní toky, dopravní síť či

biotopů 1:1, považovali celou mozaiku za ten biotop, který je podle hodnocení kvality v příznivějším stavu.

Příští generace KVES bude pravděpodobně založena na satelitních datech namísto vektorových z místních databází. Vizí pro KVES do budoucna je vývoj směrem k automatické aktualizaci, která může zvýšit frekvenci aktualizace dat. Cílem je dosáhnout vyšší přesnosti, spolehlivosti a kompatibility zdrojových dat.

Aktualizace KVES je nedílnou součástí aktivit projektu IP LIFE Jedna příroda. Díky aktualizaci bude možné kvalitněji hodnotit socio-ekonomické přínosy v rámci soustavy Natura 2000. Prakticky se tedy bude jednat o nenahraditelný podklad pro hodnocení ekosystémových služeb, který bude zároveň využíván dalšími subjekty za účelem výzkumu nebo tvorby krajinných studií. ■

Konsolidovaná vrstva ekosystémů je nejdetailnějším dostupným zdrojem dat o krajinném pokryvu. Je volně k dispozici k náhledu na maps.nature.cz.

Mapování biotopů na Křivoklátsku

Kateřina Bubíková

Koncem roku 2021 se oživila debata o vyhlášení národního parku Křivoklátsko. Zaujímá by necelou pětinu stávající CHKO rozlohy. Cenné tu jsou hlavně lesní komplexy. Pro jejich posouzení jsme vypracovali analýzu s využitím dat z vrstvy mapování biotopů.

Z vrstvy jsme pro dané území vybrali všechny segmenty obsahující lesní biotopy. Stejně biotopy jsme následně vybrali pro zbylou část CHKO Křivoklátsko a území ČR, abychom biotopová data mohli vhodně porovnat mezi sebou a zhodnotit, jak si jednotlivé křivoklátské lesy stojí v porovnání se zbytkem republiky. Kromě rozlohy biotopů jsme vycházeli z parametru kvalita, který dosahuje na čtyřčlenné škále hodnoty od jedné po čtyři (nejhorší). Celkem se jednalo o jedenáct biotopů, z toho sedm v kategorii přírodních stanovišť podle směrnice o stanovištích, dvě stanoviště jsou prioritní.

Rozloha lesů je kolem 6 115 hektarů a jejich nejvyšší zastoupení je v navrhované přírodní zóně (téměř 90 % rozlohy zóny). V zóně přírodě blízké a soustředěné péče se pak nachází kolem

70 % a 40 % lesů. Rozlohou nejmenší (28 hektarů) je plánovaná zóna kulturní krajiny, kde se nachází jediný lesní segment.

Křivoklátské lesy dosahují lepší kvality než je celorepublikový průměr. Týká se to všech tamních lesních biotopů s výjimkou lužních lesů (viz tab. č. 1). Nejvíce jsou s 2 500 hektary zastoupeny hercynské dubohabřiny (L3.1), dále květnaté bučiny (L5.1), suché acidofilní doubravy (L7.1), suťové lesy (L4), acidofilní bučiny (L5.4) a údolní jasanovo-olšové luhy (L2.2). Výrazným rysem Křivoklátska je terén; často se zde setkáváme se strmými svahy a sutěmi, které umožňují vývin specifické vegetace suťových lesů. Pro ně je kromě půd s velkým podílem skeletu charakteristický i rychlý koloběh živin. Tyto lesy jsou díky své poloze v nesnadno dostupném terénu a z toho vyplývajícího malého vlivu lesního hospodářství v dobrém stavu, patří k našim nejzachovalejším lesům a není potřeba pro ně vytvářet specifický management, protože jim vyhovuje bezzásadovost. Na svažitém terénu jsou vázány také suché acidofilní doubravy. Ty tvoří hlavně na strmých svazích potenciální přirozenou vegetaci, jinde tyto porosty vznikly v důsledku lesního hospodaření (např. hrabání steliva, lesní pastva, pařezení). Hercynské dubohabřiny, které zde dominují, patří k nejčastějšímu typu přirozené vegetace. V minulosti se zde hospodařilo podobně jako v acidofilních doubravách, což vedlo k udržování světlomilných druhů bylinného patra. V současnosti by proto ochrana takových lesů měla spočívat v prosvětlení příliš zapojených porostů, nevysazování nepůvodních druhů dřevin a udržování nízkých stavů zvěře, aby nedocházelo k omezení přirozeného zmlazení, podpoře ruderalizace a šíření invazních druhů. Květnaté bučiny představují lesy s druhově bohatým bylinným patrem a ani jim neprospívá převzvěření. Zajímavá je i nemalá rozloha lužních lesů. ■

Typické křivoklátské údolí, foto Jana Dandová

Přehled rozloh a kvalit lesních biotopů v NP Křivoklátsko a jejich porovnání s CHKO a celou ČR. Hvězdička značí prioritní stanoviště

Biotop	Stanoviště	Rozloha v NP	Kvalita		
			NP	CHKO	ČR
L1	-	2,317	2	2,21	2,43
L2.2	91E0*	208,777	2,54	2,96	2,48
L3.1	9170	2567,699	2,79	2,95	2,87
L4	9180*	617,61	1,79	2,76	2,12
L5.1	9130	1202,672	2,72	3,1	2,72
L5.4	9110	444,695	2,62	3,19	2,89
L6.4	910	180,432	2,35	2,64	2,52
L6.5B	-	164,087	1,53	2,04	2,12
L7.1	-	639,518	2,01	2,89	2,76
L7.2	9190	76,756	2,62	3,26	3,03
L8.1B	-	11,22	1,5	2,19	2,48

Léta s Naturou 2000 v Českém lese

Radek Hejda

Když se v roce 2018 naplno rozběhly terénní práce na mapovacím projektu z Operačního programu Životní prostředí, jen málokdo očekával zásadnější výsledky ze zapadlých hvozdů chráněné krajinné oblasti Český les.

Území se hned úvodní rok ukázalo badatelům více než nakloněné – Zdeněk Papoušek oznámil své výsledky inventarizačních průzkumů a mezi nimi nález brouka rýhovce pralesního v RP Dlouhý vrch, Malý Zvon a Pleš. Papoušek šel na jistotu poté, co náhodou objevil exemplář rýhovce na bukovém kmeni na hranici PR Pleš v roce 2015. Zmíněné rezervace

1

jsou ukázkou přírodě blízkých kyselých bučin pralesovitého charakteru, rýhovci se ovšem líbí i v bučině květnaté, jak ukazují předběžné výsledky Z. Papouška z průzkumu PR Diana u Rozvadova z roku 2021, kde zjistil populaci rýhovce početností konkurující jiné v jistém parku v Hluboké nad Vltavou. Radka Mudrová v PR Dlouhý vrch nově objevila mech dvouhrotec zelený. Maloplošně chráněné fragmenty původních lesů se líbí i obratlovcům, jak ukázaly průzkumy savců. V PR Starý Hirštejn ohlásili Alena a Jaroslav Červení první odchyt netopýra alkathoe do sítě v Českém lese. Zdeněk Faltýnek Fric nově odchytil petrobarvce petrklíčového na území CHKO, nedaleko Přimdy.

Rok 2019 pokračoval v nastaveném tempu. Petra Hurtová v PR Diana zachytila volání na detektoru. Zda šlo o netopýra alkathoe či netopýra nejmenšího, zatím nelze soudit. Z. F. Fric se ohlásil z temných hvozdů mezi Čerchovem a Folmavou, kde na izolovaných loukách našel modráška bahenního, m. očkovaného a vřetenušku mokřadní. Zároveň udělal tečku za objevy roku 2019 odchycem běláška jižního na PP Louka u Staré Huti.

Rok 2020 zůstal u motýlů. Projektový koordinátor v rámci interního mapování odchytil vřetenušku mokřadní ze dvou nových ploch mezi Přimdou a Rozvadovem. Z. F. Fric nově popsal výskyt modráška očkovaného z PP Hvoždanská louka, kde

AOPK ČR, RP SCHKO Český les dlouhodobě sleduje populaci modráška hořcového.

Rok 2021 byl zajímavý. Zooložka RP SCHKO Český les Milena Prokopová předvedla, jak je důležité mít ostrý sluch, když během interního inventarizačního průzkumu ptáků na severu CHKO objevila doupě s kořaty kočky divoké. Tato nepopulární šelma není v CHKO žádným cizincem, ale teprve loňský rok se tu rozhodla rozmnožit. Projektový koordinátor popsal nové plochy s výskytem ohniváčka černočárného na Domažlicku. Ilona Černá tyto plochy doplnila o jednu další na

2

Tachovsku. Zdeněk Papoušek popsal střevlíka Ménétrého z NPP Na Požárech. Jde nejzápadnější nálezy obou druhů z území ČR. Čert nikdy nespí, koordinátor tak konečně zjistil výskyt užovky hladké uvnitř CHKO. Dobrodružný rok 2021 zakončil hnědásek podunajský popsaný z exkurze pro veřejnost na Domažlicku.

Projekt s názvem „Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice“ přinesl za dobu dosavadního trvání v Českém lese hojnost nových faunistických a floristických poznatků. ■

1. Hnědásek podunajský – první nález pro Čechy je z Českého lesa.
Foto Zuzana Blažková
2. Rýhovec pralesní, foto Zdeněk Papoušek

Meandrující Odra u Bartošovic, foto Zbyněk Sovík

Dubový rybník na Frýdlantsku, foto Šárka Mazánková

5. Správa a poskytování dat | Jan Zárybnický

5.1 Ústřední seznam ochrany přírody

Jan Votrubec, Pavel Žofka

Na základě aktuální i dodatečně dodané dokumentace doručené v roce 2021 bylo do Digitálního registru Ústředního seznamu ochrany přírody (DR ÚSOP) zapsáno 11 nových maplošných zvláště chráněných území (MZCHÚ), bylo aktualizováno 48 přehlášených MZCHÚ a 6 území bylo zrušeno (viz tab. 14). V ojedinělých případech byla dokumentace do ÚSOP doručena od orgánů ochrany přírody i s dvouletým zpožděním, a to i přes opakované urgence, které byly rozesílány.

Tabulka 14 Vyhlášená, přehlášená a zrušená MZCHÚ zpracovaná v DR ÚSOP v roce 2021

V DR ÚSOP zpracováno	Kategorie MZCHÚ				
	NPR	NPP	PR	PP	Celkem
nově vyhlášených MZCHÚ	1		6	4	11
přehlášených MZCHÚ		2	8	38	48
zrušených MZCHÚ			1	5	6

V případě velkoplošných zvláště chráněných území (VZCHÚ) nedošlo k žádnému novému vyhlášení ani rušení. V ÚSOP byla zrušena 1 evropsky významná lokalita (EVL Praha-Letňany), u jedné došlo k přejmenování a rozšíření (Dambořický les) a u několika dalších byl upraven předmět ochrany. Bylo zapsáno 1 nové smluvně chráněné území (SCHÚ). Změny týkající se památných stromů jsou uvedeny v tabulce 15. Z ní je patrné i zpoždění, s jakým jsou některé dokumenty do ÚSOP doručovány.

Do DR ÚSOP bylo nově vloženo 1 406 inventarizačních průzkumů a dalších odborných dokumentů (u 63 byly doplněny soubory z digitalizace 2019), 94 souhrnů doporučených opatření a 271 plánů péče. Došlá dokumentace byla spolu s dalšími podklady uložena do Sbírký listin a zároveň v DR ÚSOP zpřístupněna uživatelům. Pro návštěvníky byly zajištěny

služby studovny Sbírký listin, během roku bylo také vyřízeno 297 žádostí o zaslání dokumentů v elektronické podobě a dalších 15 dotazů a upozornění.

Ve spravovaných geografických datech byly prováděny dávkové aktualizace. Vymezení MZCHÚ bylo aktualizováno 6 ×, vymezení VZCHÚ 4 ×, data o památných stromech 5 ×, o SCHÚ 1 ×, EVL 1 ×, dílčí plochy MZCHÚ 3 ×. Především v první polovině roku pokračovaly práce na úpravách zákresů vybraných MZCHÚ a SCHÚ tak, aby odpovídaly současnému stavu katastru nemovitostí. Upraveno bylo více než 60 dalších zákresů. Pokračovala také revize vymezení hranic VZCHÚ a práce na jejich zpřesnění podle hranic parcel vedených v katastru nemovitostí. Upraveny byly v různé míře hranice Krkonošského národního parku a jeho ochranného pásma, NP České Švýcarsko, CHKO Jizerské hory, Brdy, Moravský kras a Poodří. Vrstva ptačích oblastí nebyla aktualizována, jelikož nedošlo k žádným změnám ve vyhlášovacích předpisech ani k opravám. Pokračovala také příprava centrální správy dat ÚSOP v geodatabázi namísto dosavadních SHP souborů. V geodatabázi jsou v současnosti vedena data o MZCHÚ, VZCHÚ včetně jejich zonace s arondacemi a o klidových územích.

Byla aktualizována data zobrazující koncepční vymezení nadregionálních biocenter ÚSES, vrstva zvláště chráněných druhů národního významu, aktualizovala se vrstva biotopu vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců. Vznikla zcela nová vrstva světového přírodního dědictví, kam byla zařazena část NPR Jizerskohorské bučiny. Výše uvedená data se poskytují mj. pro účely územního plánování.

I v roce 2021 se kontrolovaly podklady vyhlášovacích dokumentace CHÚ ve správě AOPK ČR nebo připravované dokumentace pro MŽP před vyhlášením CHÚ. V rámci těchto prací byla zkontrolována 4 navrhovaná CHÚ.

Na základě žádostí katastrálních úřadů a výsledků zpřesnění hranic VZCHÚ pokračovala součinnost s regionálními pracovišti AOPK ČR a s MŽP při provádění revize stavu zápisu ochrany přírody v písemném operátu katastru nemovitostí.

V procesu příprav je technologie zápisu dat ochrany přírody do Informačního systému územní identifikace, přes který budou data v budoucnu putovat k zobrazení v Registru územní identifikace, adres a nemovitostí (RÚIAN). Odtud budou vybraná data

Tabulka 15 Vyhlášené, přehlášené a zrušené památné stromy doručené a zpracované v DR ÚSOP v roce 2021

V DR ÚSOP zpracováno	Dokumentace z roku							
	2010	2015	2017	2018	2019	2020	2021	Celkem
vyhlášené	1	1			1	2	25	30
přehlášené		1					3	4
zrušení části aleje či skupiny						3	13	16
zrušené			1	1			17	19

přebírána do Informačního systému katastru nemovitostí. Tento projekt je řízen Českým úřadem zeměměřickým a katastrálním. V září 2021 byla schválena novela (zákon č. 364/2021 Sb.) zákona o ochraně přírody a krajiny, která nově stanovuje AOPK ČR editorem účelových územních prvků o chráněných územích a o památných stromech v RÚIAN. Na základě toho byla zahájena revize vyhlášovacích dokumentace a lokalizačních údajů o objektech ÚSOP. S žádostmi o spolupráci jsou postupně oslovovány příslušné orgány ochrany přírody. Cílem revize je doplnění chybějících dokumentů i dat a oprava chyb, aby byla zajištěna co nejvyšší kvalita údajů zapisovaných do RÚIAN. Revize bude probíhat během přechodného období před zápisem ÚÚP do RÚIAN, ke kterému by mělo dojít v roce 2025.

5.2 Informační systém ochrany přírody

Jan Zárybnický

V průběhu celého roku 2021 probíhaly práce související s rozvojem Informačního systému ochrany přírody (ISOP), jehož povinnosti jako informačního systému veřejné správy byly definovány a upraveny v podobě schválené loňské novely zákona o ochraně přírody a krajiny. Hlavní okruh činností byl tak věnován probíhajícímu projektu (2019–2023) z OPŽP s názvem „Sjednocení informační systém ochrany přírody ČR – nástroj podpory hodnocení stavu chráněných území a chráněných druhů (ISOP 2)“. V červenci 2021 byla ukončena veřejná zakázka a byl vybrán externí zhotovitel ISOP 2, firma Asseco Central Europe a.s. (dále Asseco). Práce externího zhotovitele započaly 17. srpna 2021 po nabytí účinnosti smlouvy a vydání stanovení výdajů.

Po úvodním zahajovacím organizačním setkání s Asseco a odbornými garanty za jednotlivé agendy ISOP 2 ze strany AOPK ČR byly naplánovány první konzultační analytické schůzky a harmonogram prací. Byl ustanoven koordinační tým projektu a byly nastaveny komunikační a organizační procesy, aby byl propojen interní a externí realizační tým projektu. Projekt se na přelomu roku nacházel v analytické etapě.

Realizační tým byl rozdělen podle řešených agend do šesti skupin:

1. Web a redakční systém
2. Architektura a integrace
3. Agendy zvláštní ochrany přírody
4. Agendy obecné ochrany přírody
5. Agendy péče o přírodu a krajinu
6. Agendy monitoringu biodiverzity

Od počátku realizace do konce roku proběhlo 51 schůzek, ke každému analytickému interview byl vytvořen návrh zápisu. Zápisy byly průběžně sdíleny v prostředí Sharepoint, kde probíhá připomínkování ze strany AOPK ČR a ze strany zhotovitele. Během jednání bylo vytvořeno celkem 44 analytických diagramů.

Dle harmonogramu proběhlo předání cílové konceptu webu a redakčního systému a předání draftu 2 agendových modu-

lů. Ke konci roku byla již k dispozici testovací podoba nového hlavního webového prostředí AOPK ČR na odpovídající infrastruktuře, která bude v průběhu 1. čtvrtletí roku 2022 postupně naplňována redaktory. Zároveň byla interně zpracována obsahová a grafická nová podoba Portálu ISOP, která je webovým rozhraním, jež umožňuje přistupovat z jednoho místa ke všem informačním zdrojům a aplikacím poskytovaných v rámci ISOP.

Po celý rok byl trvale a bez vážných výpadků zabezpečen chod a aktualizace všech provozovaných aplikací a databází ISOP. Oblíbenost a využitelnost jím poskytovaných dat a služeb v oblasti ochrany přírody dokládá i narůstající počet registrovaných uživatelů (aktuálně již více než 5 300).

Spolupráci s veřejností na plnění ISOP se daří navazovat hlavně v oblasti sledování biodiverzity. Externí badatelé, ale i laická veřejnost již trvale přispívají pomocí mobilní aplikace BioLog, kde bylo za sledovaný rok zapsáno více jak 184 tisíc pozorování fauny a flóry. V loňském roce proběhla také technologická modernizace této webové aplikace. Mnozí samoregistrovaní uživatelé ISOP využívají otevřenosti Nálezové databáze ochrany přírody, kde byla téměř dosažena hranice více 30 milionů evidovaných odborných pozorování fauny a flóry na území celé České republiky. V průběhu roku bylo provedeno více než 352 tisíc uživatelských filtrů do nálezové databáze a přibyl více než jeden milion nálezů. Nálezová databáze tak plní důležitou roli základní báze údajů o rozšíření, ale i stavu poznání pro jednotlivé druhy organismů v rámci celé ČR.

Vedle sledování stavu druhů byla zajištěna podpora pro mapování biotopů v ČR. V průběhu celého roku byla většina vývojových kapacit věnována pro správu a aktualizaci modulů pro evidenci a administraci realizované péče v chráněných územích ve správě AOPK ČR.

Pro období 2021 byl implementován inovovaný číselník činností s integrovanými náklady obvyklých opatření (NOO) a daty uloženými strukturovaně v databázi. Pro prohlížení dat byla vybudována webová aplikace, kde lze intuitivně filtrovat jednotlivé verze číselníků, je možné si celý číselník vyexportovat a dále aplikace poskytuje pro interní propojení na další aplikace i strukturované API. Tak mohou všechny další aplikace realizované péče pracovat se stejným číselníkem činností.

V průběhu roku 2021 byla aplikace Intranet AOPK ČR, v níž probíhá administrace spravovaných krajinotvorných programů, technologicky povýšena a spuštěna v prostředí internetu. Aplikace byla upravena tak, aby umožňovala komunikaci s novým prostředím LandMan pro správu mapových zákresů realizovaných opatření. Právě tato aplikace totiž musela být z důvodů software aktualizace přepsána do prostředí desktop a v průběhu roku byl vytvořen a nasazen LandMan 2. Jedná se o desktop aplikaci, která s plnou provázkou na Intranet poskytuje uživatelům funkce pro přesnou specifikaci předmětu plnění objednávek, smluv, dohod nebo žádostí o dotaci. Pro sestavení této specifikace je uživateli k dispozici kalkulačka „obvyklých“ nákladů, která vychází z definovaného číselníku „Náklady obvyklých opatření“. Dále umožňuje uživateli jako další důležitou součást specifikace zadat přesné prostorové vymezení. V neposlední řadě je aplikace po konci editace schopná uživateli plně automaticky vygenerovat výstup v interně standardizované podobě.

Díky plnohodnotnému využívání podnikové licence na geografické informační nástroje od firmy Esri se podařilo vytvořit mnoho dílčích užitečných řešení pro agendy v rámci celou instituce. Za zajímavé řešení jmenujme inovované mobilní formuláře pro monitoring, jež již standardně běží výhradně pomocí specializovaných formulářů s využitím technologie Survey 123 for ArcGIS. Na této technologii byla vytvořena intuitivní formulářová aplikace pro mobilní zařízení ale i pro desktop pro zaevidování nahlášených škod způsobených vlkem přímo v terénu umožňující cílově generovat výstupní report se soupisem vzniklé škody.

V průběhu roku byla rozšířena aplikace GeoReport o nový automatizovaný výstup na základě vzájemné dohodnuté spolupráce se Státním pozemkovým úřadem. Aplikace tak nově poskytuje odpovídající automatizovaný výstup pro agendy georeport pro danou agendu.

5.3 Poskytování informací a dat

Jan Votrubec, Tereza Begić

AOPK ČR je jakožto správní úřad povinným subjektem ve smyslu zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, v platném znění, a zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění. Z toho vyplývá AOPK ČR povinnost poskytovat informace v souladu s těmi to zákony. Většina informací a dat (včetně povinně zveřejňovaných informací) je k dispozici na internetových stránkách, které AOPK ČR provozuje:

- www stránky AOPK ČR – <http://www.nature.cz>
- Digitální registr Ústředního seznamu ochrany přírody – <https://drusop.nature.cz>
- Portál ISOP – <https://portal.nature.cz>
- Informační systém úmluvy o biologické rozmanitosti – <http://chm.nature.cz>
- Soustava Natura 2000 v ČR – <http://www.natura2000.cz>
- Invazní druhy – <http://invaznidruhy.nature.cz>
- Poskytování dat AOPK ČR – <https://data.nature.cz>

Nadto v průběhu roku 2021 AOPK ČR vyřídila 313 individuálních žádostí o informace, z nichž 12 bylo odmítnuto a 1 částečně odmítnuta. V případě nepříslušnosti AOPK ČR k vyřízení žádostí byly tyto žádosti postupovány příslušnému povinnému subjektu k vyřízení. Agentura za rok 2021 eviduje celkem 9 odvolání proti rozhodnutím, vydaným podle těchto zákonů. V roce 2021 nebyly vydány žádné rozsudky soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí AOPK ČR o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace.

V průběhu roku byly poskytnuty statistické výstupy a přehledy o chráněných územích následujícím organizacím v ČR: Český statistický úřad, CENIA, Česká geologická služba. Na úrovni

mezinárodní spolupráce byl v březnu odeslán pravidelný roční reporting do Common Database on Designated Areas, spravované Evropskou agenturou pro životní prostředí, a to včetně geografických dat.

Většina datových sad je nadále poskytována jako otevřená data ke stahování za podmínky dodržení licence „Creative Commons Uvedte původ 4.0“. Data jsou podle přístupnosti rozdělena do dvou skupin: 1. otevřená data (velká většina), 2. data s řízeným přístupem. Pro získání přístupu k vybraným datům z druhé skupiny je nutno se zaregistrovat do informačního systému AOPK ČR, část dat s řízeným přístupem je poskytována na základě žádosti o data a speciální datové sady jsou poskytovány na základě licenční smlouvy.

Již pátým rokem je v provozu webové rozhraní Poskytování dat AOPK ČR na adrese <http://data.nature.cz>, které výrazně zpřehledňuje a pro uživatele přibližuje trvale rozšiřovaný katalog poskytovaných dat z ISOP. Toto rozhraní výraznou měrou zjednodušuje a urychluje poskytování většiny spravovaných prostorových dat pod otevřenou licencí s možností exportu do oblíbených souborových formátů (shapefile a další). V ostatních případech je možné zde podat elektronicky žádost o výdej dat. Poskytována jsou data o stavu přírody v Česku a o její ochraně na národní i mezinárodní úrovni.

Ke konci roku 2021 byla upravena vybraná metadata poskytovaných otevřených geografických dat spravovaná v metainformačním katalogu MICKA (<https://metadata.nature.cz>) a došlo k propojení MICKY s Národním katalogem otevřených dat (NKOD, <https://data.gov.cz>). Na NKOD se v současnosti harvestuje 33 metadataových záznamů otevřených datových sad AOPK ČR.

V roce 2021 byly vyřízeny pouze jednotky oficiálních žádostí o poskytnutí geografických dat mimo AOPK ČR, které nevyžadovaly uzavření licenční smlouvy, jelikož valná většina dat je volně dostupná ke stahování. Bylo uzavřeno 23 licenčních smluv o poskytnutí dat z nálezkové databáze a 5 licenčních smluv bylo uzavřeno s žadateli o data z konsolidované vrstvy ekosystémů. Proběhla také pravidelná předání a výměna dat podle stávajících smluv o spolupráci.

Údaje o území pro zpracování územně analytických podkladů (ÚAP) podle zákona 183/2006 Sb. a jeho prováděcí vyhlášky č. 500/2006 Sb. byly nadále z ústředí AOPK ČR poskytovány prostřednictvím webové aplikace pro výdej údajů o území na adrese <http://uap.nature.cz>. Od března 2020 je touto aplikací v souladu s požadavky novelizované vyhlášky č. 500/2006 Sb. poskytováno pro 12 údajů o území celkem 19 vrstev geografických dat.

AOPK ČR je povinným poskytovatelem vybraných geografických dat stanovených v příloze I a v příloze III směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/2/ES ze dne 14. března 2007 o zřízení Infrastruktury pro prostorové informace v Evropském společenství (INSPIRE). Konkrétně se jedná o data pro témata I.9. Chráněná území, III.17. Bioregiony, III.18. Stanoviště a biotopy a III.19. Rozložení druhů. Data zpracovaná v souladu se směrnicí INSPIRE byla aktualizována podle stanoveného harmonogramu a zpřístupňována na stránce AOPK ČR – INSPIRE na adrese <http://webgis.nature.cz/inspire>. V prosinci 2021 byla dokončena harmonizace dat o biogeografickém členění ČR, která jsou součástí tématu III.17. ■

PRACUJEME PRO PŘÍRODU CHRÁNIT ZNAMENÁ PEČOVAT

CO

?

Naučte se v tomto zajímavém místě. Dostáváte se. Přesně před sebou vidíte
vlastní území ochrany přírody. Váš úkol není jen v ochrání přírody, ale i v
ochrání přírody. Váš úkol není jen v ochrání přírody, ale i v ochrání přírody.
Váš úkol není jen v ochrání přírody, ale i v ochrání přírody.

PROČ

?

Pracovníci ochrany přírody v tomto území ochrany přírody
dělají to, co dělají ochrany přírody. Váš úkol není jen v ochrání přírody,
ale i v ochrání přírody. Váš úkol není jen v ochrání přírody, ale i v ochrání přírody.
Váš úkol není jen v ochrání přírody, ale i v ochrání přírody.

KDO

?

Či jiné organizace ochrany přírody. Váš úkol není jen v ochrání přírody,
ale i v ochrání přírody. Váš úkol není jen v ochrání přírody, ale i v ochrání přírody.
Váš úkol není jen v ochrání přírody, ale i v ochrání přírody.

Agencia ochrany přírody, A. Křížová, 28. listopadu, 100 00, Praha 10, ČR
www.praha10.cz

Agencia ochrany přírody, A. Křížová, 28. listopadu, 100 00, Praha 10, ČR
www.praha10.cz

Agencia ochrany přírody, A. Křížová, 28. listopadu, 100 00, Praha 10, ČR
www.praha10.cz

Instalace informační tabule v EVL Jizerskohorské smrčiny, foto Šárka Mazánková

6. Práce s veřejností | Tomáš Růžička

AOPK ČR chce posílit zájem lidí o ochranu přírody a krajiny a také ukázat, jak AOPK ČR o naši přírodu pečuje. Komunikuje proto s médií, pořádá konference a semináře pro odbornou veřejnost, vydává nejrůznější typy publikací a časopis Ochrana přírody, přímo v terénu pak využívá informační tabule a stezky a ve spolupráci s partnery naplňuje ambiciózní program Dům přírody.

Priority v této oblasti stanoví Strategie práce s veřejností AOPK ČR pro roky 2018–2023, priority na jednotlivé roky vymezují akční plány. Stejně jako v roce předchozím byly některé aktivity omezeny kvůli pandemií.

6.1 Média

Karolína Šulová

Jedním z komunikačních nástrojů jsou internetové stránky. Doména www.nature.cz, která slouží jako hlavní zdroj informací o činnosti AOPK ČR, zaznamenala 483 453 návštěv, o 22 % více než v roce předchozím. Nejvíce denních návštěv bylo 22. listopadu, což může souviset s medializovaným nelegálním vztyčením kříže na vrchu Vozka v CHKO Jeseníky, následuje 3. 12., kdy byl nalezen mrtvý vlk u obce Řípec. Nárůst návštěvnosti zaznamenaly téměř všechny domény, které AOPK ČR provozuje (například standardy péče o přírodu a krajinu o 38 %, časopis Ochrana přírody o 17 %, invazní druhy o 16 %, návrat vlků o 13 %, záchranné programy o 12 %, Domy přírody o 8 % s největší návštěvností v létě). Pokles o 19 % byl u stránek o soutoku Moravy a Dyje, mírně klesla návštěvnost webu CHKO Pálava, který je ale stále s více než 40 000 přístupy nejnavštěvovanějším webem chráněné krajinné oblasti. Pokles návštěvnosti webu CHKO Pálava může souviset s tím, že CHKO Pálava umisťovala pozvánky na akce či fotografie především na svůj facebookový profil. Největší meziroční nárůst návštěvnosti zaznamenaly weby CHKO Blanský les (48 %) a České středohoří (27 %). O dalších specializovaných stránkách více v kapitole 5. Na podzim roku 2021 také začala s vysoutěženou firmou příprava nových webů AOPK ČR (nová struktura a podoba hlavního webu i webů CHKO a webu invazní druhy), které budou plně responzivní. Spuštěny by měly být v létě roku 2022. Novou podobu bude mít také web věnovaný finálním nástrojům (dotační web), jeho realizace bude probíhat v rámci další etapy projektu ISOP2.

Pro veřejnost atraktivní informace jsou zveřejňovány formou aktualit na hlavním webu www.nature.cz. To doplňuje profil AOPK ČR na facebooku, kde se každý všední den objevuje jeden příspěvek. V roce 2021 vzrostl nejen počet fanoušků profilu, ale především dosah příspěvků, který vypovídá nejen o jejich kvalitě, ale také o responzivité a aktivitě základny followerů. Největší zájem je o fotografie a grafiky, jejich průměrný dosah je 5 700 lidí. Některá regionální pracoviště provozují vlastní profily, které jsou mnohdy vyhledávaným informačním zdrojem – například profil CHKO Jeseníky či Pálava. Na insta-

gramový účet AOPK ČR je jednou týdně umístěna fotografie z kalendáře AOPK ČR s popisem. A především na nábor nových kolegů je zaměřen profil na sociální síti LinkedIn.

Ústředí AOPK ČR vydalo více než 50 tiskových zpráv, které se věnovaly celé škále nejrůznějších aspektů činnosti AOPK ČR, od záchranných programů až po managementová opatření. Velký mediální ohlas mělo vyhlášení části NPR Jizerskohorské bučiny první přírodní lokalitou světového dědictví UNESCO v České republice a dále zprávy o velkých šelmách a záchranných programech. Některá regionální pracoviště jsou v kontaktu s médií velmi aktivní – například RP Správa CHKO Český les pravidelně vydává tiskové zprávy o přírodních zajímavostech, které jsou zejména regionálními médii kompletně přebírány. Od září vychází každý pátek v Lidových novinách krátký článek o některém z ohrožených druhů od autorů z AOPK ČR. Pravidelnou rubriku zaměřenou především na přírodní zajímavosti s tipy na výlet má AOPK ČR v turistickém magazínu KAM po Česku.

6.2 Publikační činnost

Květa Černošková

AOPK ČR každoročně přináší čtenářům řadu odborných i popularizačních materiálů. Vydává publikace odborné, metodické i osvětové. Část publikací také prodává, všechny jsou uvedeny na webových stránkách, většina volně ke stažení.

Mezi hlavní periodika AOPK ČR patří především dvouměsíčník Ochrana přírody, k tradičním titulům pak sborník Příroda a vyhledávanými tituly jsou publikace z metodické řady s doporučenými postupy pro ostatní orgány ochrany přírody, veřejnou správu, dodavatele ochrany přírody a krajiny, hospodáře a uživatele krajiny.

6.2.1 Časopis Ochrana přírody

Časopis Ochrana přírody vychází v tištěné podobě již od roku 1946. Jedná se o odborný časopis, který se zabývá problematikou ochrany přírody a krajiny v nejširších souvislostech. Je určen především profesionálním pracovníkům ochrany přírody a vědecko-výzkumných institucí, dále zájemcům z řad nestátních neziskových organizací, pedagogickým pracovníkům a všem, kteří se o přírodu zajímají. Spoluvydavatelem je Správa jeskyní ČR a správy všech čtyř tuzemských národních parků.

V roce 2021 vyšlo šest pravidelných čísel časopisu a rovněž jedno speciální v angličtině. Tvoří je překlady článků z předchozího ročníku, které by mohly být zajímavé pro zahraniční čtenáře. Časopis lze bezplatně sledovat na webových stránkách www.casopis.ochranaprirody.cz, které v roce 2021 zaznamenaly více než 151 000 návštěv.

6.2.2 Sborník Příroda

AOPK ČR vydává od roku 1994 i další periodikum, recenzovaný odborný časopis pro ochranu přírody a krajiny pod názvem Sborník Příroda. Sborník publikuje původní odborné práce v oboru ochrana přírody a krajiny se zaměřením na území České republiky, respektive střední Evropy. V roce 2021 vyšlo číslo 43: Měkkýši Blanského lesa ve vztahu k půdě a vegetaci.

6.2.3 Regionální odborná a popularizační periodika

Více než polovina regionálních pracovišť AOPK ČR vydává sama, nebo ve spolupráci s místním partnerem regionální periodikum. Jde například o Zpravodaj CHKO Beskydy, Bílé/Biele Karpaty, Český les: příroda a historie, Krkonoše a Jizerské hory, Arnika, přírodou a historií Karlovarského kraje, Jeseníky – Rychlebské hory, Upolín, Poodří či Pod Bláníkem.

Tradičním titulem je Bohemia Centralis, nově jde o číslo 37.

6.2.4 Samostatné publikace

V metodické řadě v roce 2021 vyšla například aktualizovaná metodika Invazní nepůvodní druhy s významným dopadem na EU, která vhodně doplňuje novelu zákona, metodika Ochrana biotopu vybraných zvláště chráněných druhů v územním plánování, metodika Osvědčené komunikační postupy v ochraně přírody, nebo aktualizovaná metodika Oceňování dřevin rostoucích mimo les (viz kapitola 3.1).

Byly vydány nové informační letáky Orel mořský, NPR Králický Sněžník, Houby CHKO Žďárské vrchy, Sysel obecný, a další, jako třeba pět nových letáků pro domy přírody a informační střediska.

6.3 Akce pro veřejnost

Květa Černošlávková

Obdobně jako rok předchozí byl i rok 2021 stále velmi ovlivněn pandemií koronaviru. Mnohé tradiční akce nemohly být uskutečněny ve své původní formě. Přesto se ale podařilo pro veřejnost zorganizovat 215 akcí, kterých se zúčastnilo kolem 18 000 lidí. Tradičně k nejoblíbenějším patří Evropská noc pro netopýry, Vítání ptačího zpěvu a regionální akce, jako jsou například Slavnosti pastvin v CHKO České středohoří či Den Českého lesa. V chráněných krajinných oblastech, kde jsou domy přírody a informační střediska, probíhají akce ve spolupráci s jejich provozovateli.

Rok 2021 byl Mezinárodním rokem jeskyní a krasu. Při té příležitosti AOPK ČR pořádala nebo se podílela ve spolupráci s partnery na uspořádání řady výstav, proběhly přednášky,

oproti jiným letům byl pro veřejnost zdvojnásoben počet návštěv nezpřístupněných jeskyní s průvodcem.

6.4 Odborné konference a semináře

Květa Černošlávková

AOPK ČR každoročně pořádá i větší akce pro odbornou veřejnost, jako jsou konference a semináře. V roce 2021 proběhlo hned několik významných konferencí: ve spolupráci s ČZU tradiční celostátní konference k vybraným otázkám praktické ochrany přírody (7. ročník) se zaměřením na zadržení vody v krajině (viz [box 33](#), [box 38](#)). Dále proběhla odložená konference k 50. výročí vzniku chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy s názvem Proměny krajiny Žďárských vrchů se slavnostním zahájením v Senátu (viz [box 34](#)). Konference k 50. výročí vzniku chráněné krajinné oblasti Orlické hory se uskutečnila pod názvem Příroda a lidé Orlických hor.

Správa jeskyní ČR ve spolupráci s AOPK ČR, Českou geologickou službou a Českou speleologickou společností uspořádala v Moravském krasu odbornou konferenci s názvem „Kras, jeskyně a lidé“.

6.5 Knihovna AOPK ČR

Karolína Šůlová

Veřejnosti přístupná odborná knihovna AOPK ČR evidovala k 31. prosinci 2021 13 902 svazků monografií, 5617 svazků časopisů, 3 913 výzkumných zpráv, 161 norem, 36 vysokoškolských prací, 754 cestovních zpráv, 390 kartografických zpráv, 47 separátů, 143 audiovizuálních dokumentů a 252 svazků beletrie. Celkový stav knihovního fondu činí 52 968 KJ (knihovních jednotek). V roce 2021 docházelo do knihovny 152 titulů periodik.

V roce 2021 byly do knihovního katalogu zaevidovány všechny tituly časopisů, které dosud nebyly v počítačové evidenci. Ve fondu knihovny AOPK ČR se k 31. 12. 2021 celkem nacházelo 646 titulů periodik.

V roce 2021 byla zahájena revize knihovního fondu, která má podle zákona proběhnout jednou za pět let. Dokončena bude na jaře roku 2022.

6.6 Návštěvnická infrastruktura

AOPK ČR v chráněných územích, která spravuje, zabezpečuje je značení, informační panely a také v neposlední řadě také

usměrňuje pohyb návštěvníků například pomocí povelových chodníků, žebříků či úpravou cest. Součástí těchto aktivit je i program Dům přírody. V roce 2020 byly vytvořeny animované spoty, které návštěvníky upozorňují, jak se v přírodě chovat ohleduplně. V roce 2021 získaly cenu na veletrhu cestovního ruchu Turistpropag. K tématu [boxy 35 a 36](#).

6.6.1 Značení chráněných území

Ondřej Vítek

AOPK ČR provádí vymezení a označení chráněných území v terénu. Značení se provádí jednak tabulemi (zpravidla umístěnými na dřevěných hraničnicích), jednak pruhovým značením (nejčastěji na stromech, případně dřevěných kůlech apod.). V roce 2021 bylo opraveno a nově umístěno 858 kusů tabulí. Část tvořily tabule pro nově vyhlášená ZCHÚ a památné stromy, významná část tabulí však představuje náhradu za tabule zničené či odcizené vandaly v terénu. Další 14 tabulí posloužilo k obnově označení Biosférické rezervace Třeboňsko a na žádoucí chování návštěvníků nově upozorňuje také 192 piktogramů. Všechny uvedené tabule jsou vyrobeny tradičně jako smaltované a AOPK ČR za ně zaplatila 309 529 Kč.

6.6.2 Naučné stezky a informační panely

Karolína Šulová

AOPK ČR má ve své správě několik desítek naučných stezek, které návštěvníky seznamují s nejzajímavějšími fenomény daného území. V roce 2021 přibyla nová naučná stezka Tok v chráněné krajinné oblasti Brdy. Je dlouhá téměř osm kilometrů a seznamuje s nehostinnými životními podmínkami na svahu nejvyššího střeďočeského vrchu Tok (865 m n. m.). Zároveň ukazuje, jak se s nimi vyrovnali zdejší rostlinní a živočišní obyvatelé. Územím spravovaným AOPK ČR prochází dalších 122 stezek jiných zřizovatelů.

Základní informace o MZCHÚ se návštěvníci dozvědí ze standardizovaných informačních panelů a z infotabulek na hraničnicích. Ty se připravují ke každému nově vyhlášenému území ve správě AOPK ČR. V roce 2021 se také začaly připravovat nové panely o chráněných krajinných oblastech, které jsou umístovány v místech, kudy prochází větší množství lidí, například v obcích. Mezi prvními jsou panely o CHKO Třeboňsko,

6.6.3 Program Dům přírody

Lenka Šoltysová

I přes nepříznivý vývoj pandemie se rozrostla síť návštěvnických a informačních středisek v programu Dům přírody. Do sítě se nově připojilo Informační středisko CHKO Český

kras – Svatý Jan pod Skalou a Informační středisko NPR Soos (viz [box 37](#)). V roce 2021 bylo otevřeno na území 15 CHKO a v 1 národní přírodní rezervaci celkem 9 návštěvnických a 10 informačních středisek. Program Dům přírody prošel i náročnou kontrolou Nejvyššího kontrolního úřadu, který neshledal žádná pochybení.

V roce 2021 AOPK ČR přispěla provozovatelům podle smluv o zajištění provozu domů přírody průměrnou částkou 465 tisíc Kč a informačních středisek částkou 150 tisíc Kč z národního programu POPFK v celkové výši 5 067 283 Kč. To při počtu 242 341 platících a neplatících návštěvníků v roce 2021, představuje cca 21 Kč na jednoho návštěvníka a průměrně to pokrývá necelých 20 % z celkových potřebných finančních prostředků na zajištění provozu 19 návštěvnických a informačních středisek. Náklady na provoz objektů, údržbu areálů a expozic včetně ostatních nákladů na zajištění programů v roce 2021 činily 13,2 mil. Kč a 15 mil. Kč byly náklady na mzdy a OON. Návštěvníci přispěli částkou 4,6 mil. Kč, když zaplatili vstupné do expozic, koupili si program a regionální produkty. Aby provozovatelé pokryli všechny nezbytné náklady, tak 8,8 mil. Kč musí zajistit jinou činností, realizací různých projektů ad. Návštěvnická a informační střediska poskytla 183 green jobs, z toho jen 36 lidí bylo zaměstnáno na plný či částečný úvazek a ostatní byli brigádníci vypomáhající střediskům převážně v letních měsících.

Pandemie bohužel pokračovala i v roce 2021 a střediska tak byla až do konce května 2021 zavřená. Návštěvníci však obdobně jako v roce 2020 objevili volně přístupné vnější expozice v Domě přírody Litovelského Pomoraví a v Domě přírody Blaníku. Návštěvnost domů přírody a informačních středisek sice ještě nedosáhla roku 2019, ale stoupla oproti roku 2020 o 13 % a zvýšila se i návštěvnost webových stránek [dumprrody.cz](#) o dalších 8 %. Pro návštěvníky vznikly i virtuální prohlídky tří domů přírody.

V domech přírody a v informačních střediscích se celkem konalo 1 370 akcí. Oproti loňskému roku se podařilo uspořádat 1 048 speciálních programů a komentovaných prohlídek expozic. Druhým nejpočetnějším a nejoblíbenějším produktem jsou celodenní akce, kterých bylo 92, v oblibě zůstávají tradiční exkurze, přednášky, semináře a krátkodobé výstavy (viz [tab. 16 a graf 7](#)).

V roce 2021 investoři zahájili stavební práce na 3 dalších domech přírody – Domu přírody Českého krasu v Koněprusích, Domu přírody Brd v lokalitě Tři trubky a Domu přírody Bílých Karpat ve Veselí nad Moravou.

Realizace Domu přírody Žďárských vrchů v roce 2021 získala tři významná ocenění v Kraji Vysočina. V anketě Zlatá jeřabina v kategorii Péče o kulturní dědictví se umístil na 3. místě. Další dvě ceny získal v 19. ročníku přehlídky stavebních realizací, kterou pořádá Spolek Stavba Vysočiny ve spolupráci se Svazem podnikatelů ve stavebnictví, Českou komorou autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě a Krajem Vysočina. Za zdařilou rekonstrukci památkově chráněného statku ve vesnické památkové rezervaci Krátká u Sněžného dostal Cenu hejtmana Kraje Vysočina a Cenu veřejnosti na základě sms hlasování.

Konference vybraným otázkám praktické ochrany přírody

Květa Černošlávková

Od roku 2015 AOPK ČR připravuje pro odbornou veřejnost ve spolupráci s Českou zemědělskou univerzitou konference k vybraným otázkám praktické ochrany přírody. První ročník byl zaměřen obecně na vybrané problémy ochrany přírody a krajiny a možnosti nápravy s využitím evropských a národních dotačních programů. Další ročníky se již více specializovaly na konkrétní oblasti. Konferencí se účastní zejména zájemci z řad studentů, vědců, veřejné správy či nestátních organizací. Již tradičně se na tu předává také Cena AOPK ČR za počin a celoživotní práci pro ochranu přírody.

Pestrý program konference sledovalo přímo 200–220 osob, které se mohly zapojit do diskuzí. Další účastníci sledovali přenos přes facebook – nejvyšší počet současně sledujících tam byl 88, průměr během celé konference byl 55 sledujících. I na základě zpětné vazby formou dotazníkového webového formuláře bylo potvrzeno, že konference splnila očekávání posluchačů, technická i obsahová stránka byla hodnocena velmi dobře a v námětech na další možná vybraná témata praktické ochrany přírody se sešlo mnoho zajímavých podnětů a tipů.

1

V roce 2021 proběhlo 7. setkání s názvem Jak zadržet vodu v krajině. Vzhledem k celosvětové pandemii covidu-19 se sedmý ročník konference uskutečnil virtuálně, pouze v on-line prostředí. Na základě zkušenosti s online přenosem a oslovením širšího spektra posluchačů, kteří by jinak o osobní účasti v Praze neuvažovali, bylo rozhodnuto vést i další ročníky hybridně: jak s možností osobní účasti, tak i online.

2

Přehled témat společných konferencí AOPK ČR a ČZU:

1. Vybrané problémy ochrany přírody a krajiny a možnosti nápravy s využitím evropských a národních dotačních programů (2015)
2. Pastva v chráněných územích (2016)
3. Význam lesů s vysokou ekologickou stabilitou v krajině (2017)
4. Fragmentace krajiny (2018)
5. Ochrana ohrožených druhů v praxi (2019)
6. Urbanizace krajiny a nástroje k jejímu usměrňování (2020)
7. Jak zadržet vodu v krajině (2021)

■

1. Konferenci zahajují představitelé AOPK ČR a ČZU (na snímku František Pelc a Vladimír Bejček).

2. Konferenční sál bývá v necovidových časech plně obsazen.

Obě foto Tom Jůnek

Padesátka CHKO Žďárské vrchy

Václav Hlaváč, Tomáš Růžička

Oslavy 50. výročí vzniku CHKO Žďárské vrchy probíhaly v roce 2020, vlivem pandemie musely být ale některé akce odloženy na rok 2021.

Výstava k 50. výročí vzniku CHKO Žďárské vrchy: Proměny krajiny CHKO Žďárské vrchy

U příležitosti 50. výročí vyhlášení CHKO Žďárské vrchy uspořádala Horácká galerie v Novém Městě na Moravě ve spolupráci s AOPK ČR výstavu Proměny krajiny CHKO Žďárské vrchy. Věnovala se hodnocení změn krajiny se zaměřením na flóru s využitím starých fotografií (většinou pohlednic). Na výstavě tak mohli návštěvníci porovnat více než tři desítky historických fotografií se snímky dnešního stavu. Fotografie jsou doprovázeny komentářem, mapou daných míst a popisem důležitých detailů. V Horácké galerii byla výstava umístěna od prosince 2020 do března 2021 (více o výstavě zde:

<https://www.horackagalerie.cz/fotogalerie/chko-v-promena-ch-casu>).

1

Konference 50 let CHKO Žďárské vrchy: Proměny krajiny Žďárských vrchů

CHKO Žďárské vrchy byla vyhlášena v roce 1970, konference k jejímu 50. výročí byla tedy plánována na říjen 2020. Pandemie však plány narušila a konferenci bylo nutné přeložit až na rok 2021. Záštitu přijali předseda Senátu Miloš Vystrčil a senátor Jan Tecl, udělila jí také Česká komise pro UNESCO.

Slavnostní zahájení konference proběhlo v pondělí 20. 9. 2021 v prostorách Hlavního sálu Senátu PČR. Prvním řečníkem byl předseda Senátu Miloš Vystrčil, dalšími pak náměstek ministra životního prostředí Vladimír Dolejský, Constantin Kinský a ředitel AOPK ČR František Pelc. Václav Hlaváč, ředitel regionálního pracoviště AOPK ČR, Správa CHKO Žďárské vrchy shrnul 50 let ochrany přírody ve Žďárských vrších.

Odborná část konference se konala v hotelu Medlov nedaleko Fryšavy pod Žákovou horou 21.–22. 9. 2021. První den dopoledne proběhly zahajovací přednášky, odpoledne pak exkurze a panelová diskuse. Druhý den byl věnován třem blokům odborných přednášek: 1. *Věda a výzkum v CHKO*, 2. *Současná péče o přírodu a krajinu* 3. *Plány a vize*

I ve složitém období covidových omezení se odborné části konference zúčastnilo přes 100 účastníků. Byla nejen příležitostí pro setkání kolegů, ale přispěla také k připomenutí významu ochrany přírody i u neochranářské veřejnosti. ■

2

3

1. Konferenci zahájil předseda Senátu PČR Miloš Vystrčil.
2. Nejcennější místa Žďárských vrchů jsou součástí 50 maloplošných chráněných území.
3. Účastníci konference na terénní exkurzi.

Všechna foto Květa Černohlávková

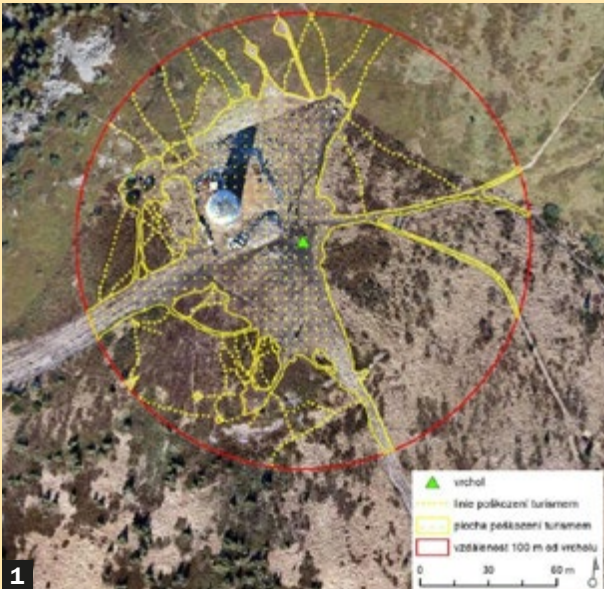

Co s turisty na Králickém Sněžníku?

Pavel Jurka

Třetí nejvyšší pohoří a zároveň jedno ze tří subalpínských primárních bezlesí v ČR, Králický Sněžník, je v národních systémech ochrany přírody začleněno na české straně do NPR Králický Sněžník a na polské straně pak do Rezerwatu przyrody Śnieżnik Kłodzki a Śnieżnicki Park Krajobrazowy. Na obou stranách hranice jde o území zařazené do soustavy Natura 2000.

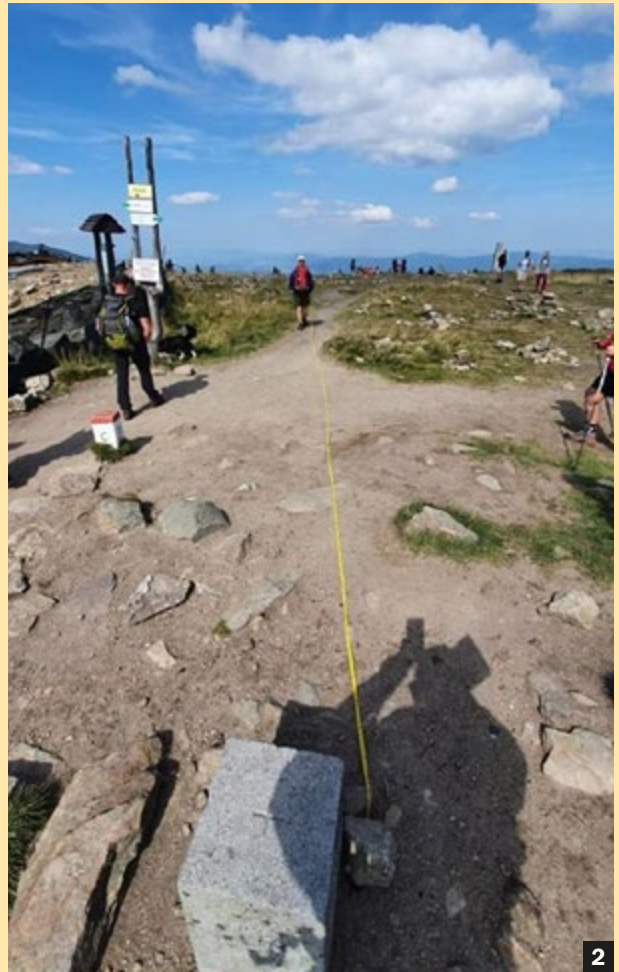
Rostoucí návštěvnost v oblasti Králického Sněžníku podnítila potřebu navrhnout opatření vedoucí ke zmírnění negativních dopadů a připravit management přírodního prostředí na podporu biodiverzity.

1

AOPK ČR v roce 2021 zadala týmu externích odborníků zpracování studie „Zhodnocení stavu NPR, EVL a PO Králický Sněžník ve vztahu k turistické infrastruktuře v okolí a stanovení limitů jejího dalšího rozvoje“, jejíž závěry slouží mimo jiné jako část podkladů pro připravovaný plán péče o NPR Králický Sněžník, úpravu a plánování údržby návštěvnické infrastruktury, tvorbu koncepce práce s návštěvnickou veřejností, dále přípravu projektu financovaného z OPŽP, plánování služeb strážce přírody a jiné. Důležitou roli hraje tato studie i při jednáních s polskou stranou.

Proběhlo zmapování stávající turistické infrastruktury v NPR Králický Sněžník, analýza stávající zátěže turismem a distribuce návštěvnosti v území pomocí dotazníkového šetření v terénu a využití dat z automatických sčítačů. Byl vytvořen model návštěvnosti na území NPR/EVL. Kromě prostorové analýzy aktuálního stavu poškození vrcholových partií NPR

2

byly použity letecké snímky a doplňkově terénní mapování. Pro potřeby analýzy limitů rekreačního využití území byly vymezeny vybrané předměty ochrany zranitelné turismem, zjištěn jejich aktuální stav a možné ohrožení do budoucna. Proběhlo také vymezení jednotlivých částí území NPR s různou zranitelností či únosností ve vztahu k turismu a vyhodnocení možných kumulativních vlivů s významnými aktivitami rozvoje turismu v bezprostředním okolí NPR. Na základě předchozích zjištění byly stanoveny limity pro rozvoj cestovního ruchu, resp. indikátory pro sledování stavu území, a zpracován návrh hlavních opatření ve vztahu k návštěvnosti.

Jedním z nejzřetelnějších poznatků studie je rozsah eroze a poškození půdních tvarů způsobené intenzivním sešlapem v okolí vrcholu Králického Sněžníku. Silné poškození či významná destrukce subalpínských vyfoukávaných trávničků ve vrcholových partiích Králického Sněžníku činí téměř 1 ha, tedy až 29 % zkoumané plochy. Tato zjištění jsou podkladem návrhů opatření pro usměrnění turistické návštěvnosti. ■

1. Analýza plošného poškození sešlapem na základě leteckého snímku a doplňkového terénního mapování
2. Ukázka metodiky vyznačování transektu vedoucího z vrcholu Králického Sněžníku, foto Pavel Jurka

Cestovní ruch v labském údolí

Michal Forejt

Vodní toky představují trvalý cíl lidských aktivit. Jednou z nich je též rekreace, jejímž významem pro ekonomický rozvoj území se nezdá argumentuje při úpravě koryt vodních toků, příbřežních území a výstavbě hydrotechnických prvků. Oproti jiným aktivitám se rekreace může zdát být relativně nekonfliktním a neinvazivním zásahem do říční krajiny. Odborné podklady k problematice jsou však prozatím fragmentované. Za účelem vyváženého rozhodování byla proto AOPK ČR zadána studie „Hodnocení potenciálu a absorpční kapacity cestovního ruchu v labském údolí v úseku Hřensko – Litoměřice“ (zpracovatel Přírodovědecká fakulta, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí n. L.), v níž byl v oblasti EVL Porta Bohemica a EVL Labské údolí hodnocen rekreační potenciál a absorpční kapacita říční krajiny.

Cestovní ruch se koncentruje převážně v místech, která mají vhodné přírodní předpoklady (např. skalní města, vodní prvky, rozmanitost krajinného pokryvu), společenské předpoklady (např. hrady, zámky, památkové rezervace, kulturní akce) a dále též realizační předpoklady, tedy připravenost destinace přijmout turisty (zejména doprava, ubytování, stravování, informační centra). Specifickou pozici mají prvky územní ochrany přírody a krajiny, které na jednu stranu zvyšují atraktivitu území, na druhou stranu však jsou jejich přírodní hodnoty limitem přílišného rozvoje. To je právě příklad dolního Labe na českém území, které představuje jednu z nejzachovalejších a krajinnářsky nejrozmanitějších říčních krajin ve střední Evropě. Zároveň se jedná o území, které je dlouhodobě předmětem nejen mediálně známých diskusí

o výstavbě plavebních stupňů, ale též debat o prohrábkách koryta v plavební dráze, výstavbě přístavišť, vývazišť a obecně intenzivnějším využití pro rekreační aktivity.

Z hlediska předpokladů cestovního ruchu zde byla nejlépe hodnocená část obce Hřensko a to zejména díky hustotě turistických stezek, vysokému počtu restauračních zařízení, informačních center a kvalitní dopravní síti, a přírodních předpokladů (vysoká členitost reliéfu, rozmanitý krajinný pokryv, výskyt jeskyní a dalších skalních útvarů). Za Hřenskem nejvyššího potenciálu dosáhly některé části Ústí nad Labem (Podmokly, Střekov) a to díky poměrně vysokému hodnocení společenských předpokladů (regionální značky, pivovary, vinařství, drobné památky) v kombinaci s vysokou mírou realizačních předpokladů reprezentované vysokým počtem restaurací, ubytovacích zařízení či naučných stezek. Přírodní potenciál je v těchto částech obcí spíše nižší. Studie nastiňuje problém vztahu rekreačních aktivit k říční krajině. Tyto vztahy jsou oboustranné a komplexní a mohou vyvolávat pozitivní i negativní zpětné vazby. Hodnocení těchto nezdá se konfliktních vztahů vyžaduje kromě přírodovědného pohledu také rozbor environmentálních a společenských aspektů. ■

Přístaviště Církvice – místo k využívání pro drobná plavidla a přívoz, foto Ondřej Šmíd

Informační středisko národní přírodní rezervace Soos

Lenka Šoltysová

1

V roce 2018 AOPK ČR uzavřela s městem Františkovy Lázně smlouvu o spolupráci v oblasti ekologické výchovy a ochrany životního prostředí na území národní přírodní rezervace Soos a národní přírodní památky Komorní hůrka. V roce 2020 se podařilo uzavřít s městem Františkovy Lázně a Městským muzeem dohodu o spolupráci, kterou všechny smluvní strany deklarovaly zájem na spolupráci při přípravě, realizaci a provozu informačního střediska pro národní přírodní rezervaci Soos. Dohodu se podařilo naplnit 21. 9. 2021, kdy vešla v účinnost již smlouva o zajištění provozu Informačního střediska národní přírodní rezervace Soos mezi AOPK ČR a Městským muzeem Františkovy Lázně. Informační středisko se stalo součástí sítě programu Dům přírody. V roce 2021 bylo středisko označeno jednotlivými prvky programu Dům přírody, byl vybrán průvodce informačním střediskem, vydán leták a pohlednice.

Národní přírodní rezervace Soos byla vyhlášena již v roce 1964 k ochraně geologicky ojedinělého území ležící v Chebské

2

pánvi a v roce 2010 se Soos stal významnou geologickou lokalitou národního geoparku Egeria. Chráněné území je příkladem krajiny, kterou po ukončení těžby rašeliny a křemeliny osídlily specifická mokřadní, slanomilná a reliktní přírodní a přirozená společenstva s pestrou mozaikou slatinišť a rašelinišť, slanisek, ostřicových porostů, rákosin, olšin a rašelinných lesů vázaných na specifické půdní poměry ovlivňované vysokou hladinou značně mineralizované spodní vody. Pro celou oblast jsou charakteristické vývěry podzemních vod společně s výdechy suchého oxidu uhličitého, který proniká podél tektonického zlomu a následně probublává do povrchové vody a bahna a tak se vytvářejí mofety. V rezervaci se nachází více než 200 minerálních pramenů a mofet. Rostlinná společenstva vytvářejí vhodné podmínky pro hnízdění pestré ornitofauny a jsou významnou migrační zastávkou majestátních jeřábů popelavých. Mokřadní louky na východním okraji rezervace jsou domovem hnědáka chrastavcového, jednoho z nejohroženějších evropských motýlů. Mokřady s rákosinami poskytují dobré podmínky pro výskyt naší nejkrásnější žaby rosničky zelené, která se stala symbolem Informačního střediska. ■

3

1. Informační středisko NPR Soos, foto Štěpán Karel Odstrčil
2. Rašelinná olšina, foto Pavel Krása
3. Průvodce informačním střediskem je rosnička zelená. Ilustrace Pavel Procházka

Ceny AOPK ČR udělovány potřetí

Karolína Šůlová

Cena Agentury ochrany přírody a krajiny ČR se v roce 2021 udělovala potřetí, již tradičně na konferenci Vybrané problémy naší přírody a krajiny, kterou AOPK ČR pořádá spolu s Českou zemědělskou univerzitou, Fakultou životního prostředí. Cenu AOPK ČR předával děkan Fakulty životního prostředí ČZU Vladimír Bejček a ředitel AOPK ČR František Pelc. Situaci ovšem komplikovala přísná protiepidemická opatření – fyzicky si před prázdným sálem cenu převzala jen jedna laureátka, další dva ocenění byli připojeni online.

V kategorii Počin Cenu AOPK ČR získalo Povodí Moravy za některé revitalizační a renaturační projekty v povodí řek Morava a Dyje. Na Dyji, na státní hranici, se tři odstavená ramena vrátila řece. Řeka tak získala zpět třetinu délky, o kterou v minulosti přišla. S Dyjí souvisí i další projekt v Novosedlích, kde se na více než 10 ha vytvořil lužní les. Ten bude společně s rozvlněním toku a odstraněním hráze přispívat ke zvýšení zásob vody v krajině a současně ke zlepšení situace za povodně. Významná je i podpora renaturace řeky Moravy u Štěpánova, kdy bylo odstraněno opevnění břehů, a z těžkých balvanů byly vytvořeny prvky, které podporují vývoj řeky.

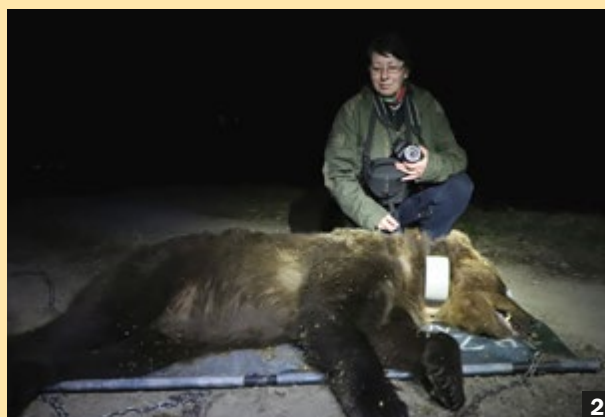
V kategorii Osobnost byly oceněny dvě výjimečné ženy – Jarmila Kubíková a Dana Bartošová. Jarmila Kubíková se mimořádně zasloužila o ochranu přírody v Praze a Středočeském kraji a o výchovu generací univerzitních studentů na katedře botaniky PŘF UK. Obdivuhodné jsou i její pevné občanské postoje a publikační, ediční a organizační činnost. Druhá oceněná, Dana Bartošová, se s neutuchající energií a nasazením celý svůj profesní život věnuje tomu, aby v naší krajině mohly žít velké šelmy.

Cena Agentury ochrany přírody a krajiny ČR se uděluje každoročně na základě doporučení Rady AOPK ČR. ■

1. Jarmila Kubíková při přebírání Ceny AOPK ČR, foto Tomáš Růžička
2. Dana Bartošová svůj profesní život spojila s velkými šelmami. Foto František Jaskula
3. Povodí Dyje, foto archiv AOPK ČR

1

2

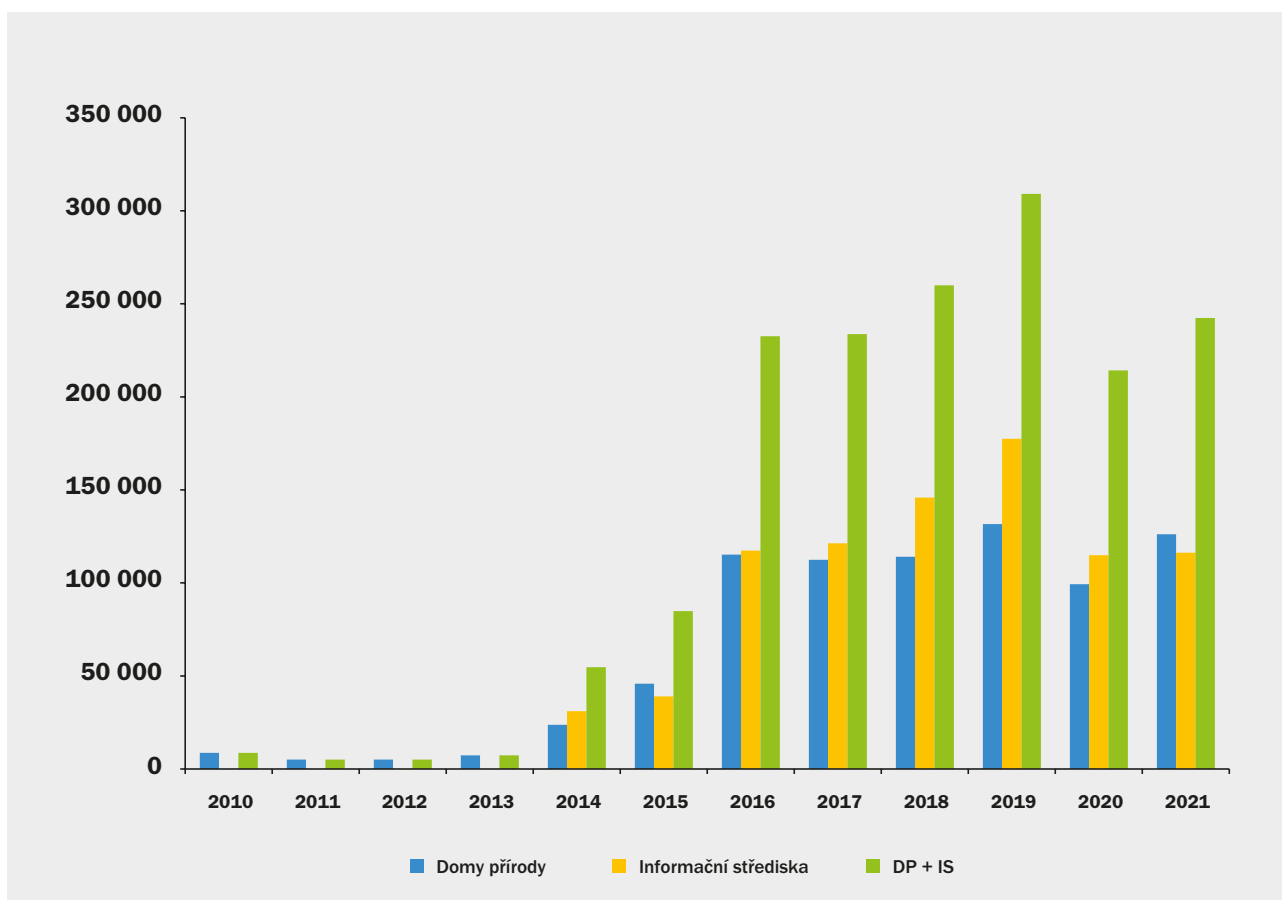

3

Tabulka 16 Akce v Domech přírody a informačních střediscích CHKO v letech 2016-2021

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2016-2021
Počet programů vč. komentovaných prohlídek	1190	1829	1 500	1124	568	1048	7259
Počet celodenních akcí	86	15	60	62	75	92	390
Počet pobytových programů	12	3	14	29	9	23	90
Počet přednášek	76	131	127	91	32	26	483
Počet seminářů	58	22	26	70	13	21	210
Počet exkurzí	175	185	195	160	80	89	884
Počet krátkodobých výstav	23	33	53	33	32	35	209
Počet jiných akcí	0	0	0	173	48	36	257
Celkem	1620	2218	1 975	1742	857	1370	9782

Graf 7 Návštěvnost v Domech přírody a informačních střediscích CHKO v letech 2010-2021

6.7 Stráž přírody

Ondřej Vítek

Stráž přírody je ve správním obvodu AOPK ČR vykonávána především dobrovolnými spolupracovníky. V roce 2021 se podařilo dosáhnout stavu, kdy v každé CHKO je ustanoven alespoň jeden strážce přírody, ať už z řad dobrovolníků nebo zaměstnanců. Strážců ustanovených z řad zaměstnanců je na AOPK ČR celkem 49, to je o 6 více než před rokem. Skvělou zprávou po mnoha letech klesajících čísel je nárůst počtu dobrovolných strážců na 280, což je o 54 více. Méně je ale

zpravodajů (celkem 57, pokles o 5). Na ustanovení se připravuje 62 čekatelů (o 7 více než vloni). Přítomnost ochranářů v terénu je velmi důležitá, přesto míst pro profesionální strážce je v CHKO výrazný nedostatek.

Jednou z činností strážců, i když ne tou hlavní, je ukládání pokut za přestupky příkazy na místě. Takových pokut bylo strážci uloženo celkem 282 v souhrnné výši 271 400 Kč. To představuje pokles počtu, ale přitom nárůst celkové částky. Průměrná výše strážci udělených pokut stoupla téměř o třetinu na 962 Kč. Přesto stále platí, že většinu neúmyslných přestupků naši strážci řeší domluvou. Nejčastěji pokutovaným

přestupkem je trvale vjezd vozidel mimo silnice, v Moravském krasu je vysoký podíl i rozdělování ohně a v Jeseníkách i na Broumovsku vstupů do NPR mimo cesty (v Jeseníkách včetně skialpinismu). Téměř polovina pokut uložených příkazem na místě na celé AOPK ČR připadá právě na strážce přírody. Nejsilnější pravomocí strážců je v případě zjištění rušivé probíhající činnosti její pozastavení na místě (§ 81 odst. 8 ZOPK). Tento nástroj v roce 2021 zaznamenal jediné využití, a to v Českém ráji při nepovolené úpravě terénu.

Celostátní setkání strážců se i přes protiepidemická opatření podařilo zorganizovat v Olešnici v Orlických horách. Účastnilo se ho 56 osob.

6.8 Monitoring návštěvnosti

Ondřej Vítek

AOPK ČR zajišťuje monitoring návštěvnosti ve vybraných lokalitách již řadu let. Od roku 2009 jsou údaje o návštěvnosti získávány převážně metodou automatických sčítačů a jde tedy o počty průchodů zaznamenané na vytipovaných profilech. V roce 2021 probíhal monitoring na 69 profilech. K nim je třeba ještě přičíst 10 měřených míst v různých jeskyních v rámci samostatného projektu OPŽP. Většinou byly měřeny průchody bez rozlišení uživatelských skupin a směrů, některé profily však sledovaly zvláště průjezdy cyklistů nebo aut nebo směry pohybu. Na několika profilech na vodních tocích byl zaznamenáván počet lodí. Na většině profilů běžel monitoring celý rok.

Výsledky ukazují v některých případech značné rozdíly mezi sledovanými lokalitami, a to nejen v počtu zaznamenaných průchodů, ale i v charakteru návštěvnosti v průběhu dne, týdne a roku. To je dáno v první řadě tím, že AOPK ČR sleduje návštěvnost jak u oblíbených turistických cílů, tak naopak i na několika místech, kam je vstup zakázán. Už z loňska je známo, že se na návštěvnosti chráněných území projevila protipandemická opatření. V tom, jak se projevila, byly ale velké rozdíly. Velké nárůsty návštěvnosti zejména v dosahu velkých měst, které byly patrné v roce 2020, se v roce 2021 v takové míře neopakovaly. Hlavním důvodem změn byla mírnější opatření s dostatečnými možnostmi cestování po republice i do zahra-

ničí, přitom ale do určité míry i ještě přetrvávající strach ze zahraničních cest. Například na Křivoklátsku tak byly počty návštěvníků v dubnu a květnu většinou výrazně pod loňskými hodnotami. Naproti tomu v Jizerských horách např. profil Lysé skály zaznamenal nejvyšší počty od začátku měření v roce 2014 v průběhu celého roku. Jesenická Červená hora měla únorovou návštěvnost několikanásobně nad průměrem díky příznivým sněhovým podmínkám. Na Třeboňsku je vedle toho návštěvnost v posledních čtyřech letech prakticky stejná, jako by žádná pandemie ani nebyla. Podrobnější vyhodnocení bude zpracováno po získání zatím chybějících dat z většiny oblastí za poslední čtvrtletí.

Data jsou vkládána do internetové databáze Eco-Visio přímo smluvními dodavateli monitoringu návštěvnosti. Databáze umožňuje i jejich vizualizaci a základní vyhodnocení. Uspadňuje rovněž sdílení dat s externími subjekty. V letošním roce byla data poskytnuta například pro pokračující projekty „Omezování negativních dopadů turismu na ekosystémy prostřednictvím inteligentního softwarového průvodce“ a „Podpora alternativních řešení mobility v environmentálně citlivých oblastech“.

6.9 Koncepce práce s návštěvníckou veřejností v CHKO

Lenka Šoltysová

Koncepce práce s návštěvníckou veřejností (KPNV) postupně vznikají pro všechny CHKO. Cílem je vytvoření interpretačního plánu pro celé území CHKO a stanovení limitů pro cestovní ruch. Jsou také podkladem pro plány péče chráněných krajinných oblastí. K 1. 1. 2021 již bylo schváleno 9 KPNV pro CHKO Beskydy, Bílé Karpaty, Brdy, Broumovsko, Český kras vč. aktualizace, Jizerské hory, Kokořínsko – Máchův kraj, Pálava, Třeboňsko. V roce 2021 byly schváleny další 3 KPNV pro CHKO Český ráj, Žďárské vrchy a Železné hory a pokračují práce na dalších čtyřech pro CHKO Jeseníky, Křivoklátsko, Orlické hory a Moravský kras. ■

Kontrola fotopasti v Arménii, foto Jindřich Chlapek

7. Mezinárodní spolupráce | Jan Plesník

7.1 Mezinárodní závazky

Jan Plesník

Spolupráci AOPK ČR v mezinárodní ochraně přírody a krajiny v roce 2021 stejně jako v roce 2020 do značné míry ovlivnila syndemie nemoci covid-19. V jejím důsledku musela být řada aktivit v této oblasti buď opětovně odložena, nebo zcela zrušena. Aktivitu, vztahující se k naplňování legislativy Evropské unie (směrnice o ptácích, směrnice o stanovištích, nařízení o invazních nepůvodních druzích) nebo k realizaci jejích dotačních programů, podrobně přibližují [kapitoly](#), resp. [podkapitoly 2.1.3, 2.2.3, 3.3.1, 3.3.2 a 4](#).

■ Příprava předsednictví České republiky Radě EU

ČR bude v druhém pololetí roku 2022 předsedat Radě EU. V roce 2021 proto pokračovaly přípravy na CZ PRES 2022 v oblasti biologické rozmanitosti, mezinárodního obchodu s flórou a faunou a regulaci velrybářství, do nichž bude zapojena i AOPK ČR.

■ Evropské tematické středisko biologické rozmanitosti (ETC/BD)

Činnost AOPK ČR se v rámci ETC/BD, konsorcia 11 institucí z 10 zemí ustaveného odbornou institucí EU – Evropskou agenturou životního prostředí (EEA), v roce 2021 zaměřila zejména na revizi databáze ekologických vazeb mezi druhy planě rostoucích rostlin nebo volně žijících živočichů a přírodními stanovišti, přípravu, distribuci a vyhodnocení dotazníku o zvláště chráněných územích v ČR a vypracování rešerše o nakládání s invazními nepůvodními druhy v ČR s příklady dobré praxe a získaných zkušeností.

■ Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD)

AOPK ČR připravila rešerše odborných podkladů pro 24. zasedání Poradního orgánu CBD pro vědecké, technické a technologické záležitosti (SBSTTA-CBD), plánované na březen 2022.

■ Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (Bernská úmluva)

AOPK ČR připravuje odborné podklady pro naplňování závazků vyplývajících z Bernské úmluvy. Pracovník AOPK ČR působil také v roce 2021 v předsednictvu Stálého výboru Bernské úmluvy a současně řídil skupinu specialistů Rady Evropy pro Evropský diplom pro chráněná území.

■ Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (Pařížská úmluva)

V lednu 2020 předložila ČR Středisku světového dědictví Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu (UNESCO) Paříž spolu s podklady dalších jedenácti evropských zemí podrobný návrh na rozšíření stávající lokality světového dědictví „Dlouhověké bukové lesy a pralesy Karpat a dalších oblastí Evropy“ o národní přírodní rezervaci Jizerskohorské

bučiny. Na základě doporučení odborníků z Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN), kteří zmiňovaný unikátní ekosystém globálního významu navštívili v září 2020, schválilo 28. července 2021 44. rozšířené zasedání Výboru pro světové dědictví konané v čínském městě Fu-čou zapsání NPR Jizerskohorské bučiny na prestižní Seznam světového dědictví UNESCO. Jedná se o vůbec první přírodní lokalitu světového dědictví UNESCO v České republice.

■ Program OSN pro životní prostředí (UNEP)

V roce 2021 vyšla publikace „Stav a výhled životního prostředí ve světě (GEO) – Města“, na jejíž přípravě se podílel i pracovník AOPK ČR. Pracovník AOPK ČR obdržel jako spoluautor publikace „Stav a výhled světového životního prostředí“, 6. vydání (GEO-6), uveřejněné UNEP, Cenu PROSE udělenou Sdružením amerických nakladatelů za nejlepší vědeckou práci v oboru Vědy o životním prostředí.

■ Mezivládní platforma pro biodiverzitu a ekosystémové služby (IPBES)

Pracovník AOPK ČR se v červnu 2021 zúčastnil virtuálního 8. zasedání IPBES a recenzoval jím připravované zprávy zabývající se biodiverzitou a obchodem, metodikou oceňování přírody včetně ekosystémových funkcí a služeb a udržitelným využíváním fauny a flóry.

■ Evropské sdružení představitelů institucí ochrany přírody (ENCA)

V roce 2021 se AOPK ČR mj. podílela na vypracování společného odborného stanoviska ENCA k globální transformaci vztahu lidské společnosti k životnímu prostředí.

■ Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN)

Pracovníci AOPK ČR se v září 2021 účastnili VII. světového kongresu ochrany přírody v Marseille, který proběhl virtuálně i přímo na místě.

■ Přímá spolupráce s jinými státy

V březnu 2021 se rozběhl projekt spolupráce s Arménií – viz [box 39](#).

7.2 Vědecký orgán CITES

Silvie Ucová

Vědecký orgán Úmluvy o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES) ČR se také v roce 2021 věnoval především přípravě odborných stanovisek k výjimkám ze zákazu komerčních činností pro druhy zařazené v příloze A v souladu s nařízením Rady (ES) č. 338/97 pro regionální výkonné orgány CITES (krajské úřady a MHMP). Další standardní náplní jeho činnosti zůstávalo prověřování dovozu a vývozu ohrožených druhů chráněných CITES

ze/do třetích zemí do/z České republiky. Dohromady bylo pro tyto dvě agendy CITES zpracováno více než tisíc stanovisek.

Složitější stanoviska pro obchod se třetími zeměmi vyžadovala komunikaci s partnerskými orgány v těchto státech. Častým důvodem k prověřování byly dovozy vzácných druhů plazů (např. rod *Varanus*) z chovatelských zařízení v Indonésii. Dále byly prověřovány např. importy kaloňů škraboškových, kuskusů skvrnitých a živých jedinců mořských korálů opět z Indonésie, scinků šalamounských z Malajsie, želv terek červenohlavých z USA, komb jižních a fenků z JAR, kakađu arových ze Srí Lanky a ploskorepů z Ukrajiny. Naopak při žádostech o vývoz si příslušné konzultace vyžádal především export velkých kočkovitých šelem (tygří a lvi), které měly být vyvezeny z ČR do Japonska, Iráku, Indonésie, Venezuely a Mexika. Předmětem prověřování se stala zejména důvěryhodnost dovážejícího zařízení, aby byl vědecký orgán CITES ČR ujistěn, že exportovaní jedinci nebudou zneužiti pro nelegální obchod s produkty tradičního asijského lékařství.

V roce 2021 uskutečnili pracovníci vědeckého orgánu CITES čtyři odborná šetření, a to jak u chovatelů exotických druhů (arů, amazoňanů a pralesniček), tak v zařízeních s druhy patřícími do přírody České republiky, které jsou zároveň uvedeny v příloze A a obchod s nimi je regulován (sokolovití dravci).

Vědecký orgán CITES zpracovával v roce 2021 na žádost Policie ČR odborné vyjádření: předmětem bylo zhodnocení reprodukčních možností u konkrétní rodičovské skupiny želv zelenavých.

Situace v chovech velkých kočkovitých šelem a jejich přesuny mezi chovateli byly sledovány i v roce 2021. Problematiku chovu těchto druhů již delší dobu řeší členové odborné skupiny AOPK ČR pro CITES. Vzhledem k novele zákona

č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání, zpřísnující podmínky chovu a zakazující rozmnožování velkých kočkovitých šelem, lze očekávat postupné snížení počtu exemplářů držených v soukromých chovech. Členové odborné skupiny dále projednávali např. stanovisko vědeckého orgánu k dovozu trofeje nosorožčího rohu z Namibie, vyžádané lovcem z ČR. Více viz **box 40**.

Bohužel kvůli dlouhodobému personálnímu oslabení Evropské komise v agendě CITES se v roce 2021 nekonalo žádné jednání vědecké prověřovací skupiny (Scientific Review Group, SRG). Uvedená setkání přitom bývají obvykle 4x do roka a zástupci vědeckých orgánů CITES jednotlivých členských zemí EU na nich diskutují a sjednocují přístup především k dovozům ze třetích zemí. V prosinci 2021 se v Bruselu uskutečnilo alespoň neformální setkání členů SRG, jehož se aktivně účastnil i zástupce vědeckého orgánu CITES ČR. V září 2021 proběhla mezinárodní konference k problematice CITES na Slovensku, kterou pořádalo Ministerstvo životního prostředí SR a na které zazněl příspěvek AOPK ČR o soukromém chovu velkých kočkovitých šelem v ČR.

V listopadu 2021 se uskutečnil již 11. ročník semináře CITES, tentokrát s podtitulem Farmové chovy a jejich význam pro ochranu druhů a dalších taxonů. Zmiňované téma je pro ochranu přírody důležité nejen kvůli spektru chovaných druhů. Zásadní roli pro ochranu může sehrát i jeden jediný detail faremního chovu, následného obchodu, ale i preference zákazníků.

Koncem roku 2021 byla připravena nová verze putovní výstavy Tváře úmluvy CITES, která na dvaceti panelech velikosti A2 představuje téma obchodování s ohroženými druhy a je určena pro širokou veřejnost: zájemci o ni získají aktuální informace na webových stránkách AOPK ČR. ■

Astra chlumní v přírodní památce Kamenný vrch u Kurdějova, foto František Jaskula

Posílení ochrany biodiverzity v Arménii

Jindřich Chlapek, David Lacina

Cílem projektu AOPK ČR, podpořeného z tzv. twinningového programu EU, je analýza arménské legislativy a návrh novelizace příslušných zákonů tak, aby obsahovaly základní zásady ochrany přírody uvedené ve směrnici o ptácích a směrnici o stanovištích. Dále jsou to vyhodnocení a návrh zlepšení institucionálního zabezpečení arménské ochrany přírody spolu se zvýšením odborných znalostí jejich pracovníků. Důležitou součástí projektu jsou aktivity směřující ke zvýšení povědomí partnerů a veřejnosti o hodnotě biologické rozmanitosti a jejím významu pro udržitelný rozvoj společnosti.

Projekt byl reálně zahájen počátkem března 2021 a ukončen by měl být před koncem roku 2022. AOPK ČR je jeho hlavním

1

2

3

řešitelem a na realizaci spolupracuje s Finským institutem pro životní prostředí SYKE. Hlavním příjemcem projektových výstupů je arménské ministerstvo životního prostředí. Princip twinningových projektů je postaven na spolupráci krátkodobých expertů v cílové zemi, pandemie Covid-19 však celou situaci hodně ztížila. Ačkoliv se potvrdilo, že videokonference lze v řadě případů úspěšně použít, osobní jednání a fyzická přítomnost na místě je nezastupitelná.

Na podzim 2021 AOPK ČR připravila v ČR týdenní program pro pět zástupců arménské státní ochrany přírody. Účastníci se seznámili s fungováním ochrany přírody u nás. Na tuto cestu a analýzu arménské legislativy navázal potom on-line kulatý stůl se zástupci arménského ministerstva životního prostředí, neziskových organizací a univerzit o potřebných změnách legislativy a institucionálního zajištění ochrany přírody.

Důležitým aspektem při realizaci projektu je komunikace s dalšími partnery přímo v Arménii. Jsou jimi především zástupci nevládního sektoru, který velmi významně, a to i finančně a materiálně, podporuje prostřednictvím zahraničních donorů státní ochranu přírody a dokonce zajišťuje vyhlásování a financování smluvně chráněných území. Za nejvýznamnější podporovatele lze považovat arménské pobočky WWF Kavkaz a Kavkazského fondu pro přírodu (Caucasus Nature Fund) a místní Nadace pro ochranu přírody a kulturního bohatství (FPWC).

Pro rok 2022 se plánuje další studijní pobyt v České republice pro zástupce arménských neziskovek, vědeckých institucí a chráněných území a též několik arménských novinářů. V jednání je přijetí delegace reprezentantů Parlamentu České republiky v arménském Národním shromáždění k tématu zajištění ochrany přírody.

Kritickým problémem ochrany přírody v Arménii se ukazuje být zásadní nedostatek odborných kapacit na všech úrovních. Začarovaný kruh začíná u nízkých platů a vede k malému počtu absolventů odborných biologických či ekologických oborů, z nichž i těch několik málo každoročně mizí v byznysu. V lepším případě nacházejí uplatnění v neziskové sféře, ovšem nikoliv na správách chráněných území či na ministerstvu. Organizační mezistupeň mezi ministerstvem a regionálními správami chráněných území zcela chybí, což nedostatek odbornosti jen prohlubuje.

Více informací o aktivitách projektu na www.biodiversity.am.

1. Nejstarší chráněné území v Arménii Chosrovův les, foto Jindřich Chlapek
2. Horské pastviny v přibližně 2 000 m n.m. s vičencem *Onobrychis cornuta* v polovině května, foto Jindřich Chlapek
3. Koza bezoárová (*Capra aegagrus aegagrus*) obývá v oblasti Kavkazu a jeho podhůří včetně Arménie zalesněné horské biotopy. Foto Vladimír Čech jr.

Mezinárodní obchod s flórou a faunou v ČR, EU a ve světě

Jan Plesník, Silvie Ucová, Barbora Kamniecká, Jakub Makal, Lenka Čolobentíková

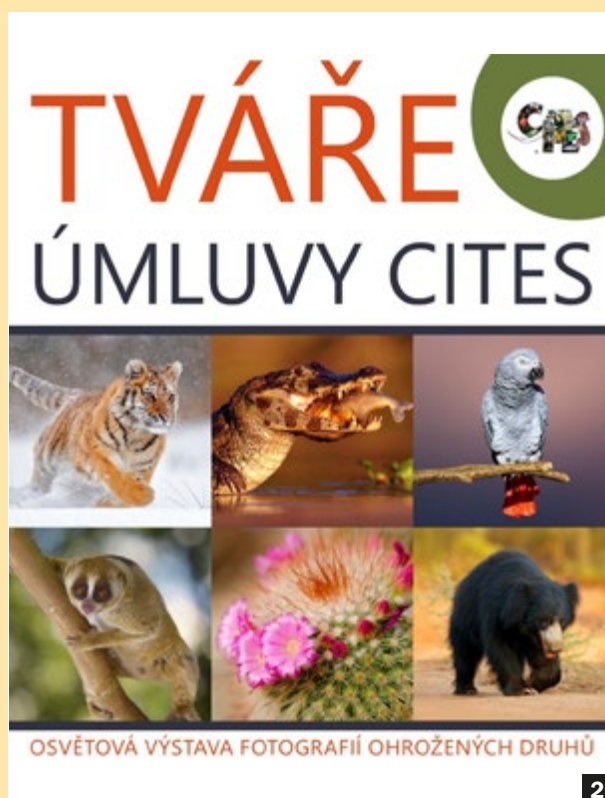
Využívání flóry, fauny a dalších organismů, kupř. hub nebo řas, člověkem je staré jako lidstvo samotné a pro nezanedbatelnou část lidské populace má i v 21. století existenční význam. Nicméně nadměrný, necitlivý, predátorský a často nelegální lov, rybolov či sběr mohou v určitých částech světa nejen ohrožovat potravinovou bezpečnost, ale současně jsou považovány Mezivládní platformou pro biodiverzitu a ekosystémové služby (IPBES) za v globálním měřítku druhý nejvýznamnější činitel úbytku druhů, hned po rozpadu, ničení a ztrátě přírodního nebo alespoň přírodě blízkého prostředí: navíc neohrožuje jen druhy a další taxony, ale i celé ekosystémy a lidská společenství.

Celosvětový nelegální obchod s planě rostoucími rostlinami a volně žijícími živočichy, jejich částmi nebo výrobky z nich dosahuje hodnoty 7–10 miliard USD (154–220 miliard Kč) ročně a může být napojen na organizovaný zločin nebo mezinárodní terorismus. Řadí se totiž mezi pět nejvýznamnějších nepovolených obchodních činností a podle některých názorů představuje po obchodu se zbraněmi a narkotiky třetí nejziskovější obchodování vůbec. Od roku 1975 obchod s uvedenými komoditami reguluje Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (CITES) usilující o to, aby neohrožoval přežití komerčně významné flóry a fauny ve volné přírodě.

V globálním měřítku se z druhů, na něž se vztahuje CITES, nejčastěji obchoduje se savčími a plazími kůžemi, živými primáty, ptáky a korálnatci, orchidejemi včetně jejich kříženců a kaktusy. Evropská unie představuje v mezinárodním obchodu s flórou a faunou významný trh. Živé okrasné rostliny, zejména sněženky, kaktusy, bramboříky a orchideje zůstávají položkami, současně nejvíce vyváženými z EU i nejvíce do ní dováženými: všechny uvedené komodity jsou z velké většiny pěstovány v lidské péči. Ve velkém množství se dovážejí také plazí kůže.

Česká republika hraje v mezinárodním obchodě s flórou a faunou nezanedbatelnou roli. Vděčí za to nejen geografické poloze, ale i vyspělému zemědělství a chovatelství. Mnozí pěstitelé a chovatelé se po roce 1989 stali profesionály a úspěšně pronikli na zahraniční trh. Do ČR se nejčastěji dovážejí plazi, korálnatci a papoušci. Naopak nejčastěji směřují živí ptáci, zejména papoušci a sokolovití dravci, primáty a pralesničky. Celosvětově 4. místo v počtu vyvezených ptáků obsadila právě Česká republika, v letech 2014–2018 bylo exportováno na 200 000 opeřenců. ■

1. Prověřování chovných podmínek, kontrola značení a následný odběr krve pro analýzu DNA u dospělého mláděte největšího druhu papouška na světě – ary hyacintového, foto Jakub Makal
2. Letáček k putovní výstavě AOPK ČR Tváře úmluvy CITES, foto Silvie Ucová
3. V České republice bylo v roce 2021 chováno 638 velkých šelem, z toho 164 v licencovaných zoologických zahradách a plných 484 v privátních chovech: soukromníci vlastní mj. 174 lvů, foto Jan Plesník

---

Křížák obecný v CHKO Žďárské vrchy, foto Lubomír Dajč

8. Hospodaření a provoz | Jan Zohorna

8.1 Rozpočet AOPK ČR

Miloš Benedikt

AOPK ČR hospodařila v roce 2021 podle schváleného a v průběhu roku upraveného rozpočtu podle pravidel stanovených příslušnou legislativou, především zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů v aktuálním znění (viz [graf 10](#), [11](#), [12](#), [13](#)).

AOPK ČR vykázala celkem 176,568 mil. Kč příjmů.

Plánovaný limit příjmů ve výši 9 mil. Kč byl naplněn v částce 11,946 mil. Kč. Hlavní skladbu tvořily zejména příjmy z pronájmu pozemků, poskytování služeb, příjmy z vlastní činnosti a příjmy z prodeje pozemků. Ostatní příjmy představují investiční a neinvestiční transfery od veřejných rozpočtů, Evropské unie a ze zahraničí.

Celkový rozpočet výdajů činil 1,354 036 mld. Kč, čerpání dosáhlo hodnoty 1,103 216 mld. Kč. Čerpání nároků z nespotebovaných výdajů činilo 140,614 mil. Kč a čerpání rezervního fondu dosáhlo výše 10,473 mil. Kč.

Platy zaměstnanců s příslušenstvím činily 427,928 mil. Kč. Náhrady mezd v době nemoci byly ve výši 1,637 mil. Kč.

Provozní a režijní výdaje 14 regionálních pracovišť a ústředí činily 81,340 mil. Kč. Schválený rozpočet provozních výdajů byl současně posílen díky realizaci projektů. Největší podíl výdajů představovaly položky za nájemné, pohonné hmoty,

platby za energie, cestovné, poštovní služby, náklady na opravy, materiálové náklady a další služby.

AOPK ČR měla v roce 2021 v realizační fázi 204 akcí, z nichž bylo 83 akcí v rámci POPFK (Podpora obnovy přirozených funkcí krajiny), dále pak v rámci MaS (majetek státu) bylo 64 akcí. Šestnáct akcí bylo financováno z EU. V rámci ICT bylo celkem 14 akcí, v rámci MTZ (Materiálně technická základna) běžné stavby 22 akcí, MTZ stroje a zařízení 4 akce a zbytek MTZ 1 akce.

Mimo výše uvedeného bylo v roce 2021 realizováno 28 projektů. Z toho 16 projektů bylo hrazeno z Operačního programu Životní prostředí, TP OPŽP, jeden projekt z dotačního titulu Interreg, tři projekty hrazeny z programu LIFE, jeden projekt z programu Twinning, dva projekty z TA ČR, jeden projekt z programu Zahraniční rozvojová spolupráce ČR, další pak z PPK a Natura 2000 (více [tab. 17](#) a [tab. 19](#)).

8.2 Zadávání veřejných zakázek

Pavína Némethová

AOPK ČR během roku 2021 administrovala celkem 187 veřejných zakázek (dále jen „VZ“) v celkovém součtu předpokládaných hodnot 237 919 432,06 Kč bez DPH. Z toho bylo 177 zakázek malého rozsahu tj. mimo režim zákona v celkové

Tabulka 17 Výčet nejdůležitějších položek čerpání AOPK ČR k 31. 12. 2021 (v tis. Kč)

Položka čerpání	Skutečnost	Nároky z nespoteř. výdajů	Rezervní fond	Čerpání celkem
Platy kmenových zaměstnanců v pracovním poměru	23 638	2 698	0	26 381
Platy kmenových státních zaměstnanců	192 488	1 067	0	193 556
Sociální a zdravotní pojistné	72 197	3 137	368	75 702
FKSP	4 275	157	21	4 453
OON	337	1 389	490	2 216
Náhrady mezd v době nemoci	1 336	301	0	1 637
TP OPŽP	27 090	10 036	0	37 126
Újmy	272 900	255	0	273 155
PPK celkem	148 837	2 843	0	151 680
Natura 2000	3 936	4 846	0	8 782
Programové financování	63 954	42 994	0	106 948
Projekty (EU účast)	65 630	52 129	10 459	128 218

Tabulka 18 Veřejné zakázky soutěžené v období 1. 1.–31. 12. 2021

	počet VZ	počet částí tj. soutěžených smluv	předpokládaná hodnota v Kč bez DPH
Celkem soutěžených VZ	187	495	237 919 432,06
z toho nadlimitní VZ	3	-	65 296 709,09
z toho podlimitní VZ	7	16	108 196 637,46
z toho VZMR	177	476	64 426 085,51
z toho přímé zadání	5	-	2 945 900,83
z toho zrušené VZ	36	158	-
z toho nedokončené VZ	11	-	26 815 168,51

předpokládané hodnotě 64,426 085 mil. Kč bez DPH a 10 zakázek soutěžených v rámci zákona v celkové předpokládané hodnotě 173,493346 mil. Kč bez DPH. Z celkového počtu 187 administrovaných zakázek bylo 140 zakázek zadáno, 11 zakázek nebylo do konce roku 2020 ukončeno a 36 jich bylo zrušeno (více [tab. 18](#)).

Celkový objem finančního plnění z vysoutěžených zakázek činil 221,079972 mil. Kč vč. DPH, což představuje 366 uzavřených smluv.

8.3 Personální zajištění

Miloš Benedikt

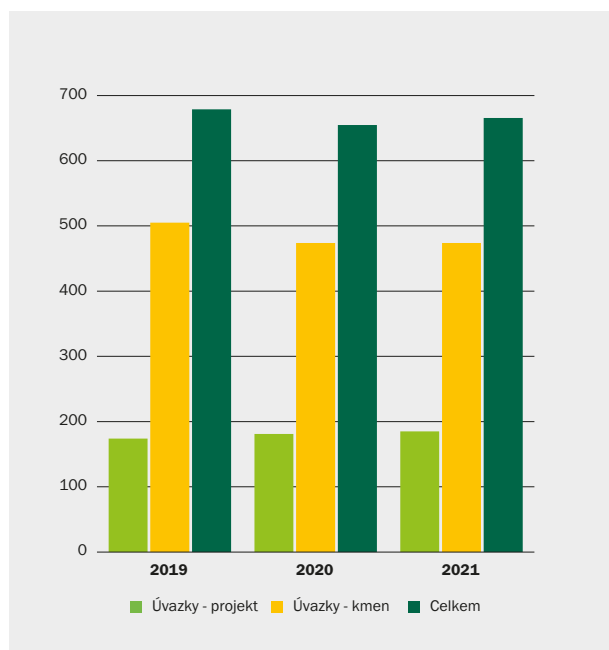
Personální zajištění činností AOPK ČR v roce 2021 vycházelo z limitů stanovených státním rozpočtem pro rok 2021 a systemizací pro rok 2021 schválenou vládou (včetně jejich následných změn v březnu a říjnu 2021). V rozpočtu pro rok 2021

(stav k 1. 10. 2021) bylo pro AOPK ČR schváleno 543,4 přepočtených úvazků služebních míst, toho 127,94 z nich financováno z EU/FM a dále 131,9 přepočtených úvazků pracovních míst, z toho 59,73 z nich financováno z EU/FM. Celkem tedy 675,29 přepočtených úvazků ([graf 8](#)).

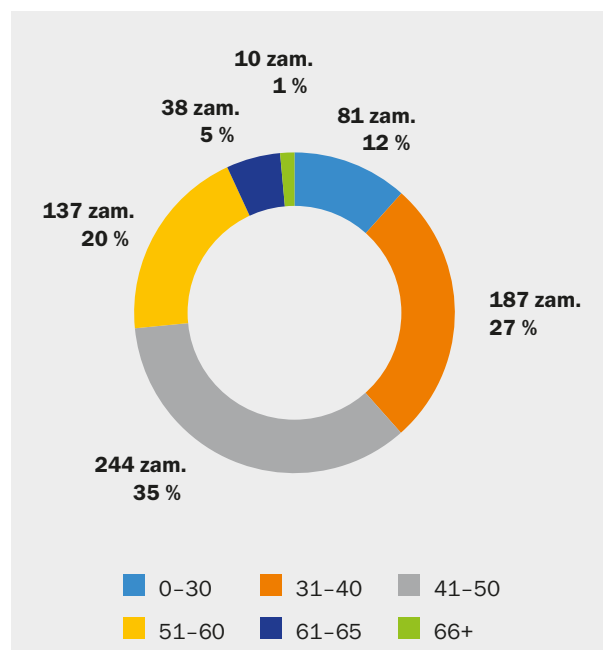
V roce 2021 bylo přijato 59 nových zaměstnanců, z toho 26 do služebního poměru. V roce 2021 odešlo 54 zaměstnanců, o 18 méně než v roce 2020.

Struktura zaměstnanců podle věku ukazuje, že největší podíl tvoří zaměstnanci ve věku 41-50 let, což je 35 % stávajících zaměstnanců AOPK ČR, tedy 244 zaměstnanců. Nejmenší podíl tvoří zaměstnanci ve věkové skupině 66+, pouhé 1 %, tedy 10 zaměstnanců ([graf 9](#)).

Podíl mužů a žen podle je v rámci AOPK ČR obecně vyrovnaný (mírně převažují ženy). Průměrný věk zaměstnanců AOPK ČR je 44 let.

Graf 8 Vývoj počtu kmenových a projektových úvazků 2019–2021

Graf 9 Struktura zaměstnanců AOPK ČR podle věku

8.4 Správa majetku a materiálně-technické zajištění

Dagmar Heřmanová

K 31. 12. 2021 hospodařila AOPK ČR s movitým a nemovitým majetkem státu o celkové hodnotě 2,76 mld. Kč v následujícím členění:

- dlouhodobý majetek (hmotný, nehmotný, revitalizace) – výjma pozemků v celkové hodnotě 1 481 921 413,58 Kč;
- drobný dlouhodobý hmotný i nehmotný majetek (vč. OOPP a zapůjčeného majetku z MŽP/SFŽP) v celkové hodnotě 286 141 441,47 Kč;
- pozemky v celkové hodnotě 993 173 144,82 Kč o celkové výměře 126 704 417 m², celkem 14 996 ks.

V roce 2021 byly vyřazeny a zařazeny pozemky (bezúplatné převody mezi organizačními složkami státu (ÚZSVM) a jinými státními organizacemi, komplexní pozemkové úpravy, obnova katastrálního operátu, výkupy, aj.) následovně:

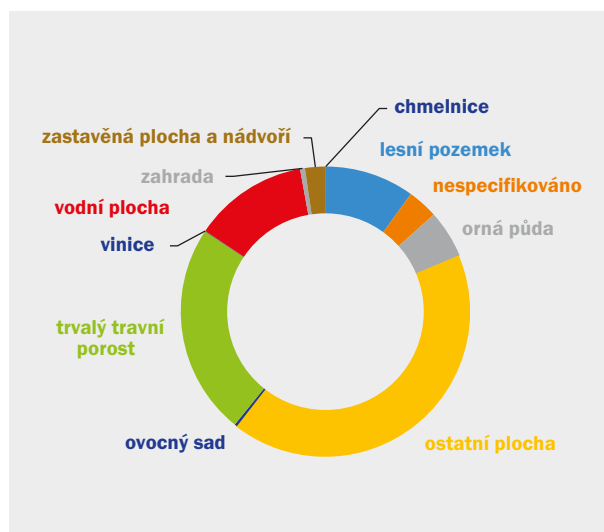
- vyřazení 434 ks, 10 512 516,51 Kč v pořizovacích cenách
- zařazení 301 ks, 20 797 217,43 Kč v pořizovacích cenách

V roce 2021 byl vyřazen majetek (DHM, DDHM, DDNM, OOPP) bezúplatným převodem, likvidací, prodejem a v důsledku škodných událostí o celkové hodnotě 16 134 058,37 Kč. Vyřazený majetek již nesloužil účelu, ke kterému byl pořízen a byl vyhodnocen pro AOPK ČR jako trvale nepotřebný.

V roce 2021 využívala AOPK ČR pro svou činnost celkem 139 služebních vozidel, z toho 108 osobních a 31 terénních. V souladu s plněním jednoho z úkolů Národního programu snižování emisí je při přípravě podkladů pro centrální nákup služebních vozidel kladen důraz na zvýšení podílu „ekologicky přátelských vozidel“ na alternativní pohon. K 31. 12. 2021 byla AOPK ČR příslušná hospodařit se 4 osobními automobily na elektrický pohon a 24 na CNG.

Na základě uzavřené smlouvy č. 03521731 o poskytnutí podpory ze Státního fondu životního prostředí ČR (na období 2017–2021), Národní program Životní prostředí Státního fondu životního prostředí ČR na podporu výkupu pozemků ve zvláště chráněných územích, byly vykoupeny do vlastnictví České republiky, příslušnosti hospodařit s majetkem státu pro AOPK ČR pozemky v ZCHÚ o celkové výměře 348 693 m² v celkové kupní ceně 6 084 508 Kč. Smlouva č. 03521731 byla v plné výši 20 mil. Kč vyčerpána a končí ZVA 03/2022. V roce 2022 pokračuje AOPK ČR ve výkupu pozemků na základě smlouvy č. 08241931 o poskytnutí podpory ze SFŽP ČR ve výši 30 mil. Kč (na období 2020-12/2024, ZVA 03/2025).

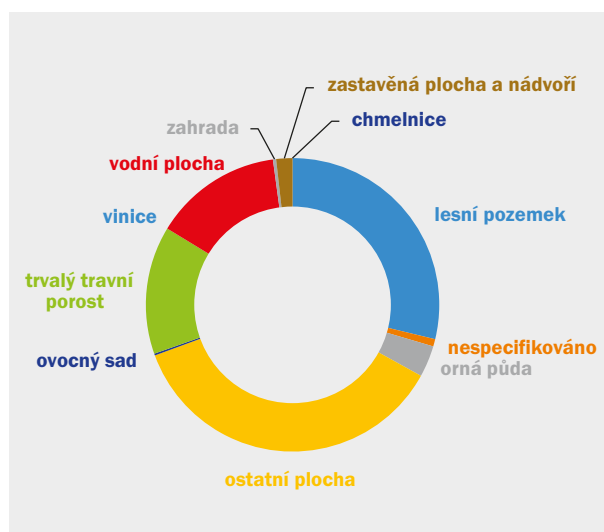
AOPK ČR eviduje a zpracovává 151 výzev k vydání majetku (730 pozemků) církvím a náboženskými společnostmi. Celkem řeší 19 žalob: s Arcibiskupstvím pražským, Benediktinským opatstvím sv. Václava v Broumově, Římskokatolickou farností Lidečko, Římskokatolickou farností Široký Brod, aj. Od listopadu 2021 řeší navíc výzvu Význačné kolegiální kapituly

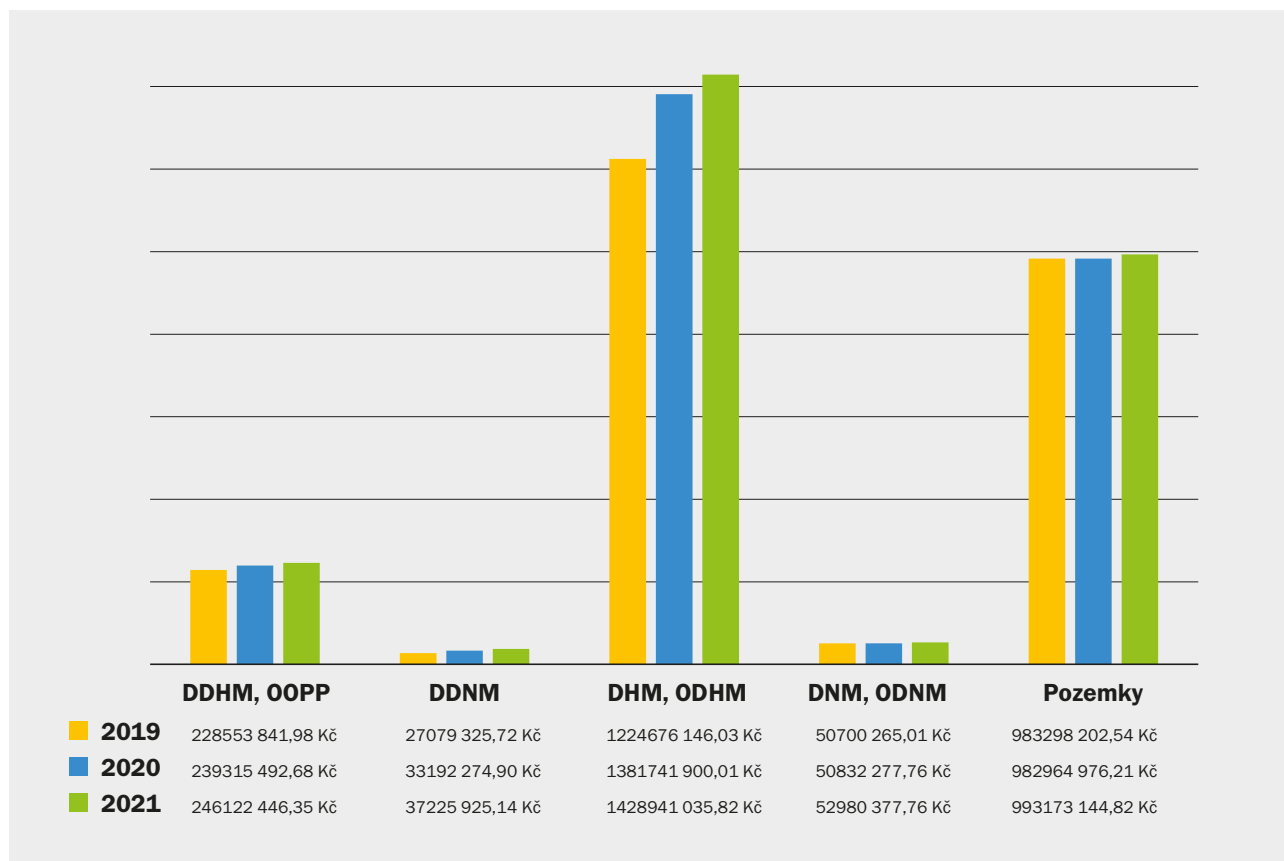
Graf 10 Struktura pozemků AOPK ČR podle počtu

Graf 11 Struktura pozemků AOPK ČR podle výměry

Graf 12 Struktura pozemků AOPK ČR podle hodnoty

Graf 13 Majetek v evidenci AOPK ČR k 31. 12. 2019, 31. 12. 2020 a 31. 12. 2021

u sv. Václava v Mikulově k vydání pozemků v přírodní rezervaci Svatý kopeček, kterou Státní pozemkový úřad AOPK ČR do této doby nepostoupil.

Přiznání k dani z nemovitých věcí na zdaňovací období roku 2021 AOPK ČR podala na 14 krajských finančních úřadů podle výše uvedeného zákona. Celková daň za nemovitosti byla vyměřena finančními úřady ve výši 1 608 150 Kč.

AOPK ČR prověřila pro Ministerstvo životního prostředí a Státní pozemkový úřad 11 215 pozemků podle

ust. § 6 zák. č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a 26 pozemků podle ust. § 8 zák. č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi.

V roce 2021 byly dokončeny zejména tyto akce: Rekonstrukce terénní stanice Šerlich, Oprava fasády a výměna oken – Havlíčkův Brod, Úprava administrativní budovy SCHKO Třeboňsko – II. etapa, Rekonstrukce objektu ve Studénce, Úprava parkovacích ploch, výmalba, úprava elektro – SCHKO Beskydy. ■

Tabulka 19 Přehled projektů AOPK ČR s vyčísleným čerpáním v roce 2021

Název projektu	Zdroj financování	Doba trvání (celé roky)	Celkem za projekt v Kč	Celkem rok 2021 čerpáno v Kč
Zajištění plánovací dokumentace pro vybrané lokality národního významu v České republice	OPŽP 2014–2020	2016–2023	103 005 307	14 252 924
Monitoring a mapování vybraných druhů rostlin a živočichů a inventarizace maloplošných zvláště chráněných území v národně významných územích v České republice	OPŽP 2014–2020	2017–2023	348 437 441,58	52 608 220
Podpora managementového plánování a biodiverzity horských biotopů v oblasti Pradědu	OPŽP 2014–2020	2017–2023	25 130 850	2 531 370
Obnovní management území národního významu na jižní Moravě	OPŽP 2014–2020	2017–2023	27 047 507	5 450 109
Obnovní management pozemků AOPK ČR v EVL, NPP Na požárech	OPŽP 2014–2020	2018–2023	5 767 489	525 987
Obnova rákosin a podmáčených luk jako významného hnízdiště vodních a mokřadních druhů ptáků v Poodří	OPŽP 2014–2020	2019–2023	8 717 799	1 471 075
Ochrana vybraných jeskyní a krasových jevů ve zvláště chráněných územích ČR	OPŽP 2014–2020	2019–2023	24 150 824	5 440 109
Sjednocený informační systém ochrany přírody ČR – nástroj podpory hodnocení stavu chráněných území a chráněných druhů	OPŽP 2014–2020	2019–2023	93 634 660	6 427 855
Studie NPR Lednické rybníky	OPŽP 2014–2020	2019–2023	5 962 827	1 766 589
Management kleče (Pinus mugo Turra) v NPR Praděd a PR Břidličná a podpora managementového plánování a druhové rozmanitosti lesních ekosystémů v NPR Králický Sněžník	OPŽP 2014–2020	2020–2023	28 184 462	8 965 231
Plán ÚSES v CHKO	OPŽP 2014–2020	2020–2023	35 527 998	1 995 544
Odstranění nežádoucích objektů v ZCHÚ v péči AOPK ČR	OPŽP 2014–2020	2020–2022	26 822 482	19 839 075
Posílení ochrany biodiverzity v Arménii a její udržitelné využívání v souladu s evropskými standardy	Twinning	2020–2022	25 849 726	6 539 167
ConnectGREEN – Obnova a management ekologických koridorů v horských oblastech jako zelené infrastruktury v povodí Dunaje	Programu nadnárodní spolupráce Interreg Danube	2018–2021	4 647 011	869 781
Zajištění udržitelné správy CHKO Aragvi v Gruzii	Program Zahraniční rozvojové spolupráce České republiky	2018–2022	2 910 180	115 729
LIFE České středohoří – Aktivní ochrana evropsky významných teplomilných stanovišť a druhů v Českém středohoří	Program LIFE	2017–2023	62 545 992	11 982 263
Ze života hmyzu – Ochrana vybraných druhů hmyzu soustavy Natura 2000 v přeshraniční oblasti Západních Karpat (ČR-SK)	Program LIFE	2017–2022	41 392 314	8 753 089
Integrovaný projekt IP LIFE Jedna příroda pro soustavu Natura 2000 v České republice	Program LIFE	2019–2026	374 688 968	49 809 374
Opatření k ochraně mokřadních ekosystémů rybníků Loch a Velká Kamenice v CHKO Žďárské vrchy	OPŽP 2014–2020	2021–2024	95 949 644	2 189 585
Opatření k ochraně pralesních ekosystémů v NPR Žofínský prales	OPŽP 2014–2020	2021–2023	206 395	206 395
Obnova Vrboveckého rybníka	OPŽP 2014–2020	2021–2023	29 115 622	3 223
Revitalizace EVL Kochánovické rybníky a PR Maršálka	OPŽP 2014–2020	2021–2023	11 722 796	0
Centrum pro krajinu a biodiverzitu	TA ČR–Prostředí pro život	2021–2026	18 129 998	1 339 943
Vodní systémy a vodní hospodářství v ČR v podmínkách změny klimatu	TA ČR–Prostředí pro život	2020–2026	17 989 998	1 414 824
Celkem			965 738 813	204 497 460

Tesařík alpský, foto Milan Růžička

Rada AOPK ČR

Přehled externích členů Rady Agentury ochrany přírody a krajiny ČR:

Ing. Miroslav ZÁMEČNÍK – ekonomický expert, bývalý zástupce ČR ve Světové bance

doc. Ing. Tomáš VRŠKA, Dr. – expert v lesnické ekologii a péstění lesa Mendelovy univerzity, ředitel Školního lesního podniku Masarykův les Křtiny

Adolf VONDRKA – majitel a jednatel firmy Rybniční hospodářství, s.r.o.

Mgr. Milan ŠTOVÍČEK – ředitel Schola Humanitas v Litvínově, bývalý poslanec a starosta Litvínova

prof. Ing. Dr. Bořivoj ŠARAPATKA, CSc. – krajinný ekolog a pedolog, Univerzita Palackého Olomouc, Přírodovědecká fakulta

prof. RNDr. David STORCH, CSc. – biolog a ekolog, Centrum pro teoretická studia Univerzity Karlovy a Akademie věd České republiky

prof. Ing. Petr SKLENIČKA, CSc. – krajinný ekolog, rektor České zemědělské univerzity a předseda České konference rektorů

PhDr. Ivan RYNDA – sociální a kulturní ekolog, Fakulta humanitních studií UK, vedoucí katedry, bývalý poslanec

Daniel PITEK – soukromý zemědělec, držitel Ceny Josefa Vavrouška

Ing. Marie PĚNČÍKOVÁ – bývalá poslankyně

Petr OREL – senátor, místopředseda výboru pro záležitosti EU

Ladislav OKLEŠTĚK – poslanec, místopředseda výboru pro záležitosti EU

Ing. Petr MOUCHA, CSc. – expert v ochraně přírody, dlouholetý náměstek ředitele Správy chráněných krajinných oblastí, bývalý vedoucí Správy CHKO Český kras

prof. RNDr. Bedřich MOLDAN, CSc. – ekolog, zástupce ředitele Centra pro otázky životního prostředí UK, bývalý ministr ŽP

JUDr. Svatomír MLČOCH – právní expert, bývalý náměstek ministra ŽP

doc. RNDr. Ladislav MIKO, Ph.D. – zástupce Evropské komise na Slovensku, bývalý ředitel pro ochranu přírody Generálního ředitelství pro životní prostředí, bývalý ministr ŽP

Ing. Zbyněk LINHART – senátor, předseda výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a ŽP

Ing. Michal Kučera – poslanec, předseda zemědělského výboru

prof. RNDr. Pavel KOVÁŘ, CSc. – geobotanik, bývalý děkan Přírodovědecké fakulty UK

Mgr. Vojtěch KOTECKÝ, Ph.D. – biolog, Centrum pro otázky životního prostředí UK

Ing. Kateřina KONEČNÁ – poslankyně Evropského parlamentu

Ing. Dan JIRÁNEK – Svaz měst a obcí, bývalý primátor Kladna

prof. Dr. Ing. Libor JANKOVSKÝ – děkan Lesnické a dřevařské fakulty Mendelovy univerzity v Brně

prof. RNDr. Helena ILLNEROVÁ, DrSc. – fyzioložka, bývalá předsedkyně AV ČR a České učené společnosti

Ing. Jan HŘEBAČKA – expert v ochraně přírody, bývalý ředitel Správy KRNAP

PhDr. Robin BÖHNISCH – ředitel Správy KRNAP, bývalý poslanec

prof. RNDr. Vladimír BEJČEK, CSc. – zoolog, děkan Fakulty životního prostředí České zemědělské univerzity, předseda Rady AOPK ČR

Ing. Dana BALCAROVÁ – poslankyně, předsedkyně výboru pro životní prostředí PSP ČR

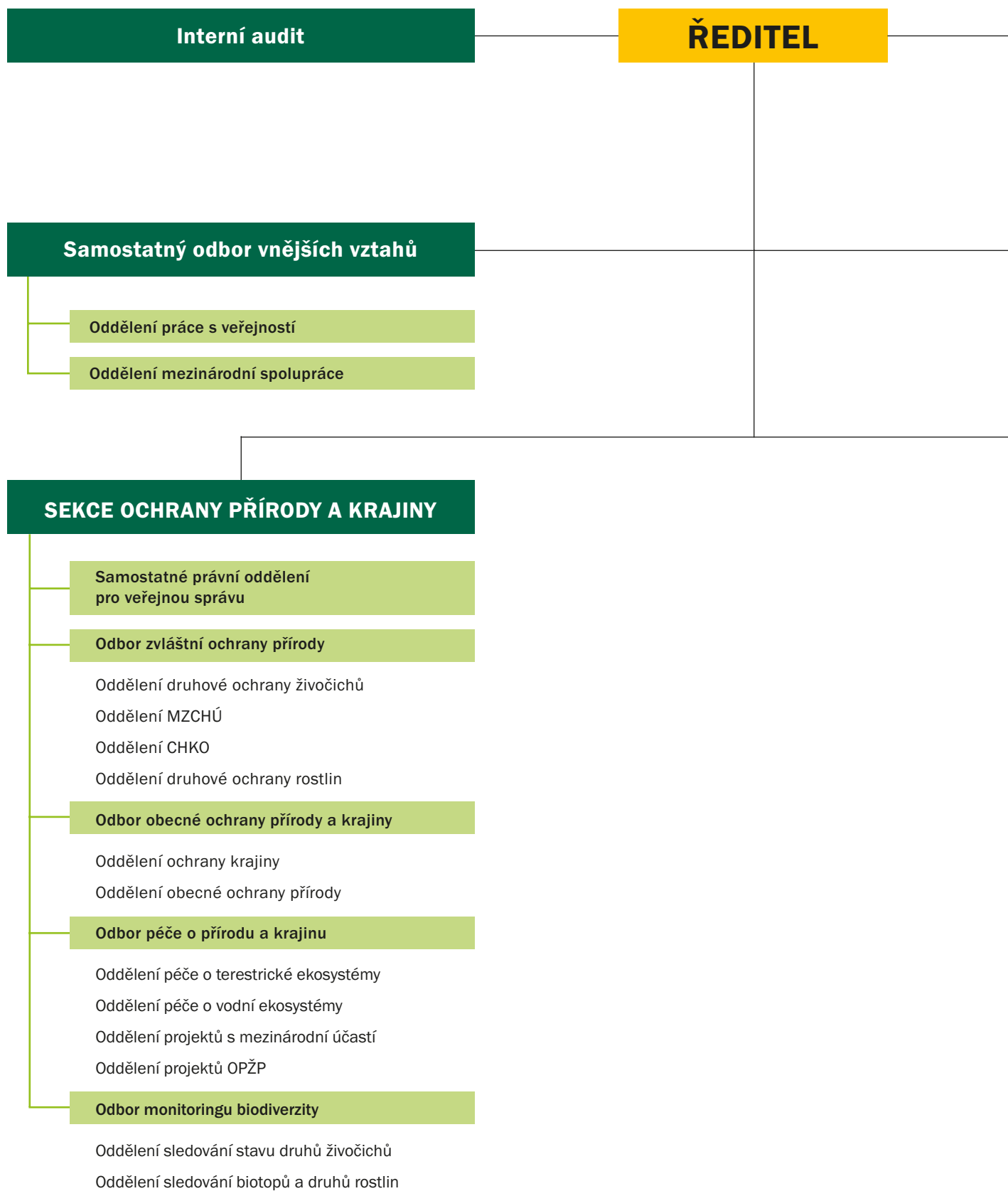
RNDr. Libor AMBROZEK – botanik, předseda ČSOP, bývalý ministr ŽP

Pozn: zaměstnání je uvedeno k 31. 12. 2021.

Rada AOPK ČR byla ustanovena s cílem otevřít profesionální ochranu přírody zainteresované veřejnosti z řad uznávaných osobností zejména z oblasti vědy, zákonodárců, veřejné správy a neziskového sektoru. Rada je platformou pro výměnu názorů, znalostí a zkušeností, výsledkem jednání jsou doporučení Rady řediteli AOPK ČR. Členství je čestné, bez nároku na odměnu. V roce 2021 se Rada AOPK ČR kvůli pandemii koronaviru sešla fyzicky pouze jednou, v září. Jednání se týkalo potenciálu Krušných hor na vyhlášení chráněnou krajinnou oblastí a možnosti ponechání části severočeských hnedouhelných dolů přirozené obnově.

Organizační schéma AOPK ČR

Samostatný odbor kanceláře ředitele

Oddělení právní podpory a veřejných zakázek

Oddělení organizační

Samostatný odbor OPŽP

Oddělení procesní a monitoringu

Oddělení hodnocení projektů OPŽP

SEKCE VNITŘNÍCH SLUŽEB

Odbor finančně personální

Oddělení souhrnného rozpočtu

Oddělení ekonomiky projektů
a programového financování

Oddělení finanční účtárny

Oddělení mzdové účtárny

Oddělení ekonomické podpory projektů

Oddělení personální

Odbor majetkový

Oddělení správy majetku

Oddělení správy pozemků

Oddělení investiční

Odbor správy a podpory ICT

Oddělení správy a podpory ICT

Oddělení technické podpory uživatelů

Odbor Informačního systému ochrany přírody

Oddělení vývoje a správy aplikací

Oddělení technické správy dat a datové podpory

Oddělení ÚSOP

14 REGIONÁLNÍCH PRACOVÍŠŤ

RP SCHKO Slavkovský les

RP SCHKO Český les

RP SCHKO České středohoří

RP Jižní Čechy

RP Střední Čechy

RP SCHKO Kokořínsko – Máchův kraj

RP Liberecko

RP Východní Čechy

RP SCHKO Žďárské vrchy

RP Jižní Morava

RP Olomoucko

RP SCHKO Poodří

RP SCHKO Beskydy

RP SCHKO Bílé Karpaty

Kontakty

Přehled platných kontaktů k 31. 12. 2021

Ředitel AOPK ČR:
RNDr. František Pelc

Sekretariát ředitele
Marie Hofmannová
Kaplánova 1931/1, 148 00 Praha 11

Samostatný odbor kanceláře ředitele
Ředitelka odboru:
Ing. Pavla Hůlová

Samostatný odbor vnějších vztahů
Ředitel odboru:
Mgr. Tomáš Růžička

Samostatný odbor OPŽP
Ředitelka odboru:
Ing. Anna Limrová

Tisková mluvčí
Mgr. Karolína Šulová

Sekce ochrany přírody a krajiny

Ředitel sekce:
Ing. Pavel Pešout

Odbor zvláštní ochrany přírody
Ředitel odboru:
Mgr. David Lacina

Odbor obecné ochrany přírody a krajiny
Ředitel odboru:
Mgr. Jaromír Kosejk

Odbor péče o přírodu a krajinu
Ředitel odboru:
Ing. Pavel Štěrba

Odbor monitoringu biodiverzity
Ředitel odboru:
Mgr. & Mgr. Karel Chobot Ph.D.

Sekce vnitřních služeb a informatiky

Ředitel sekce:
Ing. Jan Zohorna

Odbor finančně personální
Ředitel odboru:
Ing. Miloš Benedikt

Odbor majetkový
Ředitelka odboru:
Dagmar Heřmanová

Odbor správy a podpory ICT
Ředitel odboru:
Jan Vostatek

Odbor Informačního systému ochrany přírody
Ředitel odboru:
Mgr. Jan Zárybnický

Kontakty – regionální pracoviště

RP SCHKO Slavkovský les

Ředitel RP: Ing. Jindřich Horáček, Ph.D.
Hlavní 504
353 01 Mariánské Lázně

RP SCHKO Český les

Ředitel RP: RNDr. Tomáš Peckert, Ph.D.
Náměstí Republiky 287
348 06 Přímda

RP České středohoří

Ředitel RP: Ing. Petr Kříž
Michalská 260/14
412 01 Litoměřice

RP Jižní Čechy

Ředitel RP: Ing. Jiří Bureš
Nám. Přemysla Otakara II. 34
370 01 České Budějovice

RP Střední Čechy

Ředitel RP: RNDr. Jaroslav Obermajer
Podbabská 2582/30
160 00 Praha 6

RP SCHKO Kokořínsko – Máchův kraj

Ředitel RP: Ing. Ladislav Pořízek
Česká 149
276 01 Mělník

RP Liberecko

Ředitel RP: Ing. Jiří Hušek
U Jezu 10
460 01 Liberec

RP Východní Čechy

Ředitel RP: Mgr. Josef Rusňák
Jiráskova 1665
530 02 Pardubice

RP SCHKO Žďárské vrchy

Ředitel RP: Ing. Václav Hlaváč
Brněnská 39
591 01 Žďár nad Sázavou

RP Jižní Morava

Ing. Stanislav Koukal
Kotlářská 51
602 00 Brno

RP Olomoucko

Ředitel RP: Ing. Michal Servus
Husova 906/5
784 01 Litovel

RP SCHKO Poodří

Ředitel RP: Mgr. Jan Klečka, Ph.D.
Trocnovská 2
702 00 Ostrava – Přívoz

RP SCHKO Beskydy

Ředitel RP: Mgr. František Jaskula
Nádražní 36
756 61 Rožnov pod Radhoštěm

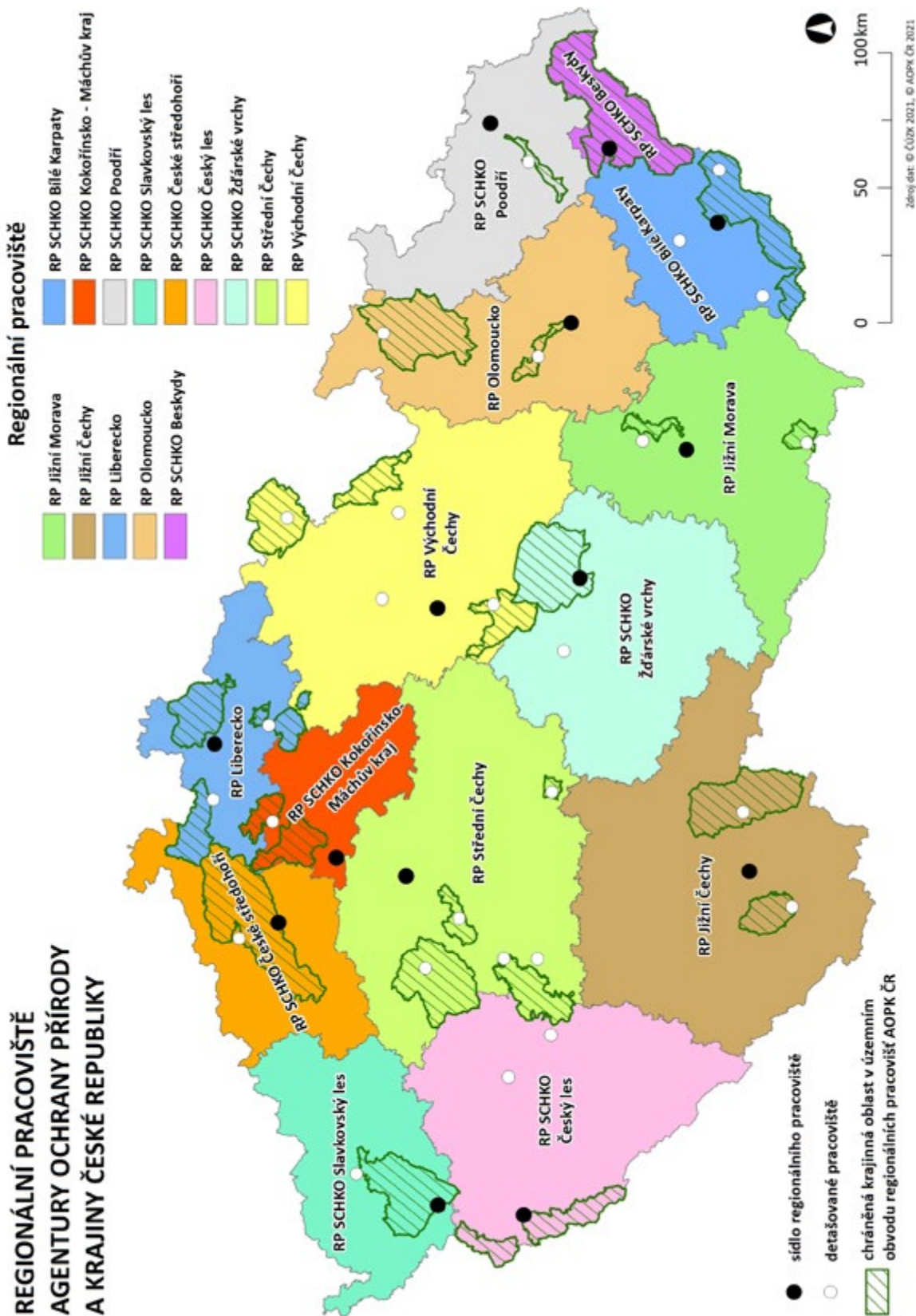

RP SCHKO Bílé Karpaty

Ředitelka RP: Ing. Jiřina Gaťáková
Nádražní 318
763 26 Luhačovice

Územní působnost regionálních pracovišť AOPK ČR

Zkratky

AOPK ČR	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR	NPP	národní přírodní památka
AEKO	agroenvironmentálně-klimatická opatření	NPR	národní přírodní rezervace
ASZ	Asociace soukromého zemědělství	OOP	orgán ochrany přírody
AV ČR	Akademie věd ČR	OPŽP	Operační program Životní prostředí
CBD	Úmluva o biologické rozmanitosti	PLO	přírodní lesní oblast
CITES	Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin	PO	ptačí oblast
COŽP UK	Centrum pro otázky životního prostředí při Univerzitě Karlově	POPFK	Program obnovy přirozených funkcí krajiny
ČIŽP	Česká inspekce životního prostředí	PP	přírodní památka
ČKA	Česká komora architektů	PPK	Program péče o krajinu
ČMMJ	Českomoravská myslivecká jednota	PR	přírodní rezervace
ČSOP	Český svaz ochránců přírody	PRV	Program rozvoje venkova
ČŽU	Česká zemědělská univerzita v Praze	PS	památný strom
DDHM	drobný dlouhodobý hmotný majetek	PS PČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
DDNM	drobný dlouhodobý nehmotný majetek	RAP	regionální akční plán pro záchranu ohroženého druhu
DHM	dlouhodobý hmotný majetek	SC	specifický cíl
DNM	dlouhodobý nehmotný majetek	SDF	standard data form
DPB	díl půdního bloku	SDO	souhrn doporučených opatření
DR ÚSOP	Digitální registr Ústředního seznamu ochrany přírody	SFŽP	Státní fond životního prostředí České republiky
EEA	Evropská agentura životního prostředí / European Environment Agency	SCHÚ	smluvně chráněné území
ENCA	Evropské sdružení představitelů institucí ochrany přírody	SPPK	standard péče o přírodu a krajinu
EK	Evropská komise / European Commission	SVOL	Sdružení vlastníků soukromých a obecních lesů
ETC/BD	Evropské tematické středisko biologické rozmanitosti	SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
EVL	evropsky významná lokalita	SZP	společná zemědělská politika
FKSP	Fond kulturních a sociálních potřeb	TMP	trvalá monitorovací plocha
GIS	Geografický informační systém	TTP	trvalé travní porosty
GND	geneticky nepůvodní druh	ÚAP	územně analytický podklad
CHKO	chráněná krajinná oblast	UCSZOO	Unie českých a slovenských zoologických zahrad
CHÚ	chráněné území	UHÚL	Ústav pro hospodářskou úpravu lesů
IPBES	Mezivládní platforma pro biodiverzitu a ekosystémové služby	UK	Univerzita Karlova
ISOP	Informační systém ochrany přírody	UNEP	Program OSN pro životní prostředí
IUCN	Mezinárodní unie ochrany přírodu	UNESCO	Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu
JESO	Jednotná evidence speleologických objektů	ÚSES	Územní systém ekologické stability
KN	katastr nemovitostí	ÚSOP	Ústřední seznam ochrany přírody
KRNAP	Krkonošský národní park	ÚZSVM	Úřad pro zastupování ve věcech majetkových
KÚ	krajský úřad	VD	vodní dílo
KVES	konsolidovaná vrstva ekosystémů	VKP	významný krajinný prvek
LHO	lesní hospodářské osnovy	VÚKOZ	Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví
LHP	lesní hospodářský plán	VÚV	Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M.
LPIS	veřejný registr půdy	VMB	vrstva mapování biotopů
MaS	program péče o majetek státu	VZCHÚ	velkoplošné zvláště chráněné území
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj	WG MAES	Pracovní skupina Evropské komise pro hodnocení ekosystémových služeb
MZe	Ministerstvo zemědělství	ZCHÚ	zvláště chráněné území
MZCHÚ	maloplošné zvláště chráněné území	ZCHD	zvláště chráněný druh
MŽP	Ministerstvo životního prostředí	ZOPK	zákon o ochraně přírody a krajiny
NDOP	Nálezová databáze ochrany přírody	ZÚR	zásady územního rozvoje
NOO	náklady obvyklých opatření	ŽP	životní prostředí

AOPK ČR | ROČENKA 2021 | www.nature.cz

